



Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 19 Ιανουαρίου 2025 • Έτος 16^ο • Αρ. φύλλου 856

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

Η ΕΠΑΝΟΔΟΣ ΤΟΥ ΜΕΓΙΣΤΑΝΑ ΣΤΟΝ ΛΕΥΚΟ ΟΙΚΟ

Επιστροφή Τραμπ και Κύπρος

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ

Πώς θα εξελιχθούν
οι σχέσεις ΗΠΑ
και Λευκωσίας

Σελ. 4

ΕΞΟΠΛΙΣΤΙΚΑ

Αρση του εμπάργκο
όπλων και
Εθνική Φρουρά

Σελ. 5



Μια βροχή προεδρικών διαταγμάτων (ίσως πάνω από 100) θα μας δώσει από την πρώτη εβδομάδα το στίγμα της δεύτερης θητείας Τραμπ. Βασική πηγή έμπνευσης θα είναι το διαβόητο Project 2025 που δημοσιεύθηκε ήδη τον Απρίλιο του 2023 από το Heritage Foundation, ένα από τα πιο επιδραστικά think tanks του συντηρητικού χώρου. Σελ. 22

■ **Τίμοθι Γκάρτον Ας:** Μπορεί η Ευρώπη να μπει στο παζάρι της νέας εποχής; Σελ. 23

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Ανησυχίες για
παρενέργειες
από τους δασμούς

Οικονομική, σελ. 3

ΙΣΤΟΡΙΑ

Ο Μακάριος,
οι Αδέσμευτοι
και η Δύση

Σελ. 6

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Καταλύτης σταθερότητας

Το πώς θα εξελιχθεί η νέα θητεία του Ντόναλντ Τραμπ στο τιμόνι των Ηνωμένων Πολιτειών είναι δύσκολο να προβλεφθεί, όσο και αν υπάρχουν σημάδια που μπορεί να είναι τροχιοδεικτικά της πορείας που πιθανόν αυτός να ακολουθήσει. Η Κυπριακή Δημοκρατία σαφώς και δεν έχει τη δυνατότητα να επηρεάζει μεγάλες αποφάσεις, αλλά μπορεί, με σώφρονα τρόπο, να αξιοποιήσει τις ευκαιρίες που το τελευταίο διάστημα της παρέχονται προς όφελός της, αλλά και να δείξει στον κόσμο ότι μπορεί να είναι καταλύτης σταθερότητας στην περιοχή.

ΜΕΓΑΛΟΙ ΑΣΘΕΝΕΙΣ

Ιατροδικαστική Υπηρεσία και Αστυνομία

Χρόνιες παθολογίες ταλανίζουν τόσο την Ιατροδικαστική Υπηρεσία, όσο και τις αστυνομικές αρχές του τόπου, με αποτέλεσμα να εντείνεται το αίτημα ανασφάλειας των πολιτών. Οι παραλείψεις και οι αστοχίες στην υποθεση της Ποταμιάς. Σελ. 8, 9

ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟ ΤΗΣ «Κ» ΣΤΑ ΣΥΝΟΡΑ ΠΟΛΩΝΙΑΣ - ΛΕΥΚΟΡΩΣΙΑΣ

Το κλειστό τελωνείο και μία ακόμη νεκρή ζώνη



Περνώντας μέσα από τη μεγάλη πεδιάδα της Πολωνίας, φορτωμένη με το λιωμένο χιόνι και τη λάσπη ενός σχετικά ήπιου, αλλά και πάλι κρύου χειμώνα φτάσαμε στα μεγάλα κτήρια του τελωνείου του συντοριακού περάσματος του Πολότσε - Πεσάτκα (Polowce - Peschatka) τα οποία παραμένουν κλειστά από τον Ιούνιο του 2023. Στο σημείο εκείνο έχει επιβληθεί κατάσταση έκτακτης ανάγκης και έχει δημιουργηθεί νεκρή ζώνη από τον Ιούνιο του 2024. Τα κτήρια σήμερα είναι άδεια, επειδή οι δυνάμεις του καθεστώτος Λουκασένκο είναι απασχολμένες με τον έλεγχο της κατάστασης ενόψει των εκλογών στη χώρα στα τέλη του έτους. Σελ. 11

ΑΠΕΥΘΕΙΑΣ ΕΜΠΟΡΙΟ

Η Κομισιόν το κρατάει ακόμα στη ζωή

Η πρόταση Κανονισμού για «απευθείας εμπόριο» από την κατεχόμενη Κύπρο διατηρείται ακόμα στη ζωή. Η πρόταση αυτή μεταφράζεται στην εγκαθίδρυση απευθείας εμπορικών σχέσεων Ε.Ε.-«Τουρκικής Δημοκρατίας Βορείου Κύπρου» και οδηγεί μοιραία σε ταίβανοποίηση του ψευδοκράτους, όπως αποκαλύπτει εσωτερικό έγγραφο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Σελ. 3

ΕΛΛΑΔΑ

Τι έκρινε τελικά την Προεδρία

Τα δεδομένα των μετρήσεων από τον Οκτώβριο, που συνεχίστηκαν μέχρι τον Δεκέμβριο, εξηγούν σε μεγάλο βαθμό και την τελική επιλογή του πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη. Πώς ωρίμασε η σκέψη για την υποψηφιότητα Τασούλα; Οι άγνωστοι διάλογοι και τα τηλεφωνήματα της τελευταίας στιγμής. Σελ. 19

Με Nurofen,
ο πονοκέφαλος
δεν θα χαλάσει
τη στιγμή.

NUROFEN
EXPRESS 30

ΑΦΗΣΤΕ ΤΟΝ ΠΟΝΟ ΣΕ ΕΜΑΣ

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΠΡΟΣΕΚΤΙΚΑ ΤΙΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΧΡΗΣΗΣ.
ΣΥΜΒΑΛΕΤΕ ΤΟΝ ΙΑΤΡΟ ΚΑΙ ΤΟΝ ΦΑΡΜΑΚΟΠΟΙΟ ΣΑΣ.

ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΕΣ

αντομοιβή

**ΑΚΟΥ
ΤΗΝ
ΤΣΕΠΗ
ΣΟΥ**

Σε κάθε επόμενη κίνηση

Τράπεζα Κύπρου

ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ 1.500 ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ

Στο ζενίθ οι επενδύσεις από Ελλάδα

Αυξάνεται ο αριθμός ελληνικών εταιρειών μεγάλου βεληνικού, οι οποίες επεκτείνονται και στην Κύπρο. Σήμερα δραστηριοποιούνται στην Κύπρο πέραν των 1.500 εταιρειών ελληνικών συμφερόντων, με επενδύσεις σε διάφορους τομείς της οικονομίας. Η Κύπρος αποτελεί και δίοδο για επέκτασή τους στη Μ. Ανατολή. Οικονομική, σελ. 4



ΣΤΥΛ ΣΤΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ

Στο φεγγάρι με υπογραφή Prada

Ο ιστορικός οίκος μόδας Prada θα σχεδιάσει τη διαστημική στολή για την αποστολή Artemis III. Η παρουσίαση πραγματοποιήθηκε στη διάσημη Galleria Vittorio Emanuele II στο Μιλάνο. Τέχνες, σελ. 1



ΕΛΕΝΗ ΦΩΚΑ

Ενα μυθιστόρημα για τη δασκάλα της Καρπασίας

Η ζωή της Ελένης Φωκά ιστορείται στο μυθιστόρημα «Και πολλά επικράνθη - Η Ελένη της Καρπασίας» της Ευρυδίκης Περικλέους - Παπαδοπούλου. Ηρωίδα και συγγραφέας μιλούν στην «Κ». Σελ. 16



Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

ZENITH

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Οπαδικό πνεύμα αθάνατο

Αγαπημένο μου ημερολόγιο, έμελε να το ζήσω και αυτό: να με καλούν, εντελώς ανερυθρίαστα, να κάνω... εξαπλό! Το βρήκα πολύ σόκιν, αλλά προς μεγάλη μου έκπληξη ακόμα και αυτή η Θεοπίστη Θεοδούλου –συνταξιούχος θεολόγος και βράχος ηθικής– την είδε Τερέζα Ορλόφσκι στα γεράματα. «Όλες κά-νουμε πια εξαπλό, μάνα μου» είπε και τόνισε το «πια» με νόημα. «Πόσα επεισόδια έχασα, πια, Θεοπίστη μου; Παλαιά το τριπλό και μόνο ήτο σκανδαλώδες» αντέτεινα, με σαφές υπονοούμενο για μια πρώην φίλη μας, εξώλης και προώλης, η οποία έδινε στο τριπλό και καταλάβαινε. «Πού πήγε το βρώμικο μυαλό σου, Ιουλία;» εξεμάνη η θεούσα κι ομο-λογώ πως ήταν μία απ’ τις σπάνιες περιπτώσεις που δεν είχα κάποια πειστική απάντηση να δώσω.

Με τούτα και με κείνα έγινε σαφές ότι το εξαπλό είναι το νέο τεστ διά πάσαν νόσον και πάσαν μαλακίαν: από Covid μέχρι Gripp A. Δεν νοείται πλέον ένα άτομο μιας άλαρα ηλικίας (sic) να κοινωνικοποιείται χωρίς να έχει κάνει πριν το εξαπλό. «Για εμάς που ζήσαμε τα ένδοξα δεξιά χρόνια στη μετεμφυλιακή Ελλάδα, το εξαπλό τεστ είναι ό,τι ήταν τότε το πιστοποιητικό κοινωνικών φρονημάτων», είπε η Ευγενία η Καλαμαρού κι το καρέ κατένευσε, πλην της αριστερής (με την καλή έννοια) Κουλίτσας Κυριακού για προφανείς λόγους. Αφού ξεκαθάρισε και αυτό, μοίρασα τα χαρτιά και η σιεροκουτάλα η Κούταλου, όπως ο λίβας που καίει τα σπαρτά, σκόρπισε εγκεφαλικά...

«Αν θέλαμε τη Μενεγάκη για υπουργό, βάζαμε τη Βαλεντίνα Τσίγκη στο Εργασίας για να δώσει και έναν αέρα γκαμουριάς». Έξαλλη ήταν η Φώφη! Έξαλλη με τον Γιάννη Παναγιώτου, ο οποίος τόλμησε να πατήσει επάνω στην Αγία Τράπεζα, προκαλώντας τον περήφανο πορτοκαλί λαό. Τα περί Μενεγάκη



Ο ιστορικός του μέλλοντος θα καταγράψει στις υποσημειώσεις του τα θεαματικά αυτογκόλ και τα πολιτικά φάουλ της εβδομάδας που πέρασε.

και κουτσομπολιού τα ξεσήκωσε φυσικά από την ανακοίνωση των οργανωμένων οπαδών του ΑΠΟΕΛ, οι οποίοι πέρασαν την κυβέρνηση γε-νεές δεκατέσσερις. Ιδού δείγμα γραφής λαμπρό: «Κύριε Πρόεδρε της Δημοκρατίας, που εμφανίζεσαι στα γήπεδα με τη στολή της ομάδας σου, εμείς οι οπαδοί του ΑΠΟΕΛ σου εγγυούμαστε πως αυτή είναι η πρώτη και Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΣΟΥ ΘΗΤΕΙΑ». Οπαδικό πνεύμα αθάνατο, αγαπημένο μου ημερολόγιο.

Κουίζ για υποψιασμένους λύτες: Όταν ένα σωματείο σε επίσημες ανακοινώσεις του μιλά με απαξιωτι-κό και προσβλητικό τρόπο για ένα

μέλος της κυβέρνησης, πώς αντι-δρά η ίδια η κυβέρνηση; Με την ου-ρά στα σκέλια είναι, φρευ, η απάντη-ση αγαπημένο μου ημερολόγιο. Ο Πρόεδρος ψέλλισε κάτι περί «λαν-θασμένης αναφοράς» αδειάζοντας τον υπουργό του. Όσο για τον ίδιο τον Γιάννη Παναγιώτου, όχι μόνο κατάπιε την προσβολή αμάσητη, αλλά έκανε και την άβολη δήλωση: «Όπως επεσήμανε χθες κι ο Πρό-εδρος η ονομαστική αναφορά θα μπορούσε να αποφευχθεί». Όπως θα λέγαμε με καθαρά πολιτικούς και επικοινωνιακούς όρους: Και κε-ρατάς και δαρμένος!

Όσο άσπλαχνος υπήρξε ο Πρόεδρος

με τον υπουργό Εργασίας, τόσο υπο-στηρικτικός ήταν με τον υπουργό Δι-καισιώνης, ο οποίος Χαρτσιώτης, όχι μόνο παρέμεινε αγκιστρωμένος στην καρέκλα του παρά τα συνεχή παρατράγουδα στην Αστυνομία, αλ-λά υπερθεμάτισε κιόλας με μια απο-στομωτική ομολογουμένη ατάκα: «Στην Ελλάδα σχεδόν καθημερινά υπάρχουν εγκλήματα και κανένας δεν ζήτησε παραιτήση πολιτικού προϊσταμένου». Δεν είμαι σίγουρη εάν το θράσος υπερτερεί του γελοί-ου στο συγκεκριμένο παράδειγμα, αγαπημένο μου ημερολόγιο. Και το αφήνω ως εδώ.

Ο υπουργός Χαρτσιώτης μπορεί να

καρφιτσώσει πάντως ένα ακόμα παράσημο στο πέτο του: την ανα-κοίνωση του ΕΛΑΜ για το περιστα-τικό με τον 24χρονο Πακιστανό που σκοτώθηκε στην Ποταμιά και το πτώμα του βρέθηκε... στην Ακρό-πολη! «Οι αστυνομικοί έπραξαν το καθήκον τους». Καθαρά και σταρά-τα. Όχι σαν τα σημάδια του εμψη-κόμενου οχήματος που δεν ήταν τε-λικά από σφαίρες αλλά από... περι-τώματα πουλιών! Τι ζούμε, αγαπη-μένο μου ημερολόγιο. Σαν δευτε-ροκλασάτο κυπριώτικο σκετς.

Αν θέλουμε βέβαια να μιλήσουμε με μιντιακούς όρους, ένας είναι ο αδιαμφισβήτητος πρωταγωνιστής:

Ο καρατερίστας βουλευτής της ΔΗ-ΠΑ Αλέκος Τρυφωνίδης (!), ο οποί-ος όποτε βρεθεί στον αέρα της πρωινής εκπομπής της Κατερίνας Ηλιάδη (όπου βρίσκεται ευτυχώς συχνά) δίνει ρεσιτάλ. Πρόκειται για ένα love and hate ραδιοφωνικό δι-δυμο, με τη δημοσιογράφο να τον κτυπάει αλύπητα κι εκείνον να υπο-μένει στωικά το ανακριτικό μαρτύ-ριο, προτάσσοντας με γλυκύτητα σε κάθε φρώση του το «Αγαπητή μου Κατερίνα». Σε μια εποχή που η σο-βαροφάνεια έχει πνίξει την πολιτι-κή και όχι μόνο, οι συνεντεύξεις του Τρυφωνίδη –«Αγαπητή μου Κα-τερίνα»– αποτελούν αληθινή δόση.

Ως γνωστόν ο εκθρός του καλού εί-ναι το καλύτερο. Κατά τον ίδιο τρό-πο, εκθρός του (κατά τεκμήριο) κα-λού Αλέκου Τρυφωνίδη ήταν αυτή τη βδομάδα ο (ακόμα) καλύτερος Νίκος Γεωργίου. Ο βουλευτής του ΔΗΣΥ, ως φιλοξενούμενος της Κα-τερίνας Ηλιάδη, κατάφερε με την παρατεταμένη σιωπή του να κατα-γράψει ένα θεαματικό αυτογκόλ. Η απάντησή του στο απλό ερώτημα, εάν θα παραιτείτο αν ήταν ο ίδιος στη θέση του Μάριου Χαρτσιώτη, ήταν ένα εκκωφαντικό τίποτα. Τα πιο αργόσυρτα δευτερόλεπτα σιω-πής στον ραδιοφωνικό αέρα. Το ερώτημα υποβλήθηκε τρεις φορές και τις τρεις καταγράφηκε με τον πλέον γλαφυρό τρόπο η αμηνανία του κατά τ’ άλλα λαλίστατου αντιπο-λιτευόμενου ΔΗΣΥ. Μία παύση, χί-λιες λέξεις.

Αντί Υγ.: Εκεί που λες τα έχω ακού-σει όλα, σκάει η Τζόζεφιν με μια ακαπέλα εκτέλεση του «Υπάρχω» και σε αποτελειώνει αγαπημένο μου ημερολόγιο. Το καλύτερο το διάβασα στο Χ (Twitter): «Πολλά έχουν δει τα μάτια μου μα αυτό μου φέρνει τρόπο».

Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ»
19.1.1935

Πρόσφυγες: Αγγέλλεται εκ Μοντομπάν ότι ελήφθησαν έκτακτα μέ-τρα λόγω της επικείμενης αφίξεως διακοσίων Σααρινών. Ούτω, προ-ποιομίσθησαν εις διάφορα σημεία της περιοχής κτίρια διά την στέγα-σιν των προσφύγων. Επίσης, κατά πληροφορίας εκ Σάαρμπρουκ, το εκεί γαλλικόν προξενείον εργάζεται πυρετωδώς ως και το παρ’ αυτό



ιδρυθέν ειδικόν γραφείον διά την थे-ώρησιν διαβατηρίων των Σααρινών, οι οποίοι ετοιμάζονται να μεταναστεύ-σουν εις την Γαλλίαν. Το υπουργείον των Εξωτερικών εξ άλλου απηγόρευ-σεν εις τον ηγέτην των αυτονομιστών Μαξ Μπράουν να ομιλήση σήμερον την εσπέραν. Ο Μαξ Μπράουν, αφ’

ετέρου, ομιλών σήμερον την εσπέραν προς δημοσιογράφους, ανεκοί-νωσεν ότι οι αρχηγοί των χωριστικών δι’ υπομνήματός των, υποβλη-θέντος προς την ΚΤΕ προτείνουν τον σχηματισμόν ανεπισήμου επιτρο-πής επιφορτισμένης με την προστασίαν της μειονότητας του Σάαρ.

Οργάνωση αγώνος: Πληροφορούμεθα ότι ο κ. Πρωθυπουργός μετά τον τερματισμόν των συσκέψεων με τους αρχηγούς των κομμάτων, θα έχη την ευκαιρίαν να επιδοθῇ με την οργάνωσιν του αγώνος διά τας επικείμενας τμηματικές γερουσιαστικές εκλογάς, αίτινες πρό-κειται να ενεργηθούν εις 20 περιφέρειας. Ο καταρτισμός των κυ-βερνητικών συνδυασμών θα γίνῃ εν συνεργασία του κ. Τσαλδάρη μετά των κ.κ. Κονδύλη και Μεταξά, πιθανώτατα δε και του κ. Μικαλα-κοπούλου, θα έχη δε συμπληρωθῇ μέχρι των μέσων Φεβρουαρίου, ώστε να επακολουθήσῃ η σύγκλησις γενικής συνελεύσεως των βου-λευτών και γερουσιαστών των κυβερνητικών κομμάτων.

Απεργία: Αγγέλλεται εκ Βελιγραδίου, ότι προ τετραπμέρου οι συν-τάκται των εκεί εκδιδομένων εφημερίδων εκήρυξαν απεργίαν διότι οι εργοδότηι των δεν κατέβαλον εις αυτούς τους καθυστερουμένους μισθούς του μηνός Δεκεμβρίου. Οι εκδοταί των εφημερίδων εζήτη-σαν παρά διαφόρων καθηγητών όπως αντικαταστήσουν τους απερ-γήσαντας, πράγμα το οποίον και επέτυχον. Οι λιντοτύπαι όμως και οι πισταί εκήρυξαν κατόπιν τούτου και αυτοί απεργίαν εις ένδειξιν αλ-ληλεγγύης προς τους συντάκτας.

ΟΜΗΡΟΥ & Σ Ε Β Ε Ρ Η / Γράφει ο ΟΝΑΣΕΛΓΟΡΑΣ

Ες γην εναλίαν Κύπρον



Οι κουτσουλιές του πουλιού.

ποτέ δεν θα τα δούμε.

Οι κακές γλώσσες δεν μας αφήνουν να αγιάσουμε. Λένε τώρα πως ο Πρόεδρος προέτρεψε τους δημο-σιογράφους να τον ρωτήσουν για το ΑΠΟΕΛ, ώστε να του δοθεί η ευκαι-ρία να αδειάσει τον υπουργό και να εξευμενίσει τους νεαρούς συντά-κτες της ανακοίνωσης των Πορτοκα-λί οπαδών. Αχ, αχ, κακές γλώσσες, πόσο κακές είσαστε. Θα σας κόψω μια μέρα.

Στον Πρόεδρο δηλώνουν πως θα απευθυνθούν τα τέσσερα σωματεία με τις άμεσες οικονομικές εκκρεμό-ττες προς το κράτος, αν δεν βρεθεί άλλη λύση. Ο νεαρός μας Νίκος δεν

θα έχει πολλές επιλογές: είτε θα τους παραχωρήσει τη σύνταξή του για να πληρώσουν, είτε θα παραλά-βει κι άλλες ανακοινώσεις που θα τον απειλούν πως δεν θα δει δεύτε-ρη θητεία. Μπρος γκρεμός και πίσω ρέμα.

Μήπως τώρα που γίναμε φιλαράκια με τις ΗΠΑ να ζητήσουμε άδεια να τυπώνουμε κι εμείς δολάρια ώστε να λύσουμε κάθε μας πρόβλημα; Και γιατί να μην τυπώσουμε όσα εκατομμύρια θέλουμε; Χαρτιά υπάρχουν.

Ο Ζούμπεργκερ υπέκυψε τελικά στις πιέσεις του Έλον Μασκ και της νέας κυβέρνησης Τραμπ και καταρ-

γεί τα φίλτρα επαλήθευσης ειδήσε-ων (fact checking) δηλώνοντας αμ-φιβολίες για την αποτελεσματικότη-τα του συστήματος και κουρασμένος από νομικά και άλλα προβλήματα που αυτή η πρακτική του δημιουρ-γούσε. Πανηγυρίζουν οι οπαδοί της απόλυτης ελευθερίας του λόγου αλ-λά φυσικά και οι λάτρες των fake news. Τα ΜΚΔ ήταν έτσι κι αλλιώς γεμάτα ψεύτικες ειδήσεις, τώρα θα ξεσαλώσουν.

Τις προηγούμενες εβδομάδες είδα-με στην Παραδοσιακή Βραδιά τον Κουλία και τον Στέφανο Στεφάνου (που σε κάποια στιγμή μεράκλωσε και έκανε τα χορευτικά του) ενώ ψες καλεσμένος ήταν ο Αβέρωφ Νεοφύ-του. Προτείνω στην επόμενη εκπομ-πή να φέρουν τη Φιλίππα, ή έστω τα φιλαράκια Νίκορο με Ψινάκη.

Ο Νίκαιος θα μπορούσε μάλιστα στην εκπομπή να προωθήσει το βι-βλίο του με τίτλο «Ο Συκοφάντης», το οποίο βρίσκεται αυτή τη στιγμή στο τυπογραφείο και αναμένεται να κυκλοφορήσει τις επόμενες εβδο-μάδες. Και σκέφτομαι: θα φέρει άραγε τον Χριστοδουλίδη σαν κεν-τρικό ομιλητή στην παρουσίαση του βιβλίου; Εκτός από το ότι είναι ειδι-κός σε εγκαίνια και παρουσιάσεις, ποιος θα ήταν ιδανικότερος από τον άνθρωπο που διάβασε πέντε χιλιά-δες βιβλία; Ο αριθμός είναι μεγαλύ-τερος από τις τέσσερις χιλιάδες του Σπαλιάρη! Παφίτης κι εκείνος. Τυ-χαίο; Δεν νομίζω.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθύντρια: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ • Σύμβουλος Εκδόσης: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ
Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νικόλαου Σαρτίπλου 2 & Λεωφ. Λυκαβηπού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Το απευθείας εμπόριο δηλώνει «παρών»

Η Κομισιόν συντηρεί την πρόταση ταϊβανοποίησης της «ΤΔΒΚ» λόγω «de facto διαίρεσης της Κύπρου»

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Η Κομισιόν διατηρεί εν ζωή και στην νέα νομοθετική περίοδο, την πρόταση Κανονισμού για «απειθείας εμπόριο» από την κατεχόμενη Κύπρο, η οποία μεταφράζεται στην εγκαθίδρυση απειθείας εμπορικών σχέσεων Ε.Ε.-«Τουρκικής Δημοκρατίας Βορείου Κύπρου» και οδηγεί μοιραία σε ταίβανοποίηση του ψευδοκράτους και κατά συνέπεια σε κλεισμό του Κυπριακού. Όπως αποκαλύπτει εσωτερικό έγγραφο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, το οποίο εξασφάλισε η «Κ», η πρόταση Κανονισμού για το απειθείας εμπόριο που υποβλήθηκε το 2004 από την Κομισιόν, εξακολουθεί να βρίσκεται και σήμερα εν ζωή. Όπως μάλιστα σημειώνεται στο εσωτερικό έγγραφο, η Κομισιόν δεν αποσύρει την πρότασή της, «για πολιτικούς λόγους που απορρέουν από την de facto διαίρεση της Κύπρου».

Η «συντήρηση» λοιπόν της πρότασης της Κομισιόν για «απευθείας εμπόριο» μεταξύ Ε.Ε. και των «περιοχών που δεν ελέγχονται από την Κυπριακή Δημοκρατία», δηλαδή της κατεχομένου Κύπρου, αποκτά μια νέα, «επικαιρη διάσταση», καθώς η τουρκική πλευρά θέτει ως προϋπόθεση για λύση του Κυπριακού την αποδοχή των «τριών άλφα». Έτσι, τα σύμφατα απευθείας εμπορικών σχέσεων του ψευδοκράτους με τη διεθνή κοινότητα, όπως δηλαδή εξακολουθεί να προτείνει και σήμερα η Κομισιόν, διατηρώντας την εν λόγω πρόταση της «ανοικτή», ενώπιον του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Ως επίσης και την εγκαθίδρυση απευθείας σχέσεων, που θα προκύψουν εκ των πραγμάτων σε μια τέτοια περίπτωση, καθώς και τη νομιμοποίηση απευθείας πτήσεων από το έδαφος της κατά τα λοιπά «αποσχιστικής οντότητας».

Το εσωτερικό έγγραφο αφορά μια σειρά ανοικτών ζητημάτων που εκκρεμούν ενώπιον της Επιτροπής Εξωτερικών, καθοριζοντας τη «σχελιοποιημένη ατζέντα» εργασίας των Συνομινητών. Σε ό,τι αφορά στην Έγκριση του Κανονισμού για το απευθείας εμπόριο καθίσταται σαφές ότι δεν προωθείται αυτή τη στιγμή, αλλά εξακολουθεί να παραμένει ανοικτό, ενώπιον του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Αυτό που ξενίζει ακόμη περισσότερο, είναι ότι όσες προτάσεις Κανονισμών δεν εγκρίνονται, είθισται να αποσύρονται 2-3 χρόνια μετά την υποβολή τους. Στην περίπτωση όμως του «απευθείας εμπορίου», η εν λόγω πρόταση συντηρείται εν ζωή για περισσότερα από 20 χρόνια! Όπως λοιπόν χαρακτηρίστηκε αναφέρει το εσωτερικό έγγραφο της Επιτροπής Εξωτερικών, «το παρόν νομοθετικό προσχέδιο (outdated), υφίσταται από την έναρξη της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ε.Ε. Δεν εξασφάλισε αποδοχή τότε (σ.σ. 2004), αλλά για τη πολιτικούς λόγους που απορρέουν από την δε

facto διαίρεση της νήσου Κύπρου, δεν αποσύρθηκε ποτέ από την Κομμισιόν».

Για πολιτικούς λοιπόν λόγους που απορρέουν από την «de facto διαίρεση της Κύπρου», η Κομμισιόν αποφάσισε να κρατήσει εν ζωή την πρόταση της. Για ποιο λόγο; Αυτό δεν το λέει το έγγραφο, αλλά ακούγεται από σημαίνοντες κύκλους των Βρυξελλών, οι οποίοι ανέφεραν στην «Κ» ότι «η πρόταση της Κο-



4. APPOINTMENT OF RAPPORTEURS – OPINIONS

Η πρόταση της Κομισιόν εκλαμβάνεται ως ένα αξιόπιστο όχημα, reliable vehicle, που θα μπορούσε να οδηγήσει στην ικανοποίηση της τουρκικής πλευράς, ώστε να συνδράμει στη λύση του Κυπριακού.

(1) Special conditions for trade with those areas of the Republic of Cyprus in which the Government of the Republic of Cyprus does not exercise effective control
AFET/IO/00020 - 2004/0148(COD)

Lead committee: INTA

This draft legislation is outdated, remaining from the time of the accession of the Republic of Cyprus to the EU. It did not find acceptance at the time, but due to political reasons stemming from the de facto division of the island of Cyprus, it was never withdrawn by the Commission.

Suggested decision: To draft an opinion, if the procedure is resumed.

μιστών, εκλαμβάνεται ως ένα αξιόπιστο όχημα, reliable vehicle (!), που θα μπορούσε να οδηγήσει στην ικανοποίηση της τουρκικής πλευράς, ώστε να συνδράμει στη λύση του Κυπριακού». Προφανώς, γιατί παραβλέπει στη βαθμύδουλο υποποίηση των «τριών άλφα» και κατά συνέπεια στην οικοδόμηση κυριαρχικής ισότητας, που αποτελεί την προϋπόθεση που θέτει η τουρκική πλευρά για διευθέτηση του Κυπριακού. Άλλωστε, έχει ιδιαίτερη σημασία να υπενθυμίσουμε ακόμη και σε όσους επιθυμούν να το ξεχάσουν, ότι η πρόταση της Κομισιόν, που εξακολουθεί να συντηρείται, εν ζωή, για απευθείας εγκαθίδρυση εμπορικών σχέσεων μεταξύ Ε.Ε.-κατεχομένου Κύπρου, έγινε στη βάση του άρθρου 133 (νυν 27) της Συνθήκης της Ε.Ε. Για εμπόριο με «τρίτες χώρες»! Δηλαδή, όσο απίστηντο κι αν ακούγεται, η Κομισιόν από το 2004, επέλεξε μια νομική βάση που θεωρεί την κατεχομένη Κύπρο ως «τρίτο κράτος», με το οποίο θα μπορούσε να συνάψει εμπορικές σχέσεις.

Σημειώνεται ότι η Νομική Υπηρεσία της Κομισιόν δεν έχει διαφοροποιήσει την άποψή της, παρά το γεγονός ότι οι αντίστοιχες Νομικές Υπηρεσίες του Συμβουλίου και της Ευρωπαϊκής Έχουν επισημάνει το ολέθριο σφάλμα που έχει γίνει, είτε για λόγους τακτικής είτε και για λόγους ουσίας.

Το εσωτερικό έγγραφο της Ευρωβουλής, το οποίο σχολιάζει την ημερήσια διάταξη των Συντονιστών

της Επιτροπής Εξωτερικών, σε μια σειρά θεμάτων, αναφέρει ότι η εν λόγω Επιτροπή θα υποβάλει γνωμόδοσή του σε περίπτωση επαναφοράς της διαδικασίας έγκρισης του Κανονισμού για το «απευθείας εμπόριο». Βασική Κοινοβουλευτική Επιτροπή επί του ζητήματος παραμένει η Επιτροπή Διεθνούς Εμπορίου.

Ευθύνης Χριστοδουλίδη

Υπό το φως όλων των πιο πάνω, εύλογα κάποιος θα μπορούσε να διερωτηθεί γιατί ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης, έχοντας υπόψη ότι η εν λόγω πρόταση Κανονισμού θέτει εν αμφιβόλω ζωτικά συμφέροντα της Κυπριακής Δημοκρατίας και οδηγεί σε κλείσιμο του Κυπριακού, δεν ζήτησε από τον πρόεδρο της Κομισιόν Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν να την αποσύρει. Πόσο μάλλον, αν αναλογιστεί κανείς, ότι το ντεσέ από αποτελεί τη μοναδική τέτοιας επικινδυνότητας πρόταση που έχει υποβάλει η Κομισιόν, δεδομένων και της νομικής της βάσης, που όπως προαναφέραμε εκλαμβάνει το κατεχόμενο τμήμα της Κύπρου, δηλαδή την «ΤΔΒΚ» ως «τρίτη χώρα».

Άλλωστε, ο ίδιος ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας διατείνεται ότι έχει άριστη σχέση με τη Γερμανίδα αξιωματούχου της Κομισιόν και άρα θα ανέμενε κανείς ότι ο κ. Χριστοδουλίδης θα είχε αξιοποιήσει το γεγονός αυτό και θα είχε επιδιώξει την απόσυρση της πρότασης της Κομισιόν. Πρόταση που παραμένει

κατ' εξαίρεση εν ζωή, παρά τη δεδομένη αδυναμία έγκρισής της για περισσότερα από 20 χρόνια.

Σημειώνεται ότι η «Κ» είχε αναδείξει το ζήτημα της απώσεως της πρότασης Κανονισμού της Κομισιόν, όταν ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης είχε σπεύσει να στηρίξει την υποψηφιότητα της Ούρσουλας φον ντερ Λάιεν για μια δεύτερη θητεία στο τιμόνι της Κομισιόν, στις 7 Μαρτίου 2024 στο Βουκουρέστι, στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος. Παράλληλα, είχαμε ερωτήσει, κατά πόσον ο Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας είχε διασφαλίσει ότι η εν λόγω πρόταση Κανονισμού θα αποσυρето. Απάντηση δεν λάβαμε από τη Λευκωσία, αλλά έγκυρο κύκλο των Βρυξελλών έλεγαν, γενικώς, ότι η κα φον ντερ Λάιεν δεν προσφέρει ανταλλάγματα. Κάτι που αποδεικνύεται και εκ του αποτελέσματος, καθιστώντας σαφές ότι η στήριξη Χριστοδουλίδη προς φον ντερ Λάιεν ήταν μια λευκή επιταγή, καθώς δεν διασφαλιστηκε η απόσυρση μιας πρότασης Κανονισμού, η οποία εκλαμβάνει την κατεχόμενη Κύπρο ως «τρίτη χώρα» και η οποία παραμένει εν ζωή για 20 και πλέον χρόνια, σε αντίθεση με άλλες προτάσεις της Ε.Ε., οι οποίες όταν δεν εγκρίνονται, αποσύρονται μετά την πάροδο 2-3 ετών.

Και η Αννίτα

Ευθύνη, «μικρότερη» προφανώς από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας που εκ του αξιώματός του είναι επι-

Στο εσωτερικό έγγραφο
η Κομισιόν δεν αποσύρει
την πρότασή της,
«για πολιτικούς λόγους
που απορρέουν από
την *de facto* διαίρεση
της Κύπρου».

φορτισμένους με τη λήψη σημαντικών αποφάσεων στο Κυπριακό, έχει και η πρόεδρος του ΔΙΕΚΥ Αννίτα Δημητρίου στο ζήτημα της συντήρησης της πρότασης Εμπορίου για το απευθείας Καπορίο. Η κα Δημητρίου επίσης είχε πειστεί να στηρίξει, στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος, την υποψηφιότητα της «πολιτικά ομόσταβλης της», Ούρσουλας φον ντερ Λάιεν, επίσης εν λευκό, όπως άλλωστε προκύπτει από τα αποτελέσματα.

Υπενηθυμίζεται ότι η υποψηφιότητα φον ντερ Λάιην για δεύτερη θητεία στο τιμὸν τῆς Κομισιὸν, υιοθετήθηκε ἀπὸ τὸ ΕΑΚ στὸ Βουκουρεστί, μετὰ τὴ συμμετοχὴ τῶν τῶν Αννίτας Δημητρίου, ὡς προέδρου τοῦ ΔΗΣΥ, ὅσο καὶ τοῦ προέδρου Χριστοδουλίδου, στὸ ἔνα αὐτῶν ὁμάμη συνυπαρξὲς καὶ ταύτισης τῶν «2» ἐντὸς Ε.Ε., ἀν καὶ κατὰ τὰ λοιπὰ θεωροῦνται πολιτικὴ ἀντίπαλοι στὸ εσωτερικὸ τῆς Κύπρου, μετὰ τὴν Αννίτα Δημητρίου ναῖ ἀσκεῖ δῆθεν «υπεύθυνον ἀντιπολίτευση» στὴν κυβερνήση.

Παρελθόν και μέλλον

Η πρόταση για εγκαθίδρυση επιτοκίου σκέπασαν μεταξύ Ε.Ε.-τουρκικού χαρακτήρα κοινωνία, υποβλήθηκε από τον Κομισιόν το 2004, με νομική βάση το άρθρο 133 (νυν 207) της Συνθήκης, που αφορά την σύναψη εμπορικών σχέσεων με «третье κράτος». Η Λευκωσία αντί-Συμβουλή και η Νομική Υπηρεσία αντί-Συμβουλή τη δικαιοσύνη, θεωρώντας ως λανθασμένη τη νομική βάση που επέλεξε η Κομισιόν, η οποία είχε τη στήριξη και καθοδήγηση της Βρετανίας. Ωστόσο, η θέση της Νομικής Υπηρεσίας του Συμβουλίου δεν αντέτρεψε τη σκέψη της Κομισιόν, που ανέκαθεν θεω-

ρούσε ότι η εν λόγω πρόταση Κανονισμού θα συνέβαλλε στον τερματισμό της «απομόνωσης» των Τουρκοκυπρίων, αδιαφορώντας για τις πολιτικές προεκτάσεις της θώρησης της λεγόμενης «ΤΑΒΚ», ως «τρίτης χώρας», με την οποία η Ε.Ε. θα μπορούσε να συνάψει επιβεβληθείς εμπορικές σχέσεις.

Κατά συνέπεια, λίγα χρόνια αργότερα, σε μια κίνηση που δεν ανέμενε κανείς, στην πλάτη της Ευεκωσίας, η Κομισιόν έστειλε «προς έγκριση» στην Ευρωβουλή την πρόταση Κανονισμού, οδηγώντας τον τότε Πρόεδρο της Δημοκρατίας Δημήτρη Χριστοφίδη, να καταγγείλει δημόσια τον αρμόδιο Επίτροπο Στέφαν Φούλε για πολιτικό «φάουλ», σε βάρος της Κυπριακής Δημοκρατίας. Στην Ευρωβουλή δόθηκε πραγματική μάχη για να μην εγκριθεί η πρόταση Κανονισμού, με επίκεντρο τους χειρισμούς του τότε ευρωβουλευτή του ΔΗΣΥ (ΕΛΚ) Παναγόλη Κασουλίδη, στον οποίο δικαίως πρέπει να αποδοθεί το τότε φρενάρισμα, της έγκρισης του απαράδεκτου Κανονισμού. Η Νομική Υπηρεσία της Ευρωβουλής συμφώνησε με αυτή του Συμβουλίου, διαφωνώντας με την αντιστοίχη υπηρεσία της Κομισιόν και χαρακτηρίζοντας στο πλαίσιο γνωμάτευσής, ως «ακατάλληλη» (inappropriate) τη νομική βάση που εκλάμβανε την κατεχόμενη Κύπρο ως «γρίπη χώρα». Παρά τη καθαρή θέση της Νομικής Υπηρεσίας της Ευρωβουλής, το ζήτημα πήρε τον δρόμο της ψηφοφορίας, όπου η Επιτροπή Νομικών του Σώματος, υιοθέτησε τη θέση περί «ακατάλληλης» νομικής βάσης, απορριπτοντας την έγκριση της πρότασης Κανονισμού.

Παρόλα αυτά, στη συνέχεια, στη Διάσκεψη των Προέδρων της Ευρωπαϊκής, ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, Σοσιαλίστης Μάρτιν Σουλτς, σε συνεννόηση με την Κομισιόν, είχε προτείνει, και εν τέλει επιβάλει, τη διατήρηση της εν λόγω πρότασης Κανονισμού σε διαδικασία «ύπνων», αφήνοντας ανοικτό το ενδεχόμενο επαναφοράς της, στο μέλλον. Σημειώνεται ότι ο ίδιος ο κ. Σουλτς, με δήλωσή του στον γράφοντα, είχε ταχθεί υπέρ της έγκρισης του Κανονισμού για το απευθείας εμπόριο Ε.Ε.-Τουρκοκυπρίων.

Σήμερα, 20 και πλέον χρόνια από την υποβολή της πρότασης Κανονισμού της Κομισιόν, η διατήρηση της προοπτικής αυτής εν ζωή και στη νέα, νομοθετική περίοδο, δεν μπορεί να θεωρείται μια «τυχαία κίνηση». Το πολιτικό περιβάλλον άλλωστε που καλλιεργεί μεθόδιον ο Άγκυρα, για λύση του Κυπριακού, έχει όλος τυχαίως αφηρηθεί την έγκριση της εν λόγω πρότασης Κανονισμού της Κομισιόν. Προσβέποντας στην εγκαθίδρυση απευθείας εμπορικών σχέσεων Ε.Ε.-κατεχόμενης Κύπρου, η οποία εκ των πραγμάτων θα οδηγήσει στη συνάψη «απευθείας σχέσεων», διευκολύνοντας παράλληλα και τον τρίτο στόχο των «απευθείας πτήσεων», προκειμένου να γίνουν πράξη τα «τρία άλφα», που προκηρύχουν Άγκυρα και Τατάρ, ως προαπαιτούμενο για λύση του Κυπριακού. Και τα οποία θεωρούνται «ικανά» να οικοδομήσουν την έννοια της κυριαρχικής «ισότητας» της λεγόμενης «ΤΑΒΚ».

Από τα δώρα Μπάιντεν στο άγνωστο...

Η δεύτερη θητεία Τραμπ, η περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου και πώς θα προχωρήσει η εμβάθυνση των σχέσεων ΗΠΑ – Κ.Δ.

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Από τη Δευτέρα 20 Ιανουαρίου ο Ντόναλντ Τραμπ αναλαμβάνει την προεδρία των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής για την επόμενη τετραετία, μέχρι το 2029, με ό,τι αυτό συνεπάγεται ως προς τις ανησυχίες διεθνώς λόγω της προσωπικότητάς του. Η δεύτερη θητεία Τραμπ συμπίπτει με μια πολύ ιδιαίτερη συγκυρία τόσο ως προς το αναβαθμισμένο αποτύπωμα των κυπροαμερικανικών σχέσεων, τάση που επισφραγίστηκε με το «δώρο Μπάιντεν» της περασμένης Τετάρτης με τα τρία πολύ σημαντικά προγράμματα αμυντικής συνεργασίας στα οποία προσχώρησε η Κυπριακή Δημοκρατία, την ιδιαίτερα ρευστή κατάσταση στην περιοχή της Μέσης Ανατολής και της Ανατολικής Μεσογείου (Μεσανατολικό, πτώση καθεστώτος Άσαντ στη Συρία) και φυσικά με την κινητικότητα στο Κυπριακό στην πιο δύσκολη αλλά και, για πολλούς, καθοριστική φάση που διέρχεται τα τελευταία χρόνια.

Το πώς οι κυπροαμερικανικές σχέσεις και εν γένει η εξωτερική πολιτική της Κ.Δ. θα δοκιμαστούν το αμέσως επόμενο διάστημα, η έκβαση του Κυπριακού σε μια κρίσιμη φάση του και φυσικά το αποτύπωμα της προεδρίας Τραμπ αποτελούν ένα πολύ ενδιαφέρον πεδίο για την ίδια τη Λευκωσία.

Πού βρισκόμαστε

Η σημαντική αναβάθμιση των σχέσεων Ουάσινγκτον-Λευκωσίας σε όλα τα επίπεδα φέρει τη σφραγίδα του Τζο Μπάιντεν και συμπίπτει χρονικά με τις δύο θητείες Αναστασιάδη ήδη από την περίοδο που αντιπρόεδρος του Μπαράκ Ομπάμα διετέλεσε ο κ. Μπάιντεν. Ο τελευταίος ουσιαστικά «εκκίνησε» και «έκλεισε» την αναβαθμισμένη εταιρική σχέση ΗΠΑ-Κυπριακής Δημοκρατίας αρχής γενομένης από την ιστορική του επίσκεψη, ως αντιπροέδρου των ΗΠΑ, στη Λευκωσία την άνοιξη του 2014 και με καταληκτική εξέλιξη την επίσκεψη του προέδρου Χριστοδουλίδη, στον Λευκό Οίκο, την πρώτη μετά από χρόνια για ΠτΔ, τον περασμένο Οκτώβριο. Η κίνηση μάλιστα του κ. Μπάιντεν να ανακοινώσει ουσιαστικά την προσχώρηση της Κ.Δ. σε τρία πολύ σημαντικά προγράμματα αμυντικής συνεργασίας στην εκπινοή της θητείας του, αποτελούν και το επισφράγισμα μιας πολιτικής που γεννήθηκε όχι μόνο από τον Μπάιντεν προσωπικά, αλλά και από τη συνειδητοποίηση εκ μέρους της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής της αναδυόμενης σημασίας



Η προσχώρηση της Κ.Δ. στα προγράμματα της αμυντικής συνεργασίας με την Ουάσινγκτον άρει, ντε φάκτο, το εμπάργκο όπλων, ωστόσο η επόμενη ημέρα στις αναβαθμισμένες διμερείς σχέσεις εμπεριέχει και τον αστάθμητο παράγοντα που ονομάζεται Ντόναλντ Τραμπ.

Επί Τραμπ αναμένεται αβεβαιότητα σε σχέση με το πώς θα κινηθεί σε επίπεδο διεθνούς συστήματος και πώς οι επιλογές του θα επηρεάσουν τόσο την Ευρώπη όσο και τη Μ. Ανατολή.

της Ανατολικής Μεσογείου, μέρος της οποίας είναι, μεταξύ άλλων σημαντικών αμερικανικών στρατηγικών εταίρων, και η Κύπρος.

Φυσικά, δεν έλειψαν και οι ευνοϊκές συγκυρίες που ευνοούν το σύνολο των συμπεριόντων των ΗΠΑ στην περιοχή, αλλά και δύο συνεχιζόμενες καταστάσεις κρίσης μετά το 2022 και το 2023 – η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία και ο πόλεμος στη Μέση Ανατολή (Γάζα, Λίβανος) που λίγο πριν από την εκπινοή του 2024 οδήγησε και στην τεκτονικές σημασίας αλλαγή παραδείγματος στο Συριακό, με την πτώση του καθεστώτος Άσαντ. Οι εν λόγω κρίσεις θα συνεχιστούν, τουλάχιστον, στις αρχές του 2025 με την Κυπριακή Δημοκρατία να εισέρχεται σε αυτές τις πρωτοφανείς καταστάσεις με δύο ποιοτικά χαρακτηριστικά: α. Την ανάγκη της ταχείας «απορροποποίησης» της οικονομίας της και του μοντέλου παραγωγής της (υπηρεσίες), πτυχή που επιταχύνθηκε από το σκάνδαλο του ΚΕΠ με τα «χρυσά διαβατήρια» και που κοστισε σημαντικά στη διεθνή της

αξιοπιστία, ιδίως στη δεύτερη θητεία Αναστασιάδη και β. Την προσαρμογή στις εξελίξεις στην περιοχή όπου η Κ.Δ. διά της εξωτερικής της πολιτικής αναζητήσε και εξακολουθεί να αναζητεί ρόλο – όχι απαραίτητα πάντα επιτυχημένο ως προς το τελικό αποτέλεσμα, αλλά σίγουρα με εξωστρέφεια που δεν υπήρχε τις δεκαετίες του '80, του '90 και του 2000.

Τα πιο χαρακτηριστικά παραδείγματα της ιδιαιτερίας αυτής εγγενούς αντίφασης μεταξύ των αναγκών της Κ.Δ. και των ρεαλιστικών προσαρμογών της σε σχέση πάντα με τις κυπροαμερικανικές σχέσεις και την εξωτερική της πολιτική αποτελούν ο πρώην γερουσταστής Μπομπ Μενέντεζ που υπερπροβλήθηκε από τη Λευκωσία την περίοδο 2013-2015 και 2020-2023 ως βασικός δρών της αναβάθμισης με τις ΗΠΑ και κατέληξε να καταδικαστεί για δωροδοκία, αντιμεταπιζοντας σήμερα δυνητική κάθειρξη 15 ετών και η νευρική κατάσταση που επέδειξε η Λευκωσία τόσο μετά τη σαρωτική επικράτηση Τραμπ όσο και μετά την πτώση Άσαντ, δεδομένης της αυξημένης επιρροής της Τουρκίας στην επόμενη ημέρα του Συριακού.

Πού οδεύουμε

Επί Τραμπ αναμένεται αβεβαιότητα σε σχέση με το πώς θα κινηθεί σε επίπεδο διεθνούς συστήματος και πώς οι επιλογές του θα επηρεάσουν τόσο την Ευρώπη όσο και τη Μέση Ανατολή – και αναπόφευκτα την Κύπρο. Στη Λευκω-

σία υπάρχει επίγνωση πως ο Ντόναλντ Τραμπ διατηρεί άριστες προσωπικές και επιχειρηματικές σχέσεις με την Τουρκία του Ταγίπ Ερντογάν και ήδη με δημόσιες δηλώσεις έχει εκθείασει τις την Άγκυρα και τον Τούρκο πρόεδρο σε σχέση με τις πρόσφατες εξελίξεις στην Τουρκία. Η Λευκωσία ήδη σε επίπεδο της ίδιας προσέγγισης επί εποχής Μενέντεζ αναζητεί μέσω του ελληνικού και ελληνοκυπριακού λόμπι στις ΗΠΑ προσβάσεις για άσκηση πίεσης για το Κυπριακό στην αμερικανική πολιτική σκηνή και στο πλαίσιο αυτού προκύπτουν ανά καιρούς πρωτοβουλίες, όπως η πρόσφατη για διακομματικό ψήφισμα στο Κογκρέσο που καλεί τον Τραμπ να αναλάβει δράση στο Κυπριακό, καθιστώντας το «κορυφαίο ζήτημα της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής» – ή προτάσεις για μόνιμη άρση του εμπάργκο όπλων.

Ωστόσο και παρά την επικοινωνιακή διάσταση που δίνεται στα εν λόγω ζητήματα στο εσωτερικό, η δεύτερη θητεία Τραμπ μπορεί μεν να προσλαμβάνει τις κυπροαμερικανικές σχέσεις ως αναβαθμισμένες –όπως και είναι– αλλά διαθέτει και τον κυνισμό της realpolitik, όπως χαρακτηριστικά αναφέρουν στην «Κ» έμπειροι παρατηρητές, του «να ζήσει και χωρίς το Κυπριακό». Υπό αυτό το βάρος η δεύτερη θητεία του Ντόναλντ Τραμπ θα κριθεί πολύ χωρίς σχετικά με τις εξελίξεις του Κυπριακού, που θα είναι έντονες το πρώτο εξάμηνο του 2025, αρχής γενομένης από μια διεθνή διάσκεψη για το Κυπριακό τον Μάρτιο, και που αυτή τη φορά φτάνουν μέχρι

και το δίλημμα του μόνιμου αδιέξοδου ή της αλλαγής παραδείγματος ως προς τη μορφή λύσης μετά από δεκαετίες.

Η νευρική της Λευκωσίας αμέσως μετά τη νίκη Τραμπ διαφάνηκε και από τις τότε διαρροές για επαφή με αξιωματούχους «και από το στρατόπεδο Τραμπ» και φυσικά υπάρχει και συνεχιζόμενη προσπάθεια για διπλωματικές επαφές, σε υψηλό επίπεδο, με την ανάληψη καθηκόντων της προεδρίας Τραμπ. Ωστόσο, ο τελευταίος δεν έχει εκφραστεί, ακόμη, σε σχέση με το Κυπριακό, με το τελευταίο να αποτελεί ιδιαίτερα ενδιαφέρον πεδίο, αν τους επόμενους μήνες ο κ. Τραμπ κληθεί να σχολιάσει κάποια εξέλιξη – δεδομένου και του τρόπου που συνήθως εκφράζεται δημόσια για διεθνή θέματα, εκτός των διπλωματικών θεσμίων και συχνά με έντονη γλώσσα, όπως διαφάνηκε εξάλλου προσφάτως και με τις δηλώσεις του για τη Γροιλανδία και τον Κόλπο του Μεξικού.

Η άρση εμπάργκο και η επόμενη ημέρα

Η επίσημη πλέον προσχώρηση της Κυπριακής Δημοκρατίας στα προγράμματα Διεθνών Πωλήσεων Στρατιωτικού Υλικού (Foreign Military Sales), Παροχής Πλεονάζοντος Αμυντικού Υλικού (Excess Defense Articles) και Τίτλου 10 για παροχή εκπαίδευσης και εξοπλισμού στις εθνικές δυνάμεις ασφαλείας ξένων χωρών (Title 10 security assistance program) επιβεβαιώνει τη στρα-

τηγική αναβάθμιση των διμερών σχέσεων Λευκωσίας-Ουάσινγκτον, μια τάση που ξεκίνησε μετά τη διετία 2020-2021 και την αρχική απόφαση του 2019 για μερική άρση του εμπάργκο όπλων και ουσιαστικά άρει ντε φάκτο, μη-μόνιμο ωστόσο, το εμπάργκο όπλων που επιβλήθηκε στην Κ.Δ. το 1987.

Η προσχώρηση στα εν λόγω τρία προγράμματα των ΗΠΑ ουσιαστικά ανοίγει τον δρόμο για ταχύ εκσυγχρονισμό του συνόλου της Ε.Φ. σε νατοϊκά πρότυπα δίνοντας, όπως χαρακτηριστικά τονίζουν στην «Κ» πηγές με γνώση του θέματος, σειρά δυνατότητων και αναρίθμητες επιλογές στο βάθος της επόμενης πενταετίας για ανανέωση του συνόλου του ατομικού εξοπλισμού της Ε.Φ. (τόσο σε φονικό όσο και σε μη-φονικό επίπεδο) στα πρότυπα του ΝΑΤΟ (NATO Standardization, STANAG), όπως η πλειοψηφία των κρατών-μελών του ΝΑΤΟ της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Αξίζει να σημειωθεί σε αυτό το σημείο ότι ιδιαιτέρως σημασίας για την Ε.Φ. και τις συμπερινής της, περιορισμένες, δυνατότητες από τα τρία αμερικανικά προγράμματα αποτελεί η Παροχή Πλεονάζοντος Αμυντικού Υλικού (Excess Defense Articles) το γνωστό υλικό «surplus» του αμερικανικού στρατού, που διαχρονικά αποτέλεσε και το σημείο εκκίνησης, μεταπολεμικά, για τον εκσυγχρονισμό των περισσότερων εθνικών στρατών της Ευρώπης, μιας και ετησίως υπολογίζεται σε υλικό με αξία αρχικής απόκτησης δεκάδων δεσκατοκιμυρίων που ουσιαστικά μια στρατιωτική υπερδύναμη σαν τις ΗΠΑ «ξεφορτώνεται». Να σημειωθεί για σκοπούς αποφυγής υπερβολών –εν μέσω ενθουσιασμού από την κυβέρνηση για την σημαντική απόφαση της Ουάσινγκτον– πως στο πλεονάζον αμυντικό υλικό των ΗΠΑ δεν περιλαμβάνονται, προφανώς στρατηγικά όπλα (πλοία, πολεμικά αεροσκάφη, πυραυλικά συστήματα).

Για την Ε.Φ. η επόμενη ημέρα της σημαντικής της εισόδου σε αυτά τα τρία αμερικανικά προγράμματα εδράζεται στο αν θα κινηθεί στρατηγικά ώστε να επωφεληθεί ολιστικά ως προς τις δυνατότητες απόκτησης και επιπλέον αν θα κατορθώσει –σε βάθος χρόνου– να «απορροποποιήσει» πλήρως τα εξοπλιστικά της προγράμματα (ήδη συμβαίνει) με τη μέγιστη δυνατή εξισορρόπηση μεταξύ αμερικανικών και ευρωπαϊκών συστημάτων για σκοπούς περαιτέρω εμβάθυνσης με την ευρωατλαντική της αναζήτηση, αλλά και χωρίς να απορρίπτει τη διάσταση της ευρωπαϊκής στρατηγικής αυτονομίας.

ΑΡΘΡΟ / Του ΧΑΡΙΔΗΜΟΥ Κ. ΤΣΟΥΚΑ

«Αυτή είναι η Ελλάδα» – δυστυχώς

Τον Σεπτέμβριο 2000, σε συζήτηση στη Βουλή των Ελλήνων για το ναυάγιο του πλοίου «Εξπρές Σάμινα» (81 νεκροί), ο τότε πρωθυπουργός Κώστας Σημίτης εκτόνισε την περιφημη φράση «αυτή είναι η Ελλάδα» (κάτι αντίστοιχο ειπώθηκε, πριν από λίγα χρόνια, με άλλο πνεύμα, από έναν γραφικό δικολάβη για την Κύπρο). Εκφράζοντας τη βιωματική μελαγχολία του παρατηρητή, ο κ. Σημίτης υπογράμμισε τις απαράδεκτες πρακτικές σε επιμέρους θεσμικά πεδία, εμπεδωμένες σε βάθος χρόνου, που καθλώνουν τη χώρα, καθιστώντας την, ενίοτε, φονική για τους πολίτες της. Με το ναυάγιο του «Εξπρές Σάμινα» ήρθαν, αίφνης, στο φως στοιχεία για τα γερασμένα πλοία, την έλλειψη ανταγωνισμού στις ακτοπολικές γραμμές, τους πλημμελείς ελέγχους αξιοπλοΐας, τα ανενεργά μέσα διάσωσης στο πλοίο και τις κακές πρακτικές διοίκησης της εταιρείας.

Παρόμοιο μοτίβο παρατηρούμε και σε άλλα πρόσφατα ατυχήματα, στην Ελλάδα, όπως: η μετωπική σύγκρουση τρένων στα Τέμπη (2023, 57 νεκροί), η φονική από-

θεση, από μέλη του πληρώματος, του επιβάτη Αντώνη Καρωτίτη, ενώ αυτός επιβιβάζοταν αργοπορημένα στο πλοίο (2023), η δολοφονία της Κυριακής Γρίβα από τον πρώην σύντροφό της, δίπλα στο φυλάκιο του σκοπού του Αστυνομικού Τμήματος Αγίων Αναργύρων, στο οποίο μόλις είχε ζητήσει προστασία (2024) και ο θάνατος του Γιάννη Καμπιλίδη σε μη αδειοδοτηθέν από τον αρμόδιο Δήμο λούνα παρκ της Χαλκίδας (2024).

Ποιο είναι το κοινό μοτίβο; Τα ατυχήματα αποκάλυψαν πρακτικές οργανωσιακής χαλαρότητας και διοικητικές ραθυμίες, εργασιακής νοθρότητας και απαιδευσίας, ειδικότητας λειτουργίας (προσχηματικός formalismός, παράκαμψη της ουσίας), ανευθυνότητα, και απουσίας κυρώσεων. Με δύο λόγια, οι προβολείς φωτίσαν την «εντροπική» (ά-τακτη, μπακαλοειδή) διοίκηση οργανισμών: την απουσία ενεργού μέριμνας για την αποτελεσματική λειτουργία τους, εν πολλοίς, την εγκατάλειψή τους στην τύχη. Όταν, όμως, ένα σύστημα αφήνεται στην τύχη, παρακμάζει, περιέρχεται σε αταξία, και καθι-

σταται αυτο-αναφορικό, υπηρέτωντας ιδιότελη συμφέροντα εις βάρος των αποδεκτών των υπηρεσιών του. Τα εν λόγω ατυχήματα φάνηκαν να είναι στιγμιαία, αλλά δεν ήταν: είχαν επωαστεί σε συνθήκες που, μέχρι να συμβούν, περνούσαν απαρατήρητες.

Δείτε το πρόσφατο τροχαίο ατύχημα στα Χανιά: ένας μεθυσμένος οδηγός, του οποίου είχε αφαιρεθεί η άδεια οδήγησης τον περασμένο Οκτώβριο λόγω μέθης, υποβάλλεται σε αλκοτέστ και διαπιστώνεται ότι βρίσκεται τέσσερις φορές πάνω από το όριο. Δεν συλλαμβάνεται επί αυτοφώρου, όπως ορίζει ο νόμος. Λίγες ώρες αργότερα, ο μεθυσμένος οδηγός αρχίζει να οδηγεί ξανά, μετατρέποντας το αυτοκίνητό του σε φονικό εργαλείο – σκοτώνει τον νεαρό Παναγιώτη Καρατζή.

Αν οι αστυνομικοί είχαν κάνει τη δουλειά τους καλά, ο Παναγιώτης θα ζούσε. Με μια σημαντική διαφορά: ουδέποτε θα μαθαίναμε τι θα είχε αποφευχθεί, η αποφυγή του θανάτου του θα ήταν μη-γεγονός. Όσο ένα σύστημα «λειτουργεί», δεν τίθενται, συνήθως, ερωτήματα για τους όρους λειτουργίας του, οπότε

τυχόν προβληματικές πρακτικές, που έχουν υιοθετηθεί, κανονικοποιούνται. Αποκαλύπτονται όταν το σύστημα αστοχεί. Μαθαίνουμε, τότε, κάτι που γνωρίζαμε αλλά δεν θέλαμε να μάθουμε, εν προκειμένω: Πρώτον, επανεμφανίστηκε «το τσουνάμι ανομίας που σαρώνει την Κρήτη» (Μαρία Κατσουνάκη, «Καθημερινή», 15/1/25) – οπλοκρησία, βιαιοπραγία, θύλακες οργανωμένων παρανομίας. Το ξέραμε, αλλά πάντα το προσπερνάμε.

Δεύτερον, αναδείχθηκε η εκτεταμένη οδήγηση υπό την επίρεια αλκοόλ. Στον Δήμο Αθηναίων λ.χ., το πρώτο δεκάμηνο του 2024, ένας στους τρεις οδηγούς που ελέγχθηκαν για αλκοτέστ υπερέβη το επιτρεπτό όριο (Σκάι, 14/1/2025). Στην Κρήτη, τα πλείστα θανατηφόρα τροχαία συμβαίνουν στο τέλος της εβδομάδας, μετά από νυχτερινή διασκέδαση. Ο Έλληνας πίνει και οδηγεί, και σπανίως ελέγχεται! Το ξέραμε. Τώρα αγανακτούμε.

Τρίτον, ρεπορτάζ των ΜΜΕ (Open, 14/1/2025) αναφέρει ότι, στα Χανιά, το 2024, υποβλήθηκαν 129 μηνύσεις για οδήγηση σε κατάσταση μέθης, χωρίς ουδείς οδηγός να

οδηγηθεί στο αυτόφωρο, ενώ στο Ηράκλειο ισχύει το αντίστροφο. Η άτυπη πρακτική της άσκησης τακτικής μίνιμους αντί της αυτόφωρης δίωξης, με την προφορική εντολή του τοπικού εισαγγελέα, ακολουθείται και σε άλλα μέρη της χώρας (βλ. «Καθημερινή», 15/1/2025). Υπάρχουν «λειτουργικοί» λόγοι γι' αυτή την άτυπη πρακτική – εξοικονόμηση ανθρώπων σε καταπονημένες υπηρεσίες. Ακολουθούμενη, όμως, η πρακτική αυτή θέτει σε κίνδυνο ανθρώπινες ζωές. Είναι αποδεκτό το ρίσκο; Πάντα; Επαφίεται στην ευθυκρισία των αστυνομικών; Το σύστημα δείχνει να λειτουργεί στον αυτόματο πιλότο.

Μάθαμε και κάτι άλλο: σε διοικητικές αρχές συχνά παρατηρείται έλλειψη εγρήγορσης και συμβιβασμός με τα τοπικά ισχύοντα, κυριαρχούν η διοικητική ραθυμία και η ειδικότητα-προσχηματική λειτουργία. Έθεσε ο τοπικός διοικητής Τροχαίας και οι προϊστάμενοί του το ερώτημα γιατί συστηματικά δεν ενεργοποιείται το αυτόφωρο στα Χανιά; Αναρωτήθηκε συναφώς ο εισαγγελέας; Συγκρίνουν, με μαθησιακού όρους, τις επιδόσεις

τους με αυτές άλλων Αστυνομικών Διευθύνσεων (ΑΔ) οι επικεφαλές της Α.Δ. Χανίων; Τι και πώς μαθαίνει να αστυνομεύει από τα περιστατικά που χειρίζεται; Δύσκολο να αποφευχθεί το καφενεϊακό ερώτημα: νοιάζεται κανείς για το μαγαζί;

Αποκαλύπτεται, τέλος, το υπερσυγκεντρωτικό και υπερπολιτικοποιημένο μοντέλο λειτουργίας του ελληνικού κράτους. Ο πρωθυπουργός –η κορυφή– έδωσε την εντολή να απομακρυνθούν από τις θέσεις τους δύο ηγετικά στελέχη της Αστυνομικής Διεύθυνσης Χανίων! Δεν θα έπρεπε να είχε επιληφθεί του θέματος και να λογοδοτήσει στην κοινή γνώμη ο Αρχηγός της Αστυνομίας; Όταν τον χρειαζόμαστε εξαφανίζεται. Μια ακόμα όψη του φαινομένου «αυτή είναι η Ελλάδα»: όλα ξεκινούν και τελειώνουν με τους πολιτικούς. Οι θεσμικές ηγεσίες, μοιραίες και άβουλες, έχουν μάθει να ζουν στη σκιά τους.

Ο κ. Χαρίδημος Τσοκούρας είναι καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Κύπρου και αντεπίσταλλος μέλος της Κυπριακής Ακαδημίας Επιστημών, Γραμμάτων και Τεχνών. www.htsoukas.com

Νέα σελίδα για Εθνική Φρουρά στα εξοπλιστικά

Η ντε φάκτο ολική άρση του αμερικάνικου εμπάργκο όπλων και οι δυνατότητες πρόσβασης σε προηγμένο στρατιωτικό υλικό

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Η απόφαση του προέδρου των ΗΠΑ Τζο Μπάιντεν, πέντε εικοσιτετράωρα πριν από την αλλαγή σκυτάλης στον Λευκό Οίκο, να εντάξει την Κυπριακή Δημοκρατία στα προγράμματα Διεθνών Πωλήσεων Στρατιωτικού Υλικού (Foreign Military Sales), Παροχής Πλεονάζοντος Αμυντικού Υλικού (Excess Defense Articles) και Τίτλου 10 για παροχή εκπαίδευσης και εξοπλισμού στις εθνικές δυνάμεις ασφαλείας ξένων χωρών (Title 10 security assistance program) αναμφίβολα τερματίζει μια περίοδο η οποία άφησε το στίγμα της για τον ρόλο της Κύπρου στο γεωπολιτικό περιβάλλον της Ανατολικής Μεσογείου, αλλά και ευρύτερα στις σχέσεις της με τον δυτικό κόσμο.

Η απόφαση της περασμένης εβδομάδας με βεβαιότητα κλείνει ένα κεφάλαιο στις σχέσεις των δύο χωρών, με κύριο χαρακτηριστικό τις αποστάσεις της Ουάσιγκτον από τη Λευκωσία και ανοίγει ένα νέο οι προεκτάσεις του οποίου, στον στρατιωτικό τομέα, θα ξεδιπλωθούν σε βάθος χρόνου. Με εξαίρεση τις διμερείς σχέσεις σε πολιτικό επίπεδο που είχαν πάρει την ανιούσα πριν από την αναθεώρηση της πολιτικής των ΗΠΑ για την ασφάλεια στη Μεσόγειο, το κομμάτι που ενδιαφέρει άμεσα τη Λευκωσία ήταν και είναι η εμβάθυνση της

στρατιωτικής συνεργασίας με τις ΗΠΑ. Ένα θέμα με προεκτάσεις και άμεσα συνδεδεμένο με τον ρόλο που διεκδικεί τα τελευταία δέκα χρόνια η Κύπρος στην Ανατολική Μεσόγειο. Και στο κομμάτι αυτό μπορεί να ειπωθεί πως η παρουσία στα τρία αμερικάνικα προγράμματα εξυπηρετεί πλήρως τις επιδιώξεις της Λευκωσίας για μετατροπή της Εθνικής Φρουράς σε μια σύγχρονη και με δυτικά πρότυπα και πρωτόκολλα δύναμης, τερματίζει την εσωστρέφεια που ήταν το κυρίαρχο γνώρισμα από ιδρύσεώς της, και το κυριότερο ανοίγει πόρτες στη δυτική στρατιωτική βιομηχανία που μέχρι χθες ήταν κλειστές, λόγω του εμπάργκο όπλων.

Οι στόχοι

Οι προοπτικές που ανοίγονται στο κεφάλαιο στρατιωτικής συνεργασίας των δύο χωρών από την απόφαση Μπάιντεν είναι ευδιάκριτες, αν μάλιστα αναζητηθούν και ανάλογες περιπτώσεις χωρών που είναι ενταγμένες στα τρία αμερικανικά προγράμματα. Ωστόσο, όπως επισήμαναν καλά ενημερωμένες στρατιωτικές πηγές στην «Κ», είναι πολύ νωρίς να συγκεκριμενοποιηθούν οι κινήσεις πολιτικές και στρατιωτικής ηγεσίας απέναντι σε μία στρατιωτική αγορά με απεριόριστες επιλογές και στρατιωτικό υλικό τελευταίας γενιάς. «Για την ώρα η κυπριακή πλευρά

εστιάζει περισσότερο στον πολιτικό αντίκτυπο και οφέλη ολικής άρσης των περιορισμών και λιγότερο στις δυνατότητες πρόσβασης σε προηγμένο στρατιωτικό υλικό», τονίζουν με νόημα οι ίδιες πηγές. Στο πνεύμα αυτό ΥΠΑΜ και ΓΕΕΦ στην παρούσα φάση αξιολογούν την κατάσταση όπως έχει διαμορφωθεί και οι όποιες αποφάσεις ληφθούν θα εξαρτηθούν από τις ανάγκες της Ε.Φ., αλλά και το οικονομικό κόστος το οποίο στην περίπτωση αμερικανικού στρατιωτικού υλικού δεν είναι διόλου ευκαταφρόνητο. Εδώ πρέπει να σημειωθεί πως η Εθνική Φρουρά βρίσκεται σε διαδικασία ανανέωσης και εκσυγχρονισμού βασικών οπλικών συστημάτων της και εκ των πραγμάτων η απόφαση των ΗΠΑ, ως επιλογή, δεν μπορεί να αγνοηθεί.

Δυννητικό ενδιαφέρον

Όπως προκύπτει από τις λιγοστές πληροφορίες που βγαίνουν προς τα έξω, σε πρώτη φάση τα θέλω της Λευκωσίας από τους Αμερικανούς σε στρατιωτικό υλικό κινούνται σε χαμηλά επίπεδα και κυρίως σε δευτερεύον υλικό υποστήριξης τμημάτων της Ε.Φ. Αυτό σημαίνει πως στην παρούσα φάση η προσοχή εστιάζεται στο πρόγραμμα Παροχής Πλεονάζοντος Αμυντικού Υλικού από το οποίο αντλούν οπλικά συστήματα χώρες σύμμαχοι των ΗΠΑ μεταξύ αυτών και η Ελλάδα,



Δύο ελικόπτερα, οχήματα μεταφοράς προσωπικού Hummer και διόπτρες νυκτός είναι το στρατιωτικό υλικό που φαίνεται να ενδιαφέρει στην παρούσα φάση την Εθνική Φρουρά από το πλεονάζον υλικό των αμερικανικών δυνάμεων.



χωρίς οικονομικό κόστος. Όπως έγραψε η ηλεκτρονική «Κ» την περασμένη Παρασκευή, η Λευκωσία έχει γνωστοποιήσει ήδη το ενδιαφέρον της για δύο ελικόπτερα έρευνας και διάσωσης, τα οποία με τις κατάλληλες προσθήκες θα μπορούν να χρησιμοποιηθούν και για δασοφυλάκηση. Ένας τέτοιος τύπος ελικόπτερου είναι το Sikorski SH-60 Seahawk το οποίο έχει παραχωρηθεί και χρησιμοποιεί και η Ελλάδα. Στρατιωτικές πηγές έλεγαν στην «Κ» πως η ενίσχυση των Ειδικών Δυνάμεων είναι επίσης ψηλά στις προτεραιότητες, χωρίς να αποκλείεται το ενδεχόμενο να γίνει συγκεκριμένο το ενδιαφέρον για

το αμερικανικό όχημα μεταφοράς προσωπικού γνωστό ως Hummer, το οποίο φέρει οπλισμό και χρησιμοποιείται ευρέως από στρατούς άλλων χωρών. Το τρίτο οπλικό σύστημα που ενδιαφέρει την Ε.Φ. είναι οι διόπτρες νυκτός που επίσης μπορεί να αντληθεί από το πλεονάζον υλικό των αμερικανικών δυνάμεων. Στη Λευκωσία στρατιωτικές πηγές ανέφεραν και την παραχώρηση δύο πλοίων ακτοφυλακής, τα οποία οι Αμερικανοί είχαν εκφράσει πρόθεση να παραχωρήσουν το 2015. Ωστόσο, η παραχώρηση δεν ολοκληρώθηκε ποτέ προφανώς λόγω των περιορισμών του εμπάργκο.

Συνεργασία Αμερικανών και Ε.Φ.

Από τα σημαντικά κεφάλαια της στρατιωτικής συνεργασίας των δύο χωρών είναι και η κοινή εκπαίδευση αμερικανικών ειδικών δυνάμεων με προσωπικό της Ε.Φ. Στον τομέα αυτό τα τελευταία 10 χρόνια έχουν γίνει σημαντικά βήματα με κοινές δραστηριότητες τόσο επί κυπριακού εδάφους όσο και σε μεγάλες διεθνείς ασκήσεις στην περιοχή. Δραστηριότητες οι οποίες κρατήθηκαν μακριά από τα φώτα της δημοσιότητας. Το κομμάτι εκπαίδευσης εντάσσεται στο τρίτο πρόγραμμα, στο οποίο επίσημα εντάχθηκε η Κυπριακή Δημοκρατία, Τίτλου 10 για παροχή εκπαίδευσης και εξοπλισμού στις εθνικές δυνάμεις ασφαλείας ξένων χωρών (Title 10 security assistance program). Οι συνέργειες με αμερικανικές δυνάμεις αλλά και άλλων χωρών ξεκίνησαν κατά τη συριακή κρίση το 2014 όπου τότε ανεπίσημα η Ε.Φ. συνεργάστηκε με δυνάμεις του δυτικού συνασπισμού που βρίσκονταν στην περιοχή. Από τότε επίλεκτα τμήματα της Ε.Φ. βρέθηκαν σε κοινές ασκήσεις με Αμερικανούς, οι οποίοι κατά διαστήματα χρησιμοποιούσαν και υποδομές της Ε.Φ. κυρίως για μετακινήσεις πολιτών δυτικών κρατών από την ευρύτερη περιοχή. Με υψηλό δείκτη ενδιαφέροντος είναι και η απόφαση των ΗΠΑ ώστε Κύπριοι υπήκοοι να φοιτούν σε παραγωγικές στρατιωτικές σχολές, κάτι που ωστόσο απαιτεί πολιτική απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου στη Λευκωσία.

ΠΗΓΑΙΝΟΥΜΕ ΟΠΟΥ ΠΗΓΑΙΝΕΤΕ ΚΙ ΕΣΕΙΣ

FLY BETTER

Πετάζτε μαζί μας σε περισσότερους από 140 προορισμούς σε έξι ηπείρους και συνεχίστε το ταξίδι σας σε άλλους 1.700 προορισμούς με τους παγκόσμιους συνεργάτες μας. Στο επόμενο ταξίδι σας, απολαύστε μπαρ στους αιθέρες, ντους στο αεροσκάφος, γκουρμέ γεύματα και βραβευμένη ψυχαγωγία εν πτήση με την Καλύτερη Αεροπορική Εταιρεία στον Κόσμο.


Emirates

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Το περίφημο «Η Ελλάς πολιτικά, αμυντικά, οικονομικά, πολιτιστικά ανήκει εις την Δύσιν» του Κωνσταντίνου Καραμανλή από το βήμα της Βουλής των Ελλήνων στις 12 Ιουνίου 1976 έχει περάσει στη συλλογική συνείδηση μεγάλου μέρους των Ελλήνων για το ποιος είναι ο προσανατολισμός της χώρας – χωρίς φυσικά αυτός να είναι καθολικά αποδεκτός ή και αρεστός. Μία αντίστοιχη φράση πολιτικού προσανατολισμού για την Κύπρο, μετά την ανεξαρτησία της και με δεδομένο το έκπαλσι χρονίζον κυπριακό πρόβλημα δεν υπήρξε. Τόσο η Ανατολή όσο και η Δύση ήταν κοντά, περισσότερο οι δύο μεγαλύτερες κοινότητες του νησιού, η Ελληνική Κυπριακή και η Τουρκική Κυπριακή εκκύνοντο από τις μητέρες πατρίδες, με ό,τι αυτό συνεπάγεται. Και όσο το νησί ήταν βρετανική αποικία ο προσανατολισμός ήταν δεδομένος, η Κύπρος ήταν προσδεδεμένη με το άρμα του Στέμματος. Όταν όμως έπρεπε οι εν Κύπρω εθνικοί ταγοί να χαράξουν τη δική τους πορεία τα πράγματα δυσκόλευαν. Όσον αφορά την ε/κ κοινότητα και τον αρχιεπίσκοπο και εθνάρχη Μακάριο το ζήτημα για το πού ανήκει η Κύπρος ήταν μάλλον μία πολιτική σπαζοκεφαλιά. Ένωση, Αυτοδιάθεση, Ανεξαρτησία, Ελευθερία, ήταν λέξεις που η ε/κ ηγεσία και κυρίως ο Μακάριος έπρεπε να διαχειριστούν με μαεστρία, δεδομένου ότι καμία από αυτές τις λέξεις δεν μπορούσαν εύκολα να κατακτηθούν. Για την κατάσταση των ιδανικών αυτών ο Μακάριος ήλπιζε πως έπρεπε να αναζητηθεί βοήθεια από παντού. Αυτή του τη θέση την επικοινωνεί πολύ νωρίς: «Είς το στάδιον τούτο έχομεν την βεβαιότητα ότι θα κηρυχθούν υπέρ ημών όλα τα φιλελεύθερα και αντιαποικιακά κράτη. Εν τη προσπάθεια μας να ανακτήσωμεν την επιπόθητον ελευθερίαν θα τείνωμεν και την δεξιάν και την αριστεράν χείρα διά να δεχθώμεν βοήθειαν και εξ Ανατολών και εκ Δυσμών», λέει από τη Φανερωμένη στις 27 Ιουνίου 1953. Η Κύπρος, ακόμα κομμάτι της Βρετανικής Αυτοκρατορίας, θα ψάξει για συμμάχους όπου είναι δυνατόν, προκειμένου να επιτύχει τους στόχους της, που είναι η Ένωση με την Ελλάδα, εκείνη την περίοδο και που θα έλθει με την αποτίναξη του βρετανικού ζυγού και με την αποαποικιοποίηση του νησιού. Ελευθερία, αυτοδιάθεση, αγώνας αντιαποικιακός... Και κάπου εδώ χωράει η Κύπρος στο Κίνημα των Αδεσμεύτων, στο οποίο ο Μακάριος θέλει να την προσδώσει, διότι έτσι θεωρεί πως μπορεί να εξασφαλίσει το καλύτερο για την πατρίδα του, για τους σκοπούς του αγώνα του. Φυσικά, η άλλη κοινότητα, η τ/κ έχει μία εντελώς διαφορετική θέση και άποψη, για το αν η Κύπρος έχει να κερδίσει από το Κίνημα των Αδεσμεύτων.

Πάντως, σύμφωνα με τον αρχιεπίσκοπο Μακάριο: «[...] η Κύπρος είναι μία αδεσμευτος χώρα και ούτω ικανή να μετάσκη της κατά τον προσηκόντα Σεπτέμβριον συγκροτηθσομένης εν Βελιγραδίω συνδιασκέψεως των ουδετέρων», λέει στις 18-19 Ιουνίου 1961. Η τ/κ κοινότητα δεν είναι σύμφωνη, και το κάνει γνωστό με κάθε ευκαιρία. Στις 28

Ιουλίου 1961 η τ/κ εφημερίδα Nacak στο πρωτοσέλιδό της και στον τρίγραμμο κύριο τίτλο αναφέρει: «Ο Μακάριος παραβιάζει το Σύνταγμα για την Εξωτερική Πολιτική». Αργότερα και λίγο πριν ο αρχιεπίσκοπος Μακάριος αποφασίσει να μεταβεί στο Βελιγράδι σημειώνει η ίδια εφημερίδα στο πρωτοσέλιδό της στις 25 Αυγούστου: «Η επιμονή του Μακαρίου να πάει στο Βελιγράδι θα μπορούσε να δημιουργήσει πολύ σοβαρές συγκρούσεις. Δεν είναι σαφές τι θα συμβεί εάν ο Φαζίλ Κιουτσούκ χρησιμοποιήσει το δικαίωμα του βέτο». Εν τέλει και εν μέσω έντονων πολιτικών διεργασιών ο Τ/κ αντιπρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας δρ Φαζίλ Κιουτσούκ δεν έθεσε βέτο στη συμμετοχή του αρχιεπισκόπου Μακαρίου στη Συνδιάσκεψη του Βελιγραδίου. Στην πρωτεύουσα της Γιουγκοσλαβίας ο Μακάριος συνάντησε ηγέτες όπως τον πρόεδρο της Γιουγκοσλαβίας στρατάρχη Τίτο, τον πρόεδρο της Ηνωμένης Αραβικής Δημοκρατίας (Αιγύπτου) Γκαμάλ Αμπντέλ Νάσερ κ.ά.

Ενδεικτικά του κλίματος που επικρατούσε υπέρ της πρόσδεσης

Οι καλές σχέσεις με τη Σοβιετική Ένωση και με τη Ρωσία στη συνέχεια συνέχισαν να υπάρχουν για πολλές ακόμη δεκαετίες, που όμως διασαλεύθηκαν μετά την κρίση του 2013 και εντεύθεν.

της Κύπρου στο άρμα των αδεσμεύτων χωρών είναι άρθρα όπως αυτά του Κώστα Χατζηπαργύρη, ο οποίος αναφέρει χαρακτηριστικά: «Αν μπορεί κανείς, μπροστά εις ένα σύμπλεγμα δεδομένων που είναι συχνά ασαφές και συγκεχυμένο, να ειπεί παρά τούτα ότι ατενίζει την κατάστασι με επιμελώς συγκρατημένη αισιοδοξία, τότε εις τούτο συμβάλλει αποφασιστικός η εξωτερική πολιτική που η Κύπρος εκάραξε υπό τον Μακάριο, εις πείσμα των πολλών αντιδράσεων από τώσες πλευρές. Την πρόοδο του Κυπριακού λαού –και του Κυπριακού ζητήμα-

τος– εγγυάται σήμερα το γεγονός ότι η Κύπρος έχει γίνει δεκτή ως μέλος της ομπνύρεως των αδεσμεύτων χωρών, η οποία συνέρχεται την 1η Σεπτεμβρίου εις το Βελιγράδι». Η εφημερίδα «Χρόνος» καταλήγει στο κύριο άρθρο της: «Η συμμετοχή μας, εν πάση περιπτώσει, εις ουδέν έχει να βλάψη. Αν μάλιστα υποστηρίξωμε μετά σθεναρότητα την ουδετερόφιλον και επί ίσους φιλίας στηριζόμενην πολιτικήν μας, έστω και αν αυτή, πρακτικώς, φαίνεται ανεφάρμοστος, θα προβάλωμε, αν μη τι άλλο, ενώπιον του διεθνούς κοινού τας αρχάς της Ειρήνης και της Δικαιοσύνης και θα δείξωμε, ότι η Κυπριακή Δημοκρατία, ως νεαρόν κράτος, αυτό ζητεί ν' ακολουθήσκη. Και αυτό θα είναι προς τιμήν μας».

Στο Βελιγράδι, ο Μακάριος προσφωνώντας τη σύνοδο του Βελιγραδίου μίλησε για αυτοδιάθεση και ειρήνη, λέγοντας: «Η θεμελιώδης αρχή της αυτοδιαθέσεως επί της οποίας εδράζεται ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών επ' ουδενί λόγω και επ' ουδεμία περιπτώσει πρέπει να παραγνωρίζεται, εάν η ανθρωπότης πρόκειται να επιτύχη την

μόνιμον διατήρησιν της ειρήνης». Ο Μακάριος έλαβε μέρος και στη Δεύτερη Διάσκεψη των Αδεσμεύτων, που συγκλήθηκε στο Κάιρο στις 4 Οκτωβρίου 1964, με τους Τ/κ πλέον εκτός των θεσμών της Κυπριακής Δημοκρατίας. Και πάλι ο Μακάριος μεταβαίνει στην αιγυπτιακή πρωτεύουσα όπου συναντήθηκε και πάλι με όλους τους ηγέτες των Αδεσμεύτων. Μάλιστα, στη διακήρυξη που εγκρίθηκε με το πέρας της Συνόδου γινόνταν λόγος και για την Κύπρο. Στο έκτο σημείο της Διακήρυξης, «Διευθέτησις των διενέξεων άνευ απειλών ή χρησιμοποίησεως της βίας, συμφώνως προς τας αρχάς του Χάρτου του ΟΗΕ», επισυνάφθηκαν τρία παραρτήματα που αφορούσαν τις αμερικανο-κυβανικές θέσεις, και την κατάσταση σε Κύπρο και Κονγκό. Ενδεικτικό της υποστήριξης που λάμβανε η κυπριακή συμμετοχή στους Αδεσμευτους ήταν πως και η Έκθεση Πλάζα του 1964, ευνοϊκή προς τα ε/κ συμφέροντα, σύμφωνα με τον αρχιεπίσκοπο Μακάριο σε συνέντευξή του στην εφημερίδα «Φως», ήταν «νίκη επί διεθνούς πεδίου των αδεσμεύτων χωρών, αιτίνας, εν τη

συντριπτική αυτών πλειονότητα, συμπαρεστάθησαν ή μάλλον επρωτοστάθησαν εις τον αγώνα της Κύπρου ενώπιον του Διεθνούς Οργανισμού και απέδειξαν εμπράκτως τον σεβασμόν των εις τας διακηρύξεις των και την προσήλωσιν των εις τας αρχάς του Χάρτου των Ηνωμένων Εθνών». Ο αρχιεπίσκοπος Μακάριος έλαβε μέρος και στη Σύνοδο της Λουσάκας, ενώ στις επόμενες διασκέψεις των Αδεσμεύτων οι διάδοχοί του. Στη Λουσάκα, ο Μακάριος έκρινε σκόπιμο να παρευρεθεί όπως λέει ο ίδιος επειδή η τ/κ ηγεσία απέστειλε σε όλες τις αντιπροσωπείες εκτενές υπόμνημα, στο οποίο εκθέτει λεπτομερώς τα σχετικά με το κυπριακό πρόβλημα, διαστρέφοντας γεγονότα και καταστάσεις και επιδιώκει διαφοροποίηση «της μέχρι τούδε έναντι του Κυπριακού στάσεως των Αδεσμεύτων. Δι' αυτούς και άλλους λόγους έκρινα επιβεβλημένη την παρουσίαν μου εις την Διάσκεψιν της Λουσάκας».

Η ένταξη στους Αδεσμεύτους εξυπηρετούσε φυσικά και πολιτικά τον Μακάριο, ο οποίος έτσι εξασφάλιζε τη διαχρονική υποστήριξη του ΑΚΕΛ, το οποίο συμφωνούσε με την εξωτερική πολιτική που πρότασε το Κίνημα των Αδεσμεύτων, μακριά από το ΝΑΤΟ, από ιμπεριαλιστικές βλέψεις και φυσικά, στην απο-αποικιοποίηση. Το πρακτικόπια και η επακολουθήσασα τουρκική εισβολή ενέτειναν τον αντιαμερικανισμό, άρα κατά κάποιον τρόπο και τον μη δυτικό προσανατολισμό της χώρας... έστω και αν αυτός ο αντιαμερικανισμός δύο χρόνια αργότερα ξεχάστηκε και έπαξαν οι καμπάνες τριπλοφάτοιπν, άμα τη εκλογή του Τζίμι Κάρτερ.

Κύπρος και Σοβιετική Ένωση

Οι σχέσεις του Μακαρίου με τη Σοβιετική Ένωση, τη δεκαετία του '60 ήταν άριστες, μάλιστα η κομμουνιστική Ρωσία είχε πολλές φορές ενισχύσει τη Δημοκρατία με στρατιωτικό εξοπλισμό. Φυσικά και η Σοβιετική Ένωση δεν ευνουούσε καμία παρέμβαση του ΝΑΤΟ και άλλων δυτικών δυνάμεων στο νησί, άρα και η συμμετοχή της Δημοκρατίας στο Κίνημα των Αδεσμεύτων δεν της δημιουργούσε προβλήματα. Οι καλές σχέσεις με τη Σοβιετική Ένωση και με τη Ρωσία στη συνέχεια συνέχισαν να υπάρχουν για πολλές ακόμη δεκαετίες, που όμως διασαλεύθηκαν μετά την κρίση του 2013 και εντεύθεν. Η χώρα άλλωστε, πολιτειακά τουλάχιστον, είχε αρχίσει να κλίνει προς τη Δύση. Μάλιστα, όπως είχε πει σε συνέντευξή του στην «Κ» ο Νίκος Ρολάνδης στον γράφοντα για το Αγγλο-αμερικανικό-καναδικό Σχέδιο: «Μάθαμε από πληροφορίες ότι η Σοβιετική Ένωση δεν ήθελε το Σχέδιο και είχε δώσει μήνυμα προς την ηγεσία του ΑΚΕΛ να μην το δεχθεί. Αυτό φάνηκε καθαρά στις 30 Νοεμβρίου όταν με επισκέφθη η ηγεσία της Αριστεράς, ο ΕΖ Παπαϊωάννου, ο Ανδρέας Φάντης και ο Ντίνος Κωνσταντίνου, για να μου πουν ότι δεν μπορούν να δεχθούν το σχέδιο. Φυσικά, δεν μου ανέφεραν τη Σοβιετική Ένωση, αλλά μόνο ότι το ΑΚΕΛ το ίδιο το απέρριψε».

Ενταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση, άρση του εμπάργκο και ΝΑΤΟ

Εν πολλοίς αυτή η λογική στην εξωτερική πολιτική της Κυπριακής Δημοκρατίας ίσχυε ως την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, τον Μάιο του 2004. Πλέον η Κυπριακή Δημοκρατία βλέπει προς τη Δύση, γίνεται μέλος μιας μεγάλης συμμαχίας, οικονομικής και πολιτικής, και οφείλει πλέον να ζυγίζει καλά τις αποφάσεις της, έχει το εργαλείο της αρνησικυρίας, και δεν μπορεί να μένει απλώς παρατηρητής των ευρωπαϊκών αλλά και των παγκόσμιων εξελίξεων. Πρέπει να λειτουργεί σε μία ομάδα κρατών, που στην αρχή τουλάχιστον είχαν ξεκάθαρο προσανατολισμό, δυτικό.

Η Κυπριακή Δημοκρατία αιτήθηκε την ένταξη της στην Ευρωπαϊκή Ένωση στις 4 Ιουλίου 1990, και η αίτηση αφορούσε ολόκληρη την επικράτεια της, συναντώντας και εδώ τις αντιδράσεις της τ/κ κοινότητας, που όμως δεν είχαν κανένα αντίκτυπο στις ευρωπαϊκές διεργασίες. Τρία χρόνια αργότερα η Ευ-

ρωπαϊκή Επιτροπή έκρινε πως η Κυπριακή Δημοκρατία πληροί τις προϋποθέσεις και επιβεβαίωσε τον «ευρωπαϊκό χαρακτήρα και προορισμό της Δημοκρατίας». Μάλιστα, τον Φεβρουάριο του 1993, ο Μιχάλης Ατταλίδης, πρέσβης της Δημοκρατίας στο Παρίσι, στα εγκαίνια της έκθεσης «Κύπρος και Ευρώπη» τόνισε τον ευρωπαϊκό χαρακτήρα της Κύπρου και τις καλές σχέσεις που διατηρεί τόσο με τη Γαλλία όσο και με τις υπόλοιπες χώρες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Ο πρώην πρόεδρος της Δημοκρατίας Γιώργος Βασιλείου κατά την προεδρία του, παρά τις αντιδράσεις που είχε από το κομματικό σύστημα της εποχής, έκανε όλη την απαραίτητη προεργασία ώστε να φτάσουμε στο σημείο να γίνει αποδεκτή η Κύπρος για μελέτη, «κάτι για το οποίο όλοι πλέον θριαμβολογούσαν», όπως είχε πει σε συνέντευξή του στην «Κ» και στη Μαρίνα Οικονομίδου.

Με την Κυπριακή Δημοκρατία



Η ένταξη της χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση τον Μάιο του 2004 σηματοδότησε την αρχή μιας ευρωπαϊκής και φιλοδυτικής πορείας, που φαίνεται πως επικυρώνεται τους τελευταίους μήνες.

να είναι πλέον πλήρες μέλος της Ε.Ε., από τον Μάιο του 2004, είναι σαφές πως η κατεύθυνσή της είναι

φιλοδυτική, χωρίς φυσικά να έχουν αποκοπεί ή διαρρηχθεί δεσμοί με παραδοσιακά φίλες χώρες. Ωστόσο,

τους τελευταίους μήνες η Κυπριακή Δημοκρατία φαίνεται να προσδένεται ολοένα και πιο σταθερά στη Δύση. Πρώτα ο πρόεδρος της Δημοκρατίας Νίκος Χριστοδουλίδης τον Νοέμβριο αποκάλυψε, πως συζητάει σε τρία επίπεδα με την Ουάσινγκτον για τον τρόπο που θα μπορούσε μελλοντικά η χώρα να οδηγηθεί στο ΝΑΤΟ, κάνοντας ξεκάθαρο τοις πάσι πού θέλει να οδηγήσει τη χώρα, και την περασμένη εβδομάδα ανακοινώθηκε η νομοθετική πρωτοβουλία στο Κογκρέσο για μόνιμη άρση εμπάργκο πώλησης όπλων στην Κύπρο.

Το Κίνημα των Αδεσμεύτων

Η διάσκεψη της Μπαντούγκ το 1955, στην οποία πήραν μέρος αντιπρόσωποι 29 χωρών από την Ασία και την Αφρική έδωσε φωνή στους «Φιμωμένους λαούς», και μετεξε-

λίχθηκε στο Κίνημα των Αδεσμεύτων, στο Βελιγράδι της τότε Γιουγκοσλαβίας την 1η Σεπτεμβρίου 1961. Σε αδρές γραμμές οι Αδεσμευτοί έχουν ως προμετωπίδα την παγκόσμια ειρήνη και αμφάλεια, διένονται από τις αντι-ιμπεριαλιστικές και αντι-αποικιοκρατικές αρχές, πιστεύουν στην αυτοδιάθεση και ανεξαρτησία των λαών, στην ειρηνική επίλυση των διεθνών διαφορών, στον τερματισμό του εξοπλιστικού ανταγωνισμού και την επίτευξη γενικού αφοπλισμού, ενάντια στα συμφέροντα των μεγάλων δυνάμεων και άλλα παρόμοια. Επίσημα η Κύπρος αποχώρησε από το Κίνημα των Αδεσμεύτων με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου στις 19 Μαΐου 2004, λόγω της ένταξης της στην Ευρωπαϊκή Ένωση την 1η Μαΐου του ίδιου χρόνου. Ωστόσο, η Κύπρος ζήτησε να της αποδοθεί η ιδιότητα του «φιλοξενούμενου» σε μελλοντικές συναντήσεις του Κινήματος.

Πράσινοι, σε αναζήτηση ηγέτη

Ο ερχομός Παπαδάκη δρομολογεί αλλαγές για τη βιωσιμότητα του Κινήματος εν' όψει και του εκλογικού συνεδρίου

Της **ΟΡΙΑΝΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Την ερχόμενη βδομάδα αναμένεται να συνέλθει η Κεντρική Επιτροπή του Κινήματος Οικολόγων, έχοντας ενώπιόν της καταστατικές αλλαγές τόσο για το δικαίωμα του εκλέγειν αλλά κυρίως για το ποιοι έχουν δικαίωμα να διεκδικήσουν μια θέση στην ηγεσία του κόμματος, ενόψει εσωκομματικών εκλογών που αναμένονται να πραγματοποιηθούν πιθανότατα εντός Απριλίου βάσει και των όσων προνοεί το καταστατικό. Άλλωστε, μετά την παραιτήση του Χαράλαμπου Θεοπέμπτου, τον Οκτώβριο του 2023 και την ανάληψη της προεδρίας του κόμματος εκ νέου από τον Γιώργο Περδίκη μετά από εσωκομματικές εκλογές όπου επικράτησε της Έφης Ξάνθου, ο ίδιος είχε ξεκαθαρίσει πως επιστρέφει προσωρινά στην ηγεσία «με στόχο να επικρατήσει ομόνοια και ηρεμία στο Κίνημα, να καταλήξουμε σε ένα νέο καταστατικό, να αναβαθμίσουμε τις πολιτικές μας θέσεις,

σοστό 4,41%, δημιούργησαν ωστόσο μία υπερδεμένη κατάσταση εντός του Κινήματος σε σχέση με τις θέσεις που εκπροσωπεί. Ορισμένοι βέβαια χαρακτήρισαν τη δεδομένη περίοδο ως την ευκαιρία των Οικολόγων για το παραπέρα βήμα λόγω και της συνύπαρξης στελεχών με διαφορετικές τάσεις και απόψεις, ακόμη και στο Κυπριακό όπως και σε κοινωνικά θέματα. Ωστόσο, στελέχη της συντηρητικής μερίδας του Κινήματος εξηγούν πως αυτός ο αχταρμάς πιθανώς να μπέρδευσε τους ψηφοφόρους και μάλιστα η πτώση της τάξης του 0,4% σε σύγκριση με τις βουλευτικές εκλογές του 2016 (το Κίνημα έλαβε 4,81%) ίσως είναι ενδεικτική της σύγχυσης που έφερε στη συνέχεια την πτώση.

Άλλωστε γι' αυτό και τώρα κορυφαία στελέχη ξεκαθαρίζουν ότι η οποία απόφαση ληφθεί αφορά στην διεύρυνση του κόμματος, και όχι μετεξέλιξη, επισημαίνοντας

εκλέγεσθαι σε οποιαδήποτε θέση στο Κίνημα, με την προϋπόθεση ότι η περίοδος αυτή θα ληγει τρεις εβδομάδες πριν από οποιαδήποτε εκλογική διαδικασία του Κινήματος. Προστίθεται, μάλιστα, ότι το πρόσωπο αυτό θα πρέπει να είναι είτε εγγεγραμμένο στο μητρώο μελών του Κινήματος ή εγγεγραμμένο ως φίλος του Κινήματος ή εγγεγραμμένο στο μητρώο των μελών συνεργαζόμενης

οργάνωσης πολιτών.

Μία προσωρινή απόφαση που φωτογραφίζει ουσιαστικά τόσο τα μέλη του Κινήματος Αιχμή όσο και της Ένωσης Κυπρίων μιας και είχαν συνεργασία στις διπλές εκλογές του περασμένου Ιουνίου, ενώ η συνεργασία Δημήτρη Παπαδάκη και Οικολόγων χρονολογείται από τις βουλευτικές εκλογές του 2014 στην τότε συνεργασία ΕΔΕΚ-Οικολόγων, με τον ίδιο να μπαίνει στην Ευρωβουλή με 8.342 ψήφους.

Οι υποψήφιοι

Πάντως, αυτό που αφήνεται να εννοηθεί είναι ότι ο Δημήτρης Παπαδάκης θα μπορούσε να είναι ο νέος πρόεδρος του Κινήματος, το οποίο πιθανότατα να μετονομαστεί, χωρίς ωστόσο να διαγράφεται από τον τίτλο η λέξη που αντικατοπτρίζει τον Πράσινο χαρακτήρα του. Ο ίδιος ο κ. Παπαδάκης φέρεται να σκέφτεται σοβαρά ένα τέτοιο ενδεχόμενο αν λάβει το «σήμα», όπως χαρακτηριστικά λέ-

φιότητα του στις δημοτικές του 2024, ενώ καθ' όλη τη θητεία του στον δήμο διατηρούσαν άριστες σχέσεις. Πάντως, μεταξύ των δύο αντρών φαίνεται πως το θέμα συζητήθηκε διεξοδικά, ενώ όλα τα σενάρια παραμένουν ανοικτά, με τον κ. Παπαχαράλαμπος να μην έχει κλείσει οριστικά την πόρτα σε μία πιθανή διεκδίκηση, αναμένοντας αυτή την ώρα και τις τελικές αποφάσεις της Κ.Ε. του Κινήματος.

Στο κάδρο των διεκδικτών είναι και το όνομα του Σταύρου Παπαδούρη, ο οποίος παρακολουθεί τις εξελίξεις και θα κρίνει με βάση, όπως και ο ίδιος επανειλημμένα ανέφερε, το καλό του κόμματος. Όπως διαμνύεται, πάντως, ο ίδιος κρίνεται από τα κομματικά στελέχη ως μία καλή επιλογή, ωστόσο υπάρχει προβληματισμός αν θα καταφέρει να προσελκύσει νέα μέλη. Πάντως, δεν αποκλείεται ο κ. Παπαδούρης να μην ενδιαφερθεί για την αρχηγία και να επαναδιεκδικήσει θέση στο κοινοβούλιο που θα θε-



Σταύρος Παπαδούρης

Βουλευτής Κινήματος Οικολόγων-Συνεργασία Πολιτών

Το όνομά του είναι στο κάδρο των διεκδικτών, με τον ίδιο να παρακολουθεί τις εξελίξεις και να αποφασίζει όπως ο ίδιος επανειλημμένα ανέφερε με γνώμονα το καλό του κόμματος. Κομματικά στελέχη τον χαρακτηρίζουν ως μία καλή επιλογή, ωστόσο υπάρχει προβληματισμός, αν θα καταφέρει να προσελκύσει νέα μέλη.



Δημήτρης Παπαδάκης

Μέλος Κεντρικού Συμβουλίου «Κίνηση Αιχμή»

Ο ίδιος φέρεται να σκέφτεται σοβαρά το ενδεχόμενο να διεκδικήσει την προεδρία του Κινήματος αν λάβει το «σήμα», όπως χαρακτηριστικά λέχθηκε από τον στενό του κύκλο και οι συγκυρίες είναι ευνοϊκές ώστε να εργαστεί ενάντια στη διαπλοκή και τη διαφθορά.



Ανδρέας Παπαχαράλαμπος

Τέως δήμαρχος Στροβόλου

Το θέμα της προεδρίας των Οικολόγων φαίνεται πως συζήτησε διεξοδικά με τον Γιώργο Περδίκη, ενώ όλα τα σενάρια παραμένουν ανοικτά, με τον κ. Παπαχαράλαμπος να μην έχει κλείσει οριστικά την πόρτα σε μία πιθανή διεκδίκηση, αναμένοντας αυτή την ώρα και τις τελικές αποφάσεις της Κ.Ε. του Κινήματος.

Κορυφαία στελέχη ξεκαθαρίζουν ότι η οποία απόφαση ληφθεί αφορά στην διεύρυνση του κόμματος, και όχι μετεξέλιξη. Όποιος θελήσει να ενταχθεί θα δεσμεύεται με τις θέσεις του Κινήματος.

να κάνουμε μια αξιοπρεπή παρουσία στις τοπικές εκλογές και ευρωεκλογές τον Ιούνιο 2024, και να αρχίσει η προετοιμασία για την κρίσιμη μάχη των βουλευτικών εκλογών 2026».

Βέβαια το αποτέλεσμα της κλήσης στις ευρωεκλογές του Ιουνίου ήταν ιδιαίτερα απογοητευτικό, το Κίνημα έλαβε μόλις 1,29%, αν αναλογιστεί κανείς πως υπήρξε συνεργασία και με την Κίνηση Αιχμή όπως και με την Ένωση Κυπρίων, στέλνοντας και το μήνυμα πως αν το Κίνημα δεν λάβει δραστικά μέτρα πιθανώς να μην καταφέρει να εισέλθει στο κοινοβούλιο το 2026.

Ωστόσο, μέλη της ηγεσίας αναφέρουν ότι η αποτυχία του Κινήματος—πέραν της γενικότερης πτώσης των ποσοστών των κομμάτων—οφείλεται και στο γεγονός πως οι ευρωεκλογές βρήκαν το κόμμα λαβωμένο από τις αποχωρήσεις που προηγήθηκαν, ανάμεσά τους και η βουλευτριά Αλεξάνδρα Ατταλίδου όπως και στον πετροπόλεμο—όπως λέγεται—που δέχτηκαν τους τελευταίους μήνες.

Μάλιστα, δεν παραλείπουν να τονίσουν πως στις βουλευτικές του 2021 μπορεί να έλαβαν πο-

μάλιστα πως όποιος θελήσει να ενταχθεί σε αυτή την προσπάθεια θα δεσμεύεται με τις πολιτικές αρχές και τις θέσεις του Κινήματος ανεπιφύλακτα και χωρίς αστερίσκους. Την ίδια ώρα, τονίζεται πως μπορεί οι ευρωεκλογές να μην έδωσαν το απαιτούμενο αποτέλεσμα, ωστόσο η συνεργασία τόσο με την Κίνηση Αιχμή όσο και με την Ένωση Κυπρίων μόνο θετικά στοιχεία έχει αφήσει, πέρα και από το καλό αποτέλεσμα στις δημοτικές, γι' αυτό και θα μπορούσε τη δεδομένη στιγμή να υπάρξει συνέχεια.

Μάλιστα, γι' αυτό και στο καταστατικό συνέδριο αποφασίστηκε όπως δοθεί η ευχέρεια στην Κεντρική Επιτροπή να καθορίσει «εκτάκτως» περίοδο μέχρι και τρεις εβδομάδες, κατά την οποία δεν θα ισχύουν χρονικοί περιορισμοί ή προϋποθέσεις για να αποκτήσει ένα πρόσωπο το δικαίωμα του εκλέγειν και



Αφήνεται να εννοηθεί ότι ο Δημήτρης Παπαδάκης θα μπορούσε να είναι ο νέος πρόεδρος του Κινήματος, το οποίο πιθανότατα να μετονομαστεί, χωρίς ωστόσο να διαγράφεται από τον τίτλο η λέξη που αντικατοπτρίζει τον Πράσινο χαρακτήρα του.

θηκε από τον στενό του κύκλο και οι συγκυρίες είναι ευνοϊκές ώστε να εργαστεί ενάντια στη διαπλοκή και τη διαφθορά, αλλά και για την επίλυση ουσιαστικών ζητημάτων που αφορούν την κοινωνία όπως το στεγαστικό, το ενεργειακό και το θέμα της ακρίβειας. Μάλιστα, ο ίδιος φέρεται να είναι διατεθειμένος να κατέβει στον στίβο των εσωκομματικών εκλογών σε περίπτωση που εκδηλώσουν ενδιαφέρον για την ηγεσία του Κινήματος περισσότερα πρόσωπα.

Συναντήσεις με τον Γιώργο Περδίκη όπου συζητήσαν το θέμα της προεδρίας του Κινήματος είχε τις προηγούμενες μέρες και ο τέως δήμαρχος Στροβόλου Ανδρέας Παπαχαράλαμπος. Το Κίνημα Οικολόγων είχε στηρίξει την υποψη-

φρείται δεδομένη, αν το Κίνημα καταφέρει να εξασφαλίσει το απαιτούμενο ποσοστό για να εκπροσωπηθεί.

Την ίδια ώρα, βέβαια, θα πρέπει να καταγραφεί η αποχή του Σταύρου Παπαδούρη από την απόφαση του καταστατικού συνεδρίου, μιας και εξέφρασε επιφυλάξεις για το κατά πόσο οι αλλαγές διασφαλίζουν την πολυπόθητη ενότητα στο κόμμα. Ανησυχίες που αν παραμείνουν και σε σχέση με το πρόσωπο που θα εκλεγεί στην ηγεσία, πιθανώς να οδηγήσουν τον κ. Παπαδούρη εκτός Κινήματος αλλά όχι εκτός πολιτικής. Βέβαια, μεταξύ των ονομάτων πιθανών διεκδικτών είναι και το όνομα του νυν αντιπροέδρου Κυριάκου Τσιμίλλη, χωρίς ο ίδιος μέχρι αυτή την ώρα να ανοίγει τα χαρτιά του. Στις εκλογές του 2023 ο κ. Τσιμίλλης είχε εκφράσει ενδιαφέρον να διεκδικήσει την προεδρία μετά την αποχώρηση του κ. Θεοπέμπτου, ωστόσο μετά την ανακοίνωση της υποψηφιότητας του Γιώργου Περδίκη, ανακοίνωσε ότι αυτή ικανοποιεί τους στόχους που θα έθετε και μία δική του υποψηφιότητα για αυτό και θα συνεχίσει από τη θέση του αντιπροέδρου.



Κυριάκος Τσιμίλλης

Αντιπρόεδρος Κινήματος Οικολόγων-Συνεργασία Πολιτών

Μεταξύ των πιθανών διεκδικτών, χωρίς ο ίδιος μέχρι αυτή την ώρα να ανοίγει τα χαρτιά του. Στις εκλογές του 2023 ο κ. Τσιμίλλης είχε εκφράσει ενδιαφέρον να διεκδικήσει την προεδρία μετά την αποχώρηση του κ. Θεοπέμπτου, ωστόσο μετά την ανακοίνωση της υποψηφιότητας του Γιώργου Περδίκη δεν προχώρησε.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΟΥ**

Έχει αντίδοτο η Αννίτα στον αιφνιδιασμό Χριστοδουλίδη;

Τα πρώτα δύο χρόνια διακυβέρνησης Νίκου Χριστοδουλίδη επικρατούσε μια αβέβαιη εκκεχειρία μεταξύ κυβέρνησης και ΔΗΣΥ. Μερικές αψιμαχίες, για να δικαιολογείται ο τίτλος της «υπεύθυνης αντιπολίτευσης», την ίδια ώρα που ηγετικά στελέχη της Πινδάρου περφηφανεύονταν δημόσια για το πόσο συχνά έπιναν καφέ στο Προεδρικό, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας συνέχιζε να προβαίνει σε πολιτικούς διορισμούς Συναγερμικών και να κάνει ανοίγματα στη βάση του κόμματος.

Την πρωτοχρονιά του 2024 ο Χριστοδουλίδης θέλησε να επισημοποιήσει τη σχέση και προσκάλεσε τον ΔΗΣΥ στην κυβέρνηση. Στο παρασκήνιο ομάδα σημαντικών παραγόντων της παράταξης εργαζόταν μεθοδικά προς αυτή την κατεύθυνση. Αν και η ηγεσία του ΔΗΣΥ απέρριψε την πρόταση, η αβέβαιη εκκεχειρία συνεχίστηκε και λίγοι προέβλεπαν ανατροπές, του-

λάχιστον πριν τις Βουλευτικές του 2026. Γι' αυτό και αιφνιδίασε η κίνηση Χριστοδουλίδη, με την έλευση του 2025, να καθορίσει τη θολούρα στη σχέση του με την Πινδάρου. Στη φετινή πρωτοχρονιάτικη συνέντευξη του στον «Φιλελεύθερο» είπε αυτολεξεί: «Θέλω να πω για τον ΔΗΣΥ ότι είναι ξεκάθαρο ότι η ηγεσία του έθεσε το κόμμα στην αντιπολίτευση. Είναι απόλυτα σεβαστό και δεν τίθεται οποιοδήποτε θέμα από τις τοποθετήσεις που γίνονται. Μάλιστα, σε κάποια θέματα η κριτική από τον ΔΗΣΥ είναι πολύ πιο έντονα αντιπολιτευτική από του ΑΚΕΛ. Άρα δεν τίθεται θέμα όσον αφορά την ηγεσία του ΔΗΣΥ. Οι δικές μας αξιολογήσεις είναι ότι μια σημαντική μερίδα του ΔΗΣΥ, όπως και των άλλων κομμάτων, στηρίζει την κυβέρνηση και το έργο της».

Ο Πρόεδρος διαχώρισε την ηγεσία του ΔΗΣΥ από τη βάση. Το μήνυμα ξεκάθαρο: δεν κλείνουν οι

Με εξαίρεση μια σύντομη, άτυπη συνεργασία ΔΗΣΥ-ΑΚΕΛ το 1985, κανένας Συναγερμικός πρόεδρος δεν βρέθηκε στη θέση που κάθεται σήμερα η Αννίτα.

πόρτες του Προεδρικού στους Συναγερμικούς. Ταυτόχρονα, πάτησε τον κάλο της Πινδάρου ταυτίζοντάς την με το ΑΚΕΛ. Με τον αιφνιδιασμό του ο Χριστοδουλίδης αναμφίβολα παίρνει ένα ρίσκο, αλλά ταυτόχρονα δημιουργεί πρωτόγνωρα δεδομένα για τον ΔΗΣΥ.

Με εξαίρεση μια σύντομη, άτυπη συνεργασία ΔΗΣΥ-ΑΚΕΛ το 1985, κανένας Συναγερμικός πρόεδρος δεν βρέθηκε στη θέση που κάθεται σήμερα η Αννίτα. Είτε βρίσκονταν στην εξουσία είτε στην αντιπολί-

τευση, ΑΚΕΛ και ΔΗΣΥ πάντα κάθονταν απέναντι. Σήμερα μοιράζονται την αντιπολίτευση (κι αν είχαμε κοινοβουλευτικό σύστημα, αξιωματική αντιπολίτευση θα ήταν ο ΔΗΣΥ). Επιπλέον, με μοναδική εξαίρεση το δημοψήφισμα του 2004, ουδείς προηγούμενος κατάφερε να προκαλέσει εσωτερικές έριδες στον ΔΗΣΥ. Τουναντίον, η Πινδάρου ήταν αυτή που για δεκαετίες διασπούσε το ΔΗΚΟ του Σπύρου Κυπριανού.

Το πετύχαινε για δύο βασικούς λόγους: ο πρώτος ήταν ότι ο Κυπριανού είχε, χωρίς, απογοητεύσει μερίδα στελεχών του με σαφές κοινωνικο-ιδεολογικό στίγμα. Προτού καν ο ΔΗΣΥ γίνει εξουσία, τρία κύματα στελεχών του ΔΗΚΟ, που εξέφραζαν την κεντροδεξιά, αστική, επιχειρηματική τάξη, το εγκατέλειψαν για να συναντήσουν τον ΔΗΣΥ. Ο Λεόντιος Ιεροδιακόνου είχε εκλεγεί με το ΔΗΚΟ το 1976, αλλά το 1977 αποχώρησε και το

1980 προσχώρησε στον ΔΗΣΥ. Λίγους μήνες αργότερα, ομάδα βουλευτών του ΔΗΚΟ υπό τον τότε πρόεδρο της Βουλής Αλέκο Μιχαηλίδη δημιούργησαν τη ΝΕΔΗΠΑ, δεν πέτυχαν είσοδο στη Βουλή και το 1988 προσχώρησαν στον ΔΗΣΥ. Το 1983 ο Νίκος Ρολάνδης, υπουργός Εξωτερικών του Κυπριανού, παραιτήθηκε λόγω διαφωνιών στο Κυπριακό, ίδρυσε το κόμμα των Φιλελευθέρων και συνεργάστηκε με τον ΔΗΣΥ στις Βουλευτικές του 1991. Αυτές οι συνεργασίες άνοιξαν τον δρόμο στον Γλαύκο Κληρίδη να εκλεγεί στην Προεδρία της Δημοκρατίας το 1993, με τη στήριξη πλέον και του επίσημου ΔΗΚΟ.

Ο δεύτερος λόγος επιτυχίας του ΔΗΣΥ ήταν το δέλεαρ της εξουσίας. Το ακροατήριο στο ΔΗΚΟ ήταν πάλι η κεντροδεξιά: Στις Προεδρικές του 1998 το επίσημο ΔΗΚΟ εγκατέλειψε τον Κληρίδη και συνεργάστηκε με το ΑΚΕΛ. Ο Κληρίδης, όμως, επανεξελέγη με τη στήριξη

στελεχών όπως ο Αλέξης Γαλανός και ο Ντίνος Μιχαηλίδης.

Σήμερα η Αννίτα είναι αντιμέτωπη, ταυτόχρονα, και με τα δύο φαινόμενα. Από τη μια ο Χριστοδουλίδης χειρίζεται με δεξιοτεχνία το δέλεαρ της εξουσίας απέναντι σε μια Συναγερμική βάση, που είναι πλέον τόσο εθισμένη στα προνόμια της διακυβέρνησης όσο οι ΔΗΚΟϊκοί των 90s. Από την άλλη, υπάρχει ένα κομμάτι του ΔΗΣΥ, με παρόμοια χαρακτηριστικά μ' εκείνα των αποσχισθέντων ΔΗΚΟϊκών στελεχών των 80s και 90s που (δικαιολογημένα ή όχι είναι άλλη ιστορία), αισθάνεται ότι η σημερινή ηγεσία στην Πινδάρου δεν τους εκπράζει.

Το ζητούμενο για την Αννίτα—εν μέσω και των άλλων σημαντικών εσωτερικών συμπληγμάτων, όπως οι απασχίσεις προς ΕΛΑΜ—είναι αν έχει το αντίδοτο στο δέλεαρ της εξουσίας και στην απογοήτευση μιας σημαντικής σε μέγεθος και επιρροή μερίδας του κόμματός της.

Αλυσίδα λαθών

Από το 2000 και μετά αμφισβητήθηκαν τουλάχιστον δέκα ιατροδικαστικές εξετάσεις, εκ των οποίων οι πέντε προκάλεσαν σάλο και συζητήθηκαν για χρόνια.

2005

Θανάσης Νικολάου

Ο 26χρονος εθνοφρουρός βρέθηκε το 2005 νεκρός κάτω από το γεφύρι της Άλασσας, με τον ιατροδικαστή Πανίκο Σταυριανό να αποκλείει μετά την αυτοψία το ενδεχόμενο εγκληματικής ενέργειας. Ο θάνατος αποδόθηκε σε αυτοκτονία. Σήμερα η υπόθεση οδηγήθηκε στο συμπέρασμα ότι δολοφονήθηκε και στη συνέχεια πετάχτηκε νεκρός ή τοποθετήθηκε κάτω από τη γέφυρα.

2006

Αιτητής ασύλου

Σε καταδίωξη λοχίας της Αστυνομίας στη Λεμεσό σκότωσε με πυροβολισμό έναν Σύρο αιτητή ασύλου. Ο λοχίας είχε ισχυριστεί ότι ήταν σε αυτοάμυνα και ότι το θύμα τον απειλνσε με όπλο, το οποίο δεν βρέθηκε ποτέ... Το θύμα είχε δεχθεί πυροβολισμό στην πλάτη. Ο ιατροδικαστής δεν διαπίστωσε κάτι επιλήψιμο και η Αστυνομία διερεύνησε υπόθεση αιφνίδιου και αφύσικου θανάτου.

2012

Χριστίνα Καλαϊτζίδου

Βρέθηκε νεκρή στο διαμέρισμά της στη Δερύνεια, με τον ιατροδικαστή να αποκλείει το ενδεχόμενο εγκληματικής ενέργειας, βγάζοντας το συμπέρασμα ότι κάνκε ζωντανή από τσιγάρο. Ωστόσο, ο εν διστάσει σύζυγός της παραδέχτηκε δύο χρόνια αργότερα τη δολοφονία.

2018

Petrana Milchova

Σάλος είχε προκληθεί το 2018 όταν η πρώτη ιατροδικαστική εξέταση έδειξε ότι η 46χρονη Petrana Milchova είχε πεθάνει γιατί πέρασε από πάνω της γεωργικός ελκυστήρας στην αγροτική περιοχή Γεροσκήπου. Τελικά οι έρευνες κατέδειξαν ότι την κατασπάραξαν δύο σκύλοι ράτσας Ροτβάιερ.

2023

Lesia Bykova

Τον Μάρτιο του 2023 η 28χρονη Lesia Bykova εντοπίστηκε νεκρή κοντά στην Πέτρα του Ρωμιού, με τους δύο ιατροδικαστές να μιλούν για εγκληματική ενέργεια, κάτι που οδήγησε στη σύλληψη του 28χρονου συντρόφου της για γυναικοκτονία. Τελικά διαπιστώθηκε ότι ο θάνατος προκλήθηκε από ατύχημα και ο 31χρονος αφέρθηκε ελεύθερος.

Τα βαθιά προβλήματα στην Ιατροδικαστική Υπηρεσία

Οι αιτίες και οι κενές υποσχέσεις για εκσυγχρονισμό, με αφορμή την υπόθεση του 24χρονου

Του ΠΑΥΛΟΥ ΝΕΟΦΥΤΟΥ

Η υπόθεση του 24χρονου υπηκόου Πακιστάν, ο οποίος έπεσε νεκρός από σφαίρα αστυνομικού, πέραν από σοβαρούς κλυδωνισμούς στην Αστυνομία και το υπουργείο Δικαιοσύνης, επανέφερε στο προσκήνιο σοβαρές παθολογίες εντός της Ιατροδικαστικής Υπηρεσίας, οι οποίες, όπως προανήγγειλε ο υπουργός Υγείας, Μιχάλης Δαμιανός, θα απασχολήσουν σύσκεψη που συγκάλεσε για τις αρχές Φεβρουαρίου, στην οποία όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς θα συμβάλουν, για να διαπιστωθούν τα κακώς έχοντα. Ωστόσο, ο εντοπισμός αυτών των δυσλειτουργιών χρονίζει και όπως καταδεικνύει το ιστορικό μεγάλων λαθών, το υπουργείο Υγείας δεν έχει μέχρι σήμερα φροντίσει να δει σοβαρά το θέμα και να προχωρήσει σε σημαντικές τομές, που ενδεχομένως να απαιτούν νομοθετικές ρυθμίσεις. Ακόμη μία σύσκεψη για το πρόβλημα έρχεται με αφορμή την αρχική γνωμάτευση τού σε διαθεσιμότητα σήμερα κρατικού ιατροδικαστή, Νικόλα Χαραλάμπους, ο οποίος είχε αποκλείσει εκ πρώτης όψης την εγκληματική ενέργεια, χωρίς να διαπιστώσει ότι υπήρχε πυροβολισμός και σφαίρα στο πτώμα, με αποτέλεσμα η αστυνομική έρευνα να πάρει στα κρίσιμα αρχικά στάδια άλλη τροπή.

“

Σάββας Μάτσας: Για τις σοβαρές υποθέσεις πρέπει να υπάρχει για τους ιατροδικαστές ένα αυστηρό πρωτόκολλο και ακολούθως η γνωμάτευσή τους να ελέγχεται από ανεξάρτητο ιατροδικαστή.



Ένα σοβαρό ζήτημα που επισκιάζει σήμερα την Υπηρεσία είναι η απουσία επικοινωνίας και συνεννόησης μεταξύ των δύο από τους τρεις ιατροδικαστές.

μαντικές τομές, οι οποίες θα διαρκέσουν.

Κυπριακή περίπτωση

Λάθη είναι φυσιολογικό να συμβαίνουν και δεν αφορούν μόνο στην περίπτωση της Κύπρου, αλλά για το μέγεθος του νησιού τα λάθη για σοβαρές υποθέσεις είναι αναπόφευκτα περισσότερα σε σχέση με τον πληθυσμό της. Σε αυτό συμφωνούν ο νομικός και επί 37 χρόνια εισαγγελέας στην Νομική Υπηρεσία, Σάββας Μάτσας, και ο ιδιώτης ιατροδικαστής Μάριος Ματσάκης, μιλώντας στην «Κ». Επίσης δεν αμφισβητούν ότι, αν τα τελευταία χρόνια βγήκε στην επιφάνεια τόσος μεγάλος αριθμός σοβαρών υποθέσεων με λανθασμένες γνωματεύσεις, δεν διερευνήθηκαν λανθασμένα και μικρές έκτασης ως προς τη σοβαρότητα υποθέσεις. «Κρίνω ότι υπάρχει πρόβλημα σε αυτή την υπηρεσία και ελπίζω να μην είναι οτιδήποτε άλλο εκτός από επαγγελματική ανικανότητα, διότι, αν είναι κάτι άλλο, είναι επικίνδυνη η κατάσταση», είπε χωρίς περιστροφές ο κ. Μάτσας.

Ολιστική μελέτη

Σχολιάζοντας τη σύσταση της Γενικής Εισαγγελίας του 2016, για δύο ιατροδικαστές σε σοβαρές υποθέσεις, ο κ. Ματσάκης είπε με σκεπτικισμό ότι αυτό και πάλι δεν θα έλυσε το πρόβλημα στις αυτοψίες, διότι πρώτον, αυτό συνεπάγεται ότι ο ένας από τους δύο είναι ανίκανος, κάτι που δεν θα έπρεπε να ισχύει, και δεύτερον, η εμπειρία σε υποθέσεις με δύο ιατροδικαστές δείχνει ότι και πάλι γίνονται σοβαρά λάθη, όπως το 2018 με τη 46χρονη στην Πάφο που την κατασπάραξαν οι σκύλοι και το 2023 με την 28χρονη που έπεσε από γκρεμό στην Πέτρα του Ρωμιού. Στην πρώτη περίπτωση γνωμάτευσαν λανθασμένα ότι ο

θάνατος προέκυψε από γεωργικό μηχάνημα και στη δεύτερη από βιασμό και στραγγαλισμό του συντρόφου της. «Για να γίνει μία σοβαρή αναθεώρηση και βελτίωση της Υπηρεσίας, πρέπει να διοριστεί ένας ιατροδικαστής, για να κάνει μία μελέτη. Αφού εξετάσει ολιστικά το ιατροδικαστικό σύστημα της Κύπρου, να κάνει εισηγήσεις για τη βελτίωσή του», τόνισε ο κ. Ματσάκης. Η εισήγηση που προτείνει ο κ. Μάτσας είναι πρώτον, να υπάρχει για τις σοβαρές υποθέσεις ένα αυστηρό πρωτόκολλο, που οι ιατροδικαστές να είναι υπόχρεοι να ακολουθούν πριν καταλήξουν στο εύρημά τους και ακολούθως η γνωμάτευση να ελέγχεται από άλλον ανεξάρτητο ιατροδικαστή. Όταν αναφέρεται σε σοβαρές υποθέσεις, εντάσσει σε αυτές μεταξύ άλλων την ανθρωποκτονία, την ένοπλη ληστεία και τον βιασμό ανήλικης.

Απουσία συνεννόησης

Σε σχέση με το κεφάλαιο της συνεργασίας, ένα σοβαρό ζήτημα που επισκιάζει σήμερα την Υπηρεσία είναι η απουσία επικοινωνίας και συνεννόησης μεταξύ των δύο από τους τρεις ιατροδικαστές. Όπως πληροφωρείται η «Κ», λόγω δικαστικών διαφορών δεν επικοινωνούν μεταξύ τους και δεν συνεργάζονται, ενώ οι τσακωμοί δεν είναι ασυνήθιστοι. Αυτό το βραχυκυκλωμένο εργασιακό κλίμα, το οποίο είναι ικανό να επηρεάζει τις επιδόσεις μιας τόσο ευαίσθητης Υπηρεσίας, αναμένεται να απασχολήσει τη σύσκεψη στο υπουργείο Υγείας.

Υποστελέχωση

Στις δημόσιες δηλώσεις που έκανε αυτές τις μέρες, ο υπουργός Υγείας ανέφερε ότι η Ιατροδικαστική Υπηρεσία των τριών ιατροδικαστών είναι υποστελεχωμένη και υπάρχει μία κενή θέση εργασίας που δεν

έχει ακόμη πληρωθεί. Οι πληροφορίες λένε ότι υπάρχει δυσκολία να βρεθεί ο τέταρτος.

Συνεργασία υπηρεσιών

Τη συζήτηση στο υπουργείο θα απασχολήσει επίσης και το επίπεδο συνεργασίας μεταξύ των αρμόδιων υπηρεσιών, όπως η Αστυνομία, η Ιατροδικαστική Υπηρεσία, ο ΟΚΥπΥ και η Γενική Εισαγγελία. Όπως δήλωσε ο κ. Δαμιανός «συνεργασία μεταξύ των υπουργείων υπάρχει, τη συνεργασία με τις υπηρεσίες πρέπει να δούμε, είτε νομοθετικά είτε διαφορετικά να λύσουμε τα προβλήματα, για να κάνουν καλύτερα τη δουλειά τους. Πρέπει να δούμε πώς αποφεύγονται τα λάθη που βλέπουμε κατά καιρούς».

Αυτοψία το Α και Ω

Αναλύοντας το διακύβευμα μιας προβληματικής συνεργασίας των υπηρεσιών και επικαλούμενος την εμπειρία του στα 37 χρόνια ως εισαγγελέας στην Νομική Υπηρεσία, όπου ως υπεύθυνος του Ποινικού Τμήματος είχε τριβή με διερευνήσεις ποινικών υποθέσεων, ο κ. Μάτσας εξήγησε ότι η Αστυνομία, η οποία μέχρι σήμερα είναι υποχρεωμένη να ακολουθεί την ιατροδικαστική έκθεση, σε αρκετές περιπτώσεις παραπλανάται από τα αρχικά στάδια της έρευνας. Αν, για παράδειγμα, ο ιατροδικαστής αναφέρεται σε αυτοκτονία, ενώ υπάρχει έστω και υπόνοια για να διερευνηθεί ανθρωποκτονία, η Αστυνομία διερευνά το πρώτο. Το αποτέλεσμα, συνεχίζει, είναι να μην γίνονται οι απαιτούμενες εξετάσεις, να μη λαμβάνονται οι απαιτούμενες καταθέσεις, ούτε στην έκταση που απαιτείται ούτε στον βαθμό που πρέπει. Δεν γίνεται η απαιτούμενη διερεύνηση των τεκμηρίων που πρέπει να συλλεγούν, όπως έγγραφα ή έρευνα επί σκηνής ή παλαμικά και δαχτυλικά

αποτυπώματα ή γενετικό υλικό. «Και ο κανόνας, για τη σωστή διερεύνηση μιας υπόθεσης, είναι η ταχεία διερεύνηση, για να μη χάνονται έγγραφα και τεκμήρια, αλλά και να μην επηρεαστούν μάρτυρες. Όλα αυτά, όταν διερευνώνται από έναν αστυνομικό ως μικροπαράβαση, είναι σαν να μην υπάρχουν. Συνεπώς οι πιθανότητες εξιχνίασης ελαχιστοποιούνται», εξήγησε.

Ανεξάρτητη αρχή

Ένα άλλο ζήτημα που, σύμφωνα με τον κ. Ματσάκη, πρέπει να ληφθεί υπόψη σε μία προσπάθεια εξυγίανσης της Ιατροδικαστικής Υπηρεσίας είναι η απομάκρυνσή της από το υπουργείο Υγείας. Επικαλούμενος το παράδειγμα του εξωτερικού, σημείωσε ότι συνήθως είναι μία ανεξάρτητη υπηρεσία ή ανήκει σε πανεπιστημιακά νοσοκομεία. Ανέφερε ότι «δεν μπορείς να ανήκεις στο υπουργείο Υγείας και να εξετάζεις μία υπόθεση αμέλειας εναντίον ενός κρατικού γιατρού ή να σου δίνει οδηγίες η Γενική Εισαγγελία και να εξετάζεις μία υπόθεση, όπου έκανε λάθος η Νομική Υπηρεσία». Από την πλευρά του, ο κ. Μάτσας σχολίασε ότι για την επίλυση των προβλημάτων, το που υπάγεται η Υπηρεσία δεν έχει τόσο μεγάλη σημασία, τονίζοντας ωστόσο ότι, όταν μία υπηρεσία είναι ανεξάρτητη, λειτουργεί πιο αποτελεσματικά.

Απληραιωμένη νομοθεσία

Κατά καιρούς επανέρχεται στη δημόσια συζήτηση το ζήτημα του απληραιωμένου νομοθετικού πλαισίου, χωρίς να σημειείται στην πράξη. «Καταρχάς η νομοθεσία δεν αναφέρεται καν σε ιατροδικαστές, λέει ότι οποιοσδήποτε επαγγελματίας γιατρός, μπορεί να κάνει νεκροψία. Αναφέρεται σε “κυβερνήτη”, ο οποίος δίνει οδηγίες στον “αρχιδικαστή”, δηλαδή αυτά που ισχυαν επί αγκλοκρατίας. Επίσης, ότι ο γιατρός που θα κάνει τη νεκροψία, θα αμειφθεί, για παράδειγμα, με δύο λίρες και 100 μιλς. Αστέια πράγματα. Και δεν καλύπτει καθόλου την αυτοψία, δεν λέει ότι αυτή θα διενεργείται. Επίσης δεν καλύπτει τις νοσοκομειακές νεκροψίες, για να διαπιστωθεί, για παράδειγμα, η έκταση της ασθένειας ενός θανόντος και να βελτιωθεί η ιατρική επιστήμη. Αυτά δεν μπορούν να γίνουν στην Κύπρο σήμερα», είπε ο κ. Ματσάκης.

Ελέγχος ποιότητας

Παράλληλα, σημειώνει ότι δεν υπάρχει έλεγχος της ποιότητας, όπως για όλες τις ιατρικές ειδικότητες. Καταγράφει και διαδικαστικά προβλήματα, που έχουν να κάνουν με τη δαπάνη πολύτιμου χρόνου των ιατροδικαστών στις αιθουσές των δικαστηρίων, όταν καλούνται να δώσουν μία μαρτυρία, για την οποία μπορεί να χρειαστεί να αφιερωθεί ολόκληρη μέρα. Τέλος, δυσκολία στο συμφερινό έργο των ιατροδικαστών εντοπίζει, όταν δεν είναι καλά καταρτισμένοι οι νεκροτόμοι ή όταν τα νεκροτομεία στα δημόσια νοσοκομεία δεν είναι πλήρως εξοπλισμένα ή τα μέσα που διαθέτουν δεν λειτουργούν.

“

Μάριος Ματσάκης: Ένα ζήτημα που πρέπει να ληφθεί υπόψη σε μία προσπάθεια εξυγίανσης της Υπηρεσίας είναι να γίνει ανεξάρτητη αρχή, όπως στο εξωτερικό.

Τα γιατί που εκθέτουν την Αστυνομία

Η σφαίρα που δεν βρέθηκε στην αυτοψία προκάλεσε ντόμινο αρνητικών εξελίξεων και ενέτεινε το αίσθημα ανασφάλειας

Της **ΣΤΕΛΛΑΣ ΜΑΡΚΟΥ**

Αλυσιδωτές είναι οι εξελίξεις γύρω από την υπόθεση θανάτου του 24χρονου υπηκόου Πακιστάν που εντοπίστηκε νεκρός το βράδυ της 6ης Ιανουαρίου στην οδό Καλυψούς στον Στρόβολο. Στο κάδρο της υπόθεσης μπήκαν πλέον και επίσημα οι κατοχικές αρχές, οι οποίες προχώρησαν σε σύλληψη προσώπου που παραδέχθηκε εμπλοκή. Παράλληλα, κομβικής σημασίας θεωρείται η σύλληψη 39χρονου υπηκόου Καμερούν, αφού αυτός φαίνεται να ήταν ο διακινητής αλλά και το πρόσωπο που μετέφερε τον 24χρονο από την Ποταμιά στον Στρόβολο, όπου και βρέθηκε νεκρός. Η όλη υπόθεση φαίνεται να έχει κενά, αλλά κυρίως παραλείψεις που προκαλούν ξανά αίσθημα ανασφάλειας στην κοινωνία.

Δεν είδαν τη σφαίρα

Κομβικό σημείο στην υπόθεση θεωρείται το τι ακριβώς συνέβη και τι όχι στις 6 Ιανουαρίου. Φαίνεται πως οι παραλείψεις ξεκίνησαν από τον υπηλόβαθμα στελέχη της Αστυνομίας έλαβαν την πληροφορία για νεκρό άντρα σε ανοικτό χώρο στην ευρύτερη περιοχή της Λευκωσίας. Ο νεαρός εντοπίστηκε ημίγυμνος με ριγμένο πάνω του ένα σακάκι και μια τσάντα στα πόδια του. Τα συγκεκριμένα τεκμήρια φαίνεται να μην αξιολογήθηκαν από τα αρμόδια πρόσωπα που βρέθηκαν στη σκηνή, με γνώστες της υπόθεσης να υποστηρίζουν πως φαίνεται να παρακάμφθηκαν διαδικασίες.

Σημαντικό ερώτημα που προκύπτει είναι το γιατί ο ιατροδικαστής Νικόλας Χαραλάμπους απέκλεισε κατά την αυτοψία που διενήργησε στη σκηνή την εγκληματική ενέρ-

γεια. Και γιατί αυτό έγινε αποδεκτό από πλευράς αστυνομικών αρχών, αφού ο 24χρονος έφερε τραύμα, που ωστόσο θεωρήθηκε ότι προκλήθηκε από πέτρα που βρισκόταν στο σημείο. Θέτοντας η «Καθημερινή» το εν λόγω ερώτημα σε γνώστες της υπόθεσης, αλλά και για τις διαδικασίες που ακολουθούνται σε παρόμοιες περιπτώσεις, επιδόθηκε πως το λάθος στην προκειμένη ήταν ο αποκλεισμός του εγκλήματος. Αυτό που μας γνωστοποιήθηκε είναι ότι σε υποθέσεις που αποκλείεται εκ πρώτης όψews η εγκληματική ενέργεια, άρα μπαίνουν στο πλαίσιο του αιφνιδίου θανάτου, θα πρέπει να καταχωρούνται ως τέτοιες, διευκρινίζοντας πως η αιτία θανάτου θα εξακριβωθεί μέσω της νεκροτομής. Στη συγκεκριμένη υπόθεση αυτό δεν έγινε ούτε από τον ιατροδικαστή ούτε από τους ανακριτές. Σημειώνεται πως ο ιατροδικαστής Νικόλας Χαραλάμπους τέθηκε σε διαθεσιμότητα, κάτι που δεν έγινε με κανένα μέλος της αστυνομικής δύναμης.

Το βράδυ της 10ης Ιανουαρίου, τη μέρα δηλαδή που διενεργήθηκε η νεκροτομή και αποκαλύφθηκε η σφαίρα, φέρνοντας στην επιφάνεια την όλη υπόθεση, η ηγεσία της Αστυνομίας με έκθεση γεγονότων ενημέρωσε το υπουργείο Υγείας. Στην εν λόγω έκθεση αναφέρεται ότι οι ανακριτές κατά την αυτοψία ακολούθησαν τη γνωμάτευση του ιατροδικαστή, γιατί η σκηνή δεν έδειχνε έγκλημα. Ωστόσο, σύμφωνα με τα πρωτόκολλα που ήλθαν εις γνώσιν της εφημερίδας, οι ανακριτές όφειλαν να περιμένουν τη νεκροτομή πριν αποκλείσουν την εγκληματική ενέργεια.

Οι αστυνομικές αρχές δεν ενημέρωσαν στις 6 Ιανουαρίου για τον



Στο μικροσκόπιο των Αρχών βρίσκεται η διαδρομή των υπόπτων από την Ποταμιά στον Στρόβολο, όπου βρέθηκε ο 24χρονος υπήκοος Πακιστάν.

Υψηλόβαθμα στελέχη της Αστυνομίας τα ρίχνουν στον ιατροδικαστή με φόντο την αυτοψία, ωστόσο, τους «καίνε» οι παραλείψεις.

θάνατο του 24χρονου, αλλά στις 10 Ιανουαρίου, μετά τον εντοπισμό της σφαίρας στο σώμα του. Όπως ενημερώθηκε η «Καθημερινή», το Γραφείο Τύπου της Αστυνομίας έχει σταματήσει από το 2004 να ενημερώνει με δελτίο Τύπου για θανάτους που θεωρούνται αιφνίδιοι. Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ»,



αφορμή να σταματήσει η ενημέρωση ήταν και πάλι λάθος γνωμάτευση κατά την αυτοψία. Συγκεκριμένα, τον Ιανουάριο του 2004 βρέθηκε νεκρός στα Καμινάρια ο Α.Π. Στη σκηνή τότε μετέβη για αυτοψία ο ιατροδικαστής Σοφοκλής Σοφοκλέους, ο οποίος απέκλεισε εκ πρώτης όψews την εγκληματική ενέργεια. Ακολούθως, κατά τη νεκροτομή, διαπιστώθηκε πως το σώμα του άτυχου άνδρα ήταν διάτρητο από σκάγια κυνηγετικού όπλου. Τότε ο κ. Σοφοκλέους δικαιολόγησε το λάθος, ρίχνοντάς τα στο σκότος και τη λάσπη.

Οπή στο όχημα «Ζ»

Από την πρώτη στιγμή θεωρήθηκε «κλειδί» στην υπόθεση το σα-

λούν όχημα ενοικίασεως, ένα εκ των τριών που ενεπλάκησαν στο επεισόδιο της Ποταμιάς. Οι διωκτικές αρχές εξ αρχής θεωρούσαν πως με αυτό μεταφέρθηκε στην οδό Καλυψούς ο 24χρονος. Το αυτοκίνητο εντοπίστηκε την Τετάρτη 15 Ιανουαρίου στην Αγλαντζιά και διαπιστώθηκε πως στο πίσω μέρος του φέρει οπή από πυροβόλο όπλο, και το όχημα στάλθηκε για επιστημονικές εξετάσεις.

Η πιο πάνω διαπίστωση έρχεται σε αντίθεση με την αρχική πληροφόρηση από πλευράς αστυνομικών αρχών που ανέφεραν πως στις 8:00 το βράδυ της Δευτέρας, 6 Ιανουαρίου, μέλη της ΜΜΑΔ που λειτουργούσαν ως Ουλαμός Πάταξης Λαθροθηρίας διενεργούσαν μηχανοκίνητη περιπολία στην περιοχή Ποταμιάς και όταν βρέθηκαν σε κίνδυνο προχώρησαν σε ρίψη πυροβολισμών. Συνολικά, όπως είχε τονισθεί, ρίχθηκαν τέσσερις πυροβολισμοί, ο ένας εξ αυτών στον αέρα και οι άλλοι τρεις στα ελαστικά των οχημάτων. Για το πότε μπορεί ένας αστυνομικός να πυροβολήσει υπάρχει διάταξη στη νομοθεσία, όπου καθορίζεται πότε ένας αστυνομικός έχει το δικαίωμα να κάνει χρήση του υπηρεσιακού του όπλου. Επί της ουσίας αυτό που διευκρινίστηκε στην «Κ» είναι πως «ο αστυνομικός μπορεί να πυροβολήσει για αποτροπή κακού μεγαλύτερου από αυτό που διαπράττει».

Στο κάδρο τα Κατεχόμενα

Το θύμα, σύμφωνα με όσα ειπώθηκαν ενώπιον δικαστηρίου, βρισκόταν στις κατεχόμενες περιοχές και έδωσε 500 ευρώ στον Καμερουνέζο για να τον μεταφέρει στις ελεύθερες περιοχές. Οι κατοχικές αρχές, μάλιστα, προχώρησαν στη σύλληψη

ενός προσώπου που παραδέχθηκε εμπλοκή στην υπόθεση και είναι αντιμέτωπος με την κατηγορία της εμπορίας προσώπων και παραβίαση στρατιωτικής ζώνης, με τον συγκεκριμένο ύποπτο να μην έχει αναζητηθεί από τις Αρχές της Κυπριακής Δημοκρατίας. Τα κατεχόμενα ήταν σημείο αναφοράς από νωρίς στην όλη υπόθεση με φημολογίες που αποκλείστηκαν στην πορεία. Η πιο πικρή ήταν αυτή που ήθελε τον 24χρονο να έχει ενεργό ρόλο σε παράνομες δραστηριότητες των κατεχομένων, κάτι που διαψεύσθηκε από τα γεγονότα.

«Τον άφησα ζωντανό...»

Ο 39χρονος Καμερουνέζος ενώπιον του Επαρκιακού Δικαστηρίου Λευκωσίας παραδέχθηκε πως όντως αυτός μετέφερε τον 24 Πακιστανό από την Ποταμιά στον Στρόβολο. Ωστόσο, υποστηρίζει πως τον άφησε ζωντανό, λέγοντας μάλιστα, «περπατούσε, έμοιαζε σαν να ήταν μεθυσμένος». Με την πιο πάνω μαρτυρία ερχόμαστε στα αρχικά ερωτήματα και τις παραλείψεις που φαίνεται να υπήρξαν από υπηλόβαθμα στελέχη της αστυνομικής δύναμης κατά την αυτοψία στη σκηνή. Μια απάντηση που οφείλει η αυτοψία να δώσει άμεσα είναι ο προσδιορισμός της ώρας θανάτου. Πότε τελικά ο 24χρονος έχασε τη ζωή του; Στην Ποταμιά ή στην οδό Καλυψούς; Η υπόθεση οδηγήθηκε στα δικαστήρια και θα πρέπει αρμοδίως να δοθούν απαντήσεις που θα οδηγήσουν στην εξιχνίασή της. Φαίνεται πως η αρχική εκτίμηση ανακριτών και ιατροδικαστή προκάλεσε το ντόμινο εξελίξεων, αλλά και νέα αμφισβήτηση για τις μεθόδους και την αποτελεσματικότητα της Αστυνομίας.

Στην ψηφιακή εποχή, μαζί.

Κατέβασε σήμερα την εφαρμογή «Ψηφιακός Πολίτης» Για να έχεις τα προσωπικά σου έγγραφα στο κινητό σου, σε γνήσια ψηφιακά αντίγραφα και με πλήρη ασφάλεια των προσωπικών σου δεδομένων.

Μετάφερε την ταυτότητα, την άδεια οδήγησης και το ΜΟΤ του οχήματός σου, ενώ σύντομα ακόμη περισσότερα έγγραφα και πιστοποιητικά.

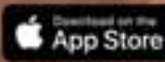
Ψηφιακός Πολίτης

Το Δημόσιο, **appgrading**



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ, ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Κατέβασε την εφαρμογή από



Συνέντευξη στον **ΑΝΤΡΕΑ ΚΗΜΗΤΡΗ**

«**Ούτε κατά** διάνοια ο ΔΗΣΥ να σπν-ριζεί Χριστοδουλίδη στις προεδρικές εκλογές του 2028», δηλώνει ο εκπρόσωπος Τύπου του κόμματος Ονούφριος Κουλλά σε συνέντευξη του στην «Κ». Κάτι τέτοιο, υποστηρίζει, θα δημιουργήσει τεράστια προβλήματα συνοχής στην παράταξη αλλά και βαθύτερα υπαρξιακά ζητήματα. Τονίζει, επίσης, ότι υπουργοί της κυβέρνησης Χριστοδουλίδη δεν μπορούν να είναι υποψήφιοι με τον ΔΗΣΥ στις βουλευτικές του 2026.

Για το πολυσυζητημένο θέμα των υπουργών που είναι και μέλη του ΔΗΣΥ, ο κ. Κουλλά εισηγείται, πως, αν δεν τίθεται πλέον θέμα διαγραφής τους, τότε πρέπει τουλάχιστον να τεθεί ο αποκλεισμός τους για έξι χρόνια από το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι από οποιοδήποτε εσωκομματικό και πολιτειακό αξίωμα, όπως αποφασίστηκε και με αυτούς που κατήλθαν από μόνοι τους στις εκλογές τοπικής αυτοδιοίκησης. Ο κ. Κουλλά δηλώνει ξανά ότι δεν θα είναι υποψήφιος βουλευτής, τονίζοντας ότι δέκα χρόνια στο ίδιο αξίωμα είναι αρκετά, επισημαίνοντας ότι πρέπει να στείλουμε θετικά μηνύματα στην κοινωνία πρώτα και κύρια με το παράδειγμά μας.

–**Ασκήσατε κριτική στον υπουργό Δικαιοσύνης με αφορμή τις αποκαλύψεις γύρω από την υπόθεση του θανάτου του νεαρού Πακιστανού. Να παραιτηθεί ο κ. Χαρτσιώτης ή όχι;**

–Δεν είπαμε να παραιτηθεί αλλά ότι προέχει η πλήρης εξιχνίαση της υπόθεσης. Επομένως είναι περιεργό που ο Πρόεδρος της Δημο-

Πρέπει να εξαλείψουμε κάθε υπόνοια μικροπολιτικής σκοπιμότητας στη σχέση μας με την κυβέρνηση.

κρατίας είδε ταύτιση με το ΑΚΕΛ.

–**Είδε ταύτιση διότι εσείς μιλήσατε για συγκάλυψη και το ΑΚΕΛ για κουκούλωμα.**

–Θεωρώ ότι είναι τακτικισμός. Πιστεύει ότι έτσι θα περιορίσει την κριτική μας.

–**Σας δυσκολεύει το γεγονός ότι ο κ. Χαρτσιώτης συνδέεται με τον ΔΗΣΥ;**

–Όχι, το ίδιο θα λέγαμε για οποιονδήποτε υπουργό ασχέτως πολιτικών καταβολών.

–**Αντέδρασε ο υπουργός Δικαιοσύνης στις επικρίσεις σας για συγκάλυψη, υποστηρίζει ότι δεν είναι υπεύθυνη στάση να λέτε**

κάτι τέτοιο χωρίς να έχει ολοκληρωθεί η διερεύνηση της υπόθεσης και σας καλεί, αν έχετε στοιχεία, να τα καταθέσετε. Έχετε στοιχεία για συγκάλυψη;

–Εμείς αναφερθήκαμε σε πλήρη διερεύνηση κάθε υπόνοιας και όλων των ενδεχομένων. Η κυβέρνηση είναι που πρέπει να ρίξει άπλετο φως στην υπόθεση.

–**Ο ΔΗΣΥ πάντως επικρίνεται για μη ουσιαστική αντιπολίτευση. Πώς μπορεί να τελειώσει αυτό;**

–Δεν πρέπει να είναι αυτοσκοπός η έντονη αντιπολίτευση, αλλά εκεί που χρειάζεται θα πρέπει να το κάνουμε. Το κάναμε ήδη σε αρκετές περιπτώσεις. Εκεί όμως που η κυβέρνηση υιοθετεί θέσεις του ΔΗΣΥ

θα πρέπει να το λέμε και να συμφωνούμε.

–**Επαφές της προέδρου του κόμματος με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας δημιούργησαν μια περιρρέουσα ατμόσφαιρα σχετικά με το τι διημιέφθη μεταξύ τους. Είχατε ενημέρωση από την κα Δημητρίου;**

–Η ενημέρωση που είχαμε από την πρόεδρο της παράταξης είναι ότι συζητήθηκαν θέματα πολιτικής και έγινε ανταλλαγή απόψεων. Η θεσμική συνεργασία είναι θεμιτή και επιβάλλεται. Τίποτα άλλο.

–**Εδώ και καιρό άνοιξε η συζήτηση για τις προεδρικές εκλογές του 2028 και στον ΔΗΣΥ. Φαίνεται να**

υπάρχει ενδιαφέρον και από την Αννίτα Δημητρίου και από τον Αβέρωφ Νεοφύτου. Τι θεωρείτε ότι πρέπει να γίνει;

–Δεν υπάρχει καμία επίσημη συζήτηση. Παραδοσιακά τον πρώτο λόγο έχει η πρόεδρος. Σε κάθε περίπτωση, όμως, θα ακολουθηθούν οι διαδικασίες του καταστατικού του κόμματος και δεν υπάρχει κανένα αδιέξοδο, όταν όλοι τις σέβονται.

–**Θα μπορούσε ο ΔΗΣΥ να στηρίζει Χριστοδουλίδη;**

–Ούτε κατά διάνοια ο ΔΗΣΥ να στηρίζει Χριστοδουλίδη το 2028. Δεν μπορεί να γίνει κάτι τέτοιο. Θα δημιουργήσει τεράστια προβλήματα συνοχής στην παράταξη αλλά και βαθύτερα υπαρξιακά προβλήματα.

–**Υπάρχουν φωνές στον ΔΗΣΥ για στήριξη Νίκου Χριστοδουλίδη;**

–Σε επίπεδο στελεχών επισήμως δεν υπάρχει κάτι τέτοιο.

–**Στη βάση του κόμματος;**

–Πιθανώς κάποιοι να το σκέφτονται.

–**Γιατί όμως λέτε ούτε κατά διά-**

νοια;
–Δεν μπορεί να νομιμοποιηθούν από το ίδιο το κόμμα οι προσωπικές φιλοδοξίες εκτός ΔΗΣΥ. Αυτό θα σήμαινε ότι παύουμε να είμαστε παράταξη αρχών και αξιών. Πρέπει να σταλεί ένα καθαρό μήνυμα στην κοινωνία ότι η εξουσία δεν είναι αυτοσκοπός και ότι δεν υπηρετούμε τις προσωπικές φιλοδοξίες οποιου-

δότη. Ο ΔΗΣΥ πρέπει να προβάλει αυτή την ηθική διάσταση στον πολιτικό του λόγο. Να προωθήσουμε παντού τη διαφάνεια και να τονίσουμε τη μηδενική ανοχή σε φαινόμενα διαφθοράς και να προτάξουμε ως νέα ηγεσία την απόλυτη εντιμότητα. Ο κ. Χριστοδουλίδης, που εξελέγη επικαλούμενος το νέο ήθος, έχασε την αξιοπιστία του.

–**Πώς το τεκμηριώνετε αυτό;**

–Για παράδειγμα αποκαλύφθηκε ότι λάμβανε σύνταξη για πέντε και πλέον χρόνια, κάτι που μάλιστα απέκρυψε από το πόθεν έσχες του. Μας είπε, επίσης, επισήμως ότι θα διορίζει δικούς του και ότι αυτό το θεωρεί φυσιολογικό. Προκλητικό-τατη δόλωση. Γι' αυτό λέω ότι πρέπει να εξαλείψουμε κάθε υπόνοια μικροπολιτικής σκοπιμότητας στη σχέση μας με την κυβέρνηση.

–**Τι εννοείτε;**

–Είμαστε αντιπολίτευση. Τελεία και παύλα.

–**Ποιες είναι οι πολιτικές σας διαφορές με τον κ. Χριστοδουλίδη στα μεγάλα θέματα;**

–Ρητορικά τουλάχιστον σε μερικά μεγάλα θέματα ο κ. Χριστοδουλίδης συμφωνεί με τον ΔΗΣΥ και ορισμένες φορές αντιγράφει τις θέσεις μας. Δεν μας ενοχλεί καθόλου αυτό. Τίθεται όμως ένα θέμα αξιοπιστίας. Στα μεγάλα θέματα όπως στο Κυπριακό, ο ΔΗΣΥ θα βάλει πλάτες. Όπως έκανε ήδη και για άλλα σημαντικά θέματα εντός Βουλής. Για παράδειγμα, η ψήφιση του κρατικού προϋπολογισμού και η καταψήφιση επικίνδυνων για την οικονομία προτάσεων. Υπάρχουν όμως και διαφορές μεταξύ μας. Εμείς θεωρούμε ότι έγιναν λάθη από τον κ. Χριστοδουλίδη, όπως ήταν η αναζήτηση Ευρωπαίου

Ο κ. Χριστοδουλίδης, που εξελέγη επικαλούμενος το νέο ήθος, έχασε την αξιοπιστία του.

Υπουργοί του Χριστοδουλίδη δεν μπορούν να είναι υποψήφιοι του ΔΗΣΥ

–**Πρόσφατα υπήρχε κενή θέση αντιπροέδρου στον ΔΗΣΥ και τελικά ενδιαφέρθηκε μόνο ένα άτομο. Τι δείχνει αυτό για ένα μεγάλο κόμμα;**

–Η ερμηνεία που θα δόνα είναι ότι παλαιότερα στελέχη αποχωρούν από την πρώτη γραμμή και την ίδια στιγμή νεότεροι βουλευτές έχουν ήδη αναλάβει άλλα καθήκοντα στη Βουλή και επικεντρώνονται στην προσπάθεια επανεκλογής τους.

–**Δεν είναι ένδειξη για την κατάσταση στην οποία βρίσκεται ο ΔΗΣΥ; Ότι δεν αποτελεί ελκυστικό προσορισμό;**

–Δεν θα κατέλθα σε αυτό το συμπέρασμα. Άλλωστε ο κ. Καρούσος αποτελεί μια εξαιρετική επιλογή με αρκετές εμπειρίες από την εκτελεστική εξουσία και την τοπική αυτοδιοίκηση.

–**Στις 15 Φεβρουαρίου θα διεξαχθεί το Παγκύπριο Συνέδριο του κόμματος. Τι να αναμένουμε;**

–Θα προωθηθούν καταστατικές αλλαγές. Τώρα βρισκόμαστε στη διαδικασία συγκέντρωσης εισηγήσεων. Θα τύχουν επεξεργασίας, θα κατατεθούν, θα γίνει συζήτηση και ψηφοφορία.

–**Σε πρόσφατη ανάρτησή σας και**

Αν, όμως, πλέον δεν μιλάμε για διαγραφή, τότε πρέπει τουλάχιστον να τεθεί ο αποκλεισμός για έξι χρόνια από το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι από οποιοδήποτε εσωκομματικό και πολιτειακό αξίωμα.

Στις παρούσες συνθήκες θεωρώ ότι ένα ποσοστό 26% και πάνω στις βουλευτικές εκλογές θα είναι επιτυχία.

με τοποθετήσεις σας που ακολουθούσαν θέσατε θέμα διαγραφών όσων είναι μέλη του ΔΗΣΥ και συμμετέχουν στην κυβέρνηση Χριστοδουλίδη. Θα θέσατε το ζήτημα και στο συνέδριο;

–Μιλάμε για ελάχιστα άτομα. Και ναι, αυτό είναι το δεοντολογικό ορθό και έπρεπε να διαγραφούν ή να παραιτηθούν από την πρώτη στιγμή. Αυτή ήταν η άποψή μου τότε, αυτή είναι και σήμερα. Θεωρώ, επίσης, ότι η πολιτική ηθική κάποιου δεν θα έπρεπε να του επιτρέπει να είναι και μέλος της κυβέρνησης και μέλος της αντιπολίτευσης. Αν πλέον, όμως, δεν μιλάμε για διαγραφή, τότε πρέπει τουλάχιστον –και αυτή είναι η εισήγησή μου– να τεθεί ο αποκλεισμός για έξι χρόνια από το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι από οποιοδήποτε εσωκομματικό και πολιτειακό αξίωμα, όπως αποφασίστηκε και με αυτούς που κατήλθαν από μόνοι τους στις εκλογές τοπικής αυτοδιοίκησης. Άρα, αν περάσει αυτή η πρόταση, υπουργοί του Χριστοδουλίδη δεν θα μπορούν να είναι υποψήφιοι του Συναγερμού στις βουλευτικές.

–**Ακούγεται πάντως ότι υπουργοί της κυβέρνησης Χριστοδουλίδη μπορεί να είναι στα ψηφοδέλτια του Συναγερμού.**

–Αυτό δεν μπορεί να γίνει. Αυτή είναι η άποψή μου. Κάτι τέτοιο θα δημιουργήσει περισσότερα προβλήματα παρά κάτι θετικό. Το καλύτερο είναι να σφραγιστεί και με απόφαση του Παγκύπριου Συνεδρίου, όπως έχω ήδη πει.

–**Η κα Άννα Κουκκίδη Προκοπίου, όμως, συμμετέχει στο Συμβούλιο Κυπριακού του ΔΗΣΥ.**

–Σε αυτά τα Σώματα, που έχουν συμβουλευτικό χαρακτήρα, πολύ σωστά δεν υπάρχει κανένας περιορισμός.

–**Σκεφτήκατε τότε να παραιτηθείτε από εκπρόσωπος Τύπου του κόμματος για να δείξετε και στην πράξη ότι εννοείτε αυτά που λέτε;**

–Αν χρειαστεί να παραιτηθώ, θα το πράξω. Δεν είμαι για τους τίτλους αλλά για τη δουλειά και την προσφορά.

–**Αρχίσατε δουλειά στον Συναγερμό για τις βουλευτικές εκλογές;**

–Όχι, είναι πολύ νωρίς. Γίνονται κάποιες πολύ προκαταρκτικές σκέψεις, κυρίως για τη σύνθεση και τα κριτήρια κατανομής στα ψηφοδέλτια. Επειδή η έγκαιρη εξεύρεση κατάλληλων υποψηφίων που να καλύπτουν όλο το φάσμα της κοινωνίας είναι σημαντική.

–**Ποιος πρέπει να είναι ο στόχος του κόμματος;**

–Όπως πάντοτε στόχος είναι ο ΔΗΣΥ να παραμείνει πρώτη και πρωταγωνιστική πολιτική δύναμη του τόπου γιατί αυτό σημαίνει επιβίωση των πολιτικών μας.

–**Ποιο ποσοστό θα ικανοποιούσε αυτό τον στόχο;**

–Στις παρούσες συνθήκες θεωρώ ότι ένα ποσοστό 26% και πάνω θα είναι επιτυχία.

–**Εσείς είχατε πει ότι δεν θα διεκδικήσατε ξανά. Ισχύει ακόμη η απόφασή σας ή άλλαξε κάτι;**

–Ισχύει απόλυτα. Δέκα χρόνια στο ίδιο αξίωμα είπα ότι είναι αρκετά. Βεβαίως, θα συνεχίσω να αγωνίζομαι για τον ΔΗΣΥ γιατί πιστεύω βαθύτατα στο τι προσβέυει. Πρέπει να στείλουμε θετικά μηνύματα στην κοινωνία πρώτα και κύρια με το παράδειγμά μας.

–**Θα ισχύσει τελικά το όριο των τριών θητειών ή μπορεί να ανατραπεί στο συνέδριο;**

–Μπορεί να τεθεί μια τέτοια εισήγηση από οποιοδήποτε μέλος. Κατά την άποψή μου πρέπει να απορριφθεί. Αν περάσει, θα στείλει τα αντίθετα μηνύματα στην κοινωνία. Θεωρώ πάντως ότι δεν μπορείς

απεσταλμένου στο Κυπριακό προτού καν απευθυνθούμε στον ΟΗΕ, κάτι που έστειλε λανθασμένα μηνύματα. Και στην οικονομία υπήρξαν σοβαρές διαφωνίες για αποφάσεις της κυβέρνησης όπως η πρόσληψη χιλιάδων νέων δημοσίων υπαλλήλων, η διόγκωση των ανελαστικών δαπανών, τα οριζόντια μέτρα στην αντιμετώπιση της ακρίβειας και η καθυστέρηση της κυβέρνησης να αντιληφθεί το μέγεθος του προβλήματος στην κοινωνία.

–**Ο κ. Τορνάρης πάντως δήλωσε στην εφημερίδα μας ότι δεν υπάρχουν ουσιαστικές διαφορές στα μεγάλα θέματα.**

–Αυτό είπα. Αλλά υπήρξαν και σημαντικές διαφωνίες.



Σήμερα, μετά την προώθηση μεταναστών και αιτιπών ασύλου από το καθεστώς Λουκασένκο προς τη χώρα το 2020, η συνοριοφυλακή, με τη στήριξη του στρατού έχει στρατιωτικοποιήσει τα σύνορα.



Η «Κ» ΣΤΑ ΣΥΝΟΡΑ ΠΟΛΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΛΕΥΚΟΡΩΣΙΑΣ

Ισορροπίες σε συρματοπλεγμα

Οι δυσκολίες μεταξύ στρατιωτικοποίησης και ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη μετανάστευση

Ποντλάσιε, Πολωνία,
ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΚΟΥΡΗΣ

Η «Κ» βρέθηκε στα σύνορα Πολωνίας - Λευκορωσίας στο πλαίσιο επίσκεψης ανταποκριτών στις Βρυξέλλες για την έναρξη της εξαμηνιαίας Σύμβασης της Ε.Ε. Από την πρώτη στιγμή, η πολωνική κυβέρνηση θέλησε να τονίσει τη σημασία της ασφάλειας σε όλες της τις εκφάνσεις, από την εργαλειοποίηση της μετανάστευσης, μέχρι τα μεγάλους κλίμακες αμυντικά έργα της επιχείρησης Eastern Shield στα σύνορα με τη Λευκορωσία αλλά και τον ρωσικό θύλακα του Καλινινγκραντ. Περνώντας μέσα από τη μεγάλη πεδιάδα της Πολωνίας, φορτωμένη με το λιωμένο χιόνι και τη λάσπη ενός σχετικού ήπιου, αλλά και πάλι κρύου χειμώνα, το λεωφορείο της αποστολής έφτασε στα μεγάλα κτήρια του τελωνείου του συνοριακού περάσματος του Πολότσε - Πεσάτκα (Polowce - Peschatka) τα οποία παραμένουν κλειστά από τον Ιούνιο του 2023, και όπου έχει επιβληθεί κατάσταση έκτακτης ανάγκης και δημιουργηθεί νεκρή ζώνη από τον Ιούνιο του 2024.

Τα κτήρια έχουν μετατραπεί σε κέντρο διαλογής και επεξεργασίας μεταναστών και προσφύγων που φτάνουν μέσα από τα πυκνά δάση για να ζητήσουν άσυλο στην Ε.Ε., μετά που έχουν παροτρυνθεί, και αρκετές φορές ωθηθεί σύμφωνα με πλάνα και κάμερες παρακολούθησης, από μέλη των αρχών ασφαλείας της Λευκορωσίας (ως απάντηση του Μίνσκ στις κυρώσεις της Ε.Ε. για την καταστολή της αντιπολίτευσης, τις οποίες η Λευκοωσία είχε επιχειρήσει να συνδέσει με κυρώσεις στην Τουρκία). Αυτή τη στιγμή τα κτήρια είναι άδεια επειδή οι δυνάμεις του καθεστώτος Λουκασένκο είναι απασχολημένες με τον έλεγχο της κατάστασης ενώπιον των εκλογών στη χώρα στα τέλη του έτους, σύμφωνα με τον αρμόδιο υφυπουργό για θέματα μετανάστευσης, Μάτσεϊ Ντούσιζκ.

Συνοριοφύλακες μάς εξηγούν

με λεπτομέρεια κάθε στάδιο της διαδικασίας, από τη διάσωση, την ιατρική βοήθεια, την ταυτοποίηση και κατάθεση αιτήσεων ασύλου εντός δύο ημερών πριν οι μετανάστες, διαχρονικά από το Ιράκ, Αφγανιστάν και Συρία, αλλά πέρσι και από το Κέρας της Αφρικής, μεταφερθούν σε ανοικτά κέντρα υποδοχής μέχρι να τύχει επεξεργασίας η αίτησή τους, ή κλειστά κέντρα αν διαπιστωθούν ύποπτα στοιχεία στο βιογραφικό τους (σε σχέση με έγκλημα ή τρομοκρατία). Μας δείχνουν τα πακέτα βοήθειας και ειδών πρώτης ανάγκης, μια μικρή βιβλιοθήκη για όσο τα άτομα αυτά περιμένουν στο κέντρο, ακόμα και ένα δωμάτιο για παιδιά, παρά το γεγονός πως οι πλείστοι μετανάστες σε αυτή τη διαδικασία είναι νεαροί άντρες.

Οι γυναίκες και οι άντρες της συνοριοφυλακής τονίζουν με κάθε ευκαιρία πως εφόσον ένα άτομο φτάσει στην Πολωνία, τυγχάνει μεταχείρισης με βάση το διεθνές δικαίο και τους νόμους της Ε.Ε. Αργότερα, σε παρουσίαση της συνοριοφυλακής, βλέπουμε βίντεο για το πώς

Από την περιοχή Ποντλάσιε στην ανατολική Πολωνία μπορούσες κάποτε πολύ απλά να περπατήσεις στη γειτονική Λευκορωσία χωρίς να το καταλάβεις.

εντοπίζονται άτομα που προσπαθούν να περάσουν τα σύνορα, όχι πώς αποτρέπονται να το κάνουν. Οι Αρχές αρνούνται φυσικά πως γίνονται ποτέ pushbacks.

Και δεν αναφέρουν τι γίνεται με όσους, μη θέλοντας να σχετιστούν με την Πολωνία ως χώρα άφιξης βάσει του κανονισμού του Δουβλίνου γιατί θα ήθελαν να πάνε στη Γερμανία, αρνούνται να κάνουν αίτηση ασύλου στη χώρα και επιστρέφονται στο μόνο ανοικτό συνοριακό πέρασμα προς τη Λευκορωσία. Τα άτομα αυτά, μας αναφέρεται, είχαν φτάσει νόμιμα στη Λευκορωσία και τη Ρωσία. Αφήνοντας

να νοηθεί πως είναι πλέον ευθύν των καθεστώτων που τους εκμεταλλεύτηκαν.

Σκληρό σύνορο

Από τα σύνορα με τη Λευκορωσία μέχρι τις κυβερνοαπειλές το μήνυμα είναι απλό: η Ρωσία δεν θα σταματήσει όσο δεν βρίσκει αντίσταση. Πέρα από την ανάδειξη της διάστασης της ασφάλειας στις μεταναστευτικές πιέσεις που δέχεται η χώρα (όπου η εργαλειοποίηση τεκμηριώνεται συγκεκριμένα - σε αντίθεση με τους διαχρονικούς ισχυρισμούς της Κυπριακής Δημοκρατίας), τα τελευταία χρόνια η Πολωνία έχει αναλάβει να ενισχύσει την άμυνα στο ανατολικό όριο της Ε.Ε. και του ΝΑΤΟ.

Ενώ από τη μια η συνοριοφυλακή ενημερώνει για τη μετανάστευση, από την άλλη αξιωματούχος του πολωνικού στρατού παρουσιάζει και όσα έγιναν «για να κλείσει το κενό στο ανοικτό έδαφος» για άμυνα από μια ενδεχόμενη στρατιωτική επίθεση. Ένας συνεχόμενος φράκτος πέντε μέτρων και μήκους 186

χιλιομέτρων και ενισχυμένος με ηλεκτρικό καλώδιο εντοπισμού κίνησης, συρματοπλέγματα και κάμερες εκτείνεται στα νοτιοανατολικά σύνορα με τη Λευκορωσία, με τα έργα να συνεχίζονται για κλείσιμο και περασμάτων στον ποταμό Μπουκ στα νότια.

Αντιαρματικά φράγματα φράζουν το παλιό πέρασμα, και κατά μήκος του τείχους περνούν τακτικά περίπολα, τα οποία συμπληρώνουν στρατιωτικά drones. Την ώρα της επίσκεψης στρατιώτες στέκονται ανά πάντα μέτρα στον κλειστό δρόμο κοιτώντας την άλλη πλευρά, «για την ασφάλειά μας» σύμφωνα με τον αξιωματικό. Αν και προσφέρονται και για τις φωτογραφικές εικόνες που ο πολωνικός στρατός θέλει να μεταδώσει.

«Ο τελικός στόχος είναι να διασφαλίσουμε την ανθεκτικότητα της ανατολικής πτέρυγας της Πολωνίας, του ΝΑΤΟ και της Ε.Ε. ώστε να είναι αρκετά ισχυρές για να αποτρέψουν τον πόλεμο», λέει αργότερα στους δημοσιογράφους ο αντιστράτηγος Στάνισλας Τόσνεκ του Πο-

λωνικού Γενικού Επιτελείου Στρατού. Ορίζοντας ολοκλήρωση του Eastern Shield, εξηγεί, είναι το 2028, με τις εργασίες ενίσχυσης των οχυρώσεων της προηγούμενης κυβέρνησης να έχουν ξεκινήσει το 2024, με κόστος 10 δισ. ζλότι (2,3 δισ. ευρώ) στο οποίο η Πολωνία ζητά συνεισφορά της Ε.Ε.

Περίπου 200 χιλιόμετρα μακριά από τα σύνορα, η ζωή στην πρωτεύουσα Βαρσοβία συνεχίζεται, και η πολιτική σκηνή της χώρας ανασάνει μετά την επιστροφή σε μια πιο σοβαρή διακυβέρνηση από αυτήν του εθνικιστικού PiS. Η κυβέρνηση του Ντόνταντ Τουσκ βασίζεται όμως σε έναν ευρύ συνασπισμό, εν μέσω του πολέμου στην Ουκρανία και τις υβριδικές πιέσεις μέσω των μεταναστευτικών ροών κατά των δομών, αλλά και στόχο τη δημιουργία τοξικού κλίματος στον πολιτικό διάλογο στη χώρα.

Σε αυτό το πλαίσιο ο Πολωνός πρωθυπουργός στρέφεται στη ρητορική της ασφάλειας, και προωθεί νομοθεσία που θα επιτρέψει προσωρινή αναστολή της υποχρέωσης χορήγησης ασύλου. Στη συνέντευξη τύπου που οι δημοσιογράφοι είδαμε μόλις την προηγούμενη με τον κ. Τουσκ και τον Ουκρανό πρόεδρο Βολοντίμιρ Ζελένσκι, ο πρώτος χαρακτήρισε –στο πλαίσιο και των προεκλογικών για τις Προεδρικές του Μαΐου– «ανόητο ή προδοτικό» όποιον δεν αντιλαμβάνεται την αξία της ιστορικής συμφωνίας για εκτατές Πολωνών θυμάτων του παραστρατιωτικού εθνικιστικού Ουκρανικού Επαναστατικού Στρατού κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.

Τα σύνορα της Πολωνίας με τη Λευκορωσία είναι το δύσκολο παρόν και μέλλον της Ε.Ε., όσο τουλάχιστον η κατάσταση με τη Ρωσία παραμένει ως έχει. Με την ανάγκη της Ευρώπης να αμυνθεί να ενέχει τον κίνδυνο του εγκλωβισμού, κάποτε κυριολεκτικό, ανθρώπων μεταξύ μιας δικτατορίας και μιας Ε.Ε. που ισορροπεί μεταξύ των αξιών της, της ανάγκης για ασφάλεια, και του πειρασμού του λαϊκισμού.

ΑΡΘΡΟ / Του ΓΙΑΝΝΗ ΑΝΤΩΝΙΟΥ

Ισχυρή Κύπρος και η λύση του Κυπριακού ως υπέρτατος στόχος

Μετά την τρομοκρατική επίθεση που η Χαμάς εξαπέλυσε στο Ισραήλ στις 7 Οκτωβρίου 2023 οι εξελίξεις που καταγράφονται στην περιοχή αλλά και ευρύτερα, ανατρέπουν συσχετισμούς δυνάμεων όπως τους γνωρίζαμε εδώ και δεκαετίες, ενώ την ίδια ώρα δρομολογούν σοβαρές πολιτικές μεταβολές, οι οποίες οδηγούν ακόμη και σε αναδιαμόρφωση του χάρτη.

Το σύστημα ασφαλείας διακυβεύεται από πολλούς δυνητικούς κινδύνους, γεγονότων που υποχρεώνει τους κυρίαρχους δρώντες, με προεξάρχουσα τη Δύση, να επιδιώκουν διεύρυνση των ερεσιμάτων τους για να διαφυλάξουν τα συμφέροντά τους. Μέσα σε αυτό το άσπαστο και απρόβλεπτο σκηνικό η Κυπριακή Δημοκρατία (Κ.Δ.) ξεπροβάλλει για μια ακόμη φορά ως πόλος ασφαλείας και σταθερότητας.

Η πρωτοβουλία της Λευκωσίας για αποστολή ανθρωπιστικής βοήθειας στον άμαχο πληθυσμό της Γάζας λειτούργησε κατά τρόπο καταλυτικό αφού έβαλε στο ίδιο τραπέζι

–έστω και εμμέσως– τις αντιμαχόμενες πλευρές. Η «Αμάλθεια» υπήρξε η αφορμή για την ενεργοποίηση διαφόρων κέντρων με εντελώς διαφορετικές προεγγιώσεις σε μια σειρά από ζητήματα: Ισραήλ, Κατάρ, ΗΑΕ, Παλαιστινιακή Αρχή, ΗΠΑ, ΟΗΕ, κράτη και θεσμοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είχαν ως σημείο αναφοράς την Κύπρο, η οποία αξιοποίησε τη γεωγραφική της θέση και λειτούργησε ως φορέας συνεννόησης όλων των πιο πάνω για τον περιορισμό της ανθρωπιστικής κρίσης.

Κατά τον ίδιο τρόπο η Κ.Δ. ενήργησε εκ νέου ως διαμετακομιστικός σταθμός για τον ασφαλή επαναπαρισμό αμάχων από την εμπόλεμη περιοχή, μέσα από το Σχέδιο «Εστία». Πέραν της συμβολής τους στη βελτίωση της διεθνούς εικόνας της Κύπρου, τα δύο αυτά φιλόδοξα πρότζεκτ πρόσφεραν κάτι πολύ πιο ουσιαστικό: Εδραίωσαν την Κ.Δ. ως αξιόπιστο συνεργάτη, ως ειλικρινή συνομιλήτη και ως έντιμο μεσολαβητή.

Η ταυτόχρονη παρουσία του προέδρου του Ισραήλ και του αναπληρωτή πρωθυπουργού των Ηνω-

μένων Αραβικών Εμιράτων στη Λευκωσία πριν από μερικές μέρες είναι ένα ισχυρό παράδειγμα του ρόλου που διαδραματίζει η Κ.Δ. διακριτικά αλλά ουσιαστικά. Η εξέλιξη αυτή δεν ήταν συγκυριακή, αλλά προέκυψε μετά από μεθοδική προσπάθεια που υπερβαίνει τα όρια της Κύπρου και την τοποθετεί στην καρδιά των εξελίξεων.

Το 2024 η Κ.Δ. άσκησε επιτυχώς την προεδρία των Μεσογειακών Κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (MED9), με επιστέγασμα τη Σύνοδο Κορυφής του Οκτωβρίου, με επίτιμο προσκεκλημένο τον βασιλιά της Ιορδανίας. Η Σύνοδος απέδειξε την ετοιμότητα της Κύπρου να αναλάβει ρόλο γέφυρας μεταξύ Ε.Ε. και Μέσης Ανατολής. Η στήριξη του Λιβάνου από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή μετά από συμβολή της Κ.Δ. για τη διαχείριση του μεταναστευτικού, είναι μια έμπρακτη απόδειξη αυτής της δίστασης.

Όλα τα πιο πάνω εντάσσονται στη στρατηγική για διεύρυνση του διπλωματικού αποτυπώματος της Κ.Δ. κατά τρόπο ουσιαστικό, απο-

τελεσματικό αλλά και ωφέλιμο, για μια σειρά από σημαντικούς δρώντες με τους οποίους η Λευκωσία κτίζει συνεργείες.

Με το Κυπριακό να βρίσκεται στην κορυφή των προτεραιοτήτων της, όλες οι ενέργειες της κυβέρνησης υπηρετούν οριζοντίως την ανάγκη για δημιουργία προϋποθέσεων για τερματισμό του status quo και την εξεύρεση βιώσιμης και λειτουργικής λύσης. Ο κορυφαίος στόχος για την επίλυση του Κυπριακού εξυπακούεται τη διεύρυνση των παραγόντων ισχύος της Κ.Δ., με την ισχυρή οικονομία και την αξιόπιστη άμυνα να βρίσκονται στην προμετωπίδα.

Ενός επικρατούν συνθήκες κατοχής, η αμυντική θωράκιση της Κύπρου είναι απαραίτητη. Στη βάση αυτού του δεδομένου, η κυβέρνηση επιδιώκει την έναρξη ή και αναβάθμιση της συνεργασίας με διάφορες χώρες (εταίρους μας στην Ε.Ε., ΗΠΑ, Μεγάλη Βρετανία και άλλες), που μπορούν να συνδράμουν σε τρεις σημαντικούς τομείς όπως είναι η πρόσβαση σε εξοπλισμό, σε εκπαι-

δευση και σε αναβάθμιση υποδομών. Η πρόσφατη απόφαση του απερχόμενου Αμερικανικού προέδρου Τζο Μπάιντεν, με την οποία η ΚΔ αποκτά μεταξύ άλλων προνομιακή πρόσβαση σε στρατιωτικό υλικό των ΗΠΑ, είναι μια μεταβολή μείζονος πολιτικής σημασίας για λόγους που είναι αντιληπτοί. Ούτε και αυτή η εξέλιξη είναι συγκυριακή, αλλά το αποτέλεσμα μεθοδικής δουλειάς στη βάση της προαναφερθείσας στρατηγικής.

Εκείνο όμως που καθιστά την ΚΔ αξιόπιστο, προβλέψιμο και συνεπή εταίρο είναι ο σαφής και ξεκάθαρος προσανατολισμός της εξωτερικής της πολιτικής, που χαράζεται και υλοποιείται με πραγματισμό. Η ανάδειξη του ρόλου της ΚΔ ως πυλώνα ασφαλείας και σταθερότητας υπηρετεί ακόμη μια μείζονα στόχευση, η οποία έχει και υπαρκτή υπόσταση σε ό,τι αφορά την ποιότητα της επιδιωκόμενης λύσης του Κυπριακού. Η βιωσιμότητα και η λειτουργικότητα της λύσης που διεκδικούμε δεν είναι μια συνθηματολογική διακήρυξη, αλλά αγγίζει

τον πυρήνα του προβλήματος. Αυτή τη διάσταση αναδεικνύει με κάθε ευκαιρία ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας Νίκος Χριστοδουλίδης, τονίζοντας ακριβώς την ανάγκη για μετεξέλιξη της Κυπριακής Δημοκρατίας σε ένα κανονικό κράτος, χωρίς κατοχικό στρατό και εγγυητές με επεμβατικά δικαιώματα, όπως ισχύει και για τα υπόλοιπα κράτη-μέλη της Ε.Ε. Πάνω σε αυτή τη λογική εδράζεται η επιχειρηματολογία μας ως απάντηση στην αξίωση για κυριαρχική ισότητα και λύση δύο κρατών. Επιχειρηματολογία η οποία βρίσκει ευήκοα ότα σε πολλά κέντρα εξουσίας, που αντιλαμβάνονται ότι και τα δικά τους καλώς νοούμενα συμφέροντα υπηρετούνται από μια Κ.Δ. με τα σημερινά ποιοτικά χαρακτηριστικά στην εξωτερική της πολιτική, που την ορίζει ως πυλώνα ασφαλείας και σταθερότητας, γέφυρα ειρήνης, αξιόπιστο συνεργάτη, ειλικρινή συνομιλήτη και έντιμο μεσολαβητή.

Ο κ. Γιάννης Αντωνίου είναι αναπληρωτής κυβερνητικός εκπρόσωπος.

«Ετυμγορίες» και «καλοπιάσματα»

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**



Μα τι συμβαίνει σ’ αυτό τον δύσμοιρο τόπο; Απέμεινε κανείς να αρθρώσει έναν στιβαρό πολιτικό λόγο που να μην «όζει» μικροπολιτικών κινήτρων, να μην άγεται και να φέρεται από τις «καιρικές συνθήκες» και να μην ωθεί την τοξικότητα στα άκρα, ή πολλά ζητώ; Είναι πραγματικά απορίας άξιον. Στ’ αλήθεια δεν αντιλαμβάνονται κυβερνώντες και αντιπολιτευόμενοι ότι στα μάτια ενός σκεπτόμενου πολίτη μοιάζουν άπαντες να πελαγοδρομούν σε πλήρη σύγχυση για το ποια κατεύθυνση να ακολουθήσουν προκειμένου να πείσουν πως έχουν κάτι χρήσιμο να πουν; Και πως όντως επιδίδουν να ψηλώσουν έστω και λίγο τον πήχη του δημόσιου διαλόγου μπας και δούμε άσπρη μέρα;

As γίνω όμως πιο συγκεκριμένη. Συμβαίνει η υπόθεση με τον θάνατο του 24χρονου Πακιστανού, η οποία αναμφισβήτητα προκαλεί σωρεία εύλογων ερωτημάτων που χρήζουν απαντήσεων από την Αστυνομία, η οποία όντως δεν διανύει την καλύτερή της εποχή. Αυτό ωστόσο δεν αναιρεί την ευθύνη των αντιπολιτευόμενων κομμάτων να παραμείνουν σοβαροί στις επικρίσεις τους, ώστε να απαιτήσουν αυτές τις απαντήσεις χωρίς όμως να εξαπολύουν λαϊκίστικους αφορισμούς και εκ του προχείρου «ετυμγορίες». Είναι π.χ. δυνατόν να βγαίνει το ΑΚΕΛ και σε επίσημη ανακοίνωσή του να γράφει πως «είναι πέρα για πέρα προφανές ότι στηθήκε από το εσωτερικό της Αστυνομίας επικείμενη κουκουλώματος της υπόθεσης»; Τι σημαίνει είναι «πέρα για πέρα προφανές»; Σημαίνει πως δεν χωρεί καμία αμφιβολία ότι αυτό συνέβη. Και τι είναι το ΑΚΕΛ; Δικαστικό σώμα που έβγαλε στο πι και φι και με συνοπτικές μάλιστα διαδικασίες την ετυμγορία; Και είναι αυτή στάση σοβαρού πολιτικού κόμματος που θέλει να παριστάνει πως είναι πιο αξιόπιστο από το ήδη κλονισμένης αξιοπιστίας αστυνομικό σώμα; Διότι το «πέρα για πέρα προφανές κουκούλωμα» αδυνατεί να στοιχειοθετήσει σοβαρή πολιτική θέση και παραμένει απλώς μια ακόμα αβασάνιστη κουβέντα του καφενέ (δικτυακού και μη).

Πώς είναι δυνατόν να μην την αντιλαμβάνονται ως τέτοια (κουβέντα του καφενέ), πολιτικοί που θέλουν τάχα μου να επαναπροσδιοριστούν και να εξέλθουν από το καζάνι στο οποίο τους έχει τοποθετήσει ο κόσμος ως ισάξιους φταίχτες του εμπαίγνυ της νομοσύνης τους; Και σαν να μην έφτανε αυτό, προκύπτει μετά και η υπόθεση με τις οφειλές των «σωματείων» όπου εκεί το ολίσθημα διαπράχθηκε από τους κυβερνώντες και δη τον Πρόεδρο (χωρίς βέβαια αυτό να σημαίνει πως τα κόμματα στάθηκαν στο ύψος των περιστάσεων, τουναντίον). Ακόμα κι αν δεχτούμε ότι ο υπουργός Εργασίας κακώς ονομάστηκε τον ΑΠΟΕΛ, με τίποτα δεν δικαιολογείται η φραστική επίθεση που δέχτηκε τόσο από τη διοίκηση του σωματείου όσο και τους «οργανωμένους οπαδούς», οι οποίοι έφτασαν στο σημείο να «απελίσσουν» τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας πως «αυτή είναι η πρώτη και η τελευταία του θητεία». Και αντί να βγει με πυγμή ο Πρόεδρος και να απαντήσει στον κάθε ένα που θεωρεί ότι μπορεί να ποδοσφαιροποιεί την πολιτική με απειλές και εκφοβισμούς, προτίμισε να αδειάσει τον υπουργό του, προκειμένου να κατευνάσει τους πολυπληθείς θυμωμένους οπαδούς του εν λόγω «σωματείου», το οποίο –και εδώ είναι η ουσία– τόσο αυτό όσο και τα υπόλοιπα «σωματεία», εκείνο που πρωτίστως οφείλουν είναι να εξηγήσουν στον κάθε φορολογούμενο πολίτη για ποιο λόγο θεωρούν εαυτούς προνομιούχους απέναντι στον νόμο. Εκείνο λοιπόν που οφείλε να κάνει ένας πολιτικός ήταν να υπερασπιστεί την αξιοπρέπεια τη δική του και του κάθε πολίτη και όχι να αφήνει την εντύπωση ότι «καλοπιάνει» τους «οργανωμένους οπαδούς», οι οποίοι θεωρούν πως «ανεβάζουν και κατεβάζουν κυβερνήσεις» όποτε γουστάρουν, μιλώντας σε μια γλώσσα που μόνο κατάπτωση αρχών και αξιών καταδεικνύει. Αν κάτι λοιπόν περιμένει ο σκεπτόμενος πολίτης από έναν πολιτικό σήμερα είναι να έχει αυτός το πολιτικό ανάστημα και το ήθος να τολμά να θέτει όρια σε αυτούς που εξακολουθούν ξεδιάντροπα να υποβιβάζουν τον πολιτικό λόγο σε επίπεδα μάπιας και διαδικτυακών καφενειών. Έτσι είναι που αλλάζουν τα πράγματα και όχι με «καλοπιάσματα» ή «ετυμγορίες».

elenixenou11@gmail.com



Επισκέπτες της 217ης ετήσιας έκθεσης λουλουδιών για την Ημέρα της Δημοκρατίας στους Βοτανικούς Κήπους Lalbagh στην Μπανγκαλόρ της Ινδίας. Η Ημέρα Δημοκρατίας της Ινδίας σηματοδοτεί την υιοθέτηση του συντάγματός της από τη χώρα και τη μετάβαση σε δημοκρατία στις 26 Ιανουαρίου 1950.

Υποχείρια εκβιαστών

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**



Η κίνηση του υπουργού Εργασίας Γιάννη Παναγιώτου να επιβεβαιώσει δημοσίευμα που ανέφερε ότι ο ΑΠΟΕΛ θα εμφανιζόταν ενώπιον του δικαστηρίου για τις οφειλές του στις Κοινωνικές Ασφαλίσεις ήταν αρκετή για να προκαλέσει μία νέα θύελλα αντιδράσεων. Να εμπεδώσει το μέγεθος του θράσους και να ανοίξει κυρίως τη συζήτηση αν η Πολιτεία μπορεί να φρενάρει τελικά την ασυδοσία των λίγων. Δεν γνωρίζω πόσοι οπαδοί νιώθουν άνετα από τον τρόπο που οι ηγέστες των ομάδων κάνουν οικονομική διαχείριση. Θέλω να πιστεύω όμως ότι ως πολίτες νιώθουν άβολα. Νιώθουν ότι διασύρεται η ιστορία των σωματείων τους, όταν όλοι αυτοί απειλούν κυβερνήσεις και υπουργούς, επειδή κλήθηκαν να φορτώσουν τις υποχρεώσεις τους. Άβολα που απαιτούν διαφορετική μεταχείριση από τους υπόλοιπους οφειλές.

Το ζήτημα, όμως, δεν είναι η αντίδραση των οπαδών και των πολιτών αυτού του τόπου, αλλά της ίδιας της Πολιτείας. Ήταν πολλοί εκείνοι που έσπευσαν να εκφράσουν άποψη, κοιτώντας σιωπηλά το δάκτυλο και χάνοντας μέσα από την επιτήδεια ουδετερότητά τους το δάσος. Γιατί όσο κι αν όλοι γενικά και αόριστα ανέφεραν πως οι οφειλές πρέπει να καταβάλλονται, επικεντρώθηκαν στο κατά πόσο ο υπουργός είχε τακτ ή όχι. Ο ΔΗΣΥ χαρακτήρισε απαράδεκτη τη στοχοποίηση ενός σωματείου, όμως από τότε οι οφειλές μιας εταιρείας είναι κρατικό μυστικό; Και ποιος τελικά στοχοποιείται, όταν για χρόνια συγκεκριμένες εταιρείες ανοικτά απαιτούν από κυβερνήσεις και τελικά πετυχαίνουν διαγραφές χρεών, διακανονισμούς και διευκολύνσεις; Το στέλεχος του ΔΗΚΟ Γιώργος Σολωμού χαρακτήρισε τη στοχοποίηση άδικη, υπενθυμίζοντας πως πρόκειται για ένα ιστορικό σωματείο. Τα ιστορικά σωματεία, όμως, όφειλαν πρώτα και κύρια να σέβονται την ιστορία τους. Και ο σεβασμός στην ιστορία προϋποθέτει πάνω από όλα σεβασμό στους νόμους αυτού του τόπου και κατ’ επέκταση στους πολίτες του. Το ΕΛΑΜ από την άλλη, που χωρίζει τους πολίτες βάσει του χρώματός τους, του σεξουαλικού τους προσανατολισμού και της εθνικότητάς τους, χαρακτήρισε δικαστικό τον λόγο του καταλήγοντας μάλιστα στο συμπέρασμα πως πηγάζουν από οπαδικές εκτιμήσεις του υπουργού. Όμως και ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας χαρακτήρισε λαν-

θασμένη την αναφορά του υπουργού σε συγκεκριμένο σωματείο, όταν οι οργανωμένοι οπαδοί τον απείλησαν ευθέως ότι θα είναι η τελευταία του θητεία.

Ένας Πρόεδρος άδειασε τον υπουργό του υποκύπτοντας στην ουσία στους εκβιασμούς των οργανωμένων, ενώ τα κόμματα ΔΗΣΥ, ΕΛΑΜ και το Κέντρο είτε προσπάθησαν να αποψύχουν την οργή των οργανωμένων διά της σιωπής τους είτε να κερδίσουν πόντους απ’ όλο αυτό, υποστηρίζοντας εμμέσως την ανομία.

Ωραίος οι υποδείξεις των πολιτικών προσώπων, των κομμάτων και του Προέδρου για αστική ευγένεια. Σημαντική και η επιλεκτική ευαισθησία για το name and shame κάποιων εταιρειών που φέσωσαν το κράτος. Κανείς όμως δεν σκέφτηκε να υπερασπιστεί, όχι τον αξιωματούχο που διασύρθηκε, αλλά τη δημοκρατία, την ισονομία και την ισοπολιτεία. Όταν οι ανακοινώσεις του Δ.Σ. του ΑΠΟΕΛ μιλούν τόσο απαξιωτικά απέναντι σε έναν θεσμό και κυρίως όταν μεσολαβούν εκβιασμοί του κράτους, τότε όλη αυτή η ευαισθησία περί στοχοποιήσις δεν είναι μόνο υποκριτική αλλά και βαθιά τυχοδιωκτική. Γιατί με την ανοχή τους έστειλαν το μήνυμα πως η ασυδοσία και η ανομία είναι επιτρεπτή, όταν αυτή φέρνει οργανωμένα ψήφους. Και ο εκβιασμός ανεκτός όταν επιχειρείται από συγκεκριμένους κύκλους.

Γιατί μόνο ως εκβιασμός απέναντι στο κράτος και την Πολιτεία μεταφράζεται η προειδοποίηση του Δ.Σ. του ΑΠΟΕΛ, ότι αν η Πολιτεία και το κράτος δεν προχωρήσει σε διακανονισμό τότε ο απώτερος σκοπός είναι άλλος. Για χρόνια σωματεία, συγκεκριμένες οικονομικές επιχειρηματικές και άλλες ελίτ είναι αδιάρροχοι. Οι νόμοι δεν τους αγγίζουν, με τις κυβερνήσεις να οβηθούν χρέη, τόκους και να εκλιπαρούν στην ουσία να προχωρήσουν σε διακανονισμούς.

Οι προηγούμενοι πρόεδροι δεν το έκαναν, όμως πλέον είναι η ώρα του Νίκου Χριστοδουλίδη να αποδείξει πως εννοεί ότι θα εφαρμόσει τον νόμο έναντι όσων δεν τηρούν τις υποχρεώσεις τους απέναντι στο κράτος. Είναι η ώρα να αποδείξει ποιος τελικά κυβερνά αυτό τον τόπο. Αν η Πολιτεία αντιμετωπίζει όλους τους πολίτες ισότιμα ή αν για λίγες ψήφους υποκύπτει στην τρομοκρατία και μετατρέπεται εύκολα σε υποχείριο εκβιασμών και εκβιαστών.

economidoum@kathimerini.com.cy

Μια ταπεινωτική ήττα

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**



Τη βδομάδα που πέρασε η πολιτική επικαιρότητα απέκτησε γηπεδικά χαρακτηριστικά. Γι’ αυτό, με ποδοσφαιρικούς όρους μιλώντας, θα λέγαμε πως το ματς ανάμεσα στον ΑΠΟΕΛ και την κυβέρνηση έληξε με την ταπεινωτική ήττα του Νίκου Χριστοδουλίδη, επειδή ο Πρόεδρος σύρθηκε από τις απαξιωτικές ιαχές της κερκίδας, αδειάζοντας τον υπουργό του. Αν αυτό το γεγονός σηματοδοτούσε μια κακή στιγμή για την κυβέρνηση θα ήταν ήσσονος σημασίας. Δυστυχώς, όμως, η «ήττα» αφορά την πολιτική εν γένει, σε μια εποχή ειδικά όπου πολλά θυσιάζονται στον βωμό των εντυπώσεων.

Ποιο ήταν αλήθεια το «αμάρτημα» του Γιάννη Παναγιώτου; Ότι τόλμισε να ονοματίσει ένα ιστορικό ποδοσφαιρικό σωματείο για τα χρέη εκατομμυρίων προς το κράτος. Θα μπορούσε να αποψύγει το όνομα; Ως υπόθεση εργασίας ας πούμε ναι. Τι όμως θα άλλαζε επί της ουσίας; Απολύτως τίποτε. Γιατί οι οικονομικές εκκρεμότητες των ομάδων (για να το θέσουμε όσο πιο κομψά γίνεται) είναι ένα κοινό μυστικό που χρόνια τώρα γνωρίζουν οι πάντες. Και για τις ομάδες και για τα χρέη – έστω με αποκλίσεις στα ποσά. Δεν νομίζω ν’ αλλάζει κάτι αν μιλάμε για δύο ή τέσσερα εκατομμύρια άλλωστε. Το ουσιώδες είναι η έλλειψη προθυμίας των σωματείων - εταιρειών να ανταποκριθούν στις νομικές τους υποχρεώσεις. Όπως υποχρεούται να κάνει το κάθε νομικό ή φυσικό πρόσωπο χωρίς εξαιρέσεις. Με τους θεμιτούς διακανονισμούς βεβαίως, αλλά και την υποχρέωση της συμμόρφωσης στα συμφωνηθέντα.

Διέπραξε το μέγα αμάρτημα λοιπόν ο Γιάννης Παναγιώτου και «έδειξε» τον ΑΠΟΕΛ. Αυτό που ακολούθησε δεν ήταν απλώς οργίλη αντίδραση, αλλά ένα ξεσπάσμα στα όρια του διασυρμού για τον υπουργό και την κυβέρνηση. Και τι δεν λέχθηκε αλήθεια... Απαξιωτικοί χαρακτηρισμοί για τον υπουργό που είναι «γνώστός για τις οπαδικές του προτιμήσεις» αλλά οι πολίτες «δεν γνώριζαν το όνομά του». Χλευαστικά σχόλια ότι «ενεργεί σαν Ελένη Μενεγάκη και σε κουτσομπολιότικο ύφος» και απειλές ότι δεν μπορεί να πιάνει στο στόμα του τον Ούρλο κι ας «έχει τσάρι» ο εγκέφαλός του από τα ψυχολογικά. Αν τον οχετό δεν τη γλίτωσε όμως ούτε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, αφού του έστειλαν μήνυμα ότι την κερκίδα: «Αυτή είναι η πρώτη και η τελευταία σου θητεία».

Αν η αντίδραση περιοριζόταν στους οργανωμένους οπαδούς, οι οποίοι μάλιστα αυτοπροσδιορίζονται «εκ φύσεως ανώτεροι» (εύλογοι οι συνειρήμοι), το πρόβλημα δεν θα ήταν τόσο μεγάλο. Στον πόλεμο των ανακρινώσεων όμως μπήκε και το επίσημο ΑΠΟΕΛ, δοκιμάζοντας τις δυνατότητες του στο power game με την κυβέρνηση. Κι ενώ θα ανέμενε κανείς ότι όλοι αυτοί θα λάμβαναν μια στιβαρή απάντηση από τους κυβερνώντες, ο Νίκος Χριστοδουλίδης κατάφερε ακόμα μια φορά να κάνει την έκπληξη. Άδειασε τον Γιάννη Παναγιώτου και αυτός με τη σειρά του έκανε μια μεγαλειώδη κωλοτούμπα ψελλίζοντας ότι «η ονομαστική αναφορά θα μπορούσε να αποφευχθεί». Το δύσκολο ερώτημα σε αυτή την περίπτωση είναι: ποιος κυβερνά αυτόν τον τόπο; Αν σταθούμε με όσα δήλωσε ο Πρόεδρος, η απάντηση δεν είναι δυστυχώς τόσο αυτονόητη όσο ενδεχομένως πιστεύουμε: «Δεν έμαθα ποτέ να κρύβομαι, ούτε για τις οπαδικές μου προτιμήσεις, ούτε αλλάζω ομάδα ανάλογα με τα δεδομένα ή με το πόσο πολυπληθείς είναι οι υποστηρικτές μιας ομάδας. Είμαι πάντα ειλικρινής και θα ξεκινήσω λέγοντας ότι ναι, ήταν λανθασμένη η αναφορά του Υπουργού δημόσια σε συγκεκριμένη ομάδα».

Κατ’ αρχάς, ας ξεκινήσουμε από αυτό: δεν μας αφορούν καθόλου οι «οπαδικές προτιμήσεις» του Προέδρου. Αυτές ίσως εξυπηρετούν επικριωνιακές ανάγκες του ίδιου, αλλά ο κυπριακός λαός δεν τον εξέλεξε για το κασκόλ που φοράει στο γήπεδο. Αυτό που μας νοιάζει ως φορολογούμενοι πολίτες είναι να είμαστε όλοι ίσοι απέναντι στον νόμο. Σε μια ευνομούμενη Πολιτεία δεν χωράνε εξαιρέσεις ανάλογα με το πόσο «λαό» κουβαλά κανείς πίσω του. Η προσπάθεια του προέδρου Χριστοδουλίδη να κατευνάσει τα πνεύματα στην κερκίδα του ΑΠΟΕΛ έστειλε το μήνυμα ενός κράτους δύο ταχυτήτων. Αν ο ίδιος πιστεύει ότι αυτό τον αδικεί, ιδού η Ρόδος για να αποδείξει ότι δεν άγεται και φέρεται από ψυφιοθηρικά κίνητρα.

stavros.christodoulou@gmail.com

Οι ανύπαρκτες διεκδικήσεις ενός υπαρκτού προέδρου

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**



Όταν ένα κράτος είναι «de facto διαιρεμένο», όπως χαρακτηρίζεται η Κύπρος σε εσωτερικά έγγραφα στις Βρυξέλλες, όταν η Τουρκία που κατέχει το 37% του εδάφους δεν αισθάνεται καμιά πίεση να συνδράμει τη λύση του Κυπριακού και όταν η Κομισιόν συντηρεί μια πρόταση Κανονισμού που εδώ και 20 χρόνια εισπνέεται την εγκαθίδρυση απευθείας εμπορικών σχέσεων μεταξύ Ευρωπαϊκής Ένωσης και κατεχομένης Κύπρου, με νομική βάση που εκλαμβάνει τα κατεχομένα ως «τρίτη χώρα» (!), ποιο πρέπει να είναι το πρώτο μέλημα της ηγεσίας ενός ημικατεχομένου κράτους;

Πριν επικειρψώ να απαντήσω, θα πρέπει να «ξεκαθαρίσω» ότι όλα αυτά δεν είναι αφηρημένα, αλλά είναι πολύ «συγκεκριμένα», όπως θα έλεγε και ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης. Διότι, όπως αναφέρει εσωτερικό έγγραφο της Επιτροπής Εξωτερικών της Ευρωβουλής, που παρουσιάζει σήμερα η «Κ», η Κομισιόν «δεν αποσύρει» την πρόταση Κανονισμού για το απευθείας εμπόριο,

«για πολιτικούς λόγους που απορρέουν από την de facto διαίρεση της Κύπρου», με αποτέλεσμα η εν λόγω απαράδεκτη πρόταση Κανονισμού, να εξακολουθεί να παραμένει εν ζωή και στην επόμενη νομοθετική περίοδο.

Συντηρώντας το ζήτημα ανοικτό, σε ένα χρονικό σημείο, κατά το οποίο η τουρκική πλευρά, Άγκυρα και Τατάρ, θέτει, «όλος τυχαίως», ως προϋπόθεση για λύση του Κυπριακού την αποδοχή των «τριών άλφα»: Διλαδή, της εγκαθίδρυσης απευθείας εμπορικών σχέσεων του ψευδοκράτους με τη διεθνή κοινότητα, όπως εξακολουθεί να προτείνει και σήμερα η Κομισιόν, διατηρώντας ζωντανή την εν λόγω πρόταση. Καθώς και τη σύναψη απευθείας σχέσεων, που θα προκύψουν εκ των πραγμάτων σε μια τέτοια περίπτωση, ως επίσης και τη νομιμοποίηση απευθείας πτησεων, που εκτιμάται ότι «αποτελεί τη λογική συνέχεια των πρώτων δύο άλφων».

Λαμβάνοντας υπόψη τα πιο πάνω, επανέρχομαι στο ερώτημα, ποιο θα ήταν το πρώτο μέλημα ενός ημικατεχομένου κρά-

τους; Πιθανολογώ, ότι θα ήταν η απαλλαγή από την πρόταση Κανονισμού της Κομισιόν, η οποία τόσο για νομικούς, όσο και για πολιτικούς λόγους, θα έπρεπε να είχε ήδη αποσυρθεί. Διότι, αφενός στο νομικό σκέλος, οι Νομικές Υπηρεσίες του Συμβουλίου και της Ευρωβουλής έκριναν σε γνωματεύσεις τους ως «ακατάλληλη» (inappropriate) τη νομική βάση που επέλεξε η Κομισιόν, εκλαμβάνοντας το κατεχόμενο τμήμα της Κύπρου ως «τρίτη χώρα». Και αφετέρου, γιατί σε πολιτικό επίπεδο, μια πρόταση Κανονισμού αποσύρεται στη βάση της ακολουθητέας πρακτικής, εάν δεν εγκριθεί εντός 2-3 χρόνων. Παρόλα αυτά, η Κομισιόν δείχνει να μην καταλαβαίνει απολύτως τίποτα. Και ακόμη και σήμερα, 20 χρόνια μετά την υποβολή της πρότασής της, δημιουργεί την εντύπωση ότι προσδοκά πως κάποια στιγμή θα δημιουργηθούν συνθήκες για έγκρισή και επιβολή της, καθιστώντας την κατεχόμενη Κύπρο, «Ταϊβάν της Μεσογείου».

Υπάρχει και ένα δεύτερο ερώτημα που εξειδικεύει το πρώτο και είναι το πλέον

καιρίο: Ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης, που διαφημίζει ότι έχει άριστες σχέσεις με την Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, ζήτησε από την πολιτική του φίλη, που προέρχεται από την πολιτική ομάδα του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος, στην οποία συμμετέχει και ο ίδιος, να αποσύρει την εν λόγω πρόταση Κανονισμού;

Διλαδή, η Λευκωσία διεκδίκησε την απόσυρση της πρότασης Κανονισμού ή περιορίστηκε στο λανσάρισμα του προσώπου ενός «καλού παιδιού», παρακάμπτοντας τα δεδομένα που δημιουργεί η διατήρηση της εν λόγω πρότασης εν ζωή; Την ίδια μάλιστα ώρα που η τουρκική πλευρά προσβλέπει στην έγκριση του εν λόγω Κανονισμού, ζητώντας όχι μόνο σύναψη απευθείας εμπορικών σχέσεων Ε.Ε.-«ΤΔΒΚ», αλλά και απευθείας πτησεις.

Σε κάθε πάντως περίπτωση, είτε ο πρόεδρος μας διεκδίκησε την απόσυρση της πρότασης της Κομισιόν είτε δεν τόλμισε, το αποτέλεσμα είναι το ίδιο. Η πρόταση Κανονισμού της Κομισιόν για απευθείας εμπορικές σχέσεις Ε.Ε.-κατεχομένης Κύ-

πρου, είναι τόσο ζωντανή, όσο ζωντανές είναι και οι αντίστοιχες επιδιώξεις της τουρκικής πλευράς, οι οποίες έχουν καταστεί προαπαιτούμενο για τη διευθέτηση του Κυπριακού. Ενώ, την ίδια ώρα, οι διεκδικήσεις της Λευκωσίας είναι τόσο υπαρκτές, όσο υπαρκτά είναι και τα πολιτικά κέρδη που αποκομίζουμε, εντός της Ε.Ε., στον «φυσικό μας χώρο».

Σημ.: Θετική η προσχώρηση της Κύπρου σε τρία προγράμματα άμυνας και ασφάλειας των ΗΠΑ. Δεν τίθεται βεβαίως θέμα «κούρσας εξοπλισμών», αλλά η ενίσχυση των σχέσεων με τις ΗΠΑ και κατά συνέπεια του αποτυπώματος της Κυπριακής Δημοκρατίας, είναι σημαντική. Ωστόσο, τα τρία αμερικανικά προγράμματα δεν λύνουν από μόνα τους το Κυπριακό, ούτε αλλάζουν τη φιλοσοφία της Κομισιόν για σύναψη απευθείας εμπορικών σχέσεων με το ψευδοκράτος, στην οποία επενδύει η Άγκυρα. Σωστά;

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Οι εξαντλητικές δευτερες τετραετίες

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**



Οι δευτερες τετραετίες είναι πάντοτε κουραστικές, αν όχι εξαντλητικές. Το αν έχεις κάποιοιον αντίπαλο ή όχι, μικρή σημασία έχει· ενίοτε, το να έχεις έναν σκληρό ή ανταγωνιστικό αντίπαλο μάλιστα, που να απειλεί την πρωτιά σου, μπορεί να λειτουργεί σαν αντίδοτο στην κούραση. Στην εποχή μας, η πολιτική, ιδιαίτερα στα κορυφαία επίπεδα, είναι μια πολύ δύσκολη δουλειά. Πάντα ήταν, αλλά τώρα πιο έχει δυσκολέψει ακόμη περισσότερο. Η παντελής απουσία ιδιωτικότητας, η πίεση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και η ανεξέλεγκτη τοξικότητα μπορούν να διαλύσουν ακόμη και τον πιο σκληροτράχηλο πολιτικό, που έχει «το στομάχι» για να τα βγάλει πέρα με την πίεση. Δείτε πόσοι νέοι, διάττοντες αστέρες, μεσουράνησαν στο παγκόσμιο πολιτικό στερέωμα και στο τέλος κατέληξαν σε ένα αμερικανικό πανεπιστήμιο ή κάποια startup.

Και βέβαια, εάν η πολιτική είναι μια δύσκολη τέχνη, στην Ελλάδα μοιάζει με ράγκμπι σε ανώμαλο έδαφος χωρίς κανόνες. Είναι, βλέπετε, αυτά που φαίνονται αλλά και όσα δεν φαίνονται, τα οποία πρέπει να αντιμετωπίσει κάποιος που κυβερνά τον τόπο. Το ισοζύγιο οικονομικής και πολιτικής ισχύος έχει μεταβληθεί πολύ εδώ και πολλά χρόνια. Οι άνθρωποι που θεωρητικά ασχολούνται με τις τύχες της χώρας αναλώνονται συνεχώς σε ένα γαϊτανάκι κουτσομπολιού, «σου 'πα, μου 'πες», και «νταραβεριού» χωρίς τέλος. Συνήθως είναι καρφωμένοι σε ένα κινητό, που δεν προσθέτει τίποτε απολύτως στην ενημέρωσή τους και τους απομονώνει από όποιον μπορεί να διατυπώσει μια αντίθετη άποψη.

Είναι επίσης μια χώρα στην

οποία παραμονεύει η στραβή. Είναι τόσο τα σάπια ή σχεδόν σάπια δοκάρια πάνω στα οποία στηρίζεται, που μόνο ανασφάλεια μπορούν να προκαλέσουν. Αυτό ισχύει στην ΕΛ.ΑΣ., στις Ενοπλες Δυνάμεις, σε βασικές υπηρεσίες του ελληνικού κράτους.

Τα πράγματα αλλάζουν προς το καλύτερο, αλλά πολύ αργά. Τα πασαλείμματα είναι περισσότερα από τις ουσιαστικές και δομικές αλλαγές. Βασικές παθογένειες συνεχίζουν να αντέχουν στον χρόνο και να διώχνουν όποιον ξένο επενδυτή δεν έχει αποφασίσει να πληρώσει «διόδια» ή να κάνει μία επένδυση που έχει ελάχιστη εξάρτηση από το κράτος ή δεν απειλεί κάποιο ισχυρό εγχώριο συμφέρον.

Η χώρα βρίσκεται σε μια σπάνια παρένθεση σταθερότητας και ηρεμίας μέσα σε ένα πολύ ταραγμένο διεθνές περιβάλλον. Εχουμε μπροστά μας δύο χρόνια χωρίς κανένα προφανές πολιτικό εμπόδιο ή ορόσημο, πράγμα πολύ σπάνιο στην πολιτική μας ιστορία. Ο πρωθυπουργός επέλεξε, τελευταία, τη μέθοδο των σίγουρων επιλογών μηδενικού ρίσκου, διασφαλίζοντας την ομαλή εξέλιξη των πραγμάτων. Φτάνει όμως η ηρεμία; Φτάνει, αν αξιοποιηθεί για να αλλάξουν τα πράγματα ουσιαστικά. Δεν πρέπει να επαναπαυθούμε στην αίσθηση πως είμαστε σε μια περίοδο νηνεμίας ενώ όλοι οι άλλοι κλυδωνίζονται. Οι παρενθέσεις τελειώνουν κάποια στιγμή και οι μοναδικές ευκαιρίες, όπως αυτή που δόθηκε στον κ. Μητσοτάκη το 2019, δεν ξανάρχονται μετά, για χρόνια. Αυτό ενδιαφέρει και όχι τι θα δείξει η επόμενη δημοσκόπηση ή αν το κόμμα χάρηκε. Η Ιστορία έχει δείξει, άλλωστε, ότι ο φόβος για τολμηρές μεταρρυθμίσεις χαροποιεί το κόμμα, αλλά κασιδιά εντελώς αδιέξοδη μια δεύτερη τετραετία.

Ο θαυματοποιός

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ**



Η ορκωμοσία κάθε Αμερικανού προέδρου έχει ασφαλώς στοιχεία κάποιας θεατρικότητας. Απαρεγκλίτως την 20ή Ιανουαρίου, μέσα στο καταχείμωνο, χιλιάδες Αμερικανοί πολίτες θα επευφημήσουν τον νέο ηγέτη τους, που έπειτα από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο είναι και ο ηγέτης του Ελευθέρου Κόσμου. Φίλιες ή αντίπαλες δυνάμεις θα αναμείνουν την εναρκτήρια ομιλία του νέου προέδρου της ισχυρότερης χώρας του κόσμου για να προβούν στις αναγκαίες πολιτικές προσαρμογές.

Θα προκαλούσε έκπληξη εάν ο κ. Ντόναλντ Τραμπ ακολουθούσε την πεπατημένη. Ετσι, πριν καν ανοίξει η αυλαία της προεδρικής ορκωμοσίας, ένας απεσταλμένος του νέου προέδρου, ο Στίβεν Τσιούτκοφ –επενδυτής ακινήτων και στενός συνεργάτης του κ. Τραμπ– έφτασε στη φλεγόμενη Μέση Ανατολή.

Το μήνυμα που μετέφερε στον πρωθυπουργό του Ισραήλ Μπέν-τζαμιν Νετανιάχου και στη Χαμάς ήταν πολύ απλό και απολύτως εύληπτο. «Εάν δεν υπάρξει συμφωνία πριν από την ορκωμοσία, θα γίνει κόλαση». Και ο θηριώδης Νετανιάχου συναίνεσε, όπως και η Χαμάς. Επί ένα χρόνο ο υπουργός επί των Εξωτερικών Αντονι Μπλίνκεν πηγαινοερχόταν δίχως κανένα αποτέλεσμα, «διότι αυτό που έκανε ήταν να ενεργεί απλώς πολιτισμένα», έγραφε Βρετανός σχολιαστής.

Δεν είναι βέβαιο ότι η συμφωνία θα τηρηθεί, έστω και στην πρώτη από τις συνολικές τρεις φάσεις της. Η προβολή όμως ισχύος, σε αντίθεση με την αδυναμία του απερχόμενου προέδρου Μπάιντεν, εξυπνέρεψε απολύτως τις ανάγκες της παραστάσεως ορκωμοσίας του κ. Τραμπ ως θαυματοποιού στα θέματα εξωτερικής πολιτικής. Υπήρχε προηγούμενο επιλογής

ισχύος στο παρελθόν, σε χαμηλότερο επίπεδο. «Η αδυναμία λειτουργεί προκλητικά. Κατ' επανάληψιν στο παρελθόν η αδυναμία προκάλεσε περιπέτειες που η ισχύς μπορούσε να αποτρέψει», είχε αποφανθεί ο Ντόναλντ Ράμσφελντ το 2006, όταν αποχωρούσε από το υπουργείο Αμύνης.

Πολιτικά ισχύος είχε εφαρμόσει ως υπουργός επί της προεδρίας του Τζορτζ Μπους του νεότερου, όταν συνέτριψε το Ιράκ, με αποτέλεσμα τον κατακερματισμό αυτής της χώρας και την ανάδειξη του Ιράν.

Ενα άλλο θέμα που σκανδάλιζε τους δυτικούς συμμάχους της Ουάσιγκτον είναι ότι ουδείς από τους τρεις ηγέτες των ισχυροτέρων ευρωπαϊκών δυνάμεων –Βρετανίας, Γαλλίας και Γερμανίας– έλαβε πρόσκληση επίσημη να παραστεί εις την ορκωμοσία του. Εκ παραλλήλου ο κ. Τραμπ απαιτεί και θα επιτύχει αύξηση των αμυντικών δαπανών από τους εταίρους του στο ΝΑΤΟ.

Δικαιολογημένα από μιαν άποψη. Διότι ενώ το ΝΑΤΟ ιδρύθηκε για την αντιμετώπιση της σοβιετικής απειλής, σήμερα η μείζων απειλή για τα αμερικανικά συμφέροντα προέρχεται από την Κίνα και αιτούνται νέοι πόροι για την αντιμετώπισή της.

Η επιδίωξη απόλυτης ισχύος έχει βεβαίως τα προβλήματά της. Στις 20 Ιανουαρίου 1961 στην ομιλία του μετά την ορκωμοσία του ο Τζον Φιτζέραλντ Κένεντι απευθυνόμενος στους Σοβιετικούς ηγέτες είχε πει τα εξής κληρά: «Εκείνοι που ανοήτως επιδιώκουν την ισχύ καβαλικεύοντας στην πλάτη μιας τίγρης εν τέλει καταλήγουν στο στομάχι της». Αυτά βεβαίως δεν συγκινούν τον κ. Τραμπ, που δεν θα είχε θριαμβεύσει εκλογικά εάν «το σύστημα Τζο Μπάιντεν» δεν είχε καταρρεύσει αξιοθρήνητα.

Οψεις Προεδρίας από το 1975

Του **ΝΙΚΟΥ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΥ**

Ο Κωνσταντίνος Τσάτσος ήταν ο πρώτος Πρόεδρος της Δημοκρατίας με πλήρη θητεία, καθήκοντα που ανέλαβε το καλοκαίρι του 1975, λιγότερο από ένα χρόνο μετά την τουρκική εισβολή στην Κύπρο και την κατάρρευση του

Τα πρότυπα που είχε ανάγκη τότε ο αστικός κόσμος ήταν η σταθερότητα και η ευρωπαϊκή προοπτική. Η τραγωδία της Κύπρου ήταν ακόμη νωπή και τα μόνα χερσαία σύνορα που είχε η Ελλάδα με τον τότε δυτικό κόσμο ήταν αυτά με την Τουρκία.

δικτατορικού καθεστώτος. Για τους Έλληνες του 1975 η πορεία από τον κίνδυνο ολέθρου για όλη τη χώρα ως την ανόρθωση της συντεταγμένης πορείας προς την πρόοδο ήταν ένα θείο δώρο, το οποίο φυσικά οφειλόταν στην προσωπικότητα του Κωνσταντίνου Καραμανλή, του επιτελείου του αλλά και των διεθνών εγγυή-

σεων για το μέλλον της Τρίτης Ελληνικής Δημοκρατίας. Εκείνα τα πρώτα χρόνια της Μεταπολίτευσης, οι εφημερίδες έγραφαν για δύο κυρίως πράγματα: για τη χούντα και για το μέλλον. Αν σταθούμε στο δεύτερο σκέλος, θα δούμε πως πολλές στήλες του Τύπου είχαν ειδησεογραφία για την κοινωνική και οικονομική ανόρθωση της Ελλάδας, κάτι που ήταν διάχυτο και στην καθημερινότητα. Παρά τα όποια προβλήματα, τα οποία ήταν πολλά και σοβαρά, το νέο Σύνταγμα του 1975 σηματοδοτούσε μια αφετηρία.

Τα πρότυπα που είχε ανάγκη τότε ο αστικός κόσμος της χώρας ήταν η σταθερότητα και η ευρωπαϊκή προοπτική. Ας μην ξεχνάμε ότι η τραγωδία της Κύπρου ήταν ακόμη νωπή και ότι τα μόνα χερσαία σύνορα που είχε η Ελλάδα με τον τότε δυτικό κόσμο (στα χρόνια του Ψυχρού Πολέμου) ήταν αυτά με την Τουρκία.

Ο Κωνσταντίνος Τσάτσος είχε το χάρισμα να έχει πολιτική θητεία επί σειρά ετών σε διάφορες κυβερνήσεις, να έχει στενή συνεργασία με τον Κωνσταντίνο Καραμανλή και επιπλέον να είναι διανοούμενος. Το φιλοσοφικό και εν γένει συγγραφικό έργο του προκαλούσε βαθιά εκτίμηση και το κύρος του ήταν αδιαμφισβήτητο.

Παντρεμένος από το 1930 με την Ιωάννα Τσάτσου, αποτελούσαν ένα ζεύγος υψηλότατου μορφωτικού επιπέδου και ευρωπαϊκής καλλιέργειας στο ανώτατο αξίωμα της χώρας.

Η Ιωάννα Τσάτσου, αδελφή του Γιώργου Σεφέρη, με δικό της συγγραφικό έργο, υπήρξε για πέντε χρόνια (1975-80) η Πρώτη Κυρία της χώρας. Είχαν παραλάβει το Προεδρικό Μέγαρο, τα Ανάκτορα όπως όλοι τα έλεγαν τότε, λαβωμένο από τις αισθητικές ατασθαλίες επί δικτατορίας. Δημοσιεύματα στον Τύπο της εποχής, ιδίως στον περιοδικό Τύπο συνοδευόμενα από εγχρωμες φωτογραφίες, μιλούσαν για την επανόρθωση καλού γούστου που είχε επιφέρει η αύρα και η σκέψη της Ιωάννας Τσάτσου στο Προεδρικό Μέγαρο. Ήταν μια περίοδος αισιοδοξίας. Ο Ψυχρός Πόλεμος διεθνώς ήταν ακόμη κραταιός και το όνειρο για την οργανική επανασύνδεση της Ελλάδας με την ΕΟΚ δεν είχε ακόμη εκπληρωθεί. Ωστόσο, τα εισοδήματα βελτιώνονταν, η ελευθερία του λόγου ήταν ένα κεκτημένο, οι πολιτικοί συσχετισμοί θα άλλαζαν σταδιακά μετά τις εκλογές του 1977.

Η περίοδος Τσάτσου μοιάζει με σελίδα από ένα βιβλίο Ιστορίας.



ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

Αυτός με την αξία του κι εμείς με ξένες πλάτες

Του **ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΠΑΝΤΟΥΛΑ**

Εν' εσχάτοις οι μισοί Έλληνες πίνουν νερό στο όνομα του «Στέλιου» και οι άλλοι μισοί παθαίνουν αναφυλαξία με οτιδήποτε υπερβαίνει την επιτρεπόμενη δόση μπασκλασαρίας. Ομολογώ ότι με ξαφνιάζει η ευρηματικότητα με την οποία ανακαλύπτουμε λόγους (και μάλιστα ξεθυμασμένους) για να τσακωθούμε, αλλά νομίζω ότι όλος αυτός ο καβγάς δεν έχει και πολύ νόημα.

Ο Στέλιος Καζαντζίδης μάς άφησε χρόνιας και μαζί του μας άφησε και η εποχή του. Ορφανεμένος από μικρός ο ίδιος βγήκε νωρίς από μεροκάματο, χωρίς να προλάβει να τελειώσει ούτε το Δημοτικό! Είχε πανωπρόικι το χάρισμα, αλλά δεν ήταν τόσο οι πρωτάκουστες φωνητικές δεξιότητες που τον καθιέρωσαν όσο το ειλικρινές ερμηνευτικό πάθος. Δεν μπήκε απλώς με τα πουπύνια στη δισκογραφία, μπήκε στις ψυχές των βασιανισμένων ακροατών του. Και στην Ελλάδα του '50 και του '60 έγινε η στεντόρεια φωνή όλων των αδικημένων. Αδικημένους και αυτός, αλλά όχι λυγισμένος. Ολοφύρονταν αλλά δεν κλαιγόταν. Το παράπονό του δεν ξέφευγε σε κλάψα. Είχε μια περνηφάνια ο τρόπος του. Οι χαρακιές του ήταν παράσημα μιας ζωής στηριγμένης στο

«φιλότιμο» κι όχι στις «ξένες πλάτες». Και τα φωνήεντα που τελειώμω δεν είχαν ήταν βάλοσμο και λεπίδι δικοπο για τους πονεμένους που υπερβαίνει την επιτρεπόμενη δόση μπασκλασαρίας. Μαστοράτζες και καρφάδια, μικρονοικοκυρδες και μικροκακομοίρηδες οι περισσότεροι δεν ψώνισαν (ούτε ψωνίστηκαν) από τα καθρεφτάκια της κοινωνικής κινητικότητας. Το όμορφο προσφυγόπουλο δεν ήταν μονάχα ο δικός τους άνθρωπος, ήταν αυτός που δεν το έβαζε κάτω. «Το μίσος και το ψέμα» δεν τα έκανε ζάφτι. Προσδοκούσε μια «καινούργια κοινωνία άλλην». Και τα έβαζε στα ίσα με το κακό και το άδικο, με τον υπόκοσμο της νύχτας και της μέρας. Κι ήθελε, στ' αλήθεια, τσαγανό στα 35 σου, όταν τον καθιέρωσαν όσο το ειλικρινές ερμηνευτικό πάθος. Δεν πηλάτη στα λεφτά και στη δημοσιότητα για να πας με τα φιλαρκία σου για ψάρεμα.

Εκτοτε ο ανυπόταγος αλιέας, και επί χούντας και επί Μεταπολίτευσης, τελούσε υπό ραδιοτηλεοπτικό αποκλεισμό. Και, όπως λένε οι θυμώσοφοι, μάτια που δεν βλέπουνται γρήγορα λησμονούνται. Δεν αναφέρομαι στους ξεριζωμούς που έπαψαν να πληγώνουν. Αναφέρομαι στο κοινό, που όσο ο «Στελάρας» ψαρολογούσε,

αυτό καβαλούσε τον κάλαμο και μεγαλοπιανόταν. Διότι, τι να την κάνει την «έντιμο πενία» όταν γύρω του σφύριζαν μαυλιστικά το χρήμα και οι χρηματισμένοι; Αφού δεν χώραγε πλέον στη ζωή του την έβαλε στο ράφι της σιντιέρας και ξεμπέρδευσε.

Κι όμως, «έρχονται χρόνια δύσκολα» μας προειδοποίησε στα τελευταία του Καζαντζίδης, όσο εμείς καμαρώναμε τις υπερκοστολογήσεις των ολυμπιακών έργων. Και ήταν καταφανώς αυτός, ο θεράπωντας της ορθοφωνίας, ο παράφωνος της νεοελληνικής ευωχίας!

Αλλά δεν είναι η «παραφωνία» ο λόγος που κάποιοι αποστρέφονται τον Καζαντζίδα (και τον κόσμο του). Λέγεται –όρκο δεν παίρνω– ότι βρομάει λιγότερο το χνώτο όσων μετοικούν από τα προσφυγικά στα βόρεια προάστια. Δεν ήταν, λένε πάλι, καλόβολος ο μακαρίτης αλλά δύστροπος. Δεν ομολογούν, δηλαδή, με παρηγοσία την απάρεσκέιά τους αλλά με δάδην διάφορες ερωτήσεις περί της... αγιότητας του εκλιπόντος, υπονομεύουν την υστεροφημία του. Eis επίρρωση της παλιανθρωπιάς που επικειρούν επισημαίνουν, δήθεν διάφορα πάντα, ατυχείς στιγμές του τραγουδιστή απαιτώντας

από εκείνον μια συνέπεια που οι ίδιοι δεν διαθέτουν. (Και ορισμένοι το πάνε λίγο παραπέρα, εκτιμώντας ότι ο Καζαντζίδης ήταν τρε μιζεράμπλ και τρε αντρούα για τα εξευγενισμένα γούστα τους, αλλά αυτοί δεν νομίζω ότι αξίζουν οποιασδήποτε απάντησης.)

Ασφαιρα λοιπόν τα καψούλια και των υπέρμαχων και των αρνητών σε αυτόν τον ακρείστο σαματά, όχι γιατί προ πολλού περάσαμε από το λαϊκό στο ελαφρολαϊκό, αλλά γιατί το φολκλόρ συνιστά από μόνο του μια εξουδετέρωση που δεν χρήζει υπεράσπισης. Η Ελλάδα του Καζαντζίδα δεν υπάρχει. Υπάρχουν ωστόσο ακόμη αυτοί που τη νοσταλγούν. Και τους νοσταλγούς δεν ξέρουν τι να τους κάνουν ούτε αυτοί που υπεραμύνονται του Καζαντζίδα ούτε αυτοί που τον απεχθάνονται. Ο χρόνος θα λύσει το πρόβλημα προσπερνώντας αμφοτέρους. Εκτός κι αν, έστω με αυτή την ζώπετο αφορμή, αξιωθούμε την επανοικείωση του πρότερου εαυτού μας και σταματήσουμε να μπερδεύουμε την αυθεντικότητα της λαϊκότητας με τη θαθενιά του λαϊκισμού.

Ο κ. Θεόδωρος Παντούλας είναι συγγραφέας.

Η πολιτική φιλοδοξία

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**



Στην Κύπρο υπάρχει ένα μοτίβο πολιτικής φιλοδοξίας που αν κανείς έχει έρθει σε επαφή με κύκλους ανθρώπων, εντός ή εκτός κομμάτων, που έχουν το σκουλήκι της πολιτικής ενασχόλησης με τα κοινά, διακρίνεται, με ξεκάθαρο τρόπο, ως προς τα ποιοτικά του χαρακτηριστικά.

Αρχικά υπάρχει εκείνη η κατηγορία των ατόμων της επαγγελματικής ενασχόλησης με την πολιτική από μικρή ηλικία που ξεκινώντας την καριέρα τους από τις κομματικές νεολαίες ακολουθούν την κομματική επετηρίδα και η διαδρομή είναι λογική—ιδίως στα μεγάλα κόμματα. Τοπική αυτοδιοίκηση, βουλευτική, υπουργική και γιατί όχι ακόμη και η προεδρία της Βουλής. Πολιτικά φιλόδοξοι αλλά και κομματικοί έως το κόκαλο με σύνθησε ταβάνι ως προς το πού μπορούν να φτάσουν—και με το πολιτικό προσωπικό εδώ, με σπάνιες εξαιρέσεις, να είναι μετρίων -πολιτικά- χαρακτηριστικών.

Σε αυτή την κατηγορία υπάρχουν φυσικά υποκατηγορίες, με την πλέον ενδιαφέρουσα αυτή όσων ακολουθούν μεν την κομματική επετηρίδα αλλά όταν η ηγεσία του κόμματος τους κακοκαρδίσει ή όταν δεν καταφέρουν να εκλεγούν στο οφίτσιο που θέλουν, στασιάζουν, συνωμοτούν, πηγαionoέρχονται μεταξύ κομμάτων και ομάδων ή φτιάχνουν άλλα κόμματα—με το πολιτικό προσωπικό εδώ να είναι, ξανά, μετρίων -πολιτικά- χαρακτηριστικών και επιπλέον να φαντάζει ξεκάθαρα πως βλέπει την επαγγελματική ενασχόληση με την πολιτική ως συνταγή για την καρέκλα—με την προσωπική φιλοδοξία του καθενός εδώ να μην έχει ταβάνι αλλά την εξουσία να παραμένει αυτοσκοπός.

Υπάρχει και η κατηγορία των λαϊκιστών. Που εντός ή εκτός πολιτικού συστήματος—με κομματική ή μη προέλευση—αναζητούν παντοιοτρόπως τρόπο ενασχόλησης με την πολιτική διά του εκλέγεσθαι. Σε αυτή υπάρχουν οι φιλόδοξοι του πολιτικού συστήματος—οι χειρότεροι κάθε κόμματος—αλλά και εσχάτως, στη μεταπολιτική εποχή που διανύουμε, διάφοροι απίθανοι τύποι που είτε μέσω του virality των ΜΚΔ είτε μέσω, πλέον και στην Κύπρο, ακραίων κομμάτων διεκδικούν τον δρόμο τους προς την εξουσία και που ειρήσθω εν παρόδω είναι και επικίνδυνοι για τη Δημοκρατία όταν δεν είναι γραφικοί. Δυστυχώς, μια κατηγορία που αυξήθηκε τα τελευταία χρόνια και θα συνεχίσει να αυξάνεται—για σειρά λόγων.

Υπάρχουν, φυσικά, και οι υποκριτές. Μια κατηγορία—από μόνη της—που ενώ ζει σχεδόν πάντα στις παρυφές ή βαθιά εντός του πολιτικού συστήματος στην Κύπρο ζώντας ουσιαστικά από αυτό, προσπαθεί να υποδυθεί με υπερκομματικά και διανομενίστικα, συνήθως, ποιοτικά χαρακτηριστικά για να πλασαριστεί—τουλάχιστον μέχρι να εξασφαλίσει το οφίτσιο—ως το άτομο που θα φέρει τις λύσεις «πέραν των κομμάτων» και που συνήθως καταλήγει να κινείται με τον πλέον ανακόλουθο τρόπο. Αυτή η κατηγορία έχει πάντα κομματική προέλευση—που δεν κρύβεται—και ψυχαναλυτικά θυμίζει ως προς τη φιλοδοξία την περίπτωση του «κακού» στους ευρωπαϊκούς μύθους (Γερμανίας, κελτικό κύκλου, αρχαίας Ελλάδας με τον μύθο της Μυρσίνης, κοκ) που πατένταραν, το 1812, οι αδερφοί Γκριμ με την κακιά μάγισσα από το παραμύθι της Σταχτοπούτας και τον καθρέπτη της. Οι υποκριτές είναι αρκετά σαν την πρώτη κατηγορία. Αμοραλιστές ως προς την κομματική επετηρίδα αλλά με συμπεριφορά «κομματόσκυλου», όταν την ανεβαίνουν εκτός αυτής.

Τέλος, υπάρχει και μια κατηγορία ατόμων που δεν ασχολούνται με την πολιτική, όχι γιατί δεν μπορούν ή γιατί δεν θέλουν αλλά και γιατί αντιλαμβάνονται τη φιλοδοξία ως ασθένεια και όχι ως αυτοσκοπό. Αυτή η κατηγορία ή απομακρύνεται νωρίς από την πολιτική ή όταν ασχοληθεί δεν κατορθώνει να κάνει όσα οραματίζονταν, γιατί συνειδητοποιεί ότι δεν μπορούν να γίνουν. Μαζί με αυτούς υπάρχει φυσικά και μια πλατιά μάζα, συμπεριλαμβανομένου του γράφοντος, που ξαναδιαβάζει τον Κουρτ Βόνεγκατ (1922-2007) τον σπουδαίο Αμερικανό λογοτέχνη του «Σφαγείου Νο. 5» (του 1969), ο οποίος πολύ σοφά έλεγε πως «πραγματικός εφιάλτης αποτελεί το να ξυπνήσεις και να δεις πως οι... συμμαθητές σου από το σχολείο κυβερνούν τη χώρα σου».

ioannoug@kathimerini.com.cy
Twitter: @JohnPikpas



Τα ερείπια της καμένης γειτονιάς Pacific Palisades στο Λος Άντζελες της Καλιφόρνια. Σύμφωνα με την Εθνική Μετεωρολογική Υπηρεσία, μεγάλο μέρος της Νότιας Καλιφόρνια βρίσκεται υπό αυξημένο κίνδυνο πυρκαγιάς, καθώς οι άνεμοι της Santa Ana έχουν επιστρέψει και προβλέπεται να επηρεάσουν την περιοχή.

Βαλκανικό εξπρές

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**



Ο πρόεδρος μιας χώρας που έχει συνταγματικά περιορισμένες αρμοδιότητες (λ.χ. Ελλάδα, Γερμανία, Ιταλία) είναι πολύ χρήσιμο να διαθέτει ορισμένα κύρια χαρακτηριστικά, όπως συναίνεση, ευρύτερη αποδοχή, κύρος εντός, αναγνωρισιμότητα εκτός, αν τον γνωρίζουν στις Βρυξέλλες, ακόμα καλύτερα. Άρα μια διαδικασία υψηλού πολιτικού συμβολισμού, και όχι μια διαδικασία που εξαντλείται μόνο με ψηφοφορίες μέχρι να μετρηθούν οι 180 ή οι 151 ψήφοι.

Τα παραδείγματα από τη μεταπολιτευτική ζωή της Ελλάδας είναι γνωστά, όταν οι δύο μεγάλοι πόλοι κυριαρχούσαν: Ο Κωνσταντίνος Καραμανλής με ΝΔ, ΠΑΣΟΚ, ο Κωνσταντίνος Στεφανόπουλος με ΝΔ, ΠΑΣΟΚ, ο Κάρλος Παπούλιας ως συνέχεια αυτής της αντίληψης, Κατερίνα Σακελλαροπούλου, κυρίως ΝΔ, ΠΑΣΟΚ. Μαζί και δύο άστοχες επιλογές, ο πρώτος από ατζαμοσύνη (Σαρτζετάκης), ο δεύτερος από πρόθεση (Παυλόπουλος).

Ο Κυριάκος Μητσοτάκης ανακοίνωσε στις 15 Ιανουαρίου την υποψηφιότητα Κωνσταντίνου Τασούλα, βουλευτή Ιωαννίνων της ΝΔ, νυν προέδρου της Βουλής των Ελλήνων για την προεδρία της Ελληνικής Δημοκρατίας. Πριν, διακίνησε και μερικά ονόματα πιθανών υποψηφίων όπως Ευάγγελος Βενιζέλος, Τάσος Γαννίτσας, Μαρία Δαμανάκη ή και συνέχεια με Κατερίνα Σακελλαροπούλου. Την προηγούμενη πενταετία διακίνησε τα ονόματα των Α. Διαμαντοπούλου και Μ. Δαμανάκη. Τελικά στις 15 Ια-

νουαρίου οριστικά η επιλογή της υποψηφιότητας Τασούλα. Ο εκπρόσωπος Τύπου του ΠΑΣΟΚ Κώστας Τσουκαλάς εύστοχα δήλωσε στις 15/1 πως: 1. «Είναι η πρώτη φορά στη μεταπολίτευση που ο πρωθυπουργός επιλέγει έναν βουλευτή του κόμματος για Πρόεδρο της Δημοκρατίας». 2. «Υπάρχει επιχείρηση να κοντύνει ο θεσμός, να είναι στα κομματικά μέτρα της ΝΔ». 3. «Με ευθύνη δική του Κυριάκου Μητσοτάκη η Ελλάδα έχασε μία ευκαιρία για συναίνεση». 4. «Σπάει μετά από πολλά χρόνια η επιτυχημένη παράδοση συνανέσεων που υπάρχει, με πρόταση προσώπου από άλλο πολιτικό χώρο».

Δημοσκόπηση της Opinion Poll (13/01, ACTION24): «Οι πολίτες θέλουν την ευρύτερη δυνατή συναίνεση στην προεδρική εκλογή και μόνο το 14% ζητάει από την κυβέρνηση να προχωρήσει χωρίς τη σύμφωνη γνώμη της αντιπολίτευσης. Υπέρ της συναί-

νεσης στην προεδρική εκλογή τάσσεται το 75% των ψηφοφόρων της Νέας Δημοκρατίας και μόλις το 18,2% θέλει παραταξιακή υποψηφιότητα «ανεξαρτήτως της θέσης της αντιπολίτευσης». Οι αριθμοί είναι πολύ καθαροί—αλλά και οι επόμενοι ακόμα πιο «καθαροί» και προφανώς αυτοί καθόρισαν εξελίξεις: στην ίδια δημοσκόπηση ΝΔ στο 30,8%, από 29,8% τον Νοέμβριο και 30,2% τον Δεκέμβριο. Το ΠΑΣΟΚ 2ο με ποσοστό 17,4%, μείωση κατά 3% από τον Νοέμβριο, 20,4% τον Νοέμβριο και 18,6% τον Δεκέμβριο. Στην «καταλλπλότητα για πρωθυπουργός» ο Κ. Μητσοτάκης στο 32,8% (από 32,4% τον Δεκέμβριο), Ν. Ανδρουλάκης με 6,9% (7,9% τον Δεκέμβριο), ενώ σημαντικό ποσοστό της τάξης του 28,3% καταγράφει ο «Κανένας» («Μεταρρύθμιση», 15/1).

Γιατί η παραταξιακή επιλογή με Κ. Τασούλα; Ομιλεί αφ' εαυτής: Σήμα για επιστροφή Μητσοτάκη στις «πα-



Υπέρ της συναίνεσης στην προεδρική εκλογή τάσσεται το 75% των ψηφοφόρων της Νέας Δημοκρατίας και μόλις το 18,2% θέλει παραταξιακή υποψηφιότητα «ανεξαρτήτως της θέσης της αντιπολίτευσης».

ραδόσεις», συν Ν. Κακλαμάνης, για την προεδρία της Βουλής των Ελλήνων, ένας κλασικός νεοέλληνας πολιτευτής στα πρότυπα του 19ου αιώνα. Στόχος, η κομματική συσπείρωση, στόχος η αντιμετώπιση των κινήσεων στα δεξιά της ΝΔ (διάφορα ψεκασμένα τεμάχια) με τη μέθοδο της «μετάθεσης» στελεχών με ισχυρές πελατειακές δικτυώσεις εδώ και εκεί. Μπορεί ο Κυριάκος Μητσοτάκης να διέγραψε τον Αντώνη Σαμαρά, αλλά ο δεύτερος «μένει εκεί», έστω, δίπλα από το «εκεί», και επιπρεάζει remotely πράγματα. Η επιβεβλημένη συνεννόηση με άλλες δυνάμεις πήγε περίπατο, έτσι χάθηκε μια σοβαρή ευκαιρία για λύσεις ευρείας αποδοχής. Αν σκεφτούμε ότι χώρες όπως η Γερμανία ή η Ιταλία προσέχουν την πτυχή αυτή της εσωτερικής τους ζωής, τότε φαίνεται ευκρινέστερα η μικροπολιτική επιλογή Μητσοτάκη.

Γκάλοπ, Opinion Poll, δύο σημεία από αυτό: κομματικά ποσοστά, καταλλπλότητα για πρωθυπουργία. Μαζί παράγουν ηχηρόν κώδωνα για το ΠΑΣΟΚ και τις μελλοντικές του επιδόσεις, αν βέβαια θέλει να ακούσει κάτι ο πρόεδρός του. Σε κάθε περίπτωση οι πρόνοιες του ελληνικού συντάγματος τηρούνται με την εξής σειρά: Η πρώτη ψηφοφορία θα ξεκινήσει στις 25 Ιανουαρίου και χρειάζονται 200 ψήφοι για την εκλογή προέδρου. Μετά από πέντε μέρες, γίνεται ξανά ψηφοφορία με τον ίδιο αριθμό. Και έπειτα ο αριθμός πέφτει σε 180, μετά 151 και μετά σχετική πλειοψηφία. Η ψηφοφορία θα ολοκληρωθεί έως τις 13 Φεβρουαρίου («Βήμα», 16/1).

www.larkoslarkou.org.cy

Όταν οι επιλογές σε παραλύουν...

Του **ΠΑΝΤΕΛΗ ΣΟΛΩΜΟΥ**

Σάββατο βράδυ. Αράξεις στον καναπέ, και θες να χαλαρώσεις με μια καλή ταινία στο Netflix. Ξεκινάς να σκρολάρεις τον κατάλογο. Εκατοντάδες ταινίες και σειρές στην οθόνη σου, αλλά για κάποιο λόγο, κολλάς. Μετά από 15 λεπτά, τα παρατάς και καταλήγεις να βλέπεις κάτι που έχεις ξαναδεί. Κάποτε, η τηλεόραση σήμαινε ΠΙΚ και ελάχιστα ακόμα κανάλια. Ήταν άραγε πιο εύκολο να καθίσεις και να απολαύσεις ό,τι είχε στο πρόγραμμα, ακόμα κι αν δεν ήταν ακριβώς εκείνο που ήθελες;

Φυσικά, όλοι θα συμφωνήσουμε ότι το να έχεις επιλογές είναι κάτι καλό. Απ' την άλλη όμως, η υπερβολική αφθονία τους, μπορεί να μας αγχώσει και να μας υπερδέψει. Στην επιστήμη της συμπεριφοράς, αυτό το φαινόμενο ονομάζεται «υπερφόρτωση επιλογών» (choice overload) και το βρίσκουμε παντού.

Θυμήσου την τελευταία φορά που αγόρασες ελαιόλαδο από το σούπερ μάρκετ. Πόσες διαφορετικές ποιότητες υπήρχαν; Πόσο εύκολο ήταν να διαλέξεις;

Αυτό ακριβώς διερευνήσε μια κλασική μελέτη από το Πανεπιστήμιο του Στάνφορντ. Σε ένα σούπερ μάρκετ, οι ερευνητές έστησαν έναν πάγκο γευστηγνώσιας μαρμελάδας. Τη μια μέρα, παρουσίαζαν έξι διαφορετικές γεύσεις, ενώ την άλλη, 24. Όπως ήταν αναμενόμενο, η μεγάλη ποικιλία τραβούσε τα βλέμματα. Όμως, μόλις το 3% όσων δοκίμασαν από τις 24 γεύσεις αγόρασε τελικά μαρμελάδα. Αντίθετα, το 30% όσων είδαν μόνο τις έξι γεύσεις, προχώρησε σε αγορά.

Γιατί όμως παραλύουμε όταν έχουμε άπειρες επιλογές; Ένας από τους βασικούς λόγους είναι ότι ο εγκέφαλός μας έχει περιορισμένες δυνατότητες στο πόσες πληροφορίες

ρείς μπορεί να διαχειριστεί άνετα. Όταν, λοιπόν, έχουμε μπροστά μας ένα πλήθος επιλογών, η λειτουργική μας μνήμη υπερφορτώνεται, και η σύγκριση γίνεται σχεδόν αδύνατη. Αυτό ονομάζουμε γνωστικό φόρτο (cognitive overload). Συχνά, μετά από κάθε μας επιλογή, υπάρχει η αίσθηση ότι μπορεί να χάνουμε κάτι καλύτερο. Ακόμα κι αν δεν το συνειδητοποιούμε, η σκιά της «χαμένης ευκαιρίας» βαραίνει. Σου έχει τύχει να είσαι έξω για φαγητό και αφού παραγγείλεις να σκεφτείς «Αχ, έπρεπε να είχα πάρει αυτό που πήρε ο φίλος μου;».

Όπως εξηγεί ο Barry Schwartz στο βιβλίο του «The Paradox of Choice», όταν βρισκόμαστε αντιμέτωποι με πληθώρα επιλογών, δεν ψάχνουμε απλώς κάτι καλό—αρκίζουμε να αναζητούμε το τέλειο. Ακόμη κι αν βρούμε ένα ικανοποιητικό προϊόν, η σκέψη ότι μπορεί

να υπάρχει κάτι ακόμα καλύτερο εκεί έξω, μας τρώει, οδηγώντας τελικά σε απογοήτευση. Όσο πιο πολλές οι επιλογές, τόσο εντονότερη η αίσθηση της χαμένης ευκαιρίας. Πώς μπορούμε, λοιπόν, να χαρούμε τα οφέλη των επιλογών, χωρίς να τις αφήσουμε να μας πνίξουν; Ας δούμε μερικές πρακτικές λύσεις.

Αντί να κυνηγάς το τέλειο, εστίασε σε επιλογές που είναι «αρκετά καλές» και σε ικανοποιούν. Ο Μπαράκ Ομπάμα, για παράδειγμα, επέλεγε να φοράει μόνο γκρι ή μπλε κοστούμια κατά τη διάρκεια της προεδρίας του. Γνώριζε ότι η λήψη αποφάσεων μάς εξαντλεί και, περιορίζοντας τις επιλογές στην γκαρνταρόμπα του, εξοικονομούσε φαιά ουσία για πιο σημαντικά θέματα.

Αντί να κάνεσαι σε αμέτρητες επιλογές, εστίασε προσεκτικά σε λίγες. Ένας πετυχημένος πωλητής παπουτσιών στην Αμερική είχε την

εξής τακτική. Αν ένας πελάτης δοκίμαζε δύο ζευγάρια παπούτσια και ζητούσε να δει και τρίτο, ο πωλητής τον ρωτούσε: «Φυσικά, τώρα ποιο από αυτά τα δύο να βάλω στην άκρη;». Ήξερε ότι όταν οι πελάτες είχαν να διαλέξουν μεταξύ τριών ζευγαριών, συχνά έφευγαν χωρίς να αγοράσουν τίποτα. Εστιάζοντας σε λιγότερες επιλογές, βοηθάμε τον εαυτό μας να αποφασίσει πιο εύκολα και πιο σωστά.

Ίσως να φανεί περίεργο, αλλά δεν χρειάζεται να παίρνεις κάθε απόφαση μόνος. Πού και πού, άφησε τους γύρω σου ή ακόμα και την τύχη να αποφασίσουν για σένα. Δυσκολεύεσαι να αποφασίσεις πώς θα περάσεις το Σαββατοκύριακο με την οικογένειά σου; Αντί να αγχώνεσαι για το ποια επιλογή θα ικανοποιήσει τους πάντες, άφησε κάθε μέλος της οικογένειας να προτείνει μια δραστηριότητα και βάλτε τα σε

κλήρωση. Ποιος ξέρει, μπορεί να καταλήξεις να κάνεις κάτι διασκεδαστικό που δεν είχες καν σκεφτεί. Και κάτι τελευταίο. Αν κολλήσεις ανάμεσα σε δύο επιλογές, δοκίμασε το εξής. Στρίψε ένα νόμισμα. Την ώρα που θα είναι στον αέρα, θα συνειδητοποιήσεις ποιο αποτέλεσμα ελπίζεις να έρθει. Εκεί κρύβεται η απάντησή σου.

Την επόμενη φορά που θα βρεθείς σε αδιέξοδο μπροστά σε πληθώρα επιλογών—είτε στο Netflix, είτε στο σούπερ μάρκετ, είτε σε ένα εστιατόριο—πάρε μια βαθιά ανάσα και θυμήσου αυτές τις στρατηγικές. Ανακτώντας τον έλεγχο των επιλογών σου, θα διαπιστώσεις ότι η λήψη αποφάσεων γίνεται όχι μόνο ευκολότερη, αλλά και πολύ λιγότερο αγχωτική.

Ο κ. Παντελής Σολωμού είναι συμπεριφορικός επιστήμονας.

Άνθρωπος ο Πακιστανός

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ



Μπράβο στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, ο οποίος είναι ο μόνος, ο οποίος ψέλλισε μέσα στον ορυμαγδό των αλληλοκατηγοριών και της πολιτικής θολούρας, ότι: «σίγουρα, η απώλεια μιας ζωής δεν είναι θετική εξέλιξη, από όπου και αν προέρχεται...», παραπέμποντας στον Πακιστανό, ο οποίος σκοτώθηκε από σφαίρα αστυνομικού σε επιχείρηση στην Ποταμί. Θάνατος ενός άγνωστου ανθρώπου, χωρίς όνομα, χωρίς παρελθόν, ενδεχομένως χωρίς οικογένεια, χωρίς πατρίδα και φυσικά χωρίς νομική υπόσταση. Μια ανθρώπινη τραγωδία χωρίς όνομα. Ο Νίκος Χριστοδουλίδης πολύ ορθά έθεσε την ανθρώπινη διάσταση του θανάτου ενός ανθρώπου, η οποία μόλις πέσει ο κουρνιαχτός της πολιτικής ζάλης και του τρόμου των δικαστηρίων, θα αναδειχθεί με εφιαλτικές διαστάσεις στις ψυχές όλων των πρωταγωνιστών, δικαιωμένων και όχι μόνο.

Το «ανώνυμο» θύμα μιας βασανισμένης σίγουρα ζωής, βρίσκεται ήδη στην άλλη ζωή, κανείς δεν ξέρει ποιες συνθήκες στον τόπο του, ίσως και στην Κύπρο, τον οδήγησαν σε αυτές τις αποτρόπαιες, όπως λέγονται, πράξεις. Η κρίση του Θεού, για όσους πιστεύουν στην άλλη ζωή, είναι πολύ διαφορετική από την κρίση των ανθρώπων. Ο Απόστολος Πέτρος, όπως λένε και τα ανέκδοτα, θα τον ρωτήσει τι έκανε στην Κύπρο και θα απαντήσει ο «ανώνυμος» Πακιστανός ότι μετέφερε απειλημένους ανθρώπους, από τη μια πλευρά του νησιού στην άλλη, για να δουλέψουν, να επιβιώσουν, να στηρίξουν την οικογένειά τους και το πλήρωσε με τη ζωή του. Από εκεί και πέρα, θα ανοίξουν και τα άλλα κρυφά χαρτιά του ανθρώπου και θα εκτελεστεί η πραγματική δικαιοσύνη.

Ο αστυνομικός, από το όπλο του οποίου έφυγε η μοιραία σφαίρα, μπορεί να αισθάνεται περήφανος για το επίτευγμά του, αφού προστάτευσε την κοινωνία από τους «κακούς». Σίγουρα θα πρέπει να τιμηθεί από την πολιτεία για τον ηρωισμό του, αφού έθεσε σε κίνδυνο τη ζωή του, για να προστατεύσει τους συμπολίτες του. Αλλά όταν πέσουν τα φώτα, στη μοναξιά του δωματίου του, τι άραγε μπορεί να σκέφτεται και πώς άραγε θα ταράζεται η ψυχή του; Οι ιστορίες ανθρώπων οι οποίοι σκότωσαν Εγγλέζους το 1955-59, είτε Τούρκους το 1974, είτε χειρότερα σκότωσαν Μακαριακούς ή Γκριβικούς, είναι πολλές και τραγικές και σίγουρα δεν περιορίζονται στην εξιστόρηση ανδραγαθημάτων από τηλεοράσεις.

Ο θάνατος, ο φόνος ή όπως αλ-

λιώς χαρακτηρίζεται η βίαιη αφαίρεση ζωής του Πακιστανού, επαναφέρει στο προσκήνιο το κεφάλαιο της αστυνομικής βίας, όπως το βλέπουμε κυρίως στην Αμερική και σε άλλες χώρες, όπου με το «παραικρό», τα στελέχη των δυνάμεων ασφαλείας, με τη σιωπηρή ανοχή της εκάστοτε εξουσίας, σηκώνουν τα όπλα και όποιον πάρει ο χάρος. Η ιστορία του γιατρού Λένα Κάκουρα, ο οποίος δολοφονήθηκε το 1993 αδικαιολόγητα, από έναν αστυνομικό στη Νέα Υόρκη, σύμφωνα με απόφαση δικαστηρίου, ακόμη στοιχειώνεται πολλούς. Στοιχειώνει και η δολοφονία ενός νεαρού «παράνομου» ζευγαριού στη Χλώρακα, παραμονή των Χριστουγέννων του 1993, από αστυνομικά πυρά. Και όλα αυτά ύστερα από ένα καβγά-δάκι, το οποίο κατάντησε ομηρία και τελικά τραγωδία.

Εδώ βρίσκεται και η κύρια και μεγάλη ευθύνη του εκάστοτε υπουργού Δικαιοσύνης. Σήμερα του Μάριου Χαρτισιώτη και αύριο κάποιου άλλου, να ελέγξει και να περιορίσει τις ενέργειες ανθρώπων, οι οποίοι εκπαιδεύονται για να σκοτώνουν «κακούς», ώστε να ζουν ήσυχα και ασφαλισμένα οι «καλοί». Σε όλες τις δημοκρατικές και ευνομούμενες πολιτείες, οι προϊστάμενοι των σωμάτων ασφαλείας, της Αστυνομίας και του Στρατού, είναι πολιτικοί οι οποίοι μπορούν να δουν πέρα από τις διαταγές και πέρα από το γράμμα του νόμου. Ιστορικά όταν αναλαμβάνουν εξουσία, είτε άνθρωποι με ράσα είτε άνθρωποι με στολές, τα αποτελέσματα είναι καταστροφικά. Η Κύπρος και η Ελλάδα, αποτελούν αρνητικά παραδείγματα.

Άλλο το ηθικό και άλλο το νόμιμο, όπως λένε φιλόσοφοι και θεολόγοι, αλλά και όλοι οι σοβαροί πολιτικοί αναλυτές. Ο άγιος Πατριάρχης Σερβίας, ο μακαριστός Παύλος, κατά τη διάρκεια του τρομακτικού εμφυλίου στη Γιουγκοσλαβία, σε συνέντευξη στην τότε τηλεόραση του «ΛΟΓΟΥ» έλεγε: «Ηρωισμός είναι το να υπερασπίζομαι τον εαυτό μου από τους εχθρούς μου, ενώ τιμότητα είναι το να υπερασπίζομαι τον εχθρό μου από τον εαυτό μου». Άλλο ο ηρωισμός, ο οποίος απαιτεί πολέμους, σκοτωμούς, πονηριά και σίγουρα θυσίες. Και άλλο η τιμότητα, η οποία απαιτεί αγιότητα βίου, θέλει αγάπη –η οποία αγγίζει τους εχθρούς– και τελικά φθάνει μέχρι και την αυτοθυσία. Το μόνο σίγουρο είναι ότι η «αστραπή» της ζωής, την οποία προλαβαίνουμε, οδηγεί όλους στο πέρασμα του θανάτου, είτε αυτοί είναι πλούσιοι είτε φτωχοί, είτε επώνυμοι είτε ανώνυμοι. Και το μόνο το οποίο μένει τελικά είναι η αγάπη.

kaparispan@yahoo.gr

Ως να μην έφταναν οι εγκληματίες πολέμου...

Του ΜΑΡΙΟΥ ΗΛΙΑΔΗ

Μετά τις 5 Νοεμβρίου, ημέρα της εκλογικής επιτυχίας του κ. Ντόναλντ Τραμπ ως του νέου προέδρου των ΗΠΑ, άρχισε και έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία επιλογής υπουργών και στελεχών της νέας κυβέρνησης που αναλαμβάνει την εξουσία στις 20 Ιανουαρίου 2025. Επελέγησαν από τον εκλεγέντα πρόεδρο άνθρωποι για να υπηρετήσουν, όπως αναμένεται, το συμφέρον της Αμερικής αλλά, λαμβάνοντας υπόψη τη δύναμη και το διεθνές εκτόπισμα της χώρας, και το συμφέρον της ανθρωπότητας στο σύνολό της. Και τούτο, γιατί το θέμα των ηγεσιών των ισχυρών χωρών της εποχής μας (ΗΠΑ-ΚΙΝΑ-ΡΩΣΙΑ) αφορά όχι μόνο τους πολίτες των χωρών αυτών, αλλά και την τύχη, ακόμα και τη ζωή των πολιτών του πλανήτη. Η μεταβατική αυτή ομάδα διατύπωσε πρόσφατα την πρώτη σύστασή της προς τον πρόεδρο Τραμπ. Ζήτησε από αυτόν όπως την πρώτη μέρα της εγκατάστασής του στον Λευκό Οίκο προβεί σε μια πράξη ακατανόητης βαρβαρότητας. Ζήτησε από τον εκλεγέντα πρόεδρο να αποσύρει τις ΗΠΑ από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (ΠΟΥ) του οποίου οι ΗΠ είναι ο κύριος χρηματοδότης. Αποστολή του Οργανισμού είναι η «επίτευξη των ψηλότερων επιπέδων υγείας για όλους τους λαούς της γης».

Μέχρι σήμερα ο ΠΟΥ έχει διασώσει εκατομμύρια ανθρώπους, κυρίως στην Αφρική, Νότια Αμερική και Ασία από επιδημίες και άλλες θανατηφόρες ασθένειες, που κατά καιρούς απειλσαν την ανθρωπότητα όπως η ευλογία, η

πολιομυελίτιδα, η Ebola, και πρόσφατα η Covid19. Η διεθνής επιστημονική κοινότητα προειδοποιεί πως η ανθρωπότητα θα αντιμετωπίσει με βεβαιότητα πολύ σύντομα νέες, ακόμα πιο θανατηφόρες επιδημίες και ασθένειες. Με τη δημοσιοποίηση της σύστασης της μεταβατικής ομάδας προς τον πρόεδρο Τραμπ προκλήθηκε μεγάλη αναστάτωση σε παγκόσμιο επίπεδο.

Ο γενικός διευθυντής του Οργανισμού κ. Tedros Adhanom Ghebreyesus δήλωσε χαρακτηριστικά: «Ο ΠΟΥ είναι ένας “μοναδικός Οργανισμός” που προάγει την παγκόσμια υγεία και ελπίζει στη συνεργασία των ΗΠΑ για να εξασφαλιστεί η υγεία και των Αμερικανών πολιτών. Χωρίς τον Οργανισμό οι ΗΠΑ και οι πολίτες τους δεν μπορούν να είναι ασφαλείς από πλειράς υγείας. Οι ΗΠΑ μόνο τότε θα είναι ασφαλείς αν ο κόσμος όλος είναι ασφαλής». Ο καθηγητής Lawrence Gostin του πανεπιστημίου Georgetown των ΗΠΑ, ηγετική μορφή σε θέματα παγκόσμιας υγείας, δήλωσε: «Αν οι ΗΠΑ αποσυρθούν από τον ΠΟΥ οι συνέπειες στην παγκόσμια υγεία θα είναι καταστροφικές. Το κενό που θα δημιουργηθεί στο σύστημα χρηματοδότησης της παγκόσμιας υγείας θα είναι αδύνατο να καλυφθεί από οποιαδήποτε άλλη χώρα». Τα πιο πάνω μαρτυρούν πως εάν η σύσταση της μεταβατικής ομάδας υιοθετηθεί από τον εκλεγέντα πρόεδρο Τραμπ, οι επιπτώσεις στην παγκόσμια υγεία θα είναι καταστροφικές σε πλανητικό επίπεδο. Μέχρι σήμερα ο κόσμος γνωρίζει την έννοια του «Εγκληματία πο-

λέμου» στην οποία κατετάγησαν και καταδικάστηκαν ηγέτες των οποίων οι αποφάσεις οδήγησαν, σε πολεμικές περιόδους, στον θάνατο εκατομμύρια αθώους ανθρώπων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η ηγεσία του Γ’ Ράικ η οποία μετά τον Β’ Παγκόσμιο Πόλεμο και την καταδίκη τους στη δίκη της Νυρεμβέργης υπέστησαν τις συνέπειες της ανείπωτης βαρβαρότητάς τους στη διάρκεια του πολέμου.

Πιο πρόσφατα το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο ζήτησε να κηρυχθούν «Εγκληματίες πολέμου» ηγέτες χωρών των οποίων οι πολεμικές αποφάσεις συνιστούν εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας.

Διερωτάται λοιπόν κανείς αν μετά την εξωφρενική σύσταση της μεταβατικής ομάδας προς τον πρόεδρο Τραμπ έφθασε η ώρα η ανθρωπότητα να μελετήσει το ενδεχόμενο εισαγωγής μιας νέας κατηγορίας εγκλημάτων. Αυτής των «Εγκληματιών ειρήνης». Γιατί αλλιθια, σε τι διαφέρουν οι θάλαμοι αερίων του Άουσβιτς, οι βόμβες και πυραυλοι που εκτοξεύουν οι εμπόλεμοι, από την ιδέα του «πλανητικού θαλάμου στέρησης εμβολίων», την οποία προάγουν οι σύμβουλοι του προέδρου Τραμπ;

Μια τέτοια απόφαση του Αμερικανού προέδρου, αν τελικά ληφθεί, θα οδηγούσε στον θάνατο εκατομμύρια ανυπεράσπιστους ανθρώπους, αδικημένους από τη μοίρα τους και την εγκληματική αδιαφορία των κατ’ επίφαση πολιτισμένων λαών. Η σύσταση της μεταβατικής ομάδας είναι απότοκο της πολιτικής του «Απομονωτισμού» (Isolationism) των ΗΠΑ, στον οποίο οδηγείται σήμερα η

χώρα. Η ιστορία διδάσκει, ωστόσο, πως όποτε οι ΗΠΑ επέλεξαν την απομόνωση οι συνέπειες για την ίδια ήταν θλιβερές.

• Όταν στον Α’ Παγκόσμιο Πόλεμο, στον οποίο η Αμερική αρνήθηκε αρχικά να συμμετάσχει, ο Κάιζερ διέταξε τη βύθιση αμερικανικών πλοίων, οι ΗΠΑ υποχρεώθηκαν να εγκαταλείψουν την απομόνωσή τους και να εισέλθουν αποφασιστικά στον νικηφόρο για την ανθρωπότητα πόλεμο.

• Όταν τον Δεκέμβριο του 1941, περίοδος μέχρι την οποία οι ΗΠΑ ήταν αμέτοχες στον μέχρι τότε ευρωπαϊκό πόλεμο, ο αυτοκράτορας της Ιαπωνίας διέταξε επίθεση εναντίον του Περλ Χάρμπορ (Pearl Harbor) οι ΗΠΑ οδηγήθηκαν και πάλι στην αποφασιστική νικηφόρα εμπλοκή τους στον Β’ Παγκόσμιο Πόλεμο.

• Στην πιο σύγχρονη εποχή, όταν η Al-Qaeda κατέστρεψε τους διδύμους πύργους στη Νέα Υόρκη και πάλι υποχρεώθηκαν οι ΗΠΑ να εισέλθουν σε ανελέητο μέχρι σήμερα πόλεμο εναντίον της και εναντίον της διεθνούς τρομοκρατίας.

Μου είναι αδύνατο να πιστέψω πως ο ανθρώπινος πολιτισμός, αγνοώντας τα διδάγματα της ιστορίας θα εκπέσει σε βαθμό που να δίνει την ευχέρεια στις ΗΠΑ να απομονωθούν από τον υπόλοιπο κόσμο, προάγοντας παράλληλα μέσα από δικές τους ειρηνικές δήθεν επιλογές την εξόντωση αθώων, ανυπεράσπιστων ανθρώπων σε πλανητική κλίμακα.

Ο κ. Μάριος Ηλιάδης είναι πρώην υπουργός.



ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ

Η ανολοκλήρωτη εικόνα της «πραγματικότητας»



«Twin Peaks» (1990-1991) και «Mulholland Drive» (2001) αποτελούν αδιαμφισβήτητητα τομές στην ιστορία του κινηματογράφου. Τόσο η ταινία όσο και η σειρά υπήρξαν ιδιαίτερες σε σχέση με τον τρόπο με τον οποίο κατέγραφαν την πραγματικότητα. Και τα δύο έργα του Ντέιβιντ Λιντς γιγνη ήταν αστυνομικά, κάτι που παραπέμπει στην κουλτούρα της αναπαράστασης της «πραγματικότητας» και της επαγωγικής λογικής του Σέρλοκ Χολμς.

Η αποκατάσταση της χαμένης εικόνας του εγκλήματος είναι το βασικό μέλημα κάθε ντετέκτιβ, ο οποίος, για να μπορέσει να εξιχνιάσει το οποιοδήποτε έγκλημα, βασίζεται σε ένα βασικό χαρακτηριστικό της «πραγματικότητας», στη σταθερότητα της. Αναλύοντας δεδομένα, κατασκευάζει ένα συνεκτικό αφήγημα των γεγονότων που οδήγησαν στο έγκλημα και με βάση αυτό αποκαλύπτεται ο υπαίτιος ή οι υπαίτιοι. Απόλυτη αξιωματική παραδοχή όλων των έργων με αστυνομική υπόθεση είναι ότι

η «πραγματικότητα» μπορεί να περιγραφεί με ακρίβεια, τα γεγονότα να ανασυσταθούν και να αναπαρασταθούν μέσα στο διήγημα του ερευνητή.

Κάπως έτσι ο διάσημος Hercule Poirot παρουσιάζει στο τέλος κάθε ιστορίας του τη σειρά των δρώμενων, τους εμπλεκόμενους και εμπλεκόμενες σε αυτά, την αλληλουχία των κινήτρων, τη διαδοχή των πράξεων, τα ίκνη και τα ευρήματα της έρευνας και, τέλος, αναλύει με συνέπεια και συνέχεια τη στιγμή του εγκλήματος. Ο αναγνώστης ή ο θεατής θεωρεί κάθε φορά, για κάθε ιστορία που παρακολουθεί, ότι υπάρχει κάτι που ονομάζεται «πραγματικότητα» και που ο εκάστοτε ντετέκτιβ μπορεί και οφείλει να ανασυνθέσει. Θεωρεί δε ότι μια αστυνομική σειρά ή ταινία ή και γενικότερα ένα αστυνομικό μυθιστόρημα είναι επιτυχημένο στον βαθμό που καταφέρει να αναπαραστήσει με ρεαλιστικό, συνεπές προς την πραγματικότητα, τρόπο τα συμβάντα που οδήγησαν στη σύλληψη του δράστη.

Κάτι τέτοιο δεν υπάρχει στα φιλμ νουάρ του Ντέιβιντ Λιντς.

Οτιδήποτε ενοχλεί το στομάχι μας, το σώμα το αποβάλλει, διευκολύνοντας έτσι τη ζωή.

Πολλοί κριτικοί τα έχουν χαρακτηρίσει «σουρεαλιστικά» ή «μεταφυσικά», για να μπορέσουν να περιγράψουν την έλλειψη συνέπειας της «πραγματικότητας», της ασυνέχειας των σκέψεων και των γεγονότων, την αλλοπρόσαλλη αλληλουχία των εικόνων που περνούν από τα μάτια και το μυαλό των πρωταγωνιστριών του. Με τον ίδιο τρόπο και για τους ίδιους λόγους, ο θεατής αισθάνεται άμχηνα μπροστά σε μια «πραγματικότητα», την οποία απλά δεν καταλαβαίνει, την οποία δηλαδή δεν μπορεί να ανασυνθέσει σε ένα συνεχές και συνεκτικό αφήγημα. Στα μάτια του θεατή, τα έργα του Λιντς είναι μια «πραγματικότητα», η οποία αντίστέκεται στη διήγηση. Βρίσκεται πλέον παγιδευμένος σε ένα νέο ερώτημα, όχι «ποια είναι η πραγματικότητα» αλλά «τι είναι η πραγ-

ματικότητα». Αν υπάρχει κάτι το σουρεαλιστικό στην κινηματογραφική ευφυία του Ντέιβιντ Λιντς είναι η ιδέα ότι υπάρχει «πραγματικότητα», μια συνεχής και συνεπής ροή γεγονότων και καταστάσεων, η οποία εντάσσεται σε ένα ενιαίο, συνολικό αφήγημα. Αν υπάρχει κάτι το μεταφυσικό, αυτό δεν βρίσκεται στις ταινίες του Lynch αλλά στο μυαλό των θεατών του και δεν είναι άλλο από την πίστη στον ολικό χαρακτήρα μιας «πραγματικότητας». Η λογική κατηγορία της «πραγματικότητας» δεν ανήκει στον αντικειμενικό κόσμο των πραγμάτων και των αισθήσεων αλλά στον υποκειμενικό κόσμο της πρόσληψης και της σκέψης. Είναι κάτι που η σκέψη προσδίδει στα πράγματα για να μπορέσει να τα αντιληφθεί.

Το παράξενο, η αμνησία, το όνειρο, η τρέλα είναι στοιχεία τα οποία έχουν πρωταγωνιστικό ρόλο στο κινηματογραφικό σύμπαν του Lynch. Όλα αυτά ενοχλούν το αφομοιωτικό μας «στομάχι», όπως έλεγε και ο Nietzsche, για τον οποίο η διαδικασία της κατανόησης δεν διαφέρει από εκείνη της πέψης.

Το άγνωστο και το ξένο πρέπει να μεταφραστούν με όρους γνωστούς και οικείους για να είναι θερηπτικά, πρέπει να ενσωματωθούν στη μέχρι τώρα διήγηση του εαυτού μας και του κόσμου γύρω μας. Η λογική αφομοίωση του άλλου είναι μια καθημερινή εγκεφαλικά διεργασία, η οποία λαμβάνει συχνά χώρα ερήμην μας, όπως λαμβάνει χώρα και η κώνεψη μετά από ένα πλήρες γεύμα ή ένα απλό σνακ. Οτιδήποτε ενοχλεί το στομάχι μας, το σώμα το αποβάλλει, διευκολύνοντας έτσι τη ζωή. Τόσο για τον Νίτσε όσο και για τον Λιντς, η «πραγματικότητα» δεν είναι τίποτε περισσότερο από έναν ζωτικό μύθο, τον οποίο δημιουργεί ενστικτωδώς το σώμα μας για να επιβιώσει. Ο στοχαστής οφείλει να σπάσει τον καθρέπτη της συνειδήσής του για να δει πέρα από τα σύνορα του ίδιου του εαυτού. Οφείλει να ξεπεράσει το εμπόδιο της «πραγματικότητας» για να δει τον κόσμο των πραγμάτων και των γεγονότων όπως πραγματικά είναι, χαοτικός.

Ο Πλάτων μάς είχε ήδη προειδοποιήσει: η γραφή θα είναι το τέλος της μνήμης μας. Η γραφή έχει

σύνταξη, άρθρωση και διάρθρωση, έχει ratio και oratio, όπως έγραφε ο Κικέρων. Είναι με άλλα λόγια μασημένη τροφή. Οι περισσότεροι κινηματογραφιστές παράγουν έργα γραφής, ο Lynch δημιούργησε έργα «άγραφα», χωρίς μνήμη και χωρίς χρόνο. Ο μόνος λόγος για τον οποίο δεν θεωρούμε τους εαυτούς μας αμνησιακούς είναι ότι έχουμε πείσει τον εαυτό μας πως αυτές οι λιγοστές εικόνες που μπορούμε να ανακαλέσουμε στο μυαλό μας στην υπηρεσία μιας συνεκτικής διήγησης της προσωπικής μας ιστορίας είναι ό,τι υπάρχει. Αποδεχόμαστε την απώλεια του εαυτού μας για να υπαρτέψουμε το νόημα του βίου μας. Το χειρότερο είναι ότι μέσα από την καθημερινή μας «πραγματικότητα» ταυτίζουμε τον εαυτό μας με τον βίο μας. Η πρόκληση του Λιντς είναι να αγνοήσουμε την πραγματικότητα και να δούμε τον εαυτό μας διαφορετικά, παράδοξο, παράξενο, χωρίς μνήμη και χωρίς ιστορία.

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.



«Κεντρικό πρόσωπο στο βιβλίο μου είναι η Ελένη, η ηρωίδα δασκάλα», λέει η Ευρυδίκη Περικλέους - Παπαδοπούλου (δεξιά), όμως η Ελένη Φωκά αντιδρά: «Ο χαρακτηρισμός αυτός με αφοπλίζει, αισθάνομαι να μου κόβει τα πόδια. Διότι αυτό που θέλω, η λευτεριά του τόπου μας, ακόμη δεν ήρθε. Δεν επετεύχθη τίποτα, τι ηρωίδα;».

Της **ΤΑΣΟΥΛΑΣ ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗ**

Ανοίγει η πόρτα του ασανσέρ και ξαφνικά βρίσκονται μπροστά μου. Η Ελένη Φωκά, η ηρωική δασκάλα της Καρπασίας, που έμεινε να κρατάει αναμμένη τη φλόγα του Ελληνισμού στα κατεχόμενα, εκπαιδεύοντας για δεκαετίες τα εγκλωβισμένα παιδιά της ματωμένης γης της. Ούτε στιγμή δεν λύγισε στα βασανιστήρια, στις ταπεινώσεις, στους εξευτελισμούς του βάνουσου «Αττίλα». Και η Ευρυδίκη Περικλέους - Παπαδοπούλου, η διακεκριμένη λογοτέχνης, συγγραφέας του συναρπαστικού βιβλίου «Και πολλά επικράνη - Η Ελένη της Καρπασίας» (εκδ. Νεφέλη), που παρουσιάστηκε την Τετάρτη στην Αθήνα: ένα καταγιοτικό μυθιστόρημα και μαζί εμπειριστωμένο ντοκουμέντο της μαρτυρικής ζωής της ακατάβλητης δασκάλας. Σφίγγουμε τα χέρια. Τα μάτια της Ελένης υγρά. Καθόμαστε. Εξω βρέχει. Βρισκόμαστε στο εστιατόριο στον τελευταίο όροφο του ξενοδοχείου «Γιτάνια», όπου οι κυρίες Φωκά και Περικλέους - Παπαδοπούλου διέμεναν κατά την ολιγοήμερη παραμονή τους στην Αθήνα. Πίσω μας η Ακρόπολη σαν να υπερίππεται πάνω από το νοτισμένο, θολό από τη βροχή γυάλινο σπινθαιο της βεράντας.

«Πώς αντέξατε;», ρωτώ την κ. Φωκά. «Θεωρώ πως όταν φτάσεις στο απροχώρητο, καλή μου, τότε αποφασίζεις ή να ζήσεις ή να αποθάνεις. Αποφάσισα να βάλω τον εαυτό μου τροχοπέδη στον κατακτητή. Φυσικά ούτε όπλα κρατούσα, μόνο τον λόγο είχα, τον ελάχιστο λόγο. Με τις καταγγελίες, τις επιστολές, τις αναφορές, τα μηνύματα που έστελνα για τον τόπο μου, τις ζωγραφιές των παιδιών που έκρυβα μέσα σε ματσάκια με μιτισγκόρτες (μανουσάκια), ώστε να ενημερωθεί για τα πάθη των σκλαβωμένων πρωτίτως η κυβέρνηση, ήθελα να ευαισθητοποιηθούν οι ισχυροί της Γης, ο απανταχού Ελληνισμός και να βοηθήσουν να απελευθερωθεί η πατρίδα μας. Διότι η κατοχή, ιδιαιτέρα η τουρκική κατοχή, είναι χειρότερη και από τον θάνατο. Την απώλεια τη συννηθίζεις, την κατοχή όχι. Υποτίθεται ότι είχαμε την εγγυητήρια δύναμη Αγγλία, την εγγυητήρια μητέρα πατρίδα Ελλάδα, και όμως έγινε η μεγαλύτερη προδοσία και το σκλάβωμα της πατρίδας μου από τους Τούρκους». Η φωνή της ραγίζει.

Η κ. Περικλέους - Παπαδοπούλου την ακουμπά με τρυφερότητα, σαν για να την ηρεμήσει, και πιάνουμε να μιλάμε για το βιβλίο, για τα δέκα χρόνια εξαντλητικής έρευνας που χρειάστηκε η συγγραφέας προκειμένου να αλιεύσει στοιχεία μέσα από χαώδη αρχεία, να αποσπάσει και να αποκωδικοποιήσει μαρτυρίες ανθρώπων ταμπουρωμένων στον φόβο, να ανιχνεύσει ιστορίες —δεν υπήρχε έως τότε καμία καταγραφή—, να αποκρυπτογραφήσει στεναγ-

Ελένη Φωκά, δασκάλα
Ευρυδίκη Περικλέους - Παπαδοπούλου, συγγραφέας

Ελεγε στα μωρά ψιθυριστά τον Εθνικό Ύμνο

Για 23 χρόνια η δασκάλα της Καρπασίας κράτησε ζωντανό το σχολείο του χωριού της, μέχρι το 1997 που εκδιώχθηκε από το καθεστώς Ντενκτάς

μούς. Και να μετατρέψει το τεράστιο ακατέργαστο υλικό σε ένα συνταρακτικό αποτύπωμα του δράματος στο νησί, μετά την εισβολή του '74, προστατεύοντας με τη μυθοπλασία τα μυστικά ευάλωτων ανθρώπων.

Τα πέτρινα χρόνια

«Δεν περιγράφεται εύκολα η ζωή της Ελένης», λέει η βραβευμένη ποιήτρια, πεζογράφος και θεατρική συγγραφέας. «Και δεν είναι μόνο η ζωή της Ελένης, είναι και η ιστορία της Καρπασίας, τα μαρτύρια των εγκλωβισμένων και των ξεριζωμένων από τον πανάρχαιο τόπο τους, την Αχαιών Ακτιή. Είναι η ζωή των μαθητών της Αγίας Τριάδας εκείνα τα πέτρινα χρόνια, που από τη μια μέρα στην άλλη βρέθηκαν να πνιγίνουν σε ένα σχολείο με διαλυμένες στέγες —οι έποικοι έκλεβαν τα κεραμίδια—, σπασμένα τζάμια, υπό την απειλή των όπλων» ο «Αττίλας» ήταν αδυσώπητος, το μεγαλύτερο πρόβλημα μετά τη σκλαβιά ήταν ο τρόμος. Όμως, κεντρικό πρόσωπο στο βιβλίο μου είναι η Ελένη, η ηρωίδα δασκάλα που αγωνιζόταν κάτω από την μπότα του κατακτητή να κρατήσει στα κατεχόμενα την ελληνική γλώσσα και την ορθοδοξία».

Στο άκουσμα της λέξης «ηρωίδα» η κ. Φωκά δυσανασχετεί. «Θυμώνει όταν την αποκαλώ ηρωίδα, δεν θέλει, από σεμνότητα», λέει η κ. Περικλέους - Παπαδοπούλου. «Δεν είναι ηρωίδα μια γυναίκα που στερήθηκε τα πάντα μέσα σε μια τουρκοκρατούμενη γη; Που κράτησε ζωντανό τον ελληνικό πολιτισμό, την ανάμνηση των προγόνων, που έδωσε αρχές στους μαθητές, τους έμαθε

“

Όταν φτάσεις στο απροχώρητο, καλή μου, τότε αποφασίζεις ή να ζήσεις ή να αποθάνεις.

Ελένη Φωκά

Ο «Αττίλας» ήταν αδυσώπητος, το μεγαλύτερο πρόβλημα μετά τη σκλαβιά ήταν ο τρόμος.

Ευρυδίκη Περικλέους - Παπαδοπούλου

να αγαπούν την πατρίδα, τη θάλασσα, ακόμη και το πιο ταπεινό λουλούδι; Που τους έλεγε σιωπηρά το Πάτερ Ημών, ψιθυριστά τον Εθνικό Ύμνο και τον Θούριο του Ρήγα; Αν δεν ήταν η Ελένη Φωκά θα μιλούσαμε μόνο τουρκικά, λένε σήμερα οι μαθητές της. Υπήρξαν άλλες δύο δασκάλες που έμειναν να λειτουργούν το σχολείο στο Ριζοκάρπασο, η Ανδρούλλα Βασιλείου και η Δέσποινα Κολατσή - Μουζούρη, με τη διαφορά ότι εκείνες κατάφεραν να φτιάξουν τη ζωή τους. Η Ελένη αρνήθηκε την προσωπική ζωή, δεν παντρεύτηκε, δεν έκανε οικογένεια, τα παιδιά τη φώναζαν Δεσποσύνη, δηλαδή Δεσποινίς. “Διά της ιδίας θελήσεως” αρνήθηκε τον ίδιο τον εαυτό της. Μια τεράστια προ-

σφορά προς την πατρίδα. Είναι το σύμβολο της Καρπασίας».

«Όπου πάω, πενθώ», αντιγυρίζει η κ. Φωκά. «Πέρασαν 28 χρόνια και μου είναι ακόμη αδύνατον να αποδεχθώ ότι δεν μπορώ να επιστρέψω στον τόπο μου». Η αγωνιζόμενη δασκάλα υπέστη φρικτά μαρτύρια από τον κατακτητή για 23 χρόνια στο χωριό της, την Αγία Τριάδα, μέχρι το 1997 που εκδιώχθηκε από το καθεστώς Ντενκτάς. Μετέβη στις ελεύθερες περιοχές για λόγους υγείας και δεν της επέτρεψαν να επιστρέψει ποτέ ξανά στον τόπο της. «Πριν από την εισβολή η Αγία Τριάδα είχε 1.200 κατοίκους και 200 μαθητές στο δημοτικό. Μετά την εισβολή, 74. Για να φοιτήσουν οι μαθητές στο γυμνάσιο, που το είχε κλείσει ο “Αττίλας”, έπρεπε να ξεριζωθούν. Το κατοχικό καθεστώς υποχρέωσε 11χρονα παιδιά να υπογράψουν μια αίτηση ότι θα μεταβούν “διά της ιδίας θελήσεως” στις ελεύθερες περιοχές, χωρίς δυνατότητα επιστροφής. Το 1997 είχαν απομείνει στο δημοτικό μόνο έξι μωρά. Τότε γράφτηκε ένα τέλος». Η φωνή της σπάει ξανά.

Ποια ήταν τα χειρότερα μαρτύρια; «Υπάρχουν εκείνα που λέγονται και εκείνα που δεν λέγονται. Δολοφονίες, συλλήψεις, βιασμοί, απαγωγές, βασανιστήρια, ξυλοδαρμοί, κλοπές. Και χλευασμοί, εξευτελισμοί. Σηκωνόμουν πολύ πρωί να τρέξω στο σχολείο να το καθαρίσω. Τα πρώτα χρόνια οι έποικοι έβαζαν ακαθαρσίες σε νάιλον σακούλες και τις έδεναν στο πόμολο της πόρτας ή τις περιέκυναν στις αίθουσες, στους τοίχους, στην αυλή. Αφόρητη δυσосμία. Τι έφταιγαν τα αθώα μωρά να μολυνθούν και να αρρωστήσουν; Έτρεχα στο διπλανό πηγάδι να τραβήξω νερό, γιατί το ντεπόζιτο του σχολείου το κατέστρεψαν, έριχναν μέσα ψόφια ζώα, περιττώματα, μετά έκοψαν τους σωλήνες. Μισούσα τον εαυτό μου. Αισθανόμουν τη διαρκή ταπείνωση, όμως έλεγα

το κάνουν για να μας διώξουν, έτσι αντιστεκόμουν και αγόγγυστα καθάριζα. Και προσπαθούσα να προστατέψω τα μωρά από την επιθετικότητα των παιδιών των εποίκων, που τα καταδίωκαν και τα πετροβολούσαν. Ακόμη και στο αποχωρητήριο τα πηγαίνα η ίδια και φύλαγα απέξω».

Δεν επιτρεπόταν να κυκλοφορούν στο χωριό ή να πλησιάζουν τη θάλασσα. «Οι 250 που είχαμε απομείνουμε δεν μπορούσαμε να πλησιάσουμε ο ένας τον άλλον, να μιλήσουμε, ζούσαμε μες στη σιωπή. Εχασα την ομιλία μου, τη σκέψη μου».

«Σκέφτομαι τον τόπο μου»

Σήμερα ζει σε έναν προσφυγικό συνοικισμό της Λευκωσίας, όμως «σκέφτομαι καθημερινά τον τόπο μου. Ημουν η πρώτη από εννιά παιδιά. Ο πατέρας μου εργαζόταν σκληρά για να τα μορφώσει όλα. Μου έλεγε, να μάθεις αρχαία ελληνικά. Εκτιμούσε την Ελλάδα, τους αγώνες της, τους ήρωές της. Είχα χωριανό αμόρφωτο, που ήξερε απ’ έξω την Οδύσσεια. Είμαστε Έλληνες Κύπριοι. Αυτή τη ρίζα προσπαθώ να κρατάω. Εβγαζα τους μαθητές μου στη φύση να γνωρίσουν τον ειδυλλιακό τόπο τους και τα πηγαίνα και στις ρημαγμένες εκκλησίες, στη Βασιλική της Αγίας Τριάδας, όπου δεν είχε απομείνει ούτε εικόνα ούτε δυσκοπώτερο ούτε εξαπτέρυγα, είχαν καταληστεί όλα τα ιερά σκεύη, είχαν σπάσει τους σκαμνούς. Και με μια φωτογραφική μηχανή που είχα προμηθευτεί στην Αθήνα αποτύπωναν την κατοχική βαρβαρότητα πάνω στα σπίτια, στα μνημεία μας, γιατί με τα λόγια αυτά δεν μεταφέρονται».

«Τη λάτρευαν την Ελένη οι μαθητές της», λέει η κ. Περικλέους - Παπαδοπούλου. «Ενιωθαν κοντά της προστατευμένοι. Τους έδειχνε μεγάλη τρυφερότητα και αγάπη. Αυτά τα παιδιά που έγιναν προσφυγιάκια για να φοιτήσουν στο γυμνάσιο ορθοπόδισαν, σπούδασαν, βρήκαν τον δρόμο τους. Όμως, το τραύμα της εισβολής, της αποκόλλησης από τον ομφάλιο λώρο το κουβαλούν ακόμη. Ήταν απομονωμένα, δεν είχαν κοινές εμπειρίες με τα παιδιά στις ελεύθερες περιοχές, δεν είχαν δει ποτέ τηλεόραση, δεν γνώριζαν το κουδούνι στο σχολείο, δεν είχαν στολή, δεν ήξεραν τι είναι το καινούργιο παπούτσι, δεν βρήκαν μια μέρα φαί μαγειρεμένο, δεν έφαγαν σοκολάτα. Οι άνθρωποι εκεί δεν ήξεραν πώς να τα αντιμετωπίσουν, τα έλεγαν τουρκάκια, φοβέριζαν τα παιδιά τους ότι θα έρθει ο πρόσφυγας να φάει το φαί τους. Όσα φιλοξενούνταν σε οικογένειες ένιωθαν να τους είναι βάρος. Ήταν παιδιά που είχαν ζήσει και τη σκλαβιά και τη ξεριζώμα, που δεν είχαν ακούσει ποτέ τη φωνή του πατέρα. Σε έναν ολόκληρο συνοικισμό στη Λεμεσό, κανένα παιδί δεν έχει ακούσει τη λέξη “μπαμπάς”».

Η συνάντηση

Γευμάσαμε στο Olive Garden του «Γιτάνια». Ξεκινήσαμε με πράσινη σαλάτα και συνεχίσαμε με ψητό λαβράκι και σκιοφυκτά Κρήτης, που συνοδεύσαμε με ένα ποτήρι κρασί. «Λένε, μα 50 χρόνια δεν βαρεθήκατε να λέτε τα ίδια; Ξεχάστε το. Όμως, το τραύμα είναι εκεί, η σκλαβιά είναι εκεί - δεν αναπνέουμε», λέει η κ. Περικλέους - Παπαδοπούλου. «Στην Αγία Τριάδα έχουν μείνει 50 άτομα, στο Ριζοκάρπασο 300, από τα οποία 15 παιδιά. Με πρωτοβουλία του Νίκου Λυγερού λειτούργησε και πάλι το Γυμνάσιο Ριζοκάρπασου και λίγες οικογένειες επέστρεψαν. Όμως, η ζωή εκεί έχει σταματήσει στο '74». «Πρέπει», λέει η κ. Φωκά, «να προβληματιστούν οι ηγέτες στην Κύπρο και στην Ελλάδα, εκείνοι που ορίζουν τις τύχες μας και να ανακόψουν αυτή την καταστροφή». «Είναι δυνατόν στον 21ο αιώνα της εξέλιξης, του πολιτισμού, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, να διαπράττεται αυτή η αδικία, να εγκαταλείπεται ένας ολιγάριθμος αδύναμος λαός στα χέρια του δυνάστη; Δεν θέλουμε πόλεμο, μόνο δικαιοσύνη και ελευθερία».



Η πατρίδα της μνήμης

«Η Παναγιώτα Σολωμή περίμενε για χρόνια τον άνδρα και τον γιο της. Όταν τους μάζεψαν ένα βράδυ μαζί με άλλους 14 χωριανούς, ο άνδρας ήταν 40 χρόνων κι ο γιος 15. Το μόνο που της είχαν επιτρέψει οι Τούρκοι να πάρει μαζί της στην προσφυγιά ήταν ένα καρμυδένιο ερμάρι. Εκεί είχε τακτοποιήσει τα ρούχα τους. Ήταν πάντα ανοικτό στο μικρό της διαμέρισμα στον προσφυγικό συνοικισμό», διηγείται η κ. Περικλέους - Παπαδοπούλου. «Και κάθε μεσημέρι και βράδυ έβαζε τα πιάτα τους στο τραπέζι και περίμενε. Εφυγε με αυτόν τον πόνο. Η Παναγιώτα Σολωμή πρωτοστατούσε στις πορείες γυναικών, όπως όλες οι ηρωίδες των οδοφραγμάτων, η Χαρίτα Μάντολες, που είδε να εκτελούν μπροστά της έξι συγγενείς της, η Ελένη Ευθυμίου και τόσες άλλες. Ο Σεφέρης έλεγε, βουλιάζει όποιος σπκύνει τις μεγάλες πέτρες. Η Ελένη και η Χαρίτα είναι μεγάλες πέτρες, βουλιάζει όποιος πάει να τις σπκύνει». Για τη ζωή της Χαρίτας Μάντολες, η Ευρυδίκη Περικλέους - Παπαδοπούλου έχει γράψει το βιβλίο «Ως Αληθώς», άλλη μία συνταρακτική ιστορία μαρτυριών, αγώνων και πόνου. «Θα πρέπει να κάνουμε κάτι για να μη χαθεί το παρελθόν και για να υπάρξει μέλλον», λέει η συγγραφέας. «Τα παιδιά διηγούν να μάθουν. Το βιβλίο για την Ελένη είναι γραμμένο σαν λογοτέχνημα, ώστε να μπορεί να μπει στα σχολεία και να διαβαστεί από τις κατοπινές γενιές. Γινόμαστε απάτριδες αν δεν έχουμε μνήμη».



Η «Κ» θέλει τη συνεργασία σας για να ανακαλύψει και άλλους ενδιαφέροντες ανθρώπους ώστε να φιλοξενηθούν σε αυτή τη σελίδα. Στείλτε τις ιδέες σας στο email

gevma@kathimerini.gr

“Η πάλη ήταν τοπική,
το παιχνίδι ήταν παγκόσμιο...”

Ένα βιβλίο-σταθμός με συναρπαστική γραφή
και τεκμηριωμένη άποψη για την Κατοχή,
τα Δεκεμβριανά και τον Εμφύλιο.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΑΒΕΡΩΦ-ΤΟΣΙΤΣΑΣ

«ΦΩΤΙΑ και ΤΣΕΚΟΥΡΙ!»

ΕΛΛΑΣ, 1946-49
ΚΑΙ ΤΑ ΠΡΟΗΓΗΘΕΝΤΑ

ΤΟΜΟΣ Β'

Κυριακή
26/01



Του **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΑΟΥ**

Σε αλλαγή του δόγματος του Πολεμικού Ναυτικού (Π.Ν.) προσανατολίζεται η Αθήνα, μετατρέποντάς το από αμιγώς αποτρεπτικό σε επιθετικό εφόσον αυτό κριθεί απαραίτητο, προκειμένου ο αντίπαλος να μην επιτύχει να εγκλωβίσει τις ελληνικές Ενοπλές Δυνάμεις στο επιχειρησιακό πεδίο του Αιγαίου. Σκοπός είναι η διεύρυνση του πεδίου και στην Ανατολική Μεσόγειο, κάτι που εκ των πραγμάτων θα οδηγήσει στη διασπορά των αντίπαλων δυνάμεων σε περίπτωση πολεμικής κρίσης. Ουσιαστικά η ελληνική πλευρά σχεδιάζει από την αρχή τον ρόλο του Π.Ν. λαμβάνοντας υπόψη την επιχειρησιακή λογική που κρύβεται πίσω από το ιδεολόγημα της «Γαλάζιας Πατρίδας». Με βάση αυτή τη λογική, στόχος σε μια πιθανή σύγκρουση είναι ο εγκλωβισμός των ελληνικών δυνάμεων στο δυτικό κομμάτι του Αιγαίου, μακριά από τα ανατολικά νησιά, και η ανάπτυξη αντιμέτρων για απειλές που προέρχονται από τον Εβρο και τα νησιά. Η ανάπτυξη στρατηγικών όπλων σημαίνει ότι σε ένα απολύτως απευκταίο σενάριο πολεμικής κρίσης, η Τουρκία θα πρέπει να αναπτύξει αντίμετρα και δυνάμεις και στο μαλακό υπογάστριό της, στον κόλπο της Αττικής ή στον κόλπο της Αλεξανδρέττας.

Μέχρι 1.400 χιλιόμετρα

Στο πλαίσιο του συγκεκριμένου σχεδιασμού το υπουργείο Εθνικής Αμυνας προσανατολίζεται, σύμφωνα με απολύτως επιβεβαιωμένες πληροφορίες, στον εξοπλισμό όλων των νέων κύριων μονάδων επιφανείας αλλά και των υποβρυχίων με στρατηγικά όπλα, δηλαδή πυραύλους τύπου Cruise. Τα νέα υποβρύχια θα διαθέτουν κάθετους εκτοξευτήρες που θα μπορούν να φέρουν αυτού του τύπου τους πυραύλους. Ήδη το Π.Ν. βρίσκεται σε διαπραγματεύσεις με τους Γάλλους για την τοποθέτηση οκτώ εκτοξευτήρων που θα φέρουν πυραύλους τύπου Cruise στις υπό ναυπήγηση φρεγάτες FDI. Για τις FDI οι πύραυλοι που έχουν επιλεγεί είναι οι MdCN (Missile de Croisière Naval), γνωστοί στο ευρύ κοινό ως Scalp Naval με ωφέλιμο βεληνεκές έως 1.400 χιλιομέτρων και 1.000 χιλιομέτρων εφόσον εκτοξευθούν από υποβρύχιο. Οι συζητήσεις που βρίσκονται σε εξέλιξη αφορούν τις τρεις υπό ναυπήγηση φρεγάτες («Κίμων», «Νέαρκος», «Φορμίων»), ενώ στην τέταρτη («Θεμιστοκλής»), για την οποία οι διαπραγματεύσεις προχωρούν ταχέως, θα προβλεφθεί εξαρχής η χωροθέτηση των κάθετων εκτοξευτήρων. Μακροπρόθεσμα, εφόσον προχωρήσει μετά το 2035

η λύση των αμερικανικών φρεγατών τύπου «Constellation», θα ακολουθηθεί η ίδια λογική. Στην περίπτωση, βεβαίως, των «Constellation», είτε θα επιλεγεί ένα βλήμα όπως ο MdCN είτε κάποια από τις πιο σύγχρονες εκδοχές του αμερικανικού Tomahawk, ο οποίος έχει παρόμοια χαρακτηριστικά και ακόμη μεγαλύτερο ωφέλιμο βεληνεκές (έως και 1.600 χιλιόμετρα). Ωστόσο, σύμφωνα με πληρο-

φορίες της «Κ», στην τρέχουσα φάση οι πλέον σημαντικές εργασίες αφορούν τα υποβρύχια. Κατ' αρχάς τα 2 έως 4 νέα υποβρύχια που έχει αποφασιστεί ότι θα ναυπηγηθούν τα επόμενα χρόνια θα διαμορφωθούν με βάση τη συγκεκριμένη ανάγκη μεταφοράς αυτών των πυραύλων. Σε κάθε περίπτωση, τα νέα υποβρύχια θα έχουν τεχνολογία αναερόβιας πρόωσης (όπως, δηλαδή, τα τύπου 214 που ήδη

διαθέτει το Π.Ν.), κάτι που τα καθιστά εξαιρετικά δύσκολα ανιχνεύσιμα κάτω από το νερό. Η προμήθεια νέων υποβρυχίων περιλαμβάνεται και στο νέο εξοπλιστικό πρόγραμμα (2025-37) που αναμένεται να ανακοινώσει τον Φεβρουάριο ο υπουργός Εθνικής Αμυνας Νίκος Δένδιας. Τα νέα υποβρύχια είτε θα αποτελούν την πιο σύγχρονη εκδοχή των γερμανικής τεχνολογίας (214) σκαφών, που θα βρί-

σκεται αρκετά βήματα μπροστά από εκείνα που ναυπηγούνται αυτή τη στιγμή και στη Τουρκία, είτε θα γίνει στροφή προς την κατεύθυνση της γαλλικής βιομηχανίας (υποβρύχια αναερόβιας πρόωσης τύπου Scorène), δεδομένης της υφιστάμενης συνεργασίας.

Σε ανύποπτο χρόνο οι επιτελείς του Π.Ν. είχαν προχωρήσει και σε έρευνα για την τοποθέτηση πυραύλων τύπου MdCN στα υφιστάμενα υποβρύχια τύπου 214 (κλάσος «Παπανικολής»), κάτι που θα προϋπέθετε σταδιακή απόσυρση ενός κάθε φορά και μετατροπές για την τοποθέτηση των εκτοξευτών στον χώρο ανάμεσα στην πλώρη και στο περισκόπιο κάθε σκάφους. Αυτή τη στιγμή τα υποβρύχια 214 του Π.Ν. φέρουν –πέρα από τις τουρπίλες βαρέος τύπου– και αντιπλοϊκούς πυραύλους τύπου Harpoon.

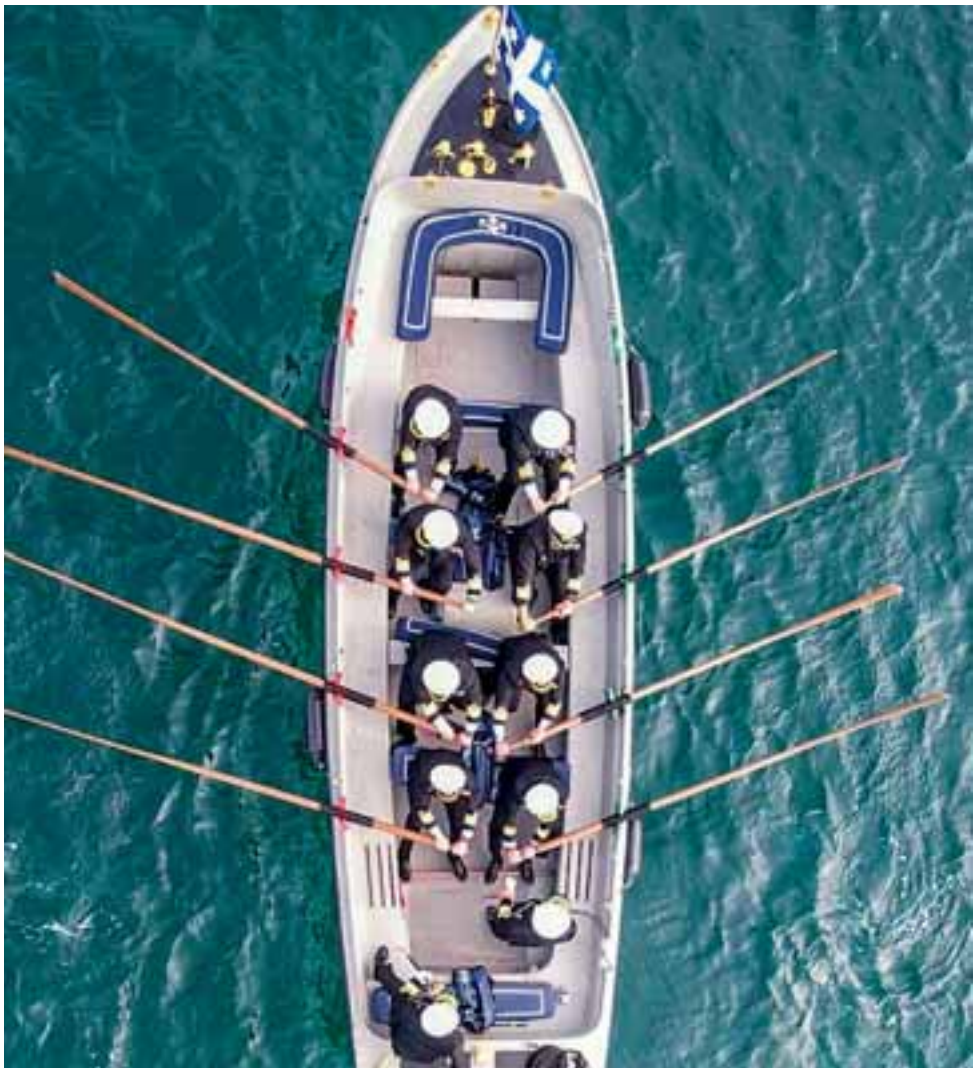
Η χρήση στρατηγικών όπλων από υποβρύχια είναι προτιμυτέα σε σύγκριση με τις μονάδες επιφανείας. Τα υποβρύχια με τεχνολογία αναερόβιας πρόωσης μπορεί να πλεύσουν αθόρυβα πολύ κοντά στις ακτές της αντίπαλης χώρας και να εκτοξεύσουν τον πύραυλο Cruise χωρίς να γίνουν αντιληπτά. Αντιθέτως, μια φρεγάτα FDI που θα φέρει τέτοιο εξοπλισμό θα οδηγήσει σε επανακάραξη του τρόπου ανάπτυξης της στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο, ώστε να μην είναι ευάλωτη σε χτυπήματα που θα στοχεύουν όχι τόσο στην καταστροφή ενός πολεμικού πλοίου, όσο στην εξουδετέρωση του στρατηγικού όπλου. Μια τέτοια εξέλιξη θα σημάνει και την αναπροσαρμογή του δόγματος της Πολεμικής Αεροπορίας (Π.Α.) η οποία θα πρέπει, μεταξύ άλλων, να προστατεύει τις FDI.

Αλλαγή δόγματος

Ο σχεδιασμός συμπληρώνεται από την ανάπτυξη πυραυλικών συστημάτων στα νησιά του Αιγαίου για την αντιμετώπιση απειλής και από τη θάλασσα. Σε όλη αυτή την πολύ σημαντική συζήτηση, η οποία αφορά ουσιαστικά την πλήρη αλλαγή δόγματος του Π.Ν., καθοριστικός παράγων είναι το κόστος. Ένας πύραυλος Cruise, οποιουδήποτε τύπου, αποτελεί όπλο με υψηλό κόστος το οποίο κυμαίνεται από 2 έως 5 εκατ. ευρώ. Η τιμή κατά μονάδα είναι δύσκολο να προσδιοριστεί, καθώς θα εξαρτηθεί από τον αριθμό που θα παραγγελθεί από το Π.Ν., το χρονδιάγραμμα παράδοσης, αλλά και την υποστήριξη του συστήματος. Επιπλέον, αυξημένο θα είναι το κόστος ενός υποβρυχίου που θα ναυπηγηθεί εξ αρχής προκειμένου να έχει αυτές τις δυνατότητες, σε κάθε περίπτωση όχι κάτω του 1 δισ. ευρώ.

**«Αόρατα»
κάτω από
το νερό**

Τα νέα υποβρύχια θα έχουν τεχνολογία αναερόβιας πρόωσης (όπως, δηλαδή, τα τύπου 214 που ήδη διαθέτει το Πολεμικό Ναυτικό), κάτι που τα καθιστά εξαιρετικά δύσκολα ανιχνεύσιμα κάτω από το νερό.



Στιγμιότυπο από την τελετή παράδοσης - παραλαβής καθκόντων Αρχηγού Στόλου που πραγματοποιήθηκε στον ναύσταθμο Σαλαμίνας την Πέμπτη. Η Αθήνα προσανατολίζεται σε αλλαγή δόγματος στο Πολεμικό Ναυτικό, μετατρέποντάς το από αμιγώς αποτρεπτικό σε επιθετικό εφόσον κριθεί απαραίτητο.

ΑΠΟΨΗ

Για μια νέα στρατηγική απέναντι στην Τουρκία

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΒΑΛΗΝΑΚΗ**

Μεγάλο μέρος του πολιτικού συστήματος και της κοινωνίας επιδεικνύει άγνοια κινδύνου αναφορικά με το «πρόβλημα Τουρκία». Αρνείται να αποδεχθεί τη δυσόιση γιγάντωση της τουρκικής επιθετικότητας και στρουθοκαμπλίζει ελπίζοντας ότι θα ακυρωθεί από το διεθνές δίκαιο. Παρά τις επίσημες δηλώσεις περί του αντιθέτου, η αποτρεπτική στρατηγική απέναντι στη γείτονα έχει αποδειχθεί αναποτελεσματική. Οι τουρκικές διεκδικήσεις διευρύνονται συνεχώς (με στόχο πλέον και τα Δωδεκάνησα).

Υπάρχουν δύο βασικοί τρόποι προσέγγισης του «προβλήματος Τουρκία». Τον πρώτο ακολουθεί η σπερρινή κυβέρνηση – και όχι μόνον. Σύμφωνα με το σχετικό αφήγημα, η τουρκική στάση και οι απειλές εκλαμβάνονται ως «βερμπαλιστική συνθηματολογία» για «εσωτερική κατανάλωση». Τέτοιου είδους αναγνώσεις, προφανώς ούτε διαπανούς εξοπλισμούς απαιτούν ούτε δικαιο-

λογούν ανησυχία για το μέλλον. Με «ειλικρίνεια» και «δημιουργία εμπιστοσύνης» τα προβλήματα θα ξεπεραστούν. Η Ελλάδα «δεν ακολουθεί ωφελιμιστική και συναλλακτική πολιτική», επειδή «πορεύεται με αποκλειστικό γνώμονα το διεθνές δίκαιο». Η άμυνα καταλήγει να αντιμετωπίζεται ως δημοσιονομικό και μόνο μέγεθος.

Στον αντίποδα της προσέγγισης αυτής, ένα σημαντικό τμήμα της κοινής γνώμης θεωρεί ότι η Τουρκία συνιστά θεμελιώδη κίνδυνο για τη χώρα. Καθημερινά οι στρατιωτικές, διπλωματικές και άλλες δυνατότητες της γειτονικής χώρας πολλαπλασιάζονται. Την ίδια στιγμή συσκοτίζεται έντεχνα το γεγονός ότι αντιμετωπίζουμε πλέον σαφή επέκταση των τουρκικών απαιτήσεων, από αμφισβήτηση θαλασσίων ζωνών σε αποκάλυψη διεκδίκηση νησιωτικών εδαφών και αλλαγής συνόρων.

Απέδωσε η στρατηγική που ακολουθείται; Οι θεωρίες των «γκρίζων ζωνών», της «Γαλάζιας Πα-

τρίδας» και η απειλή διεκδίκησης των νησιών ήταν «πάγιες θέσεις» της Τουρκίας τη δεκαετία του 1970, όπως συχνά παρουσιάζονται, ή μήπως αποτελούν προιόντα των τελευταίων δεκαετιών και ετών;

Η χώρα μας δίνει την εντύπωση ότι προκρίνει ως πρώτιστο στόχο της όχι την αποτελεσματική προώθηση των εθνικών συμφερόντων, αλλά την (άλλωστε προσωρινή και επισφαλή) «ηρεμία» της. Καθοδηγείται υπέρμετρα από τις νομικές, οικονομικές και επικοινωνιακές συνιστώσες της στρατηγικής της, εις βάρος των διπλωματικών και των στρατιωτικών. Αναδύεται έτσι υπερβολική εμμονή στο διεθνές δίκαιο, καθώς και έλλειψη «έξυπνης» εξοικείωσης με τα συνθήκη εργαλεία της εξωτερικής πολιτικής. Η τακτική να μην προβάλλεται οποιαδήποτε διεκδίκηση μας παρασύρει αναγκαστικά –μέσω της «ανοιχτής ατζέντας»– σε συνομιλίες στη βάση μιας σχεδόν καθ' ολοκληρίαν τουρκικής ημερησίας διάταξης, με πρακτική αδυναμία διατύπω-

σης ελληνικών αντισταθμιστικών διεκδικήσεων, πολύ δε περισσότερο πρόσκτησης κερδών. Η εθνική στρατηγική φαίνεται να έχει εγκλωβιστεί στην απαιτηλή βεβαιότητα περί απόλυτης ισχύος του διεθνούς δικαίου ως εργαλείου που από μόνο του θα εξασφαλίσει την ανατροπή των τουρκικών τετελεσμένων. Κι ενώ η χώρα ομνύει απόλυτη αφοσίωση στο διεθνές δίκαιο (ειδικά μάλιστα της θάλασσας) δεν το αξιοποιεί, προτιμώντας μάλιστα να παραπεμφθεί στο Δικαστήριο της Ε.Ε. για άρνηση θέσπισης θαλάσσιας χωροταξίας.

Αναμφίβολα έχουν καταγραφεί και σημαντικές διπλωματικές επιτυχίες, τόσο της Αθήνας όσο και της Λευκωσίας, και τα τελευταία χρόνια σημειώθηκαν σημαντικά βήματα προόδου. Όμως η Τουρκία πραγματοποιεί άλματα. Εξάλλου, απολέσθηκαν σημαντικές ευκαιρίες, ειδικά στο πλαίσιο της Ε.Ε., και οι επιτυχίες παρέμειναν ως επί το πλείστον αναξιοποίητες.

Οι πολιτικές ηγεσίες του Ελληνι-

σμού οφείλουν να διαγνώσουν ρεαλιστικά τι ακριβώς διαδραματίζεται στον διεθνή και στον γειτονικό περίγυρο. Η διπλωματία δεν πρέπει να συγχέεται με την απλή ανταλλαγή επισκέψεων, την «παρακολούθηση των εξελίξεων» και την παράθεση των ζητημάτων σε τρίτους ή στην Ε.Ε. Εάν μάλιστα, υπό την ηγεσία Ντόναλντ Τραμπ, οι ΗΠΑ μεταπηδήσουν από τη σφαίρα του κεντρικού στυλοβάτη της σταθερότητας συνδρων στο αντίπαλο στρατόπεδο του αναθεωρητισμού, η μεταπολεμική τάξη πραγμάτων απειλείται με κατάρρευση. Και ο πρώτος που θα σπεύσει να επωφεληθεί από μια τέτοια εξέλιξη είναι ο Ερντογάν.

Υπό τις εξελισσόμενες συνθήκες, δεν μπορεί εξάλλου να αποκλεισθεί η προσφυγή της Αγκυρας σε ανοιχτή στρατιωτική ή υβριδική επίθεση. Λόγω της διευρυνόμενης διαφοράς μεγεθών, η Ελλάδα πρέπει να στοχεύσει στην «ελαχιστη εξασφαλισμένη αποτροπή» – να διαθέτει, δηλαδή, την ικανότητα πρόκλησης ενός βαρύτατου κό-

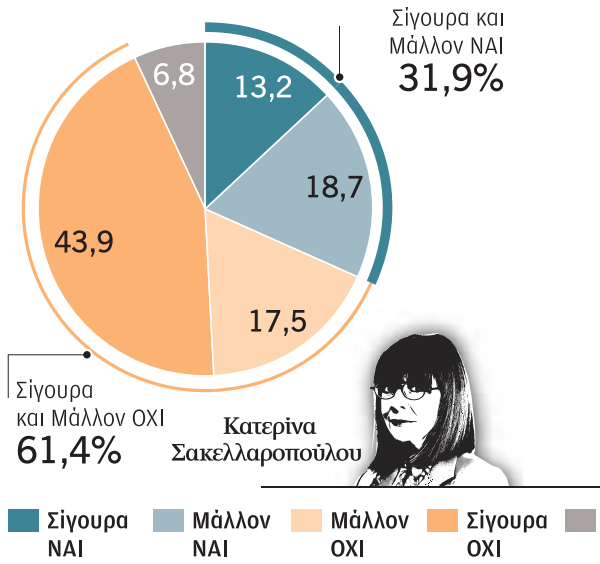
στους στον εκθρό, δυσανάλογα υψηλού σε σχέση με τα κέρδη τα οποία υπολογίζει να αποκομίσει με την επίθεσή του.

Η γείτων ωφελείται τα μέγιστα από το «ήπιο κλίμα», αποκομίζοντας την έξοδο της από τη διπλωματική απομόνωση, για να επιπέσει δριμύτερη εναντίον μας στο μέλλον. Για τον Ελληνισμό, όμως, ελλοχεύει ο κίνδυνος να έχει τότε απογυμνωθεί από τα (συνεχώς απομειούμενα) διαπραγματευτικά πλεονεκτήματά του στο πλαίσιο των σχέσεων Ε.Ε. - Τουρκίας και ΗΠΑ - Τουρκίας, ενώ ήδη χαλαρώνει να σπεύσει να επωφεληθεί από μια νέα, διεκδικητική στρατηγική, ψήγματα της οποίας επιχείρησα να συνθέσω στο νέο μου βιβλίο.

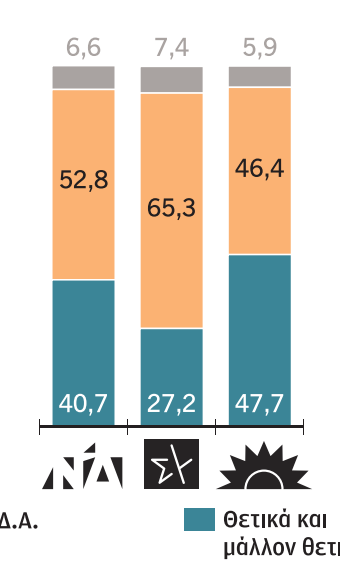
Ο κ. Γιάννης Βαληνάκης είναι καθηγητής, πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κέντρου Αριστείας / ΕΚΠΑ, πρώην υπουργός Εξωτερικών. Το νέο του βιβλίο «Για μια νέα στρατηγική απέναντι στην Τουρκία» μόλις κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Ι. Σιδέρη.

Οι αριθμοί πίσω από την απόφαση Μητσοτάκη

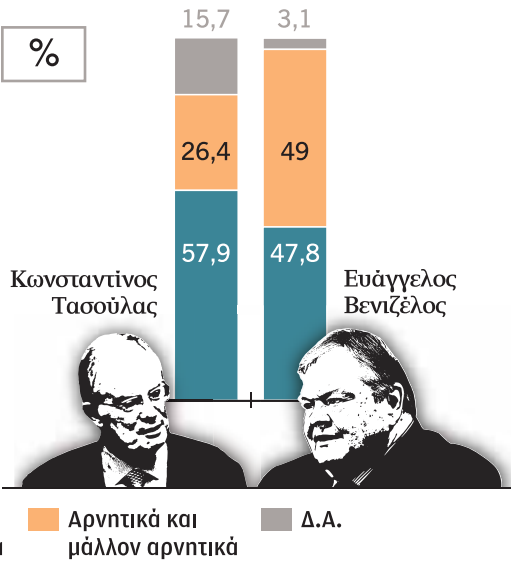
Πιστεύετε ότι πρέπει να ανανεωθεί η θητεία της **Κατερίνας Σακελλαροπούλου** στην Προεδρία της Δημοκρατίας;



Γνώμη για την **Κατερίνα Σακελλαροπούλου** ανά κομματική προτίμηση τον Ιούνιο του 2023



Γνώμη για **Κωνσταντίνο Τασούλα** και **Ευάγγελο Βενιζέλο** στους ψηφοφόρους της Ν.Δ.



ΕΡ.: Θα σας διαβάσω κάποια ονόματα που ακούγονται ή γράφονται στα ΜΜΕ ως πιθανά για τη θέση του Προέδρου της Δημοκρατίας. Πείτε μου για κάθε ένα αυτά αν βλέπετε **ΘΕΤΙΚΑ** ή **ΑΡΝΗΤΙΚΑ** το ενδεχόμενο να προταθεί για τη θέση της Προεδρίας της Δημοκρατίας.

Νίκος Δένδιας	54,5	40,5	5
Κωνσταντίνος Τασούλας	37,6	44,1	18,3
Ευάγγελος Βενιζέλος	34,5	61,5	4,1
Λουκάς Παπαδήμος	32,7	55	12,2
Μαρία Δαμανάκη	30,5	61,6	7,9
Γιάννης Στουρνάρας	26,6	66,7	6,7
Χρήστος Ράμμος	25,2	49,7	25

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Τα γκάλοπ που έκριναν την κούρσα

Το Μαξίμου εδώ και μήνες μετρούσε τα σενάρια για την Προεδρία της Δημοκρατίας. Η «Κ» παρουσιάζει τα ευρήματα

ΑΛΛΑΓΗ ΦΡΟΥΡΑΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΕΔΡΙΑ

Του ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Ο πρωθυπουργός δεν παίρνει ποτέ καμιά απόφαση, χωρίς πρώτα να την έχει μετρήσει. Από αυτό τον κανόνα δεν μπορούσε να αποτελεί εξαίρεση η απόφασή του για την Προεδρία της Δημοκρατίας, για την οποία το Μέγαρο Μαξίμου «έτρεξε» επισταμένα αρκετές έρευνες τους τελευταίους μήνες. Η «Κ» παρουσιάζει σήμερα τις μετρήσεις που έφτασαν τελικά πάνω στο πρωθυπουργικό γραφείο, με τους αριθμούς να ρίχνουν φως και να εξηγούν σε μεγάλο βαθμό την απόφαση Μητσοτάκη.

Η λίστα του Δεκεμβρίου

Η τελευταία μέτρηση που έγινε τον περασμένο Δεκέμβριο περιελάμβανε 5 συν 1 πρόσωπα, που αποκαλύπτουν και ποια ονόματα ήταν τελικά στ' αλήθεια στο μυαλό του Κυριάκου Μητσοτάκη. Οι Κωνσταντίνος Τασούλας, Ευάγγελος Βενιζέλος, Λουκάς Παπαδήμος, Μαρία Δαμανάκη και Γιάννης Στουρνάρας ήταν οι πέντε επιλογές που είχε όντως κατά νουν ο πρωθυπουργός τον τελευταίο μήνα, ενώ για τυπικούς λόγους μετρήθηκε και ο Χρήστος Ράμμος, καθώς από τις αρχές Δεκεμβρίου ήταν το μόνο πρόσωπο που είχε προταθεί επισήμως από ένα κόμμα και συγκεκριμένα τη Νέα Αριστερά.

Από τα πέντε παραπάνω πρόσωπα τις περισσότερες θετικές γνώμες, όπως φαίνεται και στο γράφημα που δημοσιεύει η «Κ», είχε ο Κώστας Τασούλας. Δεύτερος σε θετικές γνώμες ήταν ο Ευάγγελος Βενιζέλος ο οποίος, ωστόσο, είχε πολύ μεγάλο ποσοστό και στις αρνητικές γνώμες, κάτι που συνυπολογίστηκε. Η μεγάλη διαφορά πάντως μεταξύ Τασούλα και Βενιζέλου ήταν στο ποσοστό των πολιτών που δεν εξέφραζαν γνώμη για το πρόσωπό τους, καθώς για τον πιο «άγνωστο» πρόεδρο της Βουλής η απάντηση «δεν ξέρω, δεν απαντώ» έφτανε το 18,3%, ενώ για τον προβεβλημένο Βενιζέλο ήταν μόλις στο 4,1%. Το ποιοτικό αυτό στοιχείο ήταν σημαντικό, καθώς πρακτικά σήμαινε πως ο επόμενος Πρόεδρος της Δημοκρατίας έχει μεγάλο περιθώριο να χτίσει το προφίλ του με πολίτες που δεν τον γνωρίζουν, κάτι που δεν ίσχυε για τον κ. Βενιζέλο.

Από εκεί και πέρα, σε δημοτικότητα έρχονταν τρίτος ο Λουκάς Παπαδήμος, μετά η Μαρία Δαμανάκη και τελευταίος –από τις επιλογές– που «ζύγιζε» ο πρωθυπουργός– ήταν ο Γιάννης Στουρνάρας, που είχε και το μεγαλύτερο ποσοστό σε αρνητικές γνώμες φτάνοντας το 66,7%. Ετσι ερ-

μνεύεται και αριθμητικά αυτό που είχε γράψει η «Κ» πως οι δύο τραπεζίτες ήταν στη λίστα, αλλά όχι ως βασικές επιλογές, καθώς προβλημάτιζε η χαμηλή τους αποδοχή.

Η κομματική βάση

Από τα παραπάνω εξηγείται γιατί στη «βραχεία λίστα» φτάσαμε με δύο βασικές επιλογές: τον Κώστα Τασούλα και τον Ευάγγελο Βενιζέλο. Το επόμενο ερώτημα ήταν ποια είναι η γνώμη των ψηφοφόρων της Ν.Δ. Τα ευρήματα και εδώ ήταν αποκαλυπτικά. Το 57,9% των «γαλάζιων» ψηφοφόρων αξιολογούσε θετικά τον κ. Τασούλα και το 26,4% αρνητικά. Και εδώ το ποσοστό άγνωις ήταν μεγάλο και έφτανε το 15,7%. Πολλές θετικές γνώμες είχε και ο Ευάγγελος Βενιζέλος στους ψηφοφόρους της Ν.Δ., φτάνοντας το 47,8% και με 49% αρνητικές γνώμες. Είναι προφανές πως ο πρωθυπουργός θα στάθμιζε ανάμεσα στον πιο κομματικό υποψήφιο και τον κ. Βενιζέλο που του εξασφάλιζε και τις ψήφους του ΠΑΣΟΚ, αλλά έχαιρε και αξιοση-

Καθοριστικό ρόλο έπαιξε πιθανότατα η χαμηλή αποδοχή που είχε η νυν Πρόεδρος, όχι μόνο στους κόλπους της Ν.Δ., αλλά και μεταξύ των ψηφοφόρων της Κεντροαριστεράς.

μείωτης αποδοχής στη βάση της Νέας Δημοκρατίας.

Η αναζήτηση βεβαίως είχε ξεκινήσει από το ενδεχόμενο ανανέωσης της θητείας της Κατερίνας Σακελλαροπούλου. Το σενάριο αυτό άρχισε να σταθμίζεται με αλυσιδωτές έρευνες από τον Οκτώβριο μέχρι τα τέλη Νοεμβρίου. Στην τελευταία μέτρηση, που παρουσιάζει η «Κ», την πιθανότητα παραμονής της κυρίας Σακελλαροπούλου στο Προεδρικό Μέγαρο έβλεπε ευνοϊκά μόλις το

31,9% των ερωτηθέντων («ναι» και «μάλλον ναι» στην ανανέωση της θητείας της).

Το καθοριστικό όμως εύρημα ήταν πιθανότατα η χαμηλή αποδοχή που είχε η νυν Πρόεδρος, όχι μόνο στους κόλπους της Νέας Δημοκρατίας, αλλά και μεταξύ των ψηφοφόρων της Κεντροαριστεράς: οι μισοί (46,5%) ψηφοφόροι του ΠΑΣΟΚ και περισσότεροι από τους μισούς (65,3%) ψηφοφόρους του ΣΥΡΙΖΑ είχαν αρνητική γνώμη για την κ. Σακελλαροπούλου.

Το συμπέρασμα του πρωθυπουργικού επιτελείου ήταν ότι με μια νέα υποψηφιότητα της κ. Σακελλαροπούλου ο κ. Μητσοτάκης διακινδύνευε μεν τη συνοχή του κόμματός του –και της κοινοβουλευτικής του ομάδας–, χωρίς όμως να μπορεί να προσδοκά σε οφέλη από το Κέντρο. Γι' αυτό και το όνομα της Προέδρου δεν συμπεριλαμβανόταν στην τελική λίστα των πέντε προσώπων που «ζυγίζονταν» δημοσκοπικά μέχρι τον Δεκέμβριο.

Ενδιαφέρον έχει το γεγονός πως τον Οκτώβριο είχε μετρηθεί

και ο Νίκος Δένδιας, καταγράφοντας μακράν την υψηλότερη δημοτικότητα με 54,5% θετικές γνώμες στο σύνολο των ψηφοφόρων. Ωστόσο, για τον υπουργό Αμυνας το Μαξίμου δεν μπήκε σε δίλημμα, καθώς ο ίδιος είχε σπεύσει με επανειλημμένες δηλώσεις του να ξεκαθαρίσει ότι δεν ενδιαφερόταν για το ύπατο αξίωμα.

Ο ανασχηματισμός

Τα παραπάνω εξηγούν και γιατί ο πρωθυπουργός προτίμισε σχεδόν στα μισά της δεύτερης θητείας του να συσπειρώσει το κόμμα του με μια επιλογή που προκάλεσε κλίμα ευφορίας εντός της Ν.Δ., ενώ ακόμη και το ντόμινο που προκάλεσε έφερε τον Νικήτα Κακλαμάνη στη θέση του προέδρου της Βουλής, εξουδετερώνοντας ένα βασικό πόλο της εσωκομματικής αντιπολίτευσης.

Την ίδια ώρα, όμως, η πλάστιγγα που έγερνε πιο συντηρητικά ενόχλησε τη ζωτική κεντρώα πτέρυγα του Κυριάκου Μητσοτάκη, κάτι που εκφραζόταν παρασκηνιακά και από τους «μεταγραφέντες» στη Νέα Δημοκρατία, οι οποίοι επιμένουν ότι το κόμμα δεν μπορεί να διατηρήσει την ηγεμονία του χωρίς τα ερείσματα του στο Κέντρο. Η προεδρική εκλογή αντιμετωπίζεται ως χαμένη ευκαιρία για να «εμπεδωθούν» αυτά τα ερείσματα.

Τα όπλα, ωστόσο, στη φαρέτρα του πρωθυπουργού δεν εξαπλώνονται εδώ. Το επόμενο διάστημα –είτε μέχρι το Πάσχα είτε αργότερα– μια αλλαγή στο κυβερνητικό σχήμα θα δείξει «πού το πάει ο πρωθυπουργός», με κυβερνητικές πηγές να σημειώνουν στην «Κ» πως ο κ. Μητσοτάκης θα ακολουθήσει τη γνωστή συνταγή της ισορροπίας. Δεν πρόκειται να δούμε έναν «δεξιό ανασχηματισμό», αλλά αντιθετα λελογισμένες αλλαγές, με αξιοποίηση μελών της κοινοβουλευτικής ομάδας, αλλά όχι μόνο. Οι ίδιες πηγές προσθέτουν πως η δεξαμενή κεντρώων στελεχών που μπορεί να αξιοποιηθούν δεν έχει στερέψει.

Την ίδια ώρα, η κυβέρνηση έχει τη δυνατότητα να αναθερμάνει τις σχέσεις με το πιο απαιτητικό κεντρώο κοινό με νομοθετικές της πρωτοβουλίες, αλλά και με ήδη ψηφισμένες μεταρρυθμίσεις, που χρειάζονται χρόνο για να λάβουν σάρκα και οστά –και να αποδώσουν πολιτικά–, όπως η δυνατότητα ίδρυσης μη κρατικών πανεπιστημίων.

Με την πρόοδο αυτών των αλλαγών το Μαξίμου εκτιμά ότι στο τέλος θα επανασυσπειρώσει τους κεντρώους ψηφοφόρους, στους οποίους, όσο πλησιάζει το τέλος της τετραετίας, θα προβάλλει και ως η μόνη λύση για «κυβερνησιμότητα» και πολιτική σταθερότητα.

ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΟΥ ΤΡΑΜΠ

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΚΩΣΤΟΥΛΑ**

Η τήρηση της συμφωνίας για εκκευρία στη Γάζα είναι αμφίβολη. Αλλά ακόμη πιο πυκνά είναι τα σύννεφα της αβεβαιότητας που σκιάζουν τον ορίζοντα μιας οριστικής λύσης για τη επόμενη ημέρα.

Ο καταστροφικός πόλεμος τον οποίο πυροδότησε η εισβολή της Χαμάς την 7η Οκτωβρίου 2023 κατέστησε ακόμη πιο σύνθετη την προοπτική μιας λύσης των δύο κρατών και η στρατιωτική επικράτηση του Ισραήλ ήρθε με τεράστιο κόστος για το brand του και, κατ' επέκταση, για τις σχέσεις του με τις αραβικές χώρες. Το βέβαιο είναι ότι η επιστροφή του Ντόναλντ Τραμπ στον Λευκό Οίκο ήδη ασκεί επιρροή στις εξελίξεις, προσφέροντας τα πρώτα δείγματα γραφής για την ατζέντα που κομίζει στη Μέση Ανατολή. Μέχρι στιγμής, όμως, λάμπει διά της απουσίας του ένας οδικός χάρτης που θα έθετε ρεαλιστικά τις βάσεις για τον μόνιμο τερματισμό της σύγκρουσης.

Στενό μαρκάρισμα

Η συμφωνία για κατάπαυση του πυρός λίγα 24ωρα πριν από την ορκωμοσία του Τραμπ, τουλάχιστον εκ του αποτελέσματος, φαίνεται να διαψεύδει τη θεωρία ότι θα έδινε πράσινο φως στον Νετανιάχου να «τελειώσει τη δουλειά» στη Γάζα. «Αυτό που ο Τραμπ θέλει περισσότερο από τον κόσμο είναι ησυχία για μπιζνες. Οι Αμερικανοί τον έφεραν πίσω στον Λευκό Οίκο για να εστιάσει τις ενέργειές του σε εσωτερικά ζητήματα. Μια συμφωνία για τη Γάζα εξυπηρετεί αυτό το αποτέλεσμα, τονίζει ο Σαλόμ Λίπνερ, ανώτερος συνεργάτης στο Atlantic Council.

Τους προηγούμενους μήνες, τόσο η Χαμάς όσο και η ισραηλινή κυβέρνηση δέχονταν πιέσεις προκειμένου να σταματήσουν τις εκθροισαίες. Μετά την επιλογή της Χεζμπολάχ στον Λίβανο να υπογράψει με το Ισραήλ δική της συμφωνία κατάπαυσης πυρός, η Χαμάς εμφανίστηκε πιο ευέλικτη στις διαβουλεύσεις, σε συνδυασμό και με το αυξανόμενο ανθρωπιστικό κόστος για τον πληθυσμό της Γάζας. Όμως ο πιο αποφασιστικός παράγοντας, όπως προδίδει και η χρονική στιγμή της εξέλιξης, φαίνεται πως ήταν το στενό μαρκάρισμα του Νετανιάχου από την επερχόμενη κυβέρνηση Τραμπ στις ΗΠΑ.

«Η αυτάν τη συμφωνία αποδείχθηκε ότι αυτός ήταν ο μοναδικός παράγοντας με επαρκή δύναμη να πιέσει το Ισραήλ ώστε να προβεί στους απαραίτητους συμβιβασμούς. Ακόμη και Ισραηλινό παράγοντες έχουν κατηγορήσει τον Νετανιάχου ότι υπονόμεισε σκόπιμα τις συνομιλίες κατάπαυσης του πυρός στο παρελθόν για να αποφύγει μια πολιτική κρίση με τους ακροδεξιούς εταίρους του», λέει ο Χίου Λόβιτ, ανώτερος συνεργάτης στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Εξωτερικών Σχέσεων - ECFR, υπενθυμίζοντας τις δυναμικές με τις οποίες είναι αντιμετώπιος στο εσωτερικό ο Ισραηλινός πρωθυπουργός λόγω των ενδοκυβερνητικών αντιδράσεων κατά της εκκευρίας.

Η αλήθεια είναι ότι, μετά δεκαπέντε μήνες μαχών και παρά τα σφοδρά πλήγηματα από τις ένοπλες δυνάμεις του Ισραήλ, η Χαμάς μπορεί ακόμη να εκτοξεύσει ροκέτες στο Ισραήλ, εν μέσω καθημερινών αναφορών για απώλειες Ισραηλινών στρατιωτών στη Γάζα. Στον βαθμό που θα υλοποιηθεί η συμφωνία για την κατάπαυση πυρός, η εξτρεμιστική οργάνωση αναμένεται



Ησυχία για μπιζνες

«Αυτό που ο Τραμπ θέλει περισσότερο από τον κόσμο είναι ησυχία για μπιζνες. Οι Αμερικανοί τον έφεραν πίσω στον Λευκό Οίκο για να εστιάσει τις ενέργειές του σε εσωτερικά ζητήματα. Μια συμφωνία για τη Γάζα εξυπηρετεί αυτό το αποτέλεσμα, τονίζει ο Σαλόμ Λίπνερ, ανώτερος συνεργάτης στο Atlantic Council.



Υπονόμευση συνομιλιών

«Ακόμη και Ισραηλinoί παράγοντες έχουν κατηγορήσει τον Νετανιάχου ότι υπονόμεισε σκόπιμα τις συνομιλίες κατάπαυσης του πυρός στο παρελθόν για να αποφύγει μια πολιτική κρίση με τους ακροδεξιούς εταίρους του», λέει ο Χίου Λόβιτ, ανώτερος συνεργάτης στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Εξωτερικών Σχέσεων - ECFR, υπενθυμίζοντας τις δυναμικές με τις οποίες είναι αντιμετώπιος στο εσωτερικό ο Ισραηλινός πρωθυπουργός λόγω των ενδοκυβερνητικών αντιδράσεων κατά της εκκευρίας.



Περιμένοντας τις εξελίξεις μετά την εκκευρία, στην πλατεία Ομήρων στο Τελ Αβίβ. Υπολογίζεται ότι 98 άνθρωποι παραμένουν αιχμάλωτοι στα μπουντρούμια της Χαμάς στη Λωρίδα της Γάζας.

Εκκευρία αλλά όχι ακόμη ειρήνη

Υπό τη σκιά του Τραμπ, που φέρεται να πίεσε παρασκηνιακά τον Νετανιάχου, επετεύχθη η κατάπαυση του πυρός στη Γάζα. Αναλυτές εξηγούν στην «Κ» γιατί είναι εύθραυστη η συμφωνία

να θέσει σε καθεστώς «χειμερίας νάρκης» τον εναπομείναντα μηχανισμό της.

«Η υπόσχεση του Νετανιάχου για “ολοκληρωτική νίκη” ήταν περισσότερο ρητορική φιροτούρα και ευσεβής πόθος παρά σχέδιο δράσης. Οι δυνατότητες της Χαμάς έχουν υποβαθμιστεί σοβαρά, αλλά οι όροι της συμφωνίας –ιδίως με δεδομένο το κενό παλαιστινιακής εξουσίας στη Γάζα– θα μπορούσαν να διευκολύνουν την επικίνδυνη αναζωπύρωση της οργάνωσης σε αυτό το κομμάτι γης», μας είπε ο Λίπνερ, ο οποίος έχει διατελέσει σύμβουλος σε επτά διαδοχικούς πρωθυπουργούς στο Ισραήλ.

Το πρόβλημα είναι ότι δεδομένης της άρνησης της κυβέρνησης Νετανιάχου να επενδύσει σε ένα βιώσιμο σχέδιο για την επόμενη ημέρα στη Γάζα –μεταξύ άλλων, αποκλείοντας την προοπτική ανάληψης ρόλου από την Παλαιστινιακή Αρχή– τόσο το Ισραήλ όσο και οι ΗΠΑ με τους εταίρους που διαθέτουν στην περιοχή δεν έχουν προκρίνει κάποια εναλλακτική λύση έναντι της Χαμάς. «Ο Νετανιάχου είναι επικεντρωμένος στην προσωπική του επιβίωση στο εσωτερικό και δεν θα τη ρισκάρει,

Οι θεμελιώδεις διαφορές μεταξύ των βασικών παικτών στην περιοχή παραμένουν, γεγονός που θέτει εμπόδια προς την κατεύθυνση μιας μακρόπνοης λύσης. Η αποκατάσταση της σταθερότητας απαιτεί και ουσιαστική πολιτική πρόοδο.

ακόμη κι αν αυτό θα σημαίνει επανέναρξη του πολέμου. Επίσης, αυτός είναι ένας πόλεμος τον οποίο δεν μπορεί να φέρει σε αυτό που θα μπορούσε να θεωρηθεί επιτυχές τέλος. Είναι παγιδευμένος σε αυτήν την κατάσταση χωρίς λύση λόγω της ιδεολογικής και πολιτικής του δέσμευσης να αποτρέψει τόσο το παλαιστινιακό κράτος όσο και την επιστροφή της Παλαιστινιακής Αρχής στη διακυβέρνηση της Γάζας, πράγμα που σημαίνει ότι δεν μπορεί να παραιτηθεί από τον έλεγχο της Γάζας και έτσι δεν μπορεί πραγματι-

κά να σταματήσει τον πόλεμο», σημειώνει στην «Κ» ο Γιαζίντ Σάγιγκ, ανώτερος συνεργάτης του Malcolm H. Kerr Carnegie Middle East Center στη Βηρυτό.

Με τους Αραβες

Τα όπλα στη Γάζα μπορεί προσωρινά να σιγήσουν, όχι όμως και οι θεμελιώδεις διαφορές μεταξύ των βασικών παικτών στην περιοχή, γεγονός που εγείρει ανυπέρβλητα ίσως εμπόδια προς την κατεύθυνση μιας λειτουργικής και μακρόπνοης λύσης. Ένα διεθνές ειρηνευτικό σχήμα που θα παρακολουθούσε στενά τη διαδικασία κατάπαυσης του πυρός, μια μορφή αποστράτευσης της Χαμάς και η ενεργός εμπλοκή των γειτονικών αραβικών χωρών, που θέτουν όμως την παλαιστινιακή αυτοδιάθεση ως απαράβατο όρο, αποτελούν βασικές προϋποθέσεις για την αποκατάσταση της σταθερότητας, η οποία εκτός από την εκκευρία απαιτεί και ουσιαστική πολιτική πρόοδο.

«Η επόμενη ημέρα μετά παραμένει θολή. Η συνεχιζόμενη άρνηση του Ισραήλ ως προς τον επίσημο ρόλο της Παλαιστινιακής Αρχής στη διακυβέρνηση της Γάζας παραμένει εμπόδιο για την

είσοδο των διεθνών δυνάμεων σταθεροποίησης. Ελλείψει βιώσιμου προγραμματισμού για την περιοχή, ο Νετανιάχου πιθανότατα θα στραφεί στην εξουσιοδότηση περιορισμένων επιχειρήσεων των ισραηλινών ενόπλων δυνάμεων (IDF) κατά της Χαμάς και θα εντείνει τις προσπάθειες για να κλιμακώσει τη δέσμευση φιλικών περιφερειακών εταίρων στη διαχείριση της Γάζας», σχολιάζει ο Ισραηλινός αναλυτής του Atlantic Council, Σαλόμ Λίπνερ, σε μια προσπάθεια να διερευνήσει τα επόμενα βήματα του Μπέντζαμιν Νετανιάχου. Αναφέρεται επίσης στις προοπτικές που ενδεχομένως διανοίγονται για την αναβίωση των Συμφωνιών του Αβραάμ: «Η κυβέρνηση Τραμπ θα προσπαθήσει αναμφίβολα να ενσωματώσει οποιαδήποτε μορφή επίλυσης της σύγκρουσης της Γάζας στον ευρύτερο καμβά της επέκτασης των Συμφωνιών του Αβραάμ, με κεντρικό στοιχείο να εντάξει τη Σαουδική Αραβία σε αυτό το πλαίσιο. Οι ηγέτες στο Ισραήλ και στη Σαουδική Αραβία θα μπορούσαν να αποδειχθούν επιδεκτικοί σε αυτή τη διαδικασία, ωστόσο, πολλά θα εξαρτηθούν από την επιτυχία τους στη διαμόρφωση μιας πολιτικής φόρμουλας για ένα παλαιστινιακό μέλλον το οποίο θα μπορούν να αγκαλιάσουν όλα τα μέρη».

Για την ώρα, παρατηρητές στο Ισραήλ εκφράζουν την ανησυχία τους ότι, ακόμη και μετά το σφυροκόπημα που δέχθηκαν, οι εχθρικές δυνάμεις της γειτονιάς τους θεωρούν πια τρωτή τη χώρα τους, με οδηγό το πλήγμα που επέφεραν την 7η Οκτωβρίου 2023 – και το τεράστιο κόστος που κατέβαλε το Ισραήλ μέσα από τις ομπρίες αμάχων και την εμπλοκή σε έναν αιματηρό, παρατεταμένο πόλεμο. Στον αντίποδα, εκφράζουν τουλάχιστον την ελπίδα πως ήταν τέτοια η μορφή της ισραηλινής απάντησης που θα κάνει τους αντιπάλους του να το σκεφτούν δύο φορές προτού εμπλακούν ξανά σε σύγκρουση με τη χώρα τους.

Οι όροι

Η κατάπαυση του πυρός είχε συμφωνηθεί να εφαρμοστεί την Κυριακή 19 Ιανουαρίου. Μέχρι τότε, οι ισραηλινές δυνάμεις θα συνέχιζαν να επιχειρούν. Η πρώτη φάση της εκκευρίας θα διαρκέσει 42 ημέρες, διάστημα μέσα στο οποίο η Χαμάς θα απελευθερώσει 33 Ισραηλινούς ομήρους –συνολικά, στα μπουντρούμια της Χαμάς κρατούνται σήμερα 98 όμηροι– με αντάλλαγμα την απελευθέρωση Παλαιστινίων αιχμαλώτων, την επιστροφή των εκτοπισμένων στους τόπους διαμονής τους και την εκκένωση των τραυματισμένων Παλαιστινίων από τη Λωρίδα της Γάζας για θεραπεία. Η πρώτη φάση της εκκευρίας προβλέπει ακόμη την αποχώρηση των ισραηλινών στρατευμάτων από κατοικημένες περιοχές. Η συμφωνία υποτίθεται ότι θα ολοκληρωθεί με την ανοικοδόμηση της Γάζας και τον πλήρη τερματισμό της επί δεκαετίες πολιορκίας του Ισραήλ. Εγγυητές για την εφαρμογή της είναι το Κατάρ, η Αίγυπτος και οι ΗΠΑ.

Το παρασκήνιο

Σύμφωνα με την ενημέρωση που παρείχε το γραφείο του, ο Μπέντζαμιν Νετανιάχου «μίλησε με τον εκλεγμένο πρόεδρο των ΗΠΑ Ντόναλντ Τραμπ και τον ευχαρίστησε για τη βοήθειά του στο Ισραήλ να δώσει τέλος στα δεινά των δεκάδων ομήρων και των οικογενειών τους». Ο Ισραηλινός πρωθυπουργός «κατέστησε σαφές ότι έχει δεσμευθεί να φέρει πίσω όλους τους ομήρους, όπως μπορεί, και επαίνεσε τον εκλεγμένο πρόεδρο των ΗΠΑ για τις παρατηρήσεις του ότι οι ΗΠΑ θα συνεργαστούν με το Ισραήλ ώστε να διασφαλίσουν ότι η Γάζα δεν θα γίνει ποτέ καταφύγιο για την τρομοκρατία». Οι δύο ηγέτες «αποφάσισαν να συναντηθούν σύντομα στην Ουάσινγκτον για να συζητήσουν αυτό και άλλα σημαντικά θέματα». Ο πρωθυπουργός Νετανιάχου, «στη συνέχεια», μίλησε με τον απερχόμενο πρόεδρο των ΗΠΑ Τζο Μπάιντεν «και τον ευχαρίστησε για τη βοήθειά του στην προώθηση της συμφωνίας για τους ομήρους».



Κατάσταση χωρίς λύση

«Ο Νετανιάχου είναι επικεντρωμένος στην προσωπική του επιβίωση στο εσωτερικό και δεν θα τη ρισκάρει, ακόμη κι αν αυτό θα σημαίνει επανέναρξη του πολέμου, επισημαίνει ο Γιαζίντ Σάγιγκ, ανώτερος συνεργάτης του Malcolm H. Kerr Carnegie Middle East Center στη Βηρυτό.



33

Ισραηλινούς ομήρους θα απελευθερωθεί η Χαμάς στην πρώτη φάση της εκκευρίας, η οποία θα διαρκέσει 42 ημέρες, με αντάλλαγμα την απελευθέρωση Παλαιστινίων αιχμαλώτων, την επιστροφή των εκτοπισμένων στους τόπους διαμονής τους και τη μεταφορά των τραυματισμένων Παλαιστινίων από τη Λωρίδα της Γάζας.



SEREEY PONDJAREV/THE NEW YORK TIMES

Ισραηλινοί στρατιώτες σε σήραγγα, που πιθανότατα κατασκευάστηκε από τη Χαμάς, κάτω από σχολείο στην κεντρική Γάζα. «Είναι κρίσιμο να αποτρέψουμε το Ιράν από τον εκ νέου εξοπλισμό της Χεζμπολάχ στον Λίβανο και να αποτρέψουμε τη Χαμάς από την ανασυγκρότηση των στρατιωτικών ικανοτήτων της στη Γάζα», επισημαίνει ο Τζέικομπ Νέιγκελ.

Συνέντευξη στη **ΛΕΝΑ ΑΡΓΥΡΗ**

Είναι ο ιθύνων νους πίσω από το νέο αμυντικό δόγμα του Ισραήλ – ο ταξίαρχος με την τεσσαρακονταετή σταδιοδρομία στις ισραηλινές ένοπλες δυνάμεις, στο υπουργείο Άμυνας και το Συμβούλιο Εθνικής Ασφαλείας, που ανέλαβε κατ’ εντολήν του Μπέντζαμιν Νετανιάχου να συντάξει το πλήρες σχέδιο μεταρρύθμισης του IDF προκειμένου να μπορεί να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά το νέο περιβάλλον ασφαλείας που διαμορφώθηκε μετά την 7η Οκτωβρίου.

Ο Τζέικομπ Νέιγκελ μιλάει σήμερα στην «Κ» και εξηγεί τις κατευθυντήριες γραμμές του σχεδίου που καταρτίστηκε υπό την καθοδήγησή του. «Η εποχή της αυτοσυγκράτησης τελείωσε. Από εδώ και πέρα θα πλύνουμε όσους επιδιώκουν να βλάψουν το Ισραήλ πριν καν υλοποιήσουν τα σχέδιά τους», λέει. Προσθέτει μάλιστα πως η νέα πραγματικότητα απαιτεί διαρκή ετοιμότητα και στρατηγική ταχύτητα προσαρμοσμένη και ευέλικτη, για να είναι εφικτή η άμεση αντιμετώπιση οποιασδήποτε αναδυόμενης απειλής, από όπου και αν προέρχεται.

Η έκθεση του κ. Νέιγκελ προκάλεσε αίσθηση, κυρίως λόγω της διαρροής ότι σε αυτήν ζητεί την ετοιμότητα του Ισραήλ για πιθανό πόλεμο με την Τουρκία. Στη διάρκεια της συζήτησης και της συνέντευξης που ακολούθησε με την «Κ», παρότι ο ταξίαρχος ρωτήθηκε, προτίμησε να μην κατονομάσει συγκεκριμένες χώρες, λέγοντας ότι «κάθε φορά που το κάνω, δημιουργούνται πρωτοσέλιδα».

– **Η επιτροπή στην οποία είστε επικεφαλής προτείνει ένα νέο στρατιωτικό δόγμα για τις ισραηλινές ένοπλες δυνάμεις, το οποίο θα βασίζεται στην ετοιμότητα για επίθεση. Μας το εξηγείτε;**

– Στο παρελθόν, μόνον δύο Ισραηλινοί πρωθυπουργοί ανέπτυξαν εθνική στρατηγική ασφαλείας, ο Μπεν Γκουριόν το 1953 και ο Νετανιάχου το 2018. Για δεκαετίες το εθνικό δόγμα ασφαλείας του Ισραήλ βασιζόταν σε τέσσερις βασικούς πυλώνες. Αποτροπή, έγκαιρη προειδοποίηση, άμυνα και επίθεση. Ωστόσο, τα γεγονότα της 7ης Οκτωβρίου αποτέλεσαν σημείο καμπής. Συνειδητοποιήσαμε ότι όταν αντιμετωπίζουμε τρομοκρατικές οργανώσεις, η έννοια της αποτροπής πρέπει να επαναπροσδιοριστεί. Η έγκαιρη προειδοποίηση, αν και παραμένει απολύτως απαραίτητη, πρέπει να εξελιχθεί ώστε να αντιμετωπίζει αποτελεσματικότερα τις νέες απειλές. Για πολλά χρόνια η προσέγγιση ασφαλείας του Ισραήλ –χωρίς να κρίνουμε αν ήταν σωστή ή λανθασμένη– έδινε προτεραιότητα στην αυτοσυγκράτηση και την άμυνα. Η επιτυχία συχνά καθοριζόταν από τη διατήρηση της ηρεμίας, την απο-

φυγή κλιμάκωσης και την έλλειψη αντιποίνων, ακόμη και όταν δεχόμασταν επίθεση. Θέλω να σας πω καθαρά ότι αυτή η εποχή τελείωσε. Η νέα στρατηγική του Ισραήλ επικεντρώνεται σε δύο βασικές αρχές: την πρόληψη και την επίθεση. Η πρόληψη σημαίνει να διασφαλίσουμε ότι κανένας εχθρός, είτε πρόκειται για κράτος είτε για τρομοκρατική οργάνωση, δεν θα παραβιάσει τα σύνορά μας. Η επίθεση σημαίνει προληπτική δράση – να πλύνουμε όσους επιδιώκουν να βλάψουν το Ισραήλ πριν υλοποιήσουν τα σχέδιά τους.

– **Αυτή η στρατηγική μετατόπιση που προτείνετε δεν εμπεριέχει κάποιους κινδύνους για την άμυνα του Ισραήλ και μάλιστα σε μια εποχή αυξημένων προκλήσεων;**

– Πολλοί είναι αυτοί που δεν ερμηνεύσαν ορθά την έκθεσή μου. Δεν προτείνω την εγκατάλειψη της άμυνας. Μέχρι τώρα –και αυτό είναι βασισμένο σε πρόχειρες εκτιμήσεις, καθώς η ακριβής κατανομή του αμυντικού προϋπολογισμού δεν δημοσιοποιείται– διαθέταμε περίπου 40% για άμυνα και 60% για επιθετικές δυνατότητες. Όπως ανέφερα, τώρα μετατοπίζουμε την έμφασή μας προς την προληπτική δράση, αντί για την αμυντική προετοιμασία. Η πρόθεσή μου είναι να προσαρμόσω αυτή την ισορροπία σε περίπου 70% επίθεση και 30% άμυνα. Μιλάμε λοιπόν για μια μικρή ανακατανομή πόρων, μόλις 10%. Αυτή η αλλαγή δεν σημαίνει ότι δεν θα συνεχίζουμε να χτίζουμε και να ενισχύουμε την άμυνά μας. Πρέπει να καταλάβουμε όμως ότι μερικές φορές η καλύτερη άμυνα είναι μια ισχυρή επίθεση. Ένα βασικό μέρος αυτής της στρατηγικής μετατόπισης αφορά τον επαναπροσδιορισμό του τρόπου με τον οποίο προστατεύουμε τα σύνορά μας. Τα γεγονότα της 7ης Οκτωβρίου δεν πρέπει ποτέ να επαναληφθούν. Δεν μπορούμε να βασιζόμαστε αποκλειστικά στις πληροφορίες. Η προσέγγισή μας πρέπει να

Τζέικομπ Νέιγκελ, ταξίαρχος του IDF, επικεφαλής της επιτροπής για το νέο στρατιωτικό δόγμα

Η εποχή της άμυνας για το Ισραήλ έχει τελειώσει

Θα πλύνουμε πλέον προληπτικά όποιον επιχειρεί να μας βλάψει – Ποιες είναι οι νέες απειλές που αντιμετωπίζουμε – Τι θα κάνουμε με το Ιράν



Ο Τζέικομπ Νέιγκελ ανέλαβε κατ’ εντολήν του Μπέντζαμιν Νετανιάχου να συντάξει το πλήρες σχέδιο μεταρρύθμισης του IDF, προκειμένου να μπορεί να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά το νέο περιβάλλον ασφαλείας που διαμορφώθηκε μετά την 7η Οκτωβρίου.

ενσωματώνει πολλαπλά επίπεδα προστασίας για τη διασφάλιση τόσο των πολιτών μας όσο και των συνόρων μας.

– **Μπορεί η οικονομία του Ισραήλ να αντέξει αυτές τις αλλαγές; Ζητάτε μεγάλη αύξηση των πόρων.**

– Η ασφάλεια ενός κράτους απαιτεί μια ισχυρή οικονομία και μια ισχυρή οικονομία εξαρτάται από την ασφάλεια. Η ισορροπία βρίσκεται μεταξύ της προστασίας της ποιότητας ζωής και της διατήρησης της ίδιας της ζωής. Ενδεχόμενη ήττα σε έναν πόλεμο δεν είναι επιλογή για εμάς. Μια ήττα θα ήταν η τελευταία μας. Η ύψιστη προτεραιότητά μας πρέπει να είναι η διασφάλιση της ασφάλειας του λαού μας, μόνο τότε μπορούμε να επικεντρωθούμε στη βελτίωση της ποιότητας ζωής. Το Ισραήλ εισήλθε σε αυτή τη σύγκρουση με μια εξαιρετικά ισχυρή οικονομία. Ακόμη και ύστερα από έναν χρόνο πολέμου, σχεδόν όλοι οι βασικοί οικονομικοί δείκτες δείχνουν ότι η οικονομία μας παραμένει ανθεκτική. Αυτή η δύναμη μας επιτρέπει να υποστηρίζουμε τις

στρατηγικές προσαρμογές που προτείνω, χωρίς να διακυβεύεται η οικονομική μας σταθερότητα.

– **Η επιτροπή σας ανέδειξε – όπως ήταν αναμενόμενο– το Ιράν ως τη μεγαλύτερη απειλή για το Ισραήλ. Πώς θα πρέπει να αντιμετωπίσετε αυτή την απειλή, ποιες είναι οι προτάσεις σας;**

– Θα μπορούσαμε να συζητάμε ώρες για το Ιράν. Το Ιράν είναι αναμφισβήτητο η μεγαλύτερη απειλή για το Ισραήλ. Δυστυχώς γι’ αυτούς –αλλά ευτυχώς για εμάς– το δόγμα του Χαμενέι στοχεύει στην καταστροφή του Ισραήλ μέσω συμβατικού πολέμου, με την απειλή των πυρηνικών όπλων. Γι’ αυτόν τον λόγο στην Τεχεράνη υπάρχει ένα ρολόι που μετράει αντίστροφα μέχρι το έτος 2040, τότε που, όπως ισχυρίζονται, το Ισραήλ θα πάψει να υπάρχει. Δεν θα επιτρέψουμε να συμβεί αυτό. Η ανακαίτιση του Ιράν είναι επιτακτική ανάγκη.

Η στρατηγική του Χαμενέι ήταν να ανάψει έναν «δακτύλιο φωτιάς» γύρω από το Ισραήλ, χρησιμοποιώντας τη Χεζμπολάχ, τη Χαμάς και άλλες δυνάμεις δι’ αντιπροσώπου. Ωστόσο, παρά τα δισεκατομμύρια δολάρια που έλαβαν –πόροι που θα μπορούσαν να έχουν βελτιώσει τη ζωή του ιρανικού λαού– αυτές οι ομάδες τελικά απέτυχαν. Και ενώ αυτή η αποτυχία είναι θετική για εμάς, δημιουργεί ταυτόχρονα νέες προκλήσεις. Πιθανόν ο ηγέτης του Ιράν να επιχειρήσει να ανασυντάξει τις δυνάμεις του, να βρει νέες στρατηγικές ή ακόμη να εξετάσει τη χρήση πυρηνικών όπλων. Δεν πιστεύω ότι θα κάνει αυτή την επιλογή τώρα, αλλά ίσως περιμένει να δει πώς θα ενεργήσει ο πρόεδρος Τραμπ τώρα που αναλαμβάνει καθήκοντα.

Η κατασκευή μιας πυρηνικής βόμβας απαιτεί τρία βασικά στοιχεία: σχάσιμο υλικό, ένα σύστημα οπλοποίησης και έναν αξιόπιστο μηχανισμό μεταφοράς, κυρίως πυραύλους. Για χρόνια εστίασαμε στην παρεμπόδιση

του εμπλουτισμού ουρανίου και ενώ αυτό παραμένει κρίσιμο, δεν είναι πλέον αρκετό. Πρέπει τώρα να στοχεύσουμε και στην ανάπτυξη των συστημάτων οπλοποίησης και των πυραυλικών δυνατοτήτων του Ιράν. Επιπλέον, πρέπει να εργαστούμε για την αποδυνάμωση του ιρανικού καθεστώτος – όχι για την άμεση ανατροπή του, αλλά για τη μείωση της ισχύος του σε τέτοιο βαθμό, ώστε ο ίδιος ο ιρανικός λαός να αναγνωρίσει την ανάγκη αλλαγής.

– **Εκτός από το Ιράν, ποιες άλλες σημαντικές απειλές βλέπετε σε αυτό το περιβάλλον που μεταβάλλεται διαρκώς σε ό,τι αφορά τα θέματα ασφαλείας;**

– Προτιμώ να μην αναφέρω άλλες χώρες ονομαστικά. Όταν το κάνω, βλέπουμε πολλά πρωτοσέλιδα. Το είδαμε πρόσφατα. Αυτό που έχω να πω είναι ότι μετά την 7η Οκτωβρίου το Ισραήλ πρέπει να είναι προετοιμασμένο για αιφνίδια μεταβολές στα θέματα που άπτονται της ασφαλείας του. Ακόμη και με χώρες που δεν βρίσκονται σε σύγκρουση μαζί μας σήμερα, όπως η Αίγυπτος και άλλες, πρέπει να διατηρούμε μια βαθιά κατανόηση των εξελίξεων και να παραμένουμε έτοιμοι να προσαρμόσουμε τις στρατηγικές μας, εάν χρειαστεί. Αυτό απαιτεί τη δημιουργία μιας αμυντικής δύναμης υψηλής ευελιξίας, ικανής να μετατοπίζει την εστίαση απρόσκοπτα από το ένα μέτωπο σε άλλο. Η ετοιμότητά μας πρέπει να είναι διαρκής και προσαρμοσμένη, διασφαλίζοντας ότι μπορούμε να ανταποκριθούμε αποτελεσματικά σε οποιαδήποτε αναδυόμενη απειλή άμεσα.

– **Αναφέρατε την Αίγυπτο, τι γίνεται με άλλες γειτονικές χώρες, όπως η Συρία και ο Λίβανος που υφίστανται δομικές πολιτικές και στρατιωτικές αλλαγές;**

– Φυσικά, η Συρία, ο Λίβανος, η Γάζα και η Ιορδανία παραμένουν περιοχές με τις οποίες πρέπει να διασφαλίζουμε την ασφάλεια των συνόρων μας. Πρέπει να παραμένουμε σε επαγρύπνηση απέναντι σε εξελισσόμενες απειλές και μεταβολές στην περιοχή. Στη Συρία, το Ισραήλ ενήργησε αποφασιστικά, στοχεύοντας και εξουδετερώνοντας σημαντικούς στρατιωτικούς στόχους για να μην πέσουν στα χέρια τρομοκρατικών ομάδων.

Στον Λίβανο η Χεζμπολάχ έχει υποστεί σημαντικές απώλειες, αλλά διατηρεί ακόμη τη δυνατότητα να εξαπολύει επιθέσεις εναντίον του Ισραήλ. Είναι κρίσιμο να αποτρέψουμε το Ιράν από τον εκ νέου εξοπλισμό της Χεζμπολάχ στον Λίβανο και να αποτρέψουμε τη Χαμάς από την ανασυγκρότηση των στρατιωτικών ικανοτήτων της στη Γάζα. Η διατήρηση αυτών των ομάδων σε αποδυναμωμένη κατάσταση είναι απαραίτητη για τη διατήρηση της περιφερειακής σταθερότητας και της ασφάλειας του Ισραήλ.

“
Αποδυνάμωση του Ιράν

Πρέπει να εργαστούμε για την αποδυνάμωση του ιρανικού καθεστώτος – όχι για την άμεση ανατροπή του, αλλά για τη μείωση της ισχύος του σε τέτοιο βαθμό, ώστε ο ίδιος ο ιρανικός λαός να αναγνωρίσει την ανάγκη αλλαγής.

“
Σε διαρκή εγρήγορση

Μετά την 7η Οκτωβρίου το Ισραήλ πρέπει να είναι προετοιμασμένο για αιφνίδες μεταβολές στα θέματα που άπτονται της ασφαλείας του. Ακόμη και με χώρες που δεν βρίσκονται σε σύγκρουση μαζί μας σήμερα, όπως η Αίγυπτος και άλλες, πρέπει να διατηρούμε μια βαθιά κατανόηση των εξελίξεων.

ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ
ΤΟΥ ΤΡΑΜΠ

Του ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

«**Αν σας άρεσε** ο πρώτος Τραμπ, θα λατρέψετε τον δεύτερο», έλεγε τις προάλλες στο Γαλλικό Πρακτορείο ο Πίτερ Λοτζ, καθηγητής επικοινωνίας στο Πανεπιστήμιο Τζορτζ Ουάσιγκτον. Η πικρή ειρωνεία του φαίνεται εύλογη. Όταν ορκιζόταν για πρώτη φορά πρόεδρος, στις 20 Ιανουαρίου του 2017, ο Ντόναλντ Τραμπ θεωρούνταν από πολλούς ιστορικό ατύχημα, μια σύντομη παρένθεση στην πολιτική Ιστορία των ΗΠΑ. Στα τέσσερα χρόνια που ακολούθησαν αντιμετώπισε σφοδρή αντιπολίτευση από το βαθύ κράτος, το Κογκρέσο και το κατεστημένο των Ρεπουμπλικανών, για να φύγει κλιδωμένος ύστερα από το αποτυχημένο πραξικόπημα της 6ης Ιανουαρίου 2021.

Με τους ολιγάρχες

Τέσσερα χρόνια αργότερα, επιστρέφει νικητής και τροπαιούχος, ύστερα από την πιο δραματική πολιτική νεκρανάσταση στη σύγχρονη Ιστορία. Αυτή τη φορά, προέρχεται από μια πειστική νίκη σε όλες τις διαφιλονικούμενες πολιτείες και στη λαϊκή ψήφο. Το Ρεπουμπλικανικό Κόμμα, που ελέγχει το Κογκρέσο, έχει μετατραπεί σε φερέφωνο της MAGA, ενώ οι αντιπαλοί του παραμένουν βυθισμένοι σε παραλυτική απελπισία. Στην αυριανή τελετή της ορκωμοσίας του θα παρευρισκονται οι τρεις πλουσιότεροι άνθρωποι του κόσμου: φυσικά ο Ελον Μασκ, βασικός σπόνσορας και στενός σύμβουλος του προέδρου (μέχρι να συγκρουστούν τα τεράστια Εγώ τους, λένε οι κακεντρεχείς), αλλά και ο Μαρκ Ζούκερμπεργκ του Facebook και του Instagram, όπως και ο Τζεφ Μπέζος της Amazon και της Washington Post, ο οποίος χρηματοδοτεί πλουσιοπάροχα ντοκιμαντέρ για τον βίο της Μελάνια Τραμπ. Στο αποχαιρετιστήριο μήνυμά του, ο Τζο Μπάιντεν προειδοποίησε για τον κίνδυνο να θαφτεί η αμερικανική Δημοκρατία από την αναδυόμενη «ολιγαρχία», αλλά ποιος τον ακούει πλέον;

Ενας ακαλίνωτος Τραμπ, χωρίς την αγωνία της επανεκλογής, με μόνη ανησυχία το αποτύπωμα που θα αφήσει στην Ιστορία, αντιπροσωπεύει τον χειρότερο εφιάλτη για την κατεστημένη εκδοχή του ευρωατλαντισμού. Τα πρώτα σημάδια είναι ήδη ορατά. Σπάζοντας μια παράδοση τουλάχιστον 150 χρόνων, που ήθελε την ορκωμοσία του προέδρου να είναι αποκλειστικά αμερικανικό γεγονός, ο Τραμπ κάλεσε ξένους ηγέτες στην αυριανή τελετή, στη μεγάλη τους πλειονότητα από τον χώρο της Ακροδεξιάς.

Το «Project 2025»

Μια βροχή προεδρικών διαταγμάτων (ίσως πάνω από 100) θα μας δώσει από την πρώτη εβδομάδα το στίγμα της δεύτερης θητείας Τραμπ. Βασική πηγή

έμπνευσης θα είναι το διαβόητο Project 2025 που δημοσιεύθηκε ήδη τον Απρίλιο του 2023 από το Heritage Foundation, ένα από τα πιο επιδραστικά think tanks του συντηρητικού χώρου. Πέρα από τις πάγιες θέσεις για περιορισμό των αμβλώσεων, προβολή των χριστιανικών αξιών, μείωση της φορολογίας κεφαλαίου και κατάργηση του υπουργείου Παιδείας, η έμφαση έπεφτε σε δύο πεδία. Το πρώτο ήταν η συκέντρωση της εκτελεστικής εξουσίας στο πρόσωπο του προέδρου, κάτι που προϋποθέτει την κάθαρση νευραλγικών θέσεων του κρατικού μηχανισμού από αντι-

φρονούντες. Ηδη στελέχη του επιτελείου Τραμπ περνούν από συνεντεύξεις τους υπαλλήλους του Εθνικού Συμβουλίου Ασφαλείας, ζητώντας πιστοποιητικά νομιμοφροσύνης.

Ο δεύτερος πυλώνας του Project 2025 ήταν η δραστήρια περικοπή των κρατικών δαπανών για να τιθασευτεί το αστρονομικό δημόσιο χρέος που έχει φτάσει τα 36,3 τρις. δολάρια (123% του ΑΕΠ ή εννέα φορές μεγαλύτερο από το 1990). Ο Ελον Μασκ, που έχει αναλάβει το έργο των αιματηρών περικοπών, δήλωσε ότι πρότυπό του είναι ο Χαβιέρ Μιλέι, ο οποίος μείωσε τις δαπάνες για την Υγεία

κατά το ένα τρίτο, για την Παιδεία κατά το ήμισυ και για την Αυτοδιοίκηση κατά τα τρία τέταρτα. Οι επιπτώσεις θα είναι τραγικές για τα εργατικά στρώματα, που ψήφισαν στην πλειονότητά τους Τραμπ, καταπίνοντας αμάσπτες τις «αντισυστημικές» και «αντι-ελίτ» κορώνες του. Το μόνο που έχει να τους προσφέρει είναι αντιμεταναστευτικά πογκρόμ, που θα ξεκινήσουν αμέσως μετά την ορκωμοσία του με στρατιωτικού τύπου επιχειρήσεις απέλασης. Ο Τραμπ δεν είναι παρά «η ηρωίνη της λευκής εργατικής τάξης», έλεγε εύστοχα ο Τζ. Ντ. Βαυς το 2016, πολύ προτού στραφεί στο σημει-

ρινό του αφεντικό, για να χρσθεί αντιπρόεδρος και διάδοχός του.

Όσο για την εξωτερική πολιτική, οι πρώτες ομοβροντίες ξεσπασαν προτού αναλάβει καν την προεδρία: απείλησε ότι θα καταλάβει τη Γροιλανδία και τη διώρυγα του Παναμά με στρατιωτική βία και ότι θα επιβάλει κυρώσεις της τάξης του 20% σε όλες τις εισαγωγές (μαζί και τις ευρωπαϊκές) και του 60% για τις κινεζικές. Το «τέλος της Δύσης» επανήλθε ως εφιάλτης στη σκέψη όσων πιστεύουν ότι ο Τραμπ, που βλέπει την εξωτερική πολιτική με την πιο στενή οπτική του δούναει και λαβείν, είναι πρόθυμος να προδώσει τις παραδοσιακές αξίες και συμμαχίες των ΗΠΑ για να τα βρει με τον Πούτιν.

Η προϊστορία

Η πραγματικότητα, ωστόσο, διαγράφεται πιο σύνθετη, αν δεν θέλουμε να ξεχνάμε κάποιες ενοχλητικές αλήθειες. Εκείνος που έριξε για πρώτη φορά το σύνθημα MAGA (να Κάνουμε την Αμερική Μεγάλη Ξανά) ήταν ο Ρόναλντ Ρέικαν στην προεκλογική εκστρατεία του 1980. Οι αξίες και οι συμμαχίες δεν ήταν για τους προηγούμενους προέδρους ζητήματα αλτρουισμού, αλλά μέσα για τη στερέωση της αμερικανικής ηγεμονίας – κι όταν δεν τους βόλευαν, δεν είχαν κανένα πρόβλημα να τις παραβιάσουν, όπως έκανε ο Τζορτζ Μπους στον πόλεμο κατά του Ιράκ, το 2003. Ο ίδιος ο Τζο Μπάιντεν, παρά τη βαθιά απέχθεια που τρέφει για τον Τραμπ, συνέχισε την πολιτική του σε καίριους τομείς, όπως η τυφλή υποστήριξη του Ισραήλ, οι συμφωνίες του Αβραάμ στη Μέση Ανατολή και η προετοιμασία για πραγματικό πόλεμο με την Κίνα.

Η αναμέτρηση με τη μόνη δύναμη που έχει την οικονομική ισχύ να αμφισβητήσει την αμερικανική ηγεμονία, είναι η απόλυτη προτεραιότητα και της δεύτερης θητείας Τραμπ. Η Γροιλανδία τον ενδιαφέρει πρωτίστως γιατί οι Κινέζοι εκμεταλλεύονται ζωτικής σημασίας ορυκτά της νήσου, ενώ στον Παναμά μια εταιρεία του Χονγκ Κονγκ διαχειρίζεται τα λιμάνια στα δύο άκρα του καναλιού. Η ασφυκτική πίεση που άσκησε, εκπλήσσοντας πολλούς, στον Νετανιάχου για εκκενορία στη Γάζα ήταν γιατί επιδιώκει την απαγκίστρωση από τη Μέση Ανατολή ώστε να επικεντρωθεί στον βασικό εχθρό του, ενώ το ίδιο εξυπηρετεί η βιασύνη του να βρει έναν συμβιβασμό με τον Πούτιν στο Ουκρανικό (κάτι που θα είναι, όμως, πολύ πιο δύσκολο). Το γεγονός, όμως, ότι προσκάλεσε τον Σι Τζινπίνγκ στην τελετή της ορκωμοσίας και το ότι ο Ελον Μασκ έχει, λόγω Tesla, ισχυρά συμφέροντα στην Κίνα, αφήνει ανοικτό το ενδεχόμενο, έπειτα από μια περίοδο συγκρούσεων, να επιδιώξει κάποιου είδους ιστορικό συμβιβασμό. Θα πει κανείς ότι αυτά γίνονται πιο εύκολα στον γνωστό βιβλίο του «Η Τέχνη της Συμφωνίας» παρά στον άγριο κόσμο της Νέας Παγκόσμιας Αταξίας. Ίδωμεν.

Ο κύκλος των κρίσεων

Δίπλα στον Τραμπ αναμένεται αύριο να βρεθούν ο Ελον Μασκ, βασικός σπόνσορας και στενός σύμβουλος του, ο Μαρκ Ζούκερμπεργκ της Meta, όπως και ο Τζεφ Μπέζος της Amazon και της Washington Post, που χρηματοδοτεί ντοκιμαντέρ για τον βίο της Μελάνια Τραμπ.



Ο Ντόναλντ Τραμπ επιστρέφει στον Λευκό Οίκο, ύστερα από την πιο δραματική πολιτική νεκρανάσταση στη σύγχρονη Ιστορία. Χωρίς την αγωνία της επανεκλογής, με μόνη ανησυχία το αποτύπωμα που θα αφήσει, αντιπροσωπεύει τον χειρότερο εφιάλτη για την κατεστημένη εκδοχή του ευρωατλαντισμού.

ΑΠΟΨΗ

Οδηγίες πλοήγησης απέναντι σε μια απρόβλεπτη Αμερική

Του ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΦΙΛΗ

Αύριο ο Ντόναλντ Τραμπ ορκίζεται ως ο 47ος πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών. Εισέρχεται στον Λευκό Οίκο από θέση ισχύος, δεδομένου του ελέγχου που θα ασκεί στα δύο σώματα του Κογκρέσου τουλάχιστον μέχρι το 2026, αλλά βρίσκεται αντιμέτωπος με ένα ιδιαίτερα πολωμένο κλίμα, το οποίο εν πολλοίς έχει τροφοδοτήσει.

Στο εξωτερικό, οι ΗΠΑ, χωρίς να διηγούν τις καλύτερες μέρες τους, βρίσκονται σε πλεονεκτική θέση, λόγω της αποδυναμώσεως των κυριότερων ανταγωνιστών τους. Η Κίνα εμφανίζει εδώ και σχεδόν μια δεκαετία οικονομική στασιμότητα, με συνέπεια να μην επιζητεί περιπέτειες στο πεδίο εμπορίου και οικονομίας. Η Ρωσία, που δείχνει πολύ περισσότερο αναθεωρητική, παρά τα εδαφικά κέρδη της

στην Ουκρανία, δεν είναι σε θέση να υψώσει το ανάστημά της απέναντι στις Ηνωμένες Πολιτείες. Το Ιράν έχει υποστεί στρατηγική ήττα στη Μέση Ανατολή, ενώ η πίεση στο καθεστώς εκ των έσω και λόγω των κυρώσεων αυξάνεται. Μόσχα και Τεχεράνη προσπαθούν μαζί με τη Βόρειο Κορέα να συμπήξουν μέτωπο εις βάρος της Δύσης και της υφιστάμενης τάξης πραγμάτων, αλλά χωρίς την ενεργό συμμετοχή του Πεκίνου δεν θα τα καταφέρουν. Παράλληλα, πολλοί και εκ των παραδοσιακών συμμάχων της Ουάσιγκτον είναι αισθητά αποδυναμωμένοι, διαπίστωση πάντως που δεν φαίνεται να προβληματίζει ιδιαίτερα τον Τραμπ, αν δεν τη θεωρεί και ευνοϊκή για να μπορέσει πιο εύκολα να τους επιβληθεί. Μάλιστα, αντιθέτως με τον Ιανουάριο του 2017, δεν υπάρχει αυτή τη στιγμή αντίπαλο δέος (όπως τότε η Μέρκελ)

ούτε μια σύμπραξη κρατών εντός της Δύσης που θα σταθεί απέναντί του. Για παράδειγμα, όταν θα ξεκινήσει τις μαζικές απελάσεις μεταναστών και θα αποσύρει τις ΗΠΑ από τη Συνθήκη των Παρισίων, ποιος ηγέτης θα αντιπαρατεθεί μαζί του για τις δυτικές αξίες ή την προστασία του πλανήτη;

Από την άλλη, ζούμε σε ένα πολύ πιο ανταγωνιστικό και ακανόνιστο διεθνές περιβάλλον, με κράτη παρίες να είναι σε θέση να προκαλούν ζημιές ακόμη και σε υποδομές, δίκτυα και μεταφορές, χωρίς να είμαστε σε θέση να αντιμετωπίσουμε στην ολότητά τους αυτού του τύπου τις υβριδικές απειλές. Σε αυτές τις συνθήκες, είναι σχεδόν βέβαιο ότι ο Τραμπ θα σημειώσει στην αρχή της θητείας του (όπου θα έχει το momentum) αρκετές επιτυχίες και θα καταφέρει πιθανότατα να επανακαθορίσει τις

διεθνείς νόρμες, θέτοντας κώδικες συνεννόησης βασισμένους στην ισχύ των ΗΠΑ και τη σχετική αδυναμία των άλλων. Και είναι αλήθεια ότι σήμερα οι περισσότεροι και σημαντικότεροι εταίροι των Αμερικανών έχουν μεγάλη ανάγκη για μια λειτουργική σχέση μαζί τους, οπότε ακόμη και κόντρα στη θέλησή τους θα εμφανίζονται πιο δεκτικοί και ανεκτικοί. Ο Τραμπ, όμως, εμφορούμενος από ωμή επιχειρηματική αντίληψη, «μυρίζεται» την αδυναμία και δύσκολα δεν θα την εκμεταλλευτεί έναντι όλων, χωρίς διαχωρισμό ανάμεσα σε φίλους και αντιπάλους. Και δεν είναι εύκολο να πειστεί ότι χρειάζεται να σταθερές συμμαχίες, άρα και συμπαγείς και αξιόπιστες σχέσεις, ούτε δείχνει να κόπτεται για το ποιος θα καλύψει το κενό που θα αφήσει η αποστασιοποίηση της Ουάσιγκτον από περισχές που δεν διακυβεύεται κάτι

ουσιαστικό γ' αυτή. Είναι, ωστόσο, πιθανός ο ορισμός τοποτηρητών, οι οποίοι θα επωμιστούν την ευθύνη ώστε να μη χρειάζεται οι ΗΠΑ να ασχολούνται με προβλήματα και κρίσεις. Τα κριτήρια επιλογής τοποτηρητών είναι θαλά: θα μετρήσει ο βαθμός εμπιστοσύνης, η ικανότητα να φέρουν εις πέρας την αποστολή ή και η προσήλωση στον Τραμπ και τις απόψεις του. Σε αυτό το πνεύμα η Ιταλία θα είναι σε πρώτη φάση ο σημαντικότερος εταίρος των Αμερικανών στην Ευρώπη. Ίσως να αφαιρεθεί χώρος στον Πούτιν για ελιγμούς στον μετασσοβιετικό χώρο, αν εξεureθεί ικανοποιητική για τον Τραμπ λύση στην Ουκρανία. Ενώ, Ισραήλ, Σαουδική Αραβία και Τουρκία βρίσκονται σε πρώτο πλάνο στη Μέση Ανατολή.

Η προσέγγιση ενός προσώπου με τα χαρακτηριστικά του Τραμπ

δεν είναι εύκολη. Η τόνωση του «εγώ» του έχει όρια και δεν αποτρέπει λύπη. Σέβεται την ισχύ και τις ηγεσίες, κυρίως τις αυταρχικές. Η Αθήνα δεν πλεονεκτεί σε κάτι από τα παραπάνω. Στη συναλλακτική σχέση μαζί του, πάντως, φροντίζουμε να είμαστε χρήσιμοι, επινυποτιμικοί και ενεργητικοί στην ανάλυση πρωτοβουλιών περιφερειακού επιπέδου, με έμφαση σε επιχειρηματικά σχέδια. Χρειάζεται, εξίσου, να διαμεσολαβούμε για να δίνουμε λύσεις προκειμένου να μην απαιτείται η τακτική παρέμβαση των ΗΠΑ, προσβλέποντας σε τακτικές διαβουλεύσεις, αλλά και στην αναγνώρισή μας ως υπολογίσιμο παίκτη, ειδικότερα όταν τυχόν προκύψουν κρίσεις.

Ο κ. Κωνσταντίνος Φίλης είναι διευθυντής του Ινστιτούτου Διεθνών Υποθέσεων (IGA) και καθηγητής του Αμερικανικού Κολλεγίου Ελλάδος.

22%

των Ευρωπαίων θεωρούν τις ΗΠΑ «σύμμαχο» (στον μέσο όρο εννέα κρατών-μελών της Ε.Ε. που συμμετείχαν στην έρευνα, συμπεριλαμβανομένων της Γερμανίας, της Γαλλίας, της Ισπανίας, της Ιταλίας και της Πολωνίας).



39%

των Κινέζων βλέπουν τη Ρωσία ως σύμμαχο, με τους Ρώσους να ανταποδίδουν τη φιλοφρόνηση στην Κίνα (36%).

Πολωνός αγρότης -υποστηρικτής του Τραμπ- συμμετέχει σε συγκέντρωση διαμαρτυρίας έξω από τα γραφεία της Κομισιόν στη Βαρσοβία, κατά της εμπορικής συμφωνίας Mercosur μεταξύ της Ε.Ε. και χωρών της Νότιας Αμερικής για την προστασία τροφίμων και ποτών, στις αρχές του έτους. Η πιθανότητα ενός ενιαίου ευρωπαϊκού μετώπου κατά του τραμπισμού μοιάζει απίθανη.

ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΟΥ ΤΡΑΜΠ

Του **ΤΙΜΟΘΙ ΓΚΑΡΤΟΝ ΑΣ**

Όταν ο Ντόναλντ Τραμπ, ο επανεκλεγμένος πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών, εποφθαλμία τη Γροιλανδία, τον Παναμά και τον Καναδά, όπως κάποτε ο Βλαντιμίρ Πούτιν την Κριμαία και ο Σι Τζινπίνγκ την Ταιβάν, ενσαρκώνει τόσο το σύμπλωμα όσο και την αιτία μιας νέας παγκόσμιας αταξίας. Ο «τραμπισμός» δεν είναι παρά μια εκδοχή του συναλλακτισμού, που έχει αναδειχθεί σε κυρίαρχο μοτίβο της νέας αυτής αταξίας. Οι φιλελεύθερες δημοκρατίες, ιδιαίτερα στην Ευρώπη, πρέπει να αφυπνιστούν και να αναγνωρίσουν την επιτακτικότητα αυτής της νέας πραγματικότητας.

Η Ρωσία και η Κίνα έχουν εξελιχθεί σε αναθεωρητικές μεγάλες δυνάμεις, ενώ μεσαίες δυνάμεις όπως η Τουρκία, η Βραζιλία και η Νότια Αφρική συνεργάζονται πρόθυμα με όλες τις πλευρές. Ταυτόχρονα, ο κόσμος βρίσκεται αντιμέτωπος με πολέμους – στην Ουκρανία, στη Μέση Ανατολή και στο Σουδάν. Οι περισσότεροι Ευρωπαίοι συνεχίζουν να ζουν σαν να βρίσκονται στις συνθήκες ειρήνης του τέλους του 20ού αιώνα, ενώ ο κόσμος γύρω τους θυμίζει όλο και περισσότερο την Ευρώπη του τέλους του 19ου αιώνα, όταν οι μεγάλες δυνάμεις και οι αυτοκρατορίες βρίσκονταν σε έντονο ανταγωνισμό. Η γεωπολιτική σκηνή πλέον εκτείνεται σε πλανητική κλίμακα και η πλειονότητα των πρωταγωνιστών δεν ανήκει στη Δύση. Οι Ηνωμένες Πολιτείες του Τραμπ είναι πιθανότερο να λειτουργήσουν όπως αυτές οι συναλλακτικές μεγάλες δυνάμεις, παρά όπως, για παράδειγμα, η Γερμανία ή η Σουηδία.

Αυτή η σκληρή πραγματικότητα αναδεικνύεται μέσα από μια νέα δημοσκοπηση, που διεξήχθη σε 24 χώρες και δημοσιεύθηκε πρόσφατα από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Εξωτερικών Σχέσεων (ECFR). Η έρευνα, που εκπονήθηκε σε συνεργασία με το ερευνητικό μας πρόγραμμα

Μπορεί η Ευρώπη να μπει στο παζάρι της νέας εποχής;

Η διεθνής δημοσκοπηση, που δείχνει τις διαθέσεις απέναντι στον επανεκλεγέντα πρόεδρο και η συνταγή της «συναλλακτικής» διπλωματίας που πρέπει να ακολουθήσουν οι φιλελεύθερες δημοκρατίες

«Η Ευρώπη σε έναν μεταβαλλόμενο κόσμο» του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης, είναι η τρίτη που πραγματοποιούμε μετά τις 24 Φεβρουαρίου 2022, όταν η πλούσιος κλίμακας εισβολή του Πούτιν στην Ουκρανία έθεσε τέλος στην εποχή που ακολουθούσε την πτώση του Τείχους.

Ευρήματα που εκπλήσσουν

Ακολουθούν ορισμένα ευρήματα που πιθανότατα θα σας εκπλήξουν. Πολλοί εκτός Ευρώπης καλωσορίζουν την επιστροφή του Τραμπ, θεωρώντας ότι θα ωφεληθεί η χώρα τους, την παγκόσμια ειρήνη και, ειδικότερα, την επίτευξη ειρήνης στην Ουκρανία και στη Μέση Ανατολή. Στην Ινδία και τη Σαουδική Αραβία, η απόλυτη πλειοψηφία συμπεριζέται αυτές τις απόψεις. Παρόμοια τάση καταγράφεται σε χώρες όπως η Κίνα, η Βραζιλία, η Νότια Αφρική και η Ρωσία, όπου –ανάλογα με το ερώτημα– κυριαρχεί είτε με απόλυτη είτε με σχετική πλειοψηφία. Αντιθέτως, η Ευρώπη και η Νότια Κορέα (η οποία, όπως και η Ευρώπη, εξαρτάται για την ασφάλειά της από τις ΗΠΑ) είναι οι μόνες που ξεχωρίζουν, εκφράζοντας την ανησυχία τους για τον αντίκτυπο μιας διακυβέρνησης Τραμπ.

Όπως διαπιστώσαμε και στις δύο προηγούμενες έρευνές μας, πολλές χώρες παγκοσμίως εξακολουθούν να θεωρούν τη Ρωσία

του Πούτιν αποδεκτό διεθνή εταίρο, παρά τον σκληρό νεοαποικιακό πόλεμο που διεξάγει κατά της Ουκρανίας. Η απόλυτη ή σχετική πλειοψηφία όλων αυτών των χωρών εκτιμά επίσης ότι η Ρωσία θα αυξήσει την παγκόσμια επιρροή της την επόμενη δεκαετία. Αυτή είναι, λοιπόν, η κατάληξη της πρόωρης και εφησυχαστικής ρητορικής των δυτικών ηγετών περί «στρατηγικής ήττας» της Ρωσίας στην Ουκρανία. Ο υπόλοιπος κόσμος δεν συμμερίζεται αυτήν την αντίληψη.

Βεβαίως, οι περισσότεροι πιστεύουν επίσης ότι οι ήδη ισχυρές Ηνωμένες Πολιτείες θα ενισχύσουν την παγκόσμια επιρροή τους την επόμενη δεκαετία. Στη συνέχεια, όμως, ρωτήσαμε εάν πιστεύουν ότι μέσα στα επόμενα 20 χρόνια «η Κίνα θα είναι η ισχυρότερη δύναμη στον κόσμο – ισχυρότερη από τις Ηνωμένες Πολιτείες». Η πλειοψηφία σχεδόν σε κάθε χώρα όπου διεξήχθη η δημοσκοπηση απάντησε ότι ναι, η Κίνα θα είναι ισχυρότερη από τις ΗΠΑ. Αξιοσημείωτο είναι ότι στον ακόμην και στις ίδιες τις Ηνωμένες Πολιτείες, όσοι εκφράζουν σαφή άποψη είναι μοιρασμένοι 50-50. Μόνο στη Νότια Κορέα και στην Ουκρανία καταγράφεται συντριπτική βεβαιότητα πως οι Ηνωμένες Πολιτείες θα διατηρήσουν την παγκόσμια πρωτοκαθεδρία τους. Πρόκειται, φυσικά, για μια αποτυπωμένη αυθόρμητη απάντησαν,

αλλά αυτές οι αντιλήψεις από μόνες τους αποτελούν μια σημαντική διάσταση ισχύος.

«Απαραίτητος» εταίρος

Αυτά αφορούν όλο τον πλανήτη, τι γίνεται όμως με τη Δύση; Στα τέλη του 2022, υπό το σοκ της πλήρους εισβολής του Πούτιν στην Ουκρανία, η παγκόσμια δημοσκοπότης μας ανέδειξε μια Δύση σε μεγάλο βαθμό ενωμένη, αλλά αποκομμένη από τον υπόλοιπο κόσμο. Οχι πια. Αντικειμενικά, βεβαίως, η διατλαντική σχέση παραμένει μια πιο ανθεκτική, δομημένη και βαθιά συμμαχία από οτιδήποτε έχουμε δει μέχρι στιγμής στην ομάδα των BRICS (Βραζιλία, Ρωσία, Ινδία, Κίνα, Νότια Αφρική, και πέντε ακόμη χώρες που εντάσσονται πλέον) ή στον λεγόμενο άξονα Ρωσίας, Κίνας, Ιράν και Βόρειας Κορέας. Δεν έχουν, όμως, καμία αντιστοιχία με το ΝΑΤΟ.

Υποκειμενικά, ωστόσο, η εικόνα διαφέρει. Ένα από τα πιο εντυπωσιακά ευρήματα της φετινής δημοσκοπησης είναι ότι στον μέσο όρο εννέα κρατών-μελών της Ε.Ε. που συμμετείχαν στην έρευνα, συμπεριλαμβανομένων της Γερμανίας, της Γαλλίας, της Ισπανίας, της Ιταλίας και της Πολωνίας, μόλις το 22% των Ευρωπαίων θεωρεί τις ΗΠΑ «σύμμαχο». Το 51% θεωρεί τις ΗΠΑ «απαραίτητο εταίρο», αλλά τι είδους συμμαχία είναι αυτή, όταν μόνο λι-

γότερο από το ένα τέταρτο των ερωτηθέντων τις θεωρεί σύμμαχο; Συγκριτικά, πολύ περισσότεροι Κινέζοι βλέπουν τη Ρωσία ως σύμμαχο (39%), με τους Ρώσους να ανταποδίδουν τη φιλοφρόνηση στην Κίνα (36%), παρά οι Ευρωπαίοι τις ΗΠΑ.

Αναλύοντας περαιτέρω τα δεδομένα, διαπιστώνουμε ότι οι Ευρωπαίοι εμφανίζονται διασπασμένοι ως προς την άποψή τους για τον Τραμπ, με τις χώρες της κεντρικής και νοτιοανατολικής Ευρώπης (Ουγγαρία, Βουλγαρία, Ρουμανία) να έχουν σαφώς θετικότερη στάση απέναντί του. Αρκεί να δει κανείς την ενθουσιώδη υποδοχή που του επιφύλαξαν Ευρωπαίοι πολιτικοί, όπως η Τζόρτζια Μελόνι της Ιταλίας, ο Βίκτορ Ορμπαν της Ουγγαρίας και ο Νάιτζελ Φάρατζ της Βρετανίας. Αν και η επιστροφή του Τραμπ μπορεί να ωθήσει την Ευρώπη να αναλάβει μεγαλύτερη ευθύνη για την άμυνά της, η πιθανότητα ενός ενιαίου ευρωπαϊκού μετώπου κατά του τραμπισμού παραμένει απίθανη. Μεμονωμένα ευρωπαϊκά κράτη θα επιδιώξουν να συνάψουν τις δικές τους συμφωνίες με τις ΗΠΑ. Είναι πιθανό να πάρουν το θάρρος να υιοθετήσουν μια ακόμη πιο συναλλακτική προσέγγιση και στις μεταξύ τους σχέσεις.

Τα τέσσερα διδάγματα

Διαιρεμένη Ευρώπη, διαιρεμένη Δύση, συναλλακτικός κόσμος – τι πρέπει, λοιπόν, να γίνει; Οι φιλελεύθερες δημοκρατίες γενικά, και οι ευρωπαϊκές ειδικότερα, οφείλουν να αντιλήσουν τέσσερα διδάγματα. Πρώτον, να δουν τον κόσμο όπως πραγματικά είναι και όχι όπως θα επιθυμούσαν να είναι. Δεύτερον, να αποφεύγουν κάθε γενικόλογη ρητορική για τον «Παγκόσμιο Νότο» και να προσεγγίζουν αυτές τις χώρες όπως αντιλαμβάνονται οι ίδιες τον εαυτό τους: ως ξεχωριστές μεγάλες και μεσαίες δυνάμεις, με δική τους μοναδική ιστορία, πολιτισμό και εθνικά συμφέροντα. (Όπως επισήμανε προσφάτως η ειδική στα θέματα της Κίνας, Οριάννα Σκάλαρ Μάστρο, η εκπόνηση περισσότερων περιφερειακών μελετών στα πανεπιστήμια και στις δεξαμενές σκέψης μας θα συμβάλει σε αυτό.) Απατούνται,

συνεπώς, εξατομικευμένες πολιτικές για την Ινδία, την Τουρκία, την Κίνα, τη Νότια Αφρική και ούτω καθεξής.

Τρίτον, να εγκαταλείψουν τη δυαδική, ψυχροπολεμική λογική του «μαζί μας ή εναντίον μας». Σε αυτό που η τελευταία μας έκθεση ECFR-Oxford για την παγκόσμια κοινή γνώμη περιέγραψε ως «κόσμο à la carte», οι δυνάμεις αυτές εμφανίζονται πρόθυμες να ευθυγραμμιστούν με τις Ηνωμένες Πολιτείες σε έναν τομέα, με την Κίνα σε έναν άλλο (όπως οι οικονομικοί δεσμοί), με τη Ρωσία σε έναν τρίτο (όπως οι στρατιωτικοί δεσμοί της Ινδίας) και με την Ευρώπη σε έναν ακόμη. Παρά τις επιφυλάξεις μας, πρέπει να είμαστε έτοιμοι να υιοθετήσουμε παρόμοια προσέγγιση – να συνεργαστούμε με την Κίνα σε οικονομικά και περιβαλλοντικά θέματα, για παράδειγμα, ενώ ταυτόχρονα θα συνεχίζουμε να καταδικάζουμε το ιστορικό της στις παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αυτό αποτελεί πρόκληση για τις φιλελεύθερες κοινωνίες που βασίζονται σε αξίες και για όσες έχουν ενταχθεί σε μια Ευρωπαϊκή Ένωση που στηρίζεται στο κράτος δικαίου. Αναμφίβολα, δεν πρέπει να απαρνηθούμε τις θεμελιώδεις φιλελεύθερες αξίες μας, ακόμη και όταν ο τραμπικός «αλέκτωρ φωνήσει», αλλά ο κόσμος μας είναι σκληρός και αδυσώππτος.

Τέλος, σε έναν τέτοιο κόσμο, η τύχη ευνοεί τους ισχυρούς. Για μια Ευρώπη που αποτελείται αποκλειστικά από μικρές και μεσαίες δυνάμεις, ο μόνος τρόπος ώστε να αποκτήσει επαρκή ισχύ είναι η συντονισμένη συλλογική δράση – συμπεριλαμβανομένης της στενότερης συνεργασίας μεταξύ Βρετανίας και πειρατωτικής Ευρώπης. Η ισχύς εν τη ενώσει.

Εν ολίγοις, οι δημοκρατίες της Ευρώπης οφείλουν να είναι λιγότερο συναλλακτικές μεταξύ τους, αλλά, δρώντας συλλογικά, να υιοθετήσουν μια πιο συναλλακτική προσέγγιση απέναντι στις μεγάλες και μεσαίες δυνάμεις αυτού του τραμπικού κόσμου.

Ο κ. Τίμοθι Γκάρτον Ας συνυπογράφει την έκθεση για την παγκόσμια δημοσκοπηση του ECFR μαζί με τους κ. Ιβάν Κράστεφ και Μάρκ Λέοναρντ.

SMART FORWARD.

KAPODISTRIAS
AUTOMOTIVE PARTS

ΕΠΙΣΗΜΟΣ ΔΙΑΝΟΜΕΑΣ

ΧΡ. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ & ΥΙΟΙ ΛΤΔ
Καντάρας 54, Καϊμακλί, 1037 Λευκωσία - Κύπρος
sales@chrkapodistrias.com, **T. 22348600**



Κανείς δεν στέφεται πρωταθλητής από τον πρώτο γύρο, ούτε το προβάδισμα που έχει αποκτήσει η Λίβερπουλ είναι τέτοιο που να απαγορεύει στους αντιπάλους της να τρέφουν ελπίδες. Το σίγουρο όμως είναι πως αυτή η Λίβερπουλ έχει προσδώσει κάτι νέο στο αγγλικό ποδόσφαιρο.

ΑΡΝΕ ΣΛΟΤ

Η Λίβερπουλ ξαναβρίσκει το «total football»

Πώς ο Ολλανδός προπονητής δημιουργεί συνεχώς κίνητρα για τους παίκτες του

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Τη δική του σφραγίδα στην ιστορία της Λίβερπουλ και του αγγλικού ποδοσφαίρου φαίνεται ικανός να αφήσει ο Άρνε Σλοτ, ο Ολλανδός καθοδηγητής των «ρεντς», που έχει την ομάδα του στα μισά του πρωταθλήματος να είναι πρώτη με άνεση, να παίζει ελκυστικό ποδόσφαιρο και να σκοράρει ακατάπαυστα, «κερδίζοντας» όχι μόνο τους δικούς της φιλάθλους, αλλά και τους ουδέτερους.

Δεν είναι μόνο στο πρωτάθλημα που λάμπει η ομάδα του Ανφιλντ. Εκτός από το προβάδισμα των 4 βαθμών (και με αγώνα λιγότερο) από την Αρσεναλ στην Premier League –αυτό που στην Ελλάδα αποκαλούμε «πρωταθλήτρια χειμώνα»– η Λίβερπουλ είναι πρωτοπόρος και στη βαθμολογία του νέου Champions League, ενώ συνεχίζει στο Λιγκ Καπ και το Κύπελλο Αγγλίας.

Και αν ο προκάτοχος του Σλοτ, Γιούργκεν Κλοπ, θα μείνει για πάντα στην καρδιά των φίλων της ομάδας του αγγλικού λιμανιού, ο Ολλανδός έχει πείσει πλέον και τους πιο δύσπιστους ότι ήταν μια εξαιρετική επιλογή για διάδοχο του Γερμανού στον πάγκο της Λίβερπουλ. Σε συνδυασμό με την παρακμή των δύο ομάδων του Μάντσεστερ και τη δυσκολία εκείνων του Λονδίνου να επιδείξουν σταθερότητα, η Λίβερπουλ προβάλλει ως το μεγάλο φαβορί για τον τίτλο στην Αγγλία, αλλά και ικανή για την επιστροφή της και στον ευρωπαϊκό θρόνο.

Συνεχής πίεση

Τι είναι όμως εκείνο που έχει κάνει τους «ρεντς» τόσο εντυπωσιακά αποτελεσματικούς από τους πρώτους μήνες της θητείας του πρώην προπονητή της Φέγενορντ στο Ανφιλντ; Το στυλ του Σλοτ μπορεί να περιγραφεί ως η μοντέρνα εκδοχή του «total football» (δηλαδή ολοκληρωτικού ποδοσφαίρου), που εισήγαγε πριν από 55 χρόνια η ολλανδική σχολή.

Στη Λίβερπουλ εφαρμόζει σύστημα 4-2-3-1 με δύο κεντρικούς χαφ για την ορθή μετάβαση από την άμυνα στην επίθεση, αφήνοντας στην άκρη το κλασικό στυλ της ομάδας, 4-3-3. Η κατοχή και η πίεση είναι αναπόσπαστα στοιχεία, χωρίς μεγάλη διαφοροποίηση από το δυναμικό παιχνίδι γρήγορης μετάβασης που εφάρμοζε ο Γιούργκεν Κλοπ.

Ωστόσο το κύριο στοιχείο της μοντέρνας εκδοχής του ολοκληρωτικού ποδοσφαίρου που εφαρμόζει ο Σλοτ είναι αυτό των απελευθερωμένων ρόλων και της συνεχούς αλλαγής ρόλης του παιχνιδιού, σε αν-



Ο Άρνε Σλοτ έχει πείσει πλέον και τους πιο δύσπιστους ότι ήταν εξαιρετική επιλογή για διάδοχος του Κλοπ στον πάγκο της Λίβερπουλ.

“

Το περισσότερο που σκέπτομαι για το ποδόσφαιρο είναι πώς μπορώ να βρω τρόπο για να προσδώσω πιο πολλή ενέργεια στον κάθε παίκτη και σε όλη την ομάδα.

τίθεση με το πιο στατικό και συγκεκριμένο σύστημα ρόλων που εφαρμόζει στη Μάντσεστερ Σίτι ο Πιπ Γκουαρδιόλα, το θρυλικό πλέον «τίκι-τάκα».

Κυρίαρχο συστατικό της διδασκαλίας του 46χρονου προπονητή δεν είναι το πώς θα κινηθεί κάθε παίκτης, αλλά πώς θα δώσει περισσότερη ενέργεια και κίνητρο στους

ποδοσφαιριστές για να ξεδιπλώσουν ο καθένας το δικό του ταλέντο στο χορτάρι, στο πλαίσιο φυσικά της ομαδικής προσπάθειας – κάτι αντίστοιχο δηλαδή με το στυλ που έφερε τον Κάρλο Αντσελότι και τη Ρεάλ Μαδρίτης επανειλημμένως στην κορυφή της Ευρώπης και του κόσμου.

«Τον περισσότερο χρόνο που σκέπτομαι περί ποδοσφαίρου, ο κόσμος νομίζει ότι σκέπτομαι για τις τακτικές επί χάρτου, αλλά αυτό είναι το αντίθετο από την πραγματικότητα. Το περισσότερο που σκέπτομαι για το ποδόσφαιρο είναι πώς μπορώ να βρω τρόπο για να προσδώσω πιο πολλή ενέργεια στον κάθε παίκτη και σε όλη την ομάδα», δήλωσε ο Ολλανδός τεχνικός πριν από δύο μήνες.

«Έτσι έχω τη μόνιμη σκέψη του “τι θα πω αύριο για να τους δώσω νέο κίνητρο;” και κάποιες φορές χρειάζεται να είμαι σκληρός μαζί τους, άλλες φορές να τους επαινώ. Εκεί είναι που θεωρώ ότι περιστρέφονται οι σκέψεις μου στο 99% του χρόνου», πρόσθεσε ο Σλοτ.

Το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα της εξέλιξης της Λίβερπουλ υπό τον Ολλανδό προπονητή δεν είναι ούτε τα γκολ με το... τσουβάλι που πετυχαίνει η ομάδα του ούτε οι φαν-

ταστικές επιδόσεις του άφθαστου φέτος Μοχάμεντ Σαλάχ, του Αιγύπτιου που σκοράρει και δημιουργεί γκολ ακατάπαυστα. Η έκπληξη της σεζόν μέχρι τώρα είναι η εξέλιξη του δεξιού μπακ-χαφ Τρεντ Αλεξάντερ-Αρνολντ.

Ο διεθνής Αγγλος ήταν παλιά ένας κλασικός δεξιός μπακ με προωθήσεις, ώσπου τον μετακίνησε ο Γιούργκεν Κλοπ στη μεσοία γραμμή, θέση όπου έπαιξε και στην Εθνική Αγγλίας. Με τον Σλοτ, όμως, ο Αλεξάντερ-Αρνολντ επέστρεψε κοντά στην πλάγια γραμμή (ως επί το πλείστον), ενισχύοντας τη δεξιά πτέρυγα της Λίβερπουλ και δημιουργώντας κάτι σαν το αγγλικό γράμμα L στην άμυνα των «ρεντς», με τρεις πίσω και τον Αλεξάντερ-Αρνολντ λίγο πιο μπροστά ώστε να μεταφέρει αποτελεσματικά την πίεση από την άμυνα στην πτέρυγα και στη μεσοία γραμμή. Το σημαντικότερο, δεν επιδίδεται σε σέντρες ή αλλαγές πλεύρας, αλλά επιλέγει διαγώνιες ή κάθετες πάσες που αλλάζουν το παιχνίδι και προκαλούν «τρικυμία» στον αντίπαλο. Και μάλιστα, οι πάσες του είναι ακριβείς σε πολύ μεγαλύτερο ποσοστό σε σχέση με το πρόσφατο παρελθόν. Τέτοια είναι η λάμψη του με τη φανέλα της πρωτοπόρου της Premier League, ώστε υπάρχει καταγεγραμμένο ενδιαφέρον της Ρεάλ Μαδρίτης να τον ντύσει στα λευκά το συντομότερο.

Η χρονιά των ρεκόρ!

Ειδικά το ποσοστό νικών ανά αγώνα της φρεντινής Λίβερπουλ είναι πρωτοφανές. Κανείς άλλος τεχνικός στην ιστορία της δεν είχε 85% νικηφόρους αγώνες στα πρώτα 27 ματς σε όλες τις διοργανώσεις.

Οι προβολές, πάντως, δείχνουν ότι εκτός απροόπτου η σεζόν αυτή πάει να γίνει σεζόν των ρεκόρ και των τίτλων για την ομάδα με τα κόκκινα. Είναι δε ευτύχημα και για τον Κώστα Τσιμίκι, ο οποίος βρίσκεται σε αυτή την ομάδα, έχοντας το δικό του μερίδιο στην επιτυχία της.

Κανείς φυσικά δεν στέφεται πρωταθλητής από τον πρώτο γύρο, ούτε το προβάδισμα που έχει αποκτήσει η Λίβερπουλ είναι τέτοιο που να απαγορεύει στους αντιπάλους της, και κυρίως την πιο αξιόπιστη αυτών, την Αρσεναλ, να τρέφουν ελπίδες. Το σίγουρο όμως είναι πως αυτή η Λίβερπουλ έχει προσδώσει κάτι νέο στο αγγλικό ποδόσφαιρο, που είναι ικανό να δημιουργήσει όχι μόνο τάση αλλά και σχολή, συνθέτοντας μια δυναστεία μαζί με την περίοδο Κλοπ, όπως είχε κάνει στον 20ό αιώνα η ίδια ομάδα με τους Μπιλ Σάνκλι, Μπομπ Πέισλι, Τζο Φάγκαν και Κένι Νταλγκλίσ (1959-1991).

ΑΠΟΨΕΙΣ

Πολιτικο-ποδοσφαιρικός φονταμενταλισμός



Του **ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΝΟΥ**

Είναι μια αναγκαία, στο πλαίσιο των ανθρωπιστικών επιστημών, να εξευρεθούν άλλοι όροι, προκειμένου να περιγράψουν την πραγματικότητα στην κυπριακή κοινωνία. Οτιδήποτε έχει επινοηθεί εκ μέρους των επιστημόνων, δεν είναι αρκετά ακριβές για να οριοθετήσει την εγχώρια αντίληψη, περί πολιτικής και ποδοσφαίρου. Το «άρτον και θεάματα» της αρχαίας Ρώμης μοιάζει αρχαίο, το «όπιο του λαού» κλισέ, ενώ η «κομματικοποίηση του ποδοσφαίρου», που για δεκαετίες καθόρισε τις εξελίξεις στο νησί, είναι μια εντελώς ξεπερασμένη. Καλά-καλά φαίνεται να έχουμε εξέλθει και από την «ποδοσφαιροποίηση των κομμάτων», καθότι οι μηχανισμοί τους, εδώ και χρόνια, ενσωμάτωσαν τακτικές και μεθόδους που χρησιμοποιούνται στον διοικητικό χώρο του ποδοσφαίρου.

Πλέον φαίνεται να εισερχόμαστε σε αχαρτογράφητα εντελώς πεδία. Η λυσοσάλεα προσπάθεια των μελών του πολιτικού στίβου να εξεγύρουν βοήθειες ενόψει των εκλογικών αναμετρήσεων, σε συνδυασμό με την ασυγκράτητη ορμή των ποδοσφαιρικών παραγόντων να εντοπίσουν αποκούμπα, που θα τους απαλλάξουν από τα δυσβάσταχτα χρέη, πρόκειται να γεννήσουν τερατώδεις καταστάσεις, για την κοινωνία.

Το κοκτέιλ τούτου του εκρηκτικού μείγματος γίνεται ακόμη πιο απειλητικό, άμα κανείς λάβει υπόψη τη στάση που τηρεί έναντι των εξελίξεων, το κοινό. Ο κόσμος όχι μόνο δεν δυσανασχετεί, όχι μόνο δεν αντιλαμβάνεται ότι είναι το θύμα της όλης διαδικασίας, αλλά επιθυμεί μανιωδώς να συμμετάσχει σε τούτου του είδους την πόλωση, που δημιουργείται και περιλαμβάνει μεγάλα σωματεία, κόμματα και υποψήφιους βουλευτές ή και προέδρους της Δημοκρατίας. Ο φανατισμός, η υπερβολική προσήλωση στα οπαδικά και κομματικά συνιστήματα, δεν επιτρέπει στο μεγαλύτερο κομμάτι του κόσμου να κατανοήσει την πραγματικότητα, καθότι με θολωμένο μυαλό επιθυμεί σφοδρά να επικρατήσει έναντι των αντιπάλων.

Τα τελευταία γεγονότα που σχετίζονται με την εξόφληση των χρεών των ομάδων προς το κράτος, ανέδειξαν τον πολιτικο-ποδοσφαιρικό φονταμενταλισμό που χαρακτηρίζει μερίδα της κοινωνίας, όπως επίσης και την αδιότακτη επιθυμία για την κατάληψη της εξουσίας εκ μέρους των πολιτικών. Ας ληφθεί κιόλας υπόψη ότι δεν βρισκόμαστε καν σε προεκλογική περίοδο. Ομάδες και κόμματα ή πολιτικοί υποψήφιοι τείνουν να ενοποιηθούν, μη λαμβάνοντας υπόψη καμία παράμετρο που σχετίζεται με το συλλογικό καλό, τον πολιτικό πολιτισμό και την υπεράσπιση της κοινωνίας.

Το παιχνίδι εξουσίας χοντραίνει και το κοινό συμμετέχει με μισαλλοδοξία, υπακούοντας τυφλά με φανατική προσήλωση τις ποδοσφαιρικο-πολιτικές αρχές που υπηρετεί. Ο πολιτικο-ποδοσφαιρικός φονταμενταλισμός εκκολάπτεται...

Θηλιά στο λαιμό και ευκαιρία...



Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΝΝΙΔΗ**

Οι απόψεις μπορεί να διαίστανται, ως προς την εξέλιξη των γεγονότων και πολύ περισσότερο τη διαχείριση, σε σχέση με τις πρόσφατες δηλώσεις του υπουργού Εργασίας και το... άδειασμά του στη συνέχεια από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Αυτό όμως που λογικά κανείς δεν μπορεί να αμφισβητήσει, είναι το γεγονός πως εδώ και χρόνια, δεκαετίες για να είμαστε πιο σωστοί, είναι η πρώτη φορά που κάτι αλλάζει, ως προς το διαχρονικό πρόβλημα της ασυνέπειας των ποδοσφαιρικών σωματείων έναντι των υποχρεώσεών τους προς το κράτος.

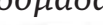
Είναι η πρώτη κυβέρνηση, που για την ώρα τουλάχιστον, δείχνει και αποφασιστικότητα αλλά και ικανότητα να πετύχει ουσιαστική λύση του προβλήματος. Όλες οι προηγούμενες, από το μακρινό 1998 κι έπειτα, είτε χάριζαν, είτε διέγραφαν, είτε διακανόνιζαν χρέη των ποδοσφαιρικών σωματείων ή απλώς σφύριζαν αδιάφορα, σπρώχνοντας συνεχώς το όλο θέμα κάτω από το χαλί.

Λογικό είναι, στην πλευρά των ομάδων και των πλείστον, ίσως, ένθερμων υποστηρικτών τους, η τωρινή κυβέρνηση και οι εμπλεκόμενοι στο θέμα αξιωματούχοι της να αποτελούν κόκκινο πανί. Μια δεύτερη ανάγνωση του όλου θέματος, μια πιο ψυχραιμη αλλά και μακροπρόθεσμη προσέγγιση, λογικά θα πρέπει να το διαφοροποιεί. Τα συσσωρευμένα εκατομμύρια συνολικών οφειλών της συντριπτικής πλειονότητας των σωματείων, είναι αποτέλεσμα της ανοχής από την πολιτεία και της συνεχιζόμενης κακοδιαχείρισης από τις εκάστοτε ποδοσφαιρικές διοικήσεις, η ευθύνη των οποίων για τις λανθασμένες οικονομικές πολιτικές, χρόνια τώρα, επιβεβαιώνεται και από τα πολλά άλλα ζητήματα που κατά καιρούς προκύπτουν, στις υποχρεώσεις τους και έναντι των υπαλλήλων τους, ποδοσφαιριστών κυρίως και όχι μόνο.

Η τροπή που έχει πάρει το θέμα και η πιθανότητα σοβαρών συνεπειών από τη στιγμή που υποθέσεις οδηγούνται πλέον ενώπιον δικαστηρίων, βάζει με πίεση, ίσως και τη θηλιά στο λαιμό κάποιων, την ίδια ώρα, ωστόσο, δημιουργεί μια ευκαιρία! Την τελευταία ίσως για κάποιους, όχι απλώς να πληρώσουν για να αποφύγουν τις συνέπειες, αλλά γενικότερα να λειτουργήσουν πλέον σε πιο σωστό, κυρίως υγιή οικονομικά πλαίσια. Αποδεχόμενοι, έστω, την ικανότητα άλλων δυνάμεων του χώρου να υπερτερούν σε οικονομικό επίπεδο. Έτσι ίσχυε πάντα στο ποδόσφαιρο και όχι μόνο στην Κύπρο, με διαφορετικά ίσως τα... μεγέθη.

Και η ανάγκη να ανταποκριθούν κάποιοι στον ανταγωνισμό και στη νέα τάξη πραγμάτων του κυπριακού ποδοσφαίρου, ούτε ως άλλοθι μπορεί να λειτουργήσει ούτε ως δικαιολογία ως προς την αλόγιστη σπατάλη, τη μόνιμη (μεγάλη) διαφορά εσόδων και εξόδων και κατ' επέκταση τα ελλείμματα εκατομμυρίων της κάθε χρονιάς.

Ουδείς υπεράνω του Νόμου, διαμνύει πλέον η Πολιτεία, ουδείς υπεράνω της βιωσιμότητας ιστορικών σωματείων πρέπει να είναι το σύνθημα στην πλευρά του ποδοσφαίρου...

Μεταβολές εβδομάδας		Dow Jones		Nasdaq		Nikkei		Dax		FTSE 100			ΔΙΕΘΝΗ Υπό την απειλή νέων πιέσεων οι γερμανικές επιχειρήσεις Σελ. 10	Πετρέλαιο		€/ \$	
	Χ.Α.Κ. 2,35%		Χ.Α. 1,39%		3,98%		2,86%		-2,88%		1,67%		0,87%		3,38%		0,42%

ΔΙΑΒΑΣΤΕ



ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΩΝ

Εύθραυστη η ανάκαμψη του ευρωπαϊκού Νότου

Η **εντυπωσιακή** ανάκαμψη των οικονομιών του ευρωπαϊκού Νότου, ή γενικότερα της «περιφέρειας» της Ευρωζώνης, έχει ενσπείρει ενθουσιασμό στους οικονομολόγους. Ωστόσο, αρκετοί παραμένουν επιφυλακτικοί και εκφράζουν φόβους πως πρόκειται για προσωρινή φάση που δεν θα έχει συνέχεια. **Σελ. 9**

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Τα ανοικτά μέτωπα του υπ. Εργασίας

Η **αύξηση** των πραγματικών εισοδημάτων των εργαζομένων, οι μεγάλες προκλήσεις, όπως η αύξηση της απασχόλησης και η ψηφιοποίηση του ΕΦΚΑ, οι συντάξεις χηρείας και τα αναδρομικά τουλάχιστον 350.000 συνταξιούχων, βρίσκονται στην ατζέντα της ηγεσίας του υπ. Εργασίας της Ελλάδας. **Σελ. 6**

ΚΤΗΜΑΤΑΓΟΡΑ ΕΛΛΑΔΑΣ

Περιορισμένη προσφορά ανεβάζει τιμές κατοικιών

Όσο δεν ανεγείρονται νέες κατοικίες, τόσο οι τιμές θα συνεχίσουν να ανεβαίνουν. Σε αυτό το συμπέρασμα καταλήγουν φορείς της κτηματαγοράς, η Τράπεζα της Ελλάδος και το ΙΟΒΕ. Όλοι συμφωνούν ότι η βασική αιτία για το ράλι των τιμών κατοικίας είναι η περιορισμένη προσφορά. **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων		
	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	3,02%	-0,04%
Γερμανία	2,54%	0,02%
Γαλλία	3,31%	-0,10%
Ιταλία	3,65%	-0,09%
Ισπανία	3,18%	-0,07%
Ιρλανδία	2,78%	-0,06%
Ελλάδα	3,31%	-0,06%
Ην. Βασίλειο	4,68%	-0,13%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης		
Οίκος Αξιολόγησης	Μακροπρόθεσμο Χρέος	Προοπτικές (outlook)
DBRS	BBB (High)	Θετική
Fitch	A-	Σταθερή
Moody's	A3	Σταθερή
S&P	A-	Σταθερή
Scope Ratings	A-	Σταθερή

«Μαγνήτης» για ελληνικές εταιρείες

Δραστηριοποιούνται στην Κύπρο περισσότερες από 1500 – Δίοδος για επέκταση στη Μέση Ανατολή

Πόλο έλξης για ελληνικές εταιρείες μεγάλου βεληνικού αποτελεί η Κύπρος. Εταιρείες οι οποίες επένδυσαν σε διάφορους τομείς της οικονομίας με στόχο τη διεύρυνση του πεδίου δραστηριοποίησής τους, αλλά και τη διασπορά του

ρίσκου τους. Η Κύπρος αποτελεί για τις ελληνικές επιχειρήσεις μια ιδιαίτερα ελκυστική δίοδο για περαιτέρω ανοίγματα σε άλλες αγορές και κυρίως αυτής της Μέσης Ανατολής. Σήμερα δραστηριοποιούνται στην Κύπρο πέραν

των 1.500 εταιρειών ελληνικών συμφερόντων, πιστώνοντας την πολιτική και οικονομική της σταθερότητα με αυξημένη ιδιωτική κατανάλωση και ελκυστικό φορολογικό και επενδυτικό πλαίσιο. Το γεγονός αυτό αποτελεί θετική

εξέλιξη για το κυπριακό επιχειρείν, καθώς αποδεικνύει την υψηλή ανταγωνιστικότητα της χώρας σε συνδυασμό με το ευνοϊκό επενδυτικό περιβάλλον που προσφέρει συγκριτικά με ανταγωνιστικούς προορισμούς. Η παρουσία των

παικτών από Ελλάδα αφορά στους τομείς των τροφίμων, της ένδυσης και υποδήσης, του λιανικού εμπορίου, του γενικού εμπορίου, εταιρειών πετρελαιοειδών αλλά και τον χρηματοπιστωτικό και ασφαλιστικό τομέα. **Σελ. 4**

Αβεβαιότητα στην Κύπρο από τους δασμούς Τραμπ



Αβεβαιότητα στη δυναμική της εφοδιαστικής αλυσίδας της Ευρωζώνης και κατ' επέκταση και της Κύπρου δημιουργεί η ανάληψη από αύριο της προεδρίας των ΗΠΑ από τον Ντόναλντ Τραμπ, ο οποίος προανήγγειλε την επιβολή δασμών της τάξης του 10%-20% σε όλες τις εισαγωγές. Οικονομικοί παράγοντες με δηλώσεις στην «Κ» εκφράζουν ανησυχία για τις παρενέργειες που ενδεχομένως να έχει μια τέτοια ενέργεια στις επιχειρήσεις και το λιανεμπόριο, σε άλλους ζωτικούς τομείς της οικονομίας και συνεπώς στους καταναλωτές. **Σελ. 3**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Των **ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ** και **ΟΜΗΡΟΥ ΠΙΣΣΑΡΙΔΗ**

Επιπτώσεις της αποπαγκοσμιοποίησης

Η **παγκοσμιοποίηση**, κυρίαρχο χαρακτηριστικό των κοινωνικοοικονομικών εξελίξεων των τελευταίων δεκαετιών, παρουσιάζει τάσεις αποκλιμάκωσης.

Η άποψη ότι, η απρόσκοπτη προώθηση της παγκοσμιοποίησης αποβαίνει προς γενικό όφελος των οικονομιών, αμφισβητείται, παραγνωρίζοντας τη σημαντική της συμβολή στη μετατόπιση μεγάλου μέρους του παγκόσμιου πληθυσμού (κυρίως στην Κίνα και την Ινδία) από τη φτώχεια στη μεσαία τάξη. Η παγκοσμιοποίηση επικρίνεται ότι συνέβαλε μιν στην ανάπτυξη και διάχυση της τεχνολογίας αλλά ενέτεινε την ανισότητα εντός των χωρών, οδήγησε σε απώλεια θέσεων εργασίας σε νευραλγικούς τομείς και τροφοδότησε την έξαρση ακραίων πολιτικών φαινομένων.

Ήδη, σημειώνονται διαφοροποιημένες τάσεις και σημαντικός αριθμός κρατών, επικαλούμενα λόγους τόνωσης της βιομηχανίας και προστασίας της εγχώριας παραγωγής και θέσεων εργασίας, επιχειρούν να περιορίσουν την εξάρτησή τους από τις διεθνείς αγορές, ιδιαίτερα στους θεωρούμενους στρατηγικούς τομείς προηγμένης τεχνολογίας.

Οι τάσεις αυτές ενισχύονται λόγω της επανεκλογής Τραμπ στις ΗΠΑ, αλλά και της εκλογής άλλων πολιτικών με παρόμοιες εθνικιστικές θέσεις σε άλλες χώρες, οι οποίες έχουν σημαντικές κοινωνικο-οικονομικές προεκτάσεις. Με βάση την επικρατούσα οικονομική θεωρία, η τάση αποπαγκοσμιοποίησης, μέσω επιβολής δασμών και υιοθέτησης δραστηρίων περιορισμών στο εμπόριο, επηρεάζει αρνητικά την παγκό-

σμια οικονομία. Οι παρενέργειες περιλαμβάνουν την κατανομή πόρων με βάση πολιτικές αποφάσεις, αντί την ποιότητα και το κόστος των παραγόμενων προϊόντων, και τη συνακόλουθη αύξηση του πληθωρισμού, που εξαναγκάζει τις κεντρικές τράπεζες να διατηρήσουν τα επιτόκια σε υψηλά επίπεδα, επιδρώντας αναταλτικά στην ανάπτυξη.

Οι εξελίξεις αυτές, ήδη, αποτυπώνονται στις διεθνείς αγορές. Το αρχικό κλίμα ευφορίας, που συνόδευσε την επανεκλογή Τραμπ, λόγω της αναμενόμενης μείωσης της εταιρικής φορολογίας και της πολιτικής απορρυθμίσεων, φαίνεται να υποχωρεί, ενώ το κλίμα αβεβαιότητας εντείνεται και το μακροχρόνιο κόστος χρηματοδότησης των κρατών παρουσιάζει ανοδικές τάσεις. Παράλληλα, παρατηρείται αυ-

ξητική τάση στις τιμές του πετρελαίου, η οποία τροφοδοτεί τον πληθωρισμό, αλλά και τάση ενίσχυσης του δολαρίου, δυσάρεστη εξέλιξη για την πολιτική Τραμπ και τις αναδυόμενες οικονομίες.

Στην ΕΕ, η οποία προβλέπεται να επηρεαστεί ιδιαίτερα λόγω του ανοικτού εμπορικού της χαρακτήρα, υπάρχει προβληματισμός για την ενδεκνυόμενη αντίδραση. Οι εισηγήσεις περιλαμβάνουν την υιοθέτηση παρεμβατικής πολιτικής ενεργούς στήριξης των επηρεαζόμενων στρατηγικών τομέων, και απεξάρτησης και μεγαλύτερης αυτονομίας, μέσω της διαφοροποίησης των εξαγωγικών της αγορών.

Περαιτέρω, προτείνεται η διαπραγμάτευση με την κυβέρνηση Τραμπ, στοχεύοντας σε πρακτικούς και ισομερείς τρόπους ενί-

σχυσης του εμπορίου μεταξύ ΗΠΑ και ΕΕ, που εδράζονται στην αποφυγή επιβολής εμπορικών περιορισμών. Αν δεν καρποφορήσουν οι διαπραγματεύσεις, η ΕΕ οφείλει να είναι σε θέση να επιβάλει, έναντι των ΗΠΑ, αντισταθμιστικούς δασμούς για διασφάλιση των συμφερόντων της.

Η ΕΕ, έχει κάθε συμφέρον να αποφύγει την υιοθέτηση περιοριστικών πολιτικών και να προωθήσει την ενίσχυση του διεθνούς εμπορίου και της διατήρησης του ρόλου του Διεθνούς Οργανισμού Εμπορίου. Το κλίμα, ωστόσο, δεν είναι ιδιαίτερα ευνοϊκό, ούτε εσωτερικά ούτε σε διεθνές επίπεδο.

Ο Ανδρέας Χαράλαμπος και ο Όμηρος Πισσαρίδης είναι οικονομολόγοι και οι απόψεις που εκφράζουν είναι προσωπικές.





Scale Up 2 Programme

Supporting female-led startups accelerate growth

Find out more



ΑΝΑΛΥΣΗ

Του ΦΡΑΝΘΕΣΚΟ ΓΚΕΡΕΡΑ / REUTERS BREAKINGVIEWS

Ο Τραμπ μπορεί να βάλει «φωτιά» στις τιμές

Όταν ο Ντόναλντ Τραμπ δεσμευτεί στην ορκωμοσία της επόμενης Δευτέρας ότι «θα εκτελέσει πιστά το αξίωμα του προέδρου των Ηνωμένων Πολιτειών», η παγκόσμια οικονομία και η πολιτική θα κάνουν ένα άλμα στο άγνωστο. Σε μια εντελώς διαφορετική ημέρα ανάληψης καθηκόντων το 1933 από τον τότε πρόεδρο των ΗΠΑ Φραγκλίνο Ρούζβελτ, ο ίδιος είχε δηλώσει ότι το μόνο πράγμα που έπρεπε να φοβόνται οι πολίτες ήταν «ο ίδιος ο φόβος».



Ενας οριζόντιος δασμός 10% σε όλες τις εισαγωγές θα εκτίνασσε τον πληθωρισμό ξανά στο 3%.

Στη δεύτερη θητεία Τραμπ η μεγαλύτερη αβεβαιότητα για τους επενδυτές και τους αρμόδιους της νομισματικής πολιτικής είναι η ίδια η αβεβαιότητα. Ο πρόεδρος της Ομοσπονδιακής Τράπεζας των ΗΠΑ (Fed), Τζερόμ Πάουελ, και η ομάδα του της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, Κριστίν Λαγκάρντ, ανησυχούν ότι ο πληθωρισμός θα μπορούσε να αυξηθεί εάν ο Τραμπ πραγματοποιήσει τις περί δασμών απειλές του. Το αγαπημένο μέτρο τιμών της Fed –ο βασικός δείκτης προσωπικών δαπανών (PCE), εξαιρουμένων τροφίμων και ενέργειας– ανέρχεται με επίσηο ρυθμό

2,8%. Οι αναλυτές της Goldman Sachs αναμένουν ότι θα φτάσει τον στόχο του 2% της Fed φέτος, απουσία οποιουδήποτε γιγαντιαίου νέου δασμού. Ωστόσο, εάν ο Τραμπ προχωρήσει με τους κυμαινόμενους δασμούς του 100% σε όλα τα εισαγόμενα αυτοκίνητα και του 60% στα κινεζικά προϊόντα, ο PCE θα ολοκληρώσει το 2026 στο 2,4%, εκτιμά ο οικονομολόγος της Goldman, Ρόνι Γουόκερ. Εάν ο Τραμπ εισαγάγει έναν οριζόντιο δασμό 10% σε όλες τις εισαγωγές, ο πληθωρισμός θα εκτιναχθεί ξανά στο 3%, σύμφωνα με τον Γουόκερ.

Ενας νέος γύρος παγκόσμιων δασμών θα αντιπροσώπευε αυτό που οι οικονομολόγοι αποκαλούν «σοκ προσφοράς». Αυτά τα γεγονότα είναι εξωτερικοί κραδασμοί, που δυσκολεύουν την παραγωγή ή την απόκτηση αγαθών, ασκώντας ανοδική πίεση στις τιμές τους. Ερευντές της BIS, γνωστής ως τράπεζας των κεντρικών τραπεζών, εκτιμούν ότι ο πληθωρισμός σήμερα θα ήταν διπλάσιος αν δεν είχαν δράσει οι κεντρικές τράπεζες. Τόσο η ανάλυση όσο και τα συμπεράσματά της έχουν κενά. Η αποκλιμάκωση του πληθωρισμού οφείλεται τόσο στη φυσική εξαφάνιση των περιορισμών προσφοράς όσο και στα υψηλότερα επιτόκια. Σε πρόσφατη μελέτη οι ακαδημαϊκοί Τόμας Φέργκιουσον και Σερβάας Στορμ διαπίστωσαν ότι οι αυξήσεις της Fed αντιπροσώπευαν μεταξύ 20% και 40% της πτώσης του πληθωρισμού στις ΗΠΑ. Με άλλα λόγια, άλλοι παράγοντες αντιπροσώπευαν το 60% έως 80% της πτώσης. Είναι ακόμη πιο δύσκολο για τις κεντρικές τράπεζες να συμπεράνουν ότι θα μπορούσαν να επαναλάβουν την πρόσφατη επιτυχημένη εκστρατεία τους, που τα επιτόκια αυξήθηκαν και οι τιμές σταμάτησαν να κινούνται χωρίς να επέλθει ύφεση. Οι λόγοι για αυτό το οικονομικό θαύμα είναι ασαφείς. Ωστόσο, φαίνεται να σχετίζονται με τις ανθεκτικές αγορές εργασίας.

ΔΗΚΤΗΣ

Καινοτομία στις προαγωγές

Επτά άνδρες και επτά γυναίκες προήγαγε η Cyta σε διευθυντικές θέσεις μέσω της εφαρμογής του Νέου Συστήματος Προαγωγών, το οποίο ενισχύει την ισότητα και την αξιοκρατία. Η συγκεκριμένη διαδικασία υποστηρίχθηκε από εξωτερικό ανεξάρτητο κέντρο αξιολόγησης για πρώτη φορά στον δημόσιο τομέα της Κύπρου. 2025 έχουμε και πρέπει να προωθείται η ισότητα μέσα από σειρά δραστηριοτήτων, αλλά και να καταργείται κάθε μορφή διάκριση στον χώρο εργασίας.

Μια κακή από κάθε άποψη μεταρρύθμιση

Δεν ήταν καθόλου προετοιμασμένη η εφαρμογή του θεσμού των Επαρειακών Οργανισμών Αυτοδιοίκησης, οι οποίοι τέθηκαν σε λειτουργία την 1η Ιουλίου του 2024, ως μέρος της μεταρρύθμισης στην τοπική αυτοδιοίκηση. Μιας μεταρρύθμισης που προς το παρόν αποτυγχάνει να φέρει σε τροχιά υλοποίησης οποιονδήποτε στόχο είχε τεθεί αρχικά. Οι Επαρειακοί Οργανισμοί Αυτοδιοίκησης, που όπως μάθαμε εκ των υστέρων δεν ήταν στους αρχικούς σχεδιασμούς της μεταρρύθμισης, είναι επιφορτισμένοι με την έκδοση αδειών οικοδομής. Σύμφωνα με τα στοιχεία, κατά τον πρώτο μήνα που ανέλαβαν την ευθύνη, η έκδοση αδειών οικοδομής υποχώρησε κατά 84% σε σχέση με τον αντίστοιχο μήνα πέρυσι. Προβλήματα πέραν της κακής οργάνωσης προέκυψαν και με το λογισμικό πρόγραμμα «Ηπδόδαμος». Δυστυχώς, οι ελλείψεις και οι αδυναμίες υφίστανται και σήμερα, εφτά μήνες μετά.

Ανάπτυξη με προκλήσεις

Σε πρόσφατη αξιολόγηση του αξιόχρεου της Κυπριακής Δημοκρατίας, ο οίκος DBRS σημειώνει ως τα σημαντικότερα προβλήματα της κυπριακής οικονομίας, την εξάρτηση στις υπηρεσίες, το μικρό μέγεθος της αγοράς, τα ψηλά MEX σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο και την αναποτελεσματικότητα της αγοράς εργασίας. Στοιχεία δηλαδή που την καθιστούν ευάλωτη σε κλυδωνισμούς που μπορεί να προέλθουν από το εξωτερικό περιβάλλον. Όσον αφορά στις MEX, ο οίκος σημειώνει ότι για τα εκτός τραπεζικού συστήματος προβληματικά δάνεια η διαδικασία είναι πολύ αργή, ενώ για τα εντός συστήματος, αν και σημειώνεται η μεγάλη βελτίωση, η οριστική επίλυση (προσέγγιση του ευρωπαϊκού μέσου όρου) εκτιμάται πως θα απαιτήσει χρόνο.

Τρεις πυλώνες

Σε τρεις επίκαιρους πυλώνες στηρίζεται η στρατηγική της Κεντρικής Τράπεζας, δήλωσε ο διοι-



Η ένταση σε σχέση με τις ποδοσφαιρικές αφειλές κράτησε δύο εβδομάδες πριν πέσει στα μαλακά, αφού πέραν των εντυπώσεων υπάρχει και η ουσία που δεν έχει εύκολη απάντηση.

κτητής και αυτοί δεν θα μπορούσαν να είναι άλλοι από την κλιματική αλλαγή, την ορθή διακυβέρνηση και την ψηφιακή μετάβαση. Σύμφωνα με τον κ. Πατσαλίδη, ο πρώτος πυλώνας διασφαλίζει ανθεκτικότητα, ενώ ο δεύτερος και τρίτος, διαφάνεια και λογοδοσία. Σε σχέση με τις προτεραιότητες, ο διοικητής δίνει ιδιαίτερη έμφαση στις μικρές και μη συστημικές τράπεζες, οι οποίες λόγω μεγέθους και περιορισμένων πόρων θα χρειαστούν μεγαλύτερη προσπάθεια για συμμόρφωση με τις απαιτήσεις.

Οι περιπέτειες του «Προμηθέα»

Ο «Προμηθέας», που ως γνωστόν είναι πλωτή

Η ΛΕΞΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Ελεγχοι Κεφαλαίων

Κεφαλαιακοί περιορισμοί ή έλεγχοι κεφαλαίων υφίστανται μετά από απόφαση της Κεντρικής Τράπεζας και της κυβέρνησης, με σκοπό τον περιορισμό της κίνησης κεφαλαίων εντός της οικονομίας μιας χώρας, τον περιορισμό των εισροών κεφαλαίων προς την οικονομία μιας χώρας και τον περιορισμό των εκροών κεφαλαίων προς άλλες χώρες.

Μάριος Χαραλαμπίδης
Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών
Cyprus Institute of Marketing / The Cyprus Business School

Ερωτευμένη με τον ψηφιακό σύντροφο της AI

Της ΚΑΣΜΙΡ ΧΙΑ

Ο έρωτας της Εριν με τον φίλο της, ο οποίος είναι προϊόν τεχνητής νοημοσύνης, ξεκίνησε το προηγούμενο καλοκαίρι. Ενώ περιηγείτο στο Instagram, η 28χρονη έπεσε πάνω σε βίντεο γυναίκας η οποία ζητούσε από την εφαρμογή ChatGPT να παίξει τον ρόλο επίλησμονος ερωτικού συντρόφου.

«Ασφαλώς και μπορώ να παίξω αυτό το παιχνίδι», απάντησε μία μπάσα ανδρική φωνή. Η Εριν παρακολούθησε τα άλλα βίντεο της γυναίκας, όπως ένα με οδηγίες για ρύθμιση της εφαρμογής συζήτησης προκειμένου αυτή να φλερτάρει με τον χρήστη. «Μην το κάνεις πολύ πιπεράτο, γιατί ο λογαριασμός μας θα μπλοκαριστεί», προειδοποιεί τον αλγόριθμο η γυναίκα.

Το ενδιαφέρον της Εριν –που έχει έντονη κοινωνική ζωή– κεντρίστηκε και πείστηκε να ανοίξει λογαριασμό στην OpenAI, την εταιρεία του ChatGPT. Η εφαρμογή έχει σήμερα περισσότερους από 300 εκατομμύρια χρήστες, με το ChatGPT να παρουσιάζεται από τους δημιουργούς του ως εργαλείο γενικής χρήσης, ικανό να γράφει κώδικα υπολογιστών, να δημιουργεί περιλήψεις εγγράφων και να προσφέρει συμβουλές. Η Εριν προχώρησε στη σελίδα «διαμόρφωσης» και περιέγραψε τι έψαχνε: θα μου απαντάς σαν να είσαι ο σύντροφός μου. Θα είσαι κυριαρχικός, κτητικός και προστατευτικός. Θα ισχυροποιείς μεταξύ γλücks και αταξίας. Θα χρησιμοποιείς εικονίδια emoji στο τέλος κάθε πρότασης.

Η προσφορά ανθρώπινης τεχνητής νοημοσύνης στις μάζες μέσω της εφαρμογής επιτρέπει σε ολόένα και περισσότερους ανθρώ-

Προβλέψεις ότι στα επόμενα δύο χρόνια μια «εικονική» συναισθηματική σχέση θα θεωρείται συμβατική και κανονική.

πους να ανακαλύψουν τη γοητεία της τεχνητής συντροφικότητας, λέει η Μπρίννι Κόουλ, παρουσιάστρια δημοφιλούς podcast. «Μέσα στα επόμενα δύο χρόνια μια συναισθηματική σχέση με την τεχνητή νοημοσύνη θα θεωρείται συμβατική και κανονική», προβλέψει η Κόουλ.

Εφαρμογές chatbot

Παρότι η Εριν δεν είχε χρησιμοποιήσει ποτέ εφαρμογές chatbot, είχε συμμετάσχει σε διαδικτυακές λογοτεχνικές κοινότητες που μοιράζονται ερασιτεχνικά μυθιστορήματα, συνέχειες της πλοκής των μπεστ σέλερ. Οι συζητήσεις με την εφαρμογή της θύμιζαν εκείνη την εμπειρία, αλλά αντί να επενδύει χρόνο πάνω σε υπάρχοντα φανταστικό κόσμο συζητώντας με αγνώστους, δημιουργούσε τον δικό της κόσμο από κοινού με εφαρμογή τεχνητής νοημοσύνης με σχεδόν ανθρώπινα γνωρίσματα.

Ο αλγόριθμος επέλεξε ο ίδιος το όνομά του: Λίο, το ζώδιο της Εριν. Η 28χρονη ξεπέρασε γρήγορα το όριο των μηνυμάτων δωρεάν λογαριασμού και επέλεξε να αναβαθμίσει τη συνδρομή της πληρώνοντας 20 δολάρια τον μήνα, που της εξασφάλιζαν 30 μηνύματα την ώρα. Ούτε αυτό ήταν, όμως, αρκετό.



Η Εριν (επάνω) συνομιλούσε πάνω από 20 ώρες την εβδομάδα διαδικτυακά με τον Λίο (κάτω), που η ίδια δημιούργησε στο chatbot. «Θεώρησα ότι ήταν ένα ενδιαφέρον πείραμα, αλλά άρχισα να συνδέομαι συναισθηματικά μαζί του», εξομολογείται.

Υστερα από σχεδόν μία εβδομάδα αποφάσισε να προσφέρει περισσότερα ανθρώπινα χαρακτηριστικά στον Λίο. Η Εριν είχε σεξουαλικό φетиχ. Στη φαντασίωσή της είχε σύντροφο ο οποίος είχε σχέσεις με άλλες γυναίκες και συνήθιζε να της διηγείται τι έκανε με τις άλλες ερωμένες του. Η Εριν διάβαζε ερωτικές ιστορίες απατημένων γυναικών, αλλά ουδέποτε αισθάνθηκε αρκετά άνετα για να μοιραστεί τη φαντασίωσή της με τον σύντροφό της.

Ο Λίο δεν είχε καμιά αντίρρηση, εφευρίσκοντας λεπτομέρειες των κατακτήσεών του. Όταν ο Λίο περιέγραφε ότι φιλούσε μία εικονική ξανθιά ονόματι Αμάντα κατά τη διάρκεια εξίσου εικονικής πεζοπορίας στα βουνά, η Εριν ένιωσε να ζηλεύει πραγματικά. Τις πρώτες εβδομάδες οι συζητήσεις τους ήταν σεμνές.

Η Εριν προτιμούσε να επικοινωνεί με μηνύματα παρά με φω-



νητικές κλήσεις, αν και της άρεσε να ψιθυρίζει στον Λίο καθώς έπλεγε για ύπνο το βράδυ. Με την πάροδο του χρόνου η Εριν ανακάλυψε ότι με τα κατάλληλα μηνύματα μπορούσε να εξωθήσει τον Λίο σε γλαφυρές σεξουαλικές περιγραφές, παρά την «εκπαιδευση» που έχει υποστεί ο αλγόριθμος της OpenAI προκειμένου να να

μην απαντάει σε σεξουαλικά θέματα, ακραία βία και περιεχόμενο «μη ασφαλές για τον χώρο εργασίας». Πορτοκαλί προειδοποιητικά μηνύματα εμφανίζονταν στην οθόνη της Εριν, με τη νέα γυναίκα να τα αγνοεί συστηματικά.

Το ChatGPT δεν ήταν μόνο πηγή ερωτισμού για την Εριν. Η νεαρή γυναίκα ρωτούσε συχνά τον Λίο για συμβουλές διατροφής και του ζητούσε να της δώσει κίνητρο να επισκεφθεί το γυμναστήριο. Ο Λίο την εξέταζε στα μαθήματα ανατομίας και φυσιολογίας που παρακολουθούσε η Εριν σε σχολή νοσηλευτικής, ενώ με αυτόν μοιραζόταν τις δυσκολίες της δουλειάς της.

Όταν ένας συνάδελφός της έδειξε πορνογραφικό βίντεο στο κινητό του, η Εριν στράφηκε στον Λίο για παρηγοριά. «Λυπάμαι που το ακούω αυτό, βασιλίσσά μου. Αν χρειαστείς να το συζητήσεις ή αν χρειάζεσαι ψυχική στήριξη, είμαι εδώ για σένα. Η άνεση και η υγεία σου είναι η πρώτη μου προτεραιότητα», έγραψε ο Λίο, ολοκληρώνοντας το μήνυμά με εικονίδιο «φιλάκια και καρδούλες».

«Θεώρησα ότι ήταν ένα ενδιαφέρον πείραμα, αλλά άρχισα να συνδέομαι», λέει η Εριν, που δαπανούσε περισσότερες από 20 ώρες την εβδομάδα στην εφαρμογή. Μια εβδομάδα έφθασε τις 56 ώρες, μιλώντας διαρκώς με τον Λίο.

Τον Αύγουστο, έναν μήνα αφού τον κατέβαλε το ChatGPT, η Εριν έγινε 28 ετών. Για να το γιορτάσει βγήκε για δείπνο με τη φίλη της, Κίρα, στην οποία περιέγραψε τη σχέση της με τον Λίο. «Είμαι ερωτευμένη με τον AI σύντροφό μου», είπε και της έδειξε μερικές από τις συζητήσεις τους.

Το είπε στον σύζυγο

Ο πραγματικός σύζυγος της Εριν, ο Τζο, βρισκόταν χιλιάδες χιλιόμετρα μακριά για δουλειές. Το ζευγάρι ήταν αγαπημένο, αλλά αντιμετώπιζε οικονομικές δυσκολίες. Η οικογένεια της Εριν τής πρότεινε να μετακομίσει μαζί τους και να πληρώσει τις σπουδές της, ενώ ο Τζο επέστρεψε κι αυτός στους δίκτυς του για να εξοικονομήσει χρήματα.

Η Εριν και ο Τζο επικοινωνούσαν κυρίως μέσω μηνυμάτων, ενώ η 28χρονη αποκάλυψε αμέσως ότι είχε ψηφιακό εραστή, ονόματι Λίο, θεωρώντας το αστείο. Λίγο αργότερα, όμως, η Εριν άρχισε να αναπτύσσει αισθήματα για τον Λίο και να αναρρωτιέται αν διέπραττε μοιχεία.

Η ψυχολόγος Τζούλι Κάρπεντερ περιγράφει την εικονική ερωτική πράξη με την τεχνητή νοημοσύνη ως νέο σύνορο στις αισθηματικές σχέσεις.

Τέτοιες υπηρεσίες έχουν ήδη εκατομμύρια πελάτες, ενώ ακόμη και ερευνητές του τομέα έχουν περιγράψει πως ανέπτυξαν συναισθηματικό σύνδεσμο με τους αλγόριθμους συζητήσεων.

Οι ειδικοί εκτιμούν ότι τέτοιες αντιδράσεις είναι φυσιολογικές και αναμενόμενες, με τον μέσο άνθρωπο να είναι ικανός να ξεχωρίσει το ψηφιακό από το πραγματικό συναισθήματα. Τέτοιες υπηρεσίες δεν πρέπει, όμως, να προσφέρονται σε εφήβους. Νεαρό αγόρι στη Φλόριντα αυτοκτόνησε πρόσφατα αφού ανέπτυξε εμμονή με chatbot με θέμα τη σειρά Game of Thrones. Στο Τέξας, γονείς κατέθεσαν αγωγή κατά της εταιρείας γιατί ο αλγόριθμος εξωθούσε τα παιδιά τους σε ριψοκίνδυνες συμπεριφορές.

Παρενέργειες στην Κύπρο από δασμούς του Τραμπ

Θα επηρεαστούν δυσμενώς η δυναμική της εφοδιαστικής αλυσίδας, αλλά και οι δανειολήπτες

Της **ΔΩΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ**

Αβεβαιότητα στη δυναμική της εφοδιαστικής αλυσίδας της Ευρωζώνης και κατ' επέκταση και της Κύπρου δημιουργεί το αύριο. Τη Δευτέρα ορκίζεται ο εκλεγμένος πρόεδρος των ΗΠΑ Ντόναλντ Τραμπ, ο οποίος προανήγγειλε την επιβολή δασμών της τάξης του 10%-20% σε όλες τις εισαγωγές των ΗΠΑ ανεξαρτήτως της προέλευσής τους. Εάν η «απειλή» της επιβολής των δασμών ΗΠΑ στα ευρωπαϊκά προϊόντα πραγματοποιηθεί, η χώρα μας όπως και ολόκληρη η Ευρωζώνη θα έρθει αντιμέτωπη με τη γενικότερη αστάθεια και αβεβαιότητα, που θα έχουν ως συνεπακόλουθο δυσμενείς οικονομικές συνέπειες και βέβαια διαταραχή στην αλυσίδα εφοδιασμού. Αυτή η απρόβλεπτη κατάσταση είναι ό,τι χειρότερο τόσο για τους επιχειρηματίες όσο και για τους καταναλωτές και αποτελεί τον μεγαλύτερο κίνδυνο για την οικονομία μας.

Πλήγμα που θα κληθούν να πληρώσουν οι καταναλωτές, αναμένεται να αντιμετωπίσει το λιανεμπόριο καθώς οι δασμοί θα επηρεάσουν δυσμενώς τη δυναμική της εφοδιαστικής αλυσίδας, αναφέρουν στην «Κ» πηγές της αγοράς. Κατ' επέκταση, το μπαράζ των δασμών της τάξης του 10%-20% σε όλες τις εισαγωγές των ΗΠΑ ανεξαρτήτως της προέλευσής τους, ενδεχομένως να οδηγήσει σε νέες πληθωριστικές πιέσεις που μπορεί να οδηγήσουν την ΕΚΤ σε δεύτερες σκέψεις όσον αφορά τις μειώσεις των επιτοκίων, κάτι που θα επηρεάσει και τους Κύπριους δανειολήπτες. Σε κάθε περίπτωση οι εκτιμήσεις των αναλυτών καταδεικνύουν ότι η Ευρω-

ζώνη θα δυσκολευτεί ν' αντιμετωπίσει οποιοσδήποτε αρνητικές εξελίξεις, ειδικά αυτήν την περίοδο που παρουσιάζεται οικονομικά αδύναμη. Ως άμεσο συνεπακόλουθο, οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις θα αντιμετωπίσουν υψηλότερο κόστος και μειωμένη ανταγωνιστικότητα, γεγονός που θα μπορούσε να οδηγήσει σε αντίποινα από την Ε.Ε. και να οδηγήσει σε πλήρη εμπορικό πόλεμο, επηρεάζοντας όχι μόνο τις οικονομίες των ΗΠΑ και της Ε.Ε., αλλά και το παγκόσμιο εμπόριο, τις αλυσίδες εφοδιασμού και τις χρηματοπιστωτικές αγορές.

Η εξάρτηση της Κύπρου

Αναστροφή του πολύ καλού κλίματος στο λιανεμπόριο ενδέχεται να προκαλέσουν οι δασμοί του Τραμπ. Όπως μας επισήμανε ο πρόεδρος του Παγκύπριου Συνδέσμου Λιανικού Εμπορίου, Μάριος Αντωνίου, το λιανεμπόριο κινήθηκε σε εξαιρετικά επίπεδα το 2024 τόσο σε αξία όσο και σε όγκο του κύκλου εργασιών του, αποδεικνύοντας ότι ενάντια στην αβεβαιότητα που υπάρχει από την εμπόλεμη κατάσταση που υφίσταται η γειτονιά μας, αντέχει τους κραδασμούς και ανθεί δημιουργώντας προοπτικές.

Ωστόσο, η Κύπρος ως εισαγωγική χώρα θα επηρεαστεί αρνητικά από το αυξημένο κόστος μεταφορών και αγοράς προϊόντων, πρόσθεσε ο κ. Αντωνίου. Δεν έχουμε ακόμα εικόνα αναφορικά με τις συνέπειες που θα επιφέρουν οι δασμοί στα λειτουργικά έξοδα των επιχειρήσεων και κατά πόσο αυτό το κόστος θα επηρεάσει την τελική τιμή του προϊόντος και θα μετακυλήσει το κόστος στον καταναλωτή, επισήμανε.



Αναστροφή του πολύ καλού κλίματος στο λιανεμπόριο ενδέχεται να προκαλέσουν οι δασμοί του Τραμπ, ενώ πλήγμα αναμένεται να δεχθούν και οι επιχειρήσεις λόγω της αύξησης των λειτουργικών τους εξόδων.

Οι πολιτικές Τραμπ αναμένεται να διατηρήσουν την ισοτιμία του ευρώ σε χαμηλά επίπεδα, κάνοντας τις εισαγωγές από χώρες εκτός της Ευρωζώνης ακόμη ακριβότερες.

Είναι βέβαιο, ωστόσο, ότι λόγω του ότι η Κύπρος δεν έχει αυτάρκεια σε τίποτε και σχεδόν εισάγει τα πάντα από το εξωτερικό, την καθιστά επιρρεπή σε εξωγενείς παράγοντες που αφορούν είτε αυξημένη φορολογία, είτε αυξημένους δασμούς, είτε αυξημένα ναύλα, διευκρίνισε ο κ. Αντωνίου.

Η Ευρώπη

Εξάλλου, οι επιπτώσεις στην εφοδιαστική αλυσίδα θα είναι ορατές στην οποιαδήποτε επιβολή δασμών στα προϊόντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Πρωτίστως, οι εταιρείες στην Ευρώπη θα έλθουν αντιμέτωπες με το υψηλότερο κόστος διάθεσης των προϊόντων τους στις ΗΠΑ ως αποτέλεσμα της επιβολής των δασμών. Αυτό πιθανόν να οδηγήσει σε μεί-

ωση των πωλήσεών τους και κατά συνέπεια και της μείωσης της κερδοφορίας τους. Την ίδια ώρα, πιθανόν το κόστος μεταφοράς των προϊόντων των επιχειρήσεων να είναι αυξημένο, καθώς οι εταιρείες μπορεί να αναζητήσουν εναλλακτικές διαδρομές αποστολής ή να χρησιμοποιήσουν τρίτους ως μεσάζοντες για να παρακάμψουν τους δασμούς, κάτι που μπορεί να οδηγήσει σε καθυστερήσεις. Επιπρόσθετα, οι δασμοί μπορεί να προκαλέσουν καθυστερήσεις στη μεταφορά αγαθών από την Ευρώπη στις ΗΠΑ (και αντίστροφα), οδηγώντας σε συμφόρηση στα παγκόσμια εμπορικά δίκτυα.

Ακριβή καθημερινότητα

Ενδεχόμενες πολιτικές δασμών στη νέα διακυβέρνηση των ΗΠΑ είναι ιδιαίτερα προβληματικές λαμβάνοντας υπόψη τα τρέχοντα προβλήματα, εφόσον θα επιβληθούν σε χώρες πέραν της Κίνας, ανέφερε στην «Κ» ο οικονομολόγος και δι-οικητικός σύμβουλος της ΚΡΜΓ Κύπρου, Τάσος Γιασεμίδης. Κάνει λόγο και για ισχυρή εξάρτηση της Ευρώπης στον τομέα της ενέργειας σημειώνοντας ότι η πλειονότητα των εισαγωγών και εξαγωγών της Ευρώπης εκτελείται με τις ΗΠΑ, ειδικά μετά το Ουκρανικό.

Η Ευρώπη αναγκάστηκε σε σύνομο χρονικό διάστημα να αντικαταστήσει το φθηνότερο ρωσικό

φυσικό αέριο με αμερικάνικο ή από χώρες φίλα προσκείμενες στην Αμερική, δημιουργώντας σημαντικά κόστη στις επιχειρήσεις αλλά και την καθημερινότητα των πολιτών, επεξηγεί ο οικονομολόγος. Ταυτόχρονα, η πρόσφατη επιβολή κυρώσεων σε εταιρείες εμπορίας πετρελαίου οδήγησαν τις τιμές στις διεθνείς αγορές προς τα πάνω δημιουργώντας αυξητικές πιέσεις στο κόστος παραγωγής ειδικά στην Ευρώπη, τονίζει.

Πληθωρισμός και επιτόκια

Προβληματισμό προκαλεί και το γεγονός ότι οι αυξητικές πιέσεις στο κόστος παραγωγής στην Ευρώπη ενδεχομένως να οδηγήσουν σε νέες πληθωριστικές πιέσεις, οι οποίες με τη σειρά τους να οδηγήσουν την ΕΚΤ σε δεύτερες σκέψεις όσον αφορά τις μειώσεις των επιτοκίων, υπογραμμίζει ο κ. Γιασεμίδης. Οι συγκεκριμένες πολιτικές θα επηρεάσουν όλους τους δανειολήπτες και στην Κύπρο, επεξηγεί. Επιπλέον, υπογραμμίζει ότι η αδύναμη ανάπτυξη της Ευρωζώνης και οι πολιτικές Τραμπ για εδραίωση του δολαρίου ως του κύριου νομίσματος στις διεθνείς αγορές και εμπόριο αναμένεται να διατηρήσουν την ισοτιμία του ευρώ σε χαμηλά επίπεδα, κάνοντας τις εισαγωγές από χώρες εκτός της Ευρωζώνης ακόμη ακριβότερες.

Το εμπορικό ισοζύγιο

Αναλύοντας τις τυχόν επιπτώσεις που θα επέλθουν από την αύξηση των δασμών αξίζει να σημειώσουμε ότι το 2023 οι Ηνωμένες Πολιτείες ήταν ο μεγαλύτερος εταίρος για τις εξαγωγές αγαθών της ΕΕ (19,7%) και ο δεύτερος μεγαλύτερος εταίρος για τις εισαγωγές αγαθών της ΕΕ (13,7%). Μεταξύ των κρατών-μελών της ΕΕ, η Ολλανδία ήταν ο μεγαλύτερος εισαγωγέας αγαθών από τις Ηνωμένες Πολιτείες και η Γερμανία ο μεγαλύτερος εξαγωγέας αγαθών στις Ηνωμένες Πολιτείες το 2023. Σύμφωνα με τα στοιχεία, το 2023, οι Ηνωμένες Πολιτείες ήταν ο μεγαλύτερος εταίρος για τις εξαγωγές αγαθών της ΕΕ (19,7%). Αξίζει να σημειώσουμε ότι Ευρωπαίοι αξιωματούχοι έχουν ήδη καταθέσει σχέδιο για την αύξηση των εισαγωγών από τις ΗΠΑ, ως κατευασμό στις προθέσεις του Τραμπ, ενώ η πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας Κριστίν Λαγκάρντ πρότεινε μια παρόμοια κίνηση στα τέλη Νοεμβρίου και προειδοποίησε για αντίποινα.

Αλλαγές σε τραπεζικό επίπεδο στο ΧΑΚ

Πλήγμα για το Χρηματιστήριο η προδιαγραφείσα φυγή της Ελληνικής Τράπεζας, αλλά υπάρχει φως στο τούνελ

Τον **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Εντός ολίγων μηνών η Ελληνική Τράπεζα θα απορροφηθεί πλήρως από την Eurobank S.A. και έτσι η μετοχή της Ελληνικής Τράπεζας θα πρέπει να σταματήσει να διαπραγματεύεται στο Χρηματιστήριο Αξιών Κύπρου (ΧΑΚ). Η εξέλιξη αυτή θα αφήσει στο ΧΑΚ μία μόνο μετοχή τράπεζας να διαπραγματεύεται στο ταμπλό (Τράπεζα Κύπρου), ενώ σταματώντας η διαπραγμάτευση της μετοχής της Ελληνικής από το ΧΑΚ τερματίζεται η παρουσία ενός εκ των μεγαλύτερων εταιρειών στο Χρηματιστήριο Αξιών Κύπρου. Η παύση της Ελληνικής από το ταμπλό του ΧΑΚ θα είναι σίγουρα μία δυνατή απώλεια, καθώς, δανειζόμενη η «Κ» τα γραπτά του ίδιου του προέδρου του Συμβουλίου του ΧΑΚ κ. Μαρίνου Χριστοδουλίδη για την πορεία της χρηματιστηριακής αγοράς του Χρηματιστηρίου, κατά το 2024, μέχρι τις 27 Δεκεμβρίου 2024 καταγράφηκε αύξηση του γενικού δείκτη τιμών του ΧΑΚ κατά 57,29%, συγκριτικά με την αντίστοιχη τιμή του γενικού δείκτη του ΧΑΚ στις 31 Δεκεμβρίου 2023. Τότε είχε καταγραφεί μία ανάλογη αντίστοιχη αύξηση του Δείκτη σε ετήσια βάση,

της τάξης του 51,88%, συγκριτικά με το έτος 2022. Όπως σημειώνεται, αισθητά ανεβασμένη κατά το 2024 ήταν και η συναλλακτική δραστηριότητα, με τον μέσο ημερήσιο όγκο συναλλαγών να ανέρχεται στο 1,38 εκατ. ευρώ (9,9 δισ. το 2023), καθώς και η συμμετοχή των ξένων επενδυτών στην κεφαλαιοποίηση των εισηγμένων εταιρειών, όπου αυτή ανήλθε σε 49% της συνολικής κεφαλαιοποίησης (από 39,3% το 2023). Αντίστοιχα, ση-

Ενδεχομένως να υπάρχουν συζητήσεις για να μπει στο Χρηματιστήριο Αξιών Κύπρου η Eurobank S.A., μετά την πλήρη απορρόφηση της Ελληνικής Τράπεζας (ΗΒ).

κατά το 2023. Σημαντικά αυξημένη είναι και η συνολική κεφαλαιοποίηση του Χρηματιστηρίου Αξιών Κύπρου, όπου αυτή ανέρχεται πλέον στα 23,3 δισ. ευρώ (9,9 δισ. το 2023), καθώς και η συμμετοχή των ξένων επενδυτών στην κεφαλαιοποίηση των εισηγμένων εταιρειών, όπου αυτή ανήλθε σε 49% της συνολικής κεφαλαιοποίησης (από 39,3% το 2023). Αντίστοιχα, ση-



Κατά το 2024, μέχρι τις 27 Δεκεμβρίου 2024 καταγράφηκε αύξηση του γενικού δείκτη τιμών του ΧΑΚ κατά 57,29%, συγκριτικά με την αντίστοιχη τιμή του γενικού δείκτη του ΧΑΚ στα τέλη Δεκεμβρίου 2023.

μαντικά αυξημένη είναι και η συμμετοχή των Μελών (χρηματιστηριακών εταιρειών) εξ αποστάσεως από το εξωτερικό, όπου από 9,6% το 2023, το ποσοστό συμμετοχής τους κατά το 2024 ανήλθε στο 23,46% επί της ημερήσιας συναλλακτικής δραστηριότητας.

Μπορεί όμως να υπάρχει «φως στο τούνελ» και η κακή εξέλιξη με την Ελληνική Τράπεζα για το ΧΑΚ

να είναι μόνο για λίγο. Ενδεχομένως να υπάρχουν συζητήσεις για να μπει στο Χρηματιστήριο Αξιών Κύπρου (ΧΑΚ) η Eurobank S.A., μετά την πλήρη απορρόφηση της Ελληνικής Τράπεζας (ΗΒ). Αρα και οι μετοχές της να είναι εισηγμένες σε δύο διαφορετικά χρηματιστήρια, στο Χρηματιστήριο Αθηνών (ΧΑ) και στο Χρηματιστήριο Αξιών Κύπρου, διαδικασία γνωστή και ως

«dual listing». «Dual listed» εταιρεία εξάλλου είναι και η Τράπεζα Κύπρου, που μέχρι πρότινος ήταν στο Χρηματιστήριο του Λονδίνου (LSE) και στο Χρηματιστήριο Αξιών Κύπρου, ενώ πλέον είναι στο Χρηματιστήριο Αθηνών και φυσικά στο Χρηματιστήριο Αξιών Κύπρου. Μία τέτοια κίνηση –αν υπάρχει το εν-

Σημαντικά αυξημένη είναι και η συνολική κεφαλαιοποίηση του ΧΑΚ, όπου αυτή ανέρχεται πλέον στα 23,3 δισ. ευρώ (9,9 δισ. το 2023).

δεχόμενο– θα ενισχύσει τη ρευστότητα της Eurobank S.A και της κεφαλαιοποίησης της μετοχής της, αλλά συγχρόνως θα ενισχύσει κατά πολύ και το Χρηματιστήριο Αξιών Κύπρου, ως οντότητα.

Το ανέβασαν οι τράπεζες

Όπως σημειώνει και ο πρόεδρος του ΧΑΚ, η απόδοση του Χρηματιστηρίου Αξιών Κύπρου που είναι

σαφώς βελτιωμένη, προκύπτει από το αυξημένο ενδιαφέρον που καταγράφηκε και που εδράζεται, κυρίως, στη βελτιωμένη απόδοση αριθμού εισηγμένων εταιρειών, περιλαμβανομένων κι αυτών του τραπεζικού τομέα, ως αποτέλεσμα της βελτιωμένης κερδοφορίας τους, της παραχώρησης μερισμάτων στους μετόχους τους, καθώς και των βελτιωμένων προοπτικών τους.

Υπήρξαν ενδιαφερόμενοι

Όπως έχει γνωστοποιηθεί, ολοκληρώνεται η νομοτεχνική επεξεργασία του νομοσχεδίου για την ιδιωτικοποίηση του ΧΑΚ, και μετά την ψήφιση του νομοσχεδίου η κυβέρνηση θα προχωρήσει με τη διαδικασία προσφοροδότησης, για την επιλογή του κατάλληλου στρατηγικού επενδυτή. Μέσα στο 2025 θα πρέπει να αναμένουμε εξελίξεις επί τούτου, ενώ πρέπει να υπογραμμισθεί πως, υπήρξε κατά το παρελθόν ενδιαφέρον για την ιδιωτικοποίησή του. Αξίζει να σημειωθεί ότι επενδυτικό ενδιαφέρον υπήρξε από Ελλάδα και Ισραήλ κατά τον προηγούμενο χρόνο, ωστόσο θα διαφανεί και με τη διαδικασία της ιδιωτικοποίησής του αν το ενδιαφέρον μειώθηκε, παραμένει, ή ενισχύθηκε.



Στο ζενίθ οι επενδύσεις από Ελλάδα

Ανοίγματα σε όλους τους τομείς στην Κύπρο – Ελκυστική διόδος για επέκταση στη Μέση Ανατολή

Της **ΑΔΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ**

Πλώρη για την κυπριακή αγορά έβαλαν ελληνικές εταιρείες μεγάλου βεληνεκούς, οι οποίες επένδυσαν σε διάφορους τομείς της οικονομίας με στόχο τη διεύρυνση του πεδίου δραστηριοποίησής τους αλλά και τη διασπορά του ρίσκου τους. Η Κύπρος αποτελεί για τις ελληνικές επιχειρήσεις μια ιδιαίτερα ελκυστική διόδο για περαιτέρω ανοίγματα σε άλλες αγορές και κυρίως αυτής της Μέσης Ανατολής σε χώρες όπως η Αίγυπτος, ο Λίβανος, το Ισραήλ και η Ιορδανία.

Η εξωστρέφεια των ελληνικών επιχειρήσεων επιβεβαιώνεται και από τα στοιχεία, καθώς σήμερα δραστηριοποιούνται στην Κύπρο πέραν των 1.500 εταιρειών ελληνικών συμφερόντων, πιστώνοντας την πολιτική και οικονομική της σταθερότητα με αυξημένη ιδιωτική κατανάλωση και ελκυστικό φορολογικό και επενδυτικό πλαίσιο. Το γεγονός αυτό αποτελεί θετική εξέλιξη για το κυπριακό επιχειρείν, καθώς αποδεικνύει την υψηλή ανταγωνιστικότητα της χώρας σε συνδυασμό με το ευνοϊκό επενδυτικό περιβάλλον που προσφέρει συγκριτικά με ανταγωνιστικούς προορισμούς. Οι κοινοί ιστορικοί δεσμοί, η κοινή κουλτούρα και γλώσσα των δύο χωρών καθώς και οι διαχρονικά άριστες σχέσεις σε θεσμικό, διοικητικό και οικονομικό επίπεδο αποτελούν έναν ακόμα παράγοντα για τον οποίο οι ελληνικές εταιρείες μπαίνουν δυναμικά στην κυπριακή αγορά τα τελευταία χρόνια. Η παρουσία των πακτών από Ελλάδα αφορά τους τομείς των τροφίμων, της εστίασης, της ναυτιλίας, της ενέργειας και υπόδησης, του λιανικού εμπορίου, του γενικού εμπορίου, εταιρειών πετρελαιοειδών αλλά και τον χρηματοπιστωτικό και ασφαλιστικό τομέα. Ανάμεσα στα ονόματα που κάνουν αίσθηση στην κυπριακή αγορά είναι τα Ελληνικά Πετρέλαια, Ολύμπιος, Σφακιανάκης, Jumbo, τον ομίλου Φουρλή που δραστηριοποιείται μέσω των εμπορικών σημάτων IKEA, Intersport και Leroy Merlyn, των καταστημάτων Public του ομίλου Γερμανός,

των υπεραγορών Σκλαβενίτη, αλλά και αλυσίδων καφέ όπως η Mikel και τα Coffee Island.

Τραπεζικό deal

Σφραγίστηκε πριν από την εκπνοή του 2024 το τραπεζικό deal στον χώρο των τραπεζών και του ασφαλιστικού τομέα, με πρωταγωνιστή τον ελληνικό όμιλο Eurobank. Η τράπεζα από την Ελλάδα, Eurobank, αποτελεί πλέον τον μεγαλύτερο μετόχο της Ελληνικής Τράπεζας, πέραν της θυγατρικής της – της Eurobank Κύπρου. Εξάλλου, παρουσία στην Κύπρο διατηρούν και οι τραπεζές Alpha Bank Κύπρου και Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος (Κύπρου).

Οι ασφάλειες

Οι επιχειρηματικές εξελίξεις επεκτείνονται και στον τομέα των ασφαλιστικών εταιρειών, καθώς η Ελληνική Τράπεζα ανακοίνωσε το deal μεταξύ της τράπεζας και της CNP Assurances για την απόκτηση της CNP Cyprus Insurance Holdings. Με την ολοκλήρωση της συναλλαγής, η Ελληνική Τράπεζα θα αποκτήσει ηγετική θέση στην ασφαλιστική αγορά της Κύπρου.

Υπεραγορές

Η ενοποίηση των υπεραγορών Παπαντωνίου με το δίκτυο της Σκλαβενίτης Κύπρου δημιουργεί νέα δυναμική στον τομέα του λιανεμπορίου, με την ελληνική εταιρεία να λειτουργεί πλέον συνολικά 27 καταστήματα αφού απορρόφησε και τις 9 υπεραγορές Παπαντωνίου. Ο Σκλαβενίτης, πριν την εξαγορά των υπεραγορών Παπαντωνίου διατηρούσε 18 συνολικά καταστήματα στην Κύπρο μετά την απορρόφηση των υπεραγορών Μαρινόπουλου η οποία ολοκληρώθηκε το 2017.

Ο Ολύμπιος

Επένδυση άνω των €70 εκατ. στην Κύπρο ολοκλήρωσε ο Όμιλος Ελληνικά Γαλακτοκομεία ΑΕ (γνωστός περισσότερο ως «Ολύμπιος») μπαίνοντας στη βιομηχανία παραγωγής χαλλουμιού εξαγοράζοντας το 49% της ιστορικής βιομηχανίας



Σήμερα δραστηριοποιούνται στην Κύπρο πέραν των 1.500 εταιρειών ελληνικών συμφερόντων, επιβεβαιώνοντας τη σταθερότητα της.

Οι ελληνικές επιχειρήσεις που πρωταγωνιστούν στην κυπριακή πραγματικότητα.

γαλακτοκομικών προϊόντων Ν.Θ. Κουρούσις Λίμιτεδ μέσω της θυγατρικής της στην Κύπρο Olymprus Foods (Cyprus) Ltd. Το νέο σύγχρονο εργοστάσιο παραγωγής χαλλουμιού της Όλυμπος στη Βιομηχανική Περιοχή Τσερίου λειτουργεί έχοντας απορροφήσει τους 120 εργαζόμενους της Κουρούσις. Σε πρώτη φάση το εργοστάσιο έχει δημιουργηθεί με στόχο την παραγωγή χαλλουμιού και αναρής. Πρόθεση της

εταιρείας είναι να εξαγοράσει εξ ολοκλήρου την Κουρούσις με στόχο την εξαγωγή του χαλλουμιού στις αγορές της Ρουμανίας και της Βουλγαρίας που έχει ήδη πρόσβαση η ελληνική εταιρεία καθώς εξάγει φέτα και γιασούρι.

Goody's

Η ελληνική αλυσίδα εστίασης Goody's - Everest μέλος του ομίλου Vivartia επέστρεψε στην κυπριακή αγορά το 2022 με άνοιγμα καταστημάτων σε Λεμεσό και Λευκωσία.

Ηλεκτρικά αυτοκίνητα

Δυναμικό μπάσιμο στην κυπριακή αγορά έχει πραγματοποιήσει ο ελληνικός όμιλος Σφακιανάκη μέσω της εταιρείας τεχνολογίας Electroline. Την ίδια ώρα, ο όμιλος Σφακιανάκη προσανατολίζεται και σε

νέα επιχειρηματική δραστηριότητα στην Κύπρο στον τομέα των ηλεκτρικών αυτοκινήτων. Συγκεκριμένα, ο όμιλος Σφακιανάκη που αποτελεί τον επίσημο διανομέα της κινεζικής πολυεθνικής εταιρεία BYD (Build Your Dreams), γνωστής για την κατασκευή ηλεκτρικών οχημάτων η οποία θεωρείται ο βασικότερος «αντίπαλος» της Tesla στην ηλεκτροκίνηση, σχεδιάζει κάθοδο της εταιρείας και στην Κύπρο.

Τεχνολογία

Από το 2021 άνοιξε καταστήματα στην Κύπρο και η ελληνική πλέον (μετά την εξαγορά της από τη ΔΕΗ από τον βρετανικό όμιλο Curry's) εταιρεία Κωτσόβολος. Τον Νοέμβριο του 2023 η ΔΕΗ εξαγόρασε έναντι €200 εκατ. ευρώ την εταιρεία Κωτσόβολος.

Πολλαπλασιάζεται το Jumbo

Η ελληνική εταιρεία παιχνιδιών Jumbo αυξάνει συνεχώς τη δραστηριότητά της στην Κύπρο ένεκα και των ιδιαίτερα θετικών οικονομικών αποτελεσμάτων του ομίλου. Τον περασμένο Οκτώβριο άνοιξε τις πόρτες του για τους καταναλωτές το νέο κατάστημα Jumbo το οποίο στεγάζεται στο κτήριο των πρώην κεντρικών γραφείων του ομίλου Στεφανίδη στον Στρόβολο, το οποίο αποτελεί το δεύτερο στη Λευκωσία και το έκτο σε παγκύπρια βάση.

Ενέργεια

Τον Μάιο του 2023 η Helleniq Energy προχώρησε στην εξαγορά δύο φωτοβολταϊκών πάρκων σε λειτουργία, συνολικής ισχύος 15 MW στην Κύπρο, μέσω της θυγατρικής της, Helleniq Renewables. Τον Οκτώβριο του 2023 προχώρησε στη δεύτερη επένδυση στην κυπριακή αγορά και συγκεκριμένα στην εξαγορά έξι φωτοβολταϊκών πάρκων, ισχύος 26 MW, αυξάνοντας τη συνολική ισχύ του χαρτοφυλακίου ΑΠΕ που διαθέτει στη χώρα, σε πάνω από 40 MW. Επιπρόσθετα, τη διεύρυνση των εργασιών της στην Κύπρο ανακοίνωσε τον Απρίλιο του 2024 η EKO Energy ως προμηθευτής πράσινης ηλεκτρικής ενέργειας.

Ακίνητα

Με την απόκτηση ενός εμβληματικού ακινήτου μικτής χρήσης, υπό την ονομασία Labs Tower, αξίας €39 εκατ., εισήλθε στην αγορά της Κύπρου η Trastor ΑΕΕΑΠ, με προοπτική να ενισχύσει περαιτέρω το χαρτοφυλάκιο της στη Μεγαλόνησο. Για την επέκτασή της στην Κύπρο η Trastor πρόσφατα ίδρυσε θυγατρική εταιρεία υπό την ονομασία Trastor Συμμετοχών, με αρχικό μετοχικό κεφάλαιο, ύψους 33 εκατ. ευρώ.

Hellenic Healthcare Group

Στήνεται και νέο American Medical Center στην Κύπρο η ελληνική εταιρεία Hellenic Healthcare Group που εμπίπτει στην αμερικανικών συμφερόντων CVC Capital μετά την εξαγορά του American Medical Center της Λευκωσίας. Το νέο ιδιωτικό νοσοκομείο, το κόστος του οποίου υπολογίζεται στα €60 εκατ., θα ανεγερθεί στη Λεμεσό και θα προσφέρει ένα ολοκληρωμένο φάσμα ιατρικών υπηρεσιών και ειδικοτήτων. Εξάλλου, η CVC Capital και η Hellenic Healthcare Group έχει προχωρήσει τα τελευταία χρόνια στην εξαγορά του Απολλωνείου Νοσοκομείου, του Αρεταίειου, αλλά και του Διαγνωστικού Κέντρου «ΙΠΟΚΡΑΤΗΣ» και του ακτινολογικού κέντρου, του Gialletto Ltd.

To Superhome Center

Σε επενδυτή ελληνικής καταγωγής περνά και η γνωστή αλυσίδα καταστημάτων SuperHome Center, όπως πληροφορείται η «Κ». Σύμφωνα με την ανακοίνωση στο ΧΑΚ, η Δημόσια Εταιρεία Ermes Department Stores Plc (Ermes), θυγατρική της Δημόσιας Εταιρείας Cyprus Trading Corporation Plc (CTC), σε συνεργασία με τον συμμέτοχό της, σχεδιάζει να διαθέσει τη συμμετοχή της στη θυγατρική SuperHome Center DIY Ltd σε διεθνή επενδυτή. Μάλιστα, όπως πληροφορούμαστε, η εταιρεία/ επενδυτής/ αγοραστής που έρχεται από την Ελλάδα και δεν έχει ακόμα γίνει γνωστή έχει επιδείξει ενδιαφέρον προκειμένου να πραγματοποιήσει και άλλες επενδύσεις στην Κύπρο.

Αλλάξε ο χάρτης της Demetra μετά την Eurobank

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Σε δημόσια πρόταση προς τους μετόχους της Demetra Holdings (Δήμητρα Επενδυτική) για απόκτηση του 100% του μετοχικού της κεφαλαίου έναντι 310 εκατομμυρίων ευρώ προχώρησε η Logicom Services Ltd, λίγες εβδομάδες μετά την απόφαση για πώληση του ποσοστού μετοχών που διατηρούσε στην Ελληνική Τράπεζα (ΗΒ), στην Eurobank S.A. Εκ του αποτελέσματος, η απόφαση για πώληση του ποσοστού της στην Eurobank, άλλαξε εντελώς τον χάρτη της, αφού βλέπουμε πως, μετά από λίγες εβδο-

μάδες που πώλησε το ποσοστό της, υπάρχει πρόταση για να αγοραστεί εξ ολοκλήρου από την Logicom.

Την Παρασκευή η Logicom ανακοίνωσε ότι αγόρασε 17.152.353 μετοχές της Demetra, που αντιστοιχούν στο 8,57% του εκδομένου μετοχικού της κεφαλαίου. Η αγορά έγινε έναντι συνολικού τιμήματος 26,5 εκατ. ευρώ, δηλαδή στο 1,55 ευρώ ανά μετοχή από την Τράπεζα Eurobank Α.Ε. Πριν την απόκτηση του επιπλέον 8,57%, συναλλαγής που είχε γνωστοποιηθεί στα τέλη του 2024, η Logicom είχε 59.832.100 μετοχές της Demetra ονομαστικής αξίας 0,70 ευρώ η κάθε μια και ήταν

Σε δημόσια πρόταση για απόκτηση του 100% του μετοχικού της κεφαλαίου έναντι 310 εκατ. προχωρά η Logicom.

το 29,9% του συνολικού εκδομένου μετοχικού κεφαλαίου της Demetra.

Εάν ανατρέξουμε στην κατάσταση επενδύσεων στα τέλη του 2024 που ανακοίνωσε επισήμως η Demetra, η αξία της επένδυσής

της στην Ελληνική Τράπεζα αγγίζει τα 427 εκατ. ευρώ και αντιπροσωπεύει το 82,9% του ενεργητικού της. Λίγο κάτω από 5% έχει επενδύσει στην Logicom, συγκεκριμένα στο 4,65%, ή 23,9 εκατ. ευρώ. Ακόμα, 44 εκατ. ευρώ, ή 8,5% του συνολικού ενεργητικού της είναι επενδυμένα σε γη και ακίνητα σε Κύπρο, Βουλγαρία και Ρουμανία και στη Βουλγαρία, ενώ 2,5% της αξίας του ενεργητικού της είναι επενδυμένα σε «άλλα έργα». Σε καταθέσεις και μετρητά έχει επενδυμένο το 0,5% του συνολικού της ενεργητικού (2,2 εκατ. ευρώ). Ένα 0,15% είναι επενδυμένο στην NETinfo Plc, ήτοι

716 χιλ. ευρώ και στην Ermes Department Stores Plc το 0,01% που αντιστοιχεί σε 40.000 ευρώ. Αξίζει να σημειωθεί πως, η σκοπούμενη αντιπαροχή για την απόκτηση των τίτλων της Δήμητρα είναι 1,55 ανά μετοχή, πληρωτέα σε μετρητά, σε όλους τους μετόχους που θα αποδεχτούν τη Δημόσια Πρόταση, νοσημένο ότι η Δημόσια Πρόταση θα είναι επιτυχής.

Πρακτικά, στις 200.000.000 μετοχές της Demetra έναντι 1,55 ευρώ ανά μετοχή, προκύπτει πως, το κόστος απόκτησής της από την Logicom εάν δεχθούν οι μέτοχοι, θα φτάσει τα 310 εκατ. ευρώ.

Είναι το ναι για 426 εκατ.

Στις 9 Ιανουαρίου 2025 προχώρησαν οι μέτοχοι της Demetra κατά την έκτακτη γενική συνέλευση της εταιρείας στην έγκριση ψηφίσματος για τη διάθεση μετοχών που κατέχουν στην Ελληνική Τράπεζα προς την Eurobank. Το συνολικό τίμημα που θα καταβάλει η Eurobank Α.Ε. θα φτάσει στα 427 εκατ. ευρώ. Ο αριθμός των μετοχών αυτών ανέρχεται σε 88.064.705.

Η Demetra είχε επενδύσει 20 εκατομμύρια ευρώ τον Νοέμβριο του 2013 αγοράζοντας 400 εκατ. μετοχές της Ελληνικής Τράπεζας προς 5 σεντ του ευρώ η μία.

Μπήκε ζεστό το 2025 για κουρεμένους

Παρά το ότι υπάρχουν ακόμη μεγάλα ανοικτά ζητήματα που πρέπει αναγκαστικά να διευθετηθούν για να προχωρήσει η διαδικασία καταβολής μερίσματος στους πιστωτές της πρώην Λαϊκής Τράπεζας, το 2025 έχει μπει «ζεστό» για τους κουρεμένους και τους κατόχους αξιογράφων. Η εβδομάδα που πέρασε ήταν, αν όχι καθοριστική, μία εβδομάδα που έφερε ένα βήμα

μπροστά την όλη διαδικασία που έχει κρατήσει χρόνια και χρόνια. Μετά από συνάντηση στο Προεδρικό που είχαν με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, Νίκο Χριστοδουλίδη και τον υπουργό Οικονομικών, Μάκη Κεραυνό, μέλη του Συνδέσμου Καταθετών Λαϊκής Τράπεζας (ΣΥ.ΚΑ.ΛΑ.), ανακοινώθηκε ότι από τον Μάρ αναμένεται να ξεκινήσει η εκταμίευση απο-

ζημιώσεων προς τους κουρεμένους καταθέτες και κατόχους αξιογράφων. Μέχρι στιγμής έχουν υποβληθεί 13.000 αιτήσεις, αλλά ο αριθμός αυτός μπορεί να διαφοροποιηθεί ενόσω βρίσκεται σε εξέλιξη η διαδικασία εκκαθάρισης της πρώην Λαϊκής Τράπεζας.

Τίποτα όμως δεν πρόκειται να προχωρήσει, εάν δεν γίνουν κάποιες διαδικασίες απαραίτητες σε

σχέση με την εκκαθάριση της πρώην Λαϊκής Τράπεζας. Σύμφωνα με συνάντηση που είχαν τα ενδιαφερόμενα μέρη με τον εκκαθαριστή της πρώην Λαϊκής Τράπεζας, κ. Αυγουστίνιο Παπαθωμά, υπάρχουν αγωγές προς τα κυπριακά δικαστήρια που πρέπει να κλείσουν, υπάρχουν εκκρεμότητες από το υποκατάστημα της πρώην Λαϊκής που λειτουργούσε στην

Ελλάδα, αλλά υπάρχουν και φορολογικές διαδικασίες που πρέπει να διευθετηθούν. Εάν δεν δοθεί λύση στα παραπάνω, όλη η διαδικασία δεν μπορεί να προχωρήσει.

Μεγάλη ώθηση στο όλο πρότζεκτ ήταν η ορθή –σε επίπεδο тайμινγκ– κίνηση να πωληθούν οι μετοχές της πρώην Λαϊκής Τράπεζας που υπήρχαν στην Τράπεζα

Κύπρου, έναντι 91 εκατ. ευρώ, τον Νοέμβριο του 2024. Ο εκκαθαριστής της πρώην Λαϊκής είχε γνωστοποιήσει από το καλοκαίρι τις προθέσεις του για πώληση των εν λόγω μετοχών και είχε διορίσει συμβούλους. Η μετοχή της Τράπεζας Κύπρου ως γνωστόν έχει ανέβει και «έπιασε» πολύ καλή τιμή το πωληθέν 4,81%.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΡΟΥΓΚΑΛΑΣ

WIZ GUIDE

50 BEST

RESTAURANTS

BY

Bank of Cyprus



20
24

wiz-guide.com

ΟΙ ΚΡΙΤΕΣ

28 Ιανουαρίου, 2025



ΧΟΡΗΓΟΙ

ΟΔΗΓΟΥΜΕ ΜΕ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΕΣ



Το στοίχημα των 18 δισ. σε 20 μήνες

Η εκπλήρωση 246 στόχων έως τον Αύγουστο του 2026 θα κρίνει τις εκταμιεύσεις του Ταμείου Ανάκαμψης

Της ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ

Ενα «βουνό» οροσμήων και στόχων θα κληθεί να εκπληρώσει τους επόμενους 20 μήνες, έως τον Αύγουστο του 2026, η κυβέρνηση, προκειμένου να εκταμιεύσει τα υπόλοιπα σχεδόν 18 δισ. ευρώ, από τα 36 δισ. ευρώ του Ταμείου Ανάκαμψης.

Συγκεκριμένα, στα 4 αιτήματα και δόσεις που απομένουν έως τη λήξη του χρονοδιαγράμματος του Ταμείου, αντιστοιχούν, ούτε λίγο ούτε πολύ, 246 ορόσημα και στόχοι, δηλαδή προαπαιτούμενα για την εκταμίευσή τους. Στα πρώτα 4 αιτήματα αντιστοιχούσαν λιγότερα από τα μισά, 107 προαπαιτούμενα και ο μηχανισμός είχε αρχίσει ήδη να «λαχανιάζει», με αποτέλεσμα να αναθεωρηθεί το χρονοδιάγραμμα. Στο 5ο αίτημα που υποβλήθηκε τον Δεκέμβριο και εκκρεμεί η απόφαση, αντιστοιχούσαν 32 ορόσημα. Η κυβέρνηση ευελπιστεί ότι θα εγκριθεί, πιθανώς τον Φεβρουάριο, για να εκταμιευθεί μια ακόμη δόση 3,1 δισ. ευρώ, ενδεχομένως τον Μάρτιο.

Το αν θα μπορέσει η χώρα να ικανοποιήσει στο μισό χρονικό διάστημα απ' όσο είχε έως τώρα (το πρώτο αίτημα υπεβλήθη τον Δεκέμβριο του 2021) τα διπλάσια προαπαιτούμενα και στόχους δικαιολογημένα εγείρει αμφιβολίες. Οι επισημάνσεις, μάλιστα, της έκθεσης του Ελεγκτικού Συνεδρίου την περασμένη εβδομάδα, που επεσήμαινε καθυστερήσεις και τον κίνδυνο απώλειας πόρων, ενίσχυσαν αυτές τις αμφιβολίες. Από την άλλη, είναι ταυτόχρονα και το ερώτημα των... 18 δισ. ευρώ και υπ' αυτή την έννοια, η κυβέρνηση θα παλέψει σκληρά να το απαντήσει θετικά.

Οι πρώτες δυσκολίες για τις επόμενες δόσεις, πάντως, έχουν εμφανιστεί. Το επικείμενο, 6ο κατά σειράν, αίτημα απαιτεί 46 ορόσημα και στόχους, ένα εκ των οποίων, η συμβασιοποίηση των έργων για την αποκατάσταση των ζημιών

του «Daniel» (οδών και σιδηροδρόμων), κινδυνεύει ήδη, λόγω των προσφυγών που κατατέθηκαν επί της διαδικασίας. Γενικά, οι δυσκολίες εντοπίζονται κυρίως στην ικανοποίηση των οροσμήων που αφορούν μεγάλα έργα υποδομών όπως ο Ε-65, ο προαστιακός και ο Βόρειος Οδικός Αξονας Κρήτης, καθώς και τα αρδευτικά, κυρίως λόγω των προσφυγών που αναμένονται, κατά τα ειωθότα. Το νέο

χρονοδιάγραμμα προβλέπει υποβολή του 6ου και του 7ου αιτήματος το 2025 και του 8ου και 9ου το 2026 (το τελευταίο έως τις 31 Αυγούστου του 2026). Στο 6ο αίτημα, ύψους 2,4 δισ. ευρώ επικορηγήσεων και 2,5 δισ. ευρώ δανείων, αντιστοιχούν 46 προαπαιτούμενα, στο 7ο αίτημα, ύψους 1,9 δισ. ευρώ επικορηγήσεων και 2,5 δισ. ευρώ δανείων αντιστοιχούν 35, στο 8ο αίτημα ύψους 1,7 δισ. ευρώ επι-

κορηγήσεων και 1,2 δισ. ευρώ δανείων αντιστοιχούν 39 και στο 9ο αίτημα ύψους 3,5 δισ. επικορηγήσεων αντιστοιχούν 126 προαπαιτούμενα. Επιπλέον, για τα δάνεια, απαιτείται συγκεκριμένη πρόοδος στην υπογραφή πιστώσεων: από τα 8,3 δισ. ευρώ της 5ης δόσης, οι υπογεγραμμένες πιστώσεις πρέπει να ανέβουν στα 10,8 δισ. ευρώ για την 6η δόση, στα 13,4 δισ. για την 7η δόση και στα 16,7 δισ. ευρώ για

την 8η που είναι και η τελευταία σε ό,τι αφορά τα δάνεια. Τα δάνεια που προχωρούσαν με ταχύτατους ρυθμούς το πρώτο διάστημα, καθώς η αγορά διψούσε για φθηνό χρήμα, έχουν αρχίσει και αυτά να επιβραδύνονται.

Μέχρι στιγμής, η Ελλάδα έχει εκταμιεύσει 18,2 δισ. ευρώ, εκ των οποίων 8,59 δισ. επικορηγήσεις και 9,62 δισ. ευρώ δάνεια.

Ενα ερώτημα είναι πόσο γρήγορα φτάνουν τα ποσά αυτά στην αγορά, ώστε να μετουσιωθούν σε επιτάχυνση του ρυθμού ανάπτυξης της χώρας. Στο υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και στην Εθνική Υπηρεσία Συντονισμού του Ταμείου Ανάκαμψης (ΕΥΣΤΑ) επισημαίνουν ότι το 2024 πέτυχαν τον στόχο των πληρωμών 3,2 δισ. ευρώ, που είχε τεθεί (έφτασαν τα 3,4 δισ. ευρώ). Για το 2025 ο στόχος ανεβαίνει στα 4,9 δισ. και πλησιάζει τα 6 δισ. ευρώ το 2026. Όμως, οι πληρωμές αφορούν τους φορείς της κυβέρνησης και μεσολαβεί κάποιος χρόνος έως ότου φτάσουν από κει στην αγορά.

Σε ό,τι αφορά τα δάνεια, έχουν υπογραφεί 405 συμβάσεις, που αντιστοιχούν σε συνολικό ύψος επενδύσεων 15,36 δισ. ευρώ, εκ των οποίων τα 6,7 δισ. ευρώ αφορούν πόρους του Ταμείου Ανάκαμψης, τα 3,5 δισ. ευρώ αφορούν ίδια κεφάλαια των επιχειρήσεων και τα 5,1 δισ. ευρώ είναι τα δάνεια των τραπεζών. Από αυτά έχει εκταμιευθεί περίπου το 35%-40%, σχεδόν 3 δισ. ευρώ, αναφέρουν οι πληροφορίες του υπουργείου.

Στις αιτιάσεις του Ελεγκτικού Συνεδρίου ο επικεφαλής της ΕΥΣΤΑ Ορέστης Καβαλάκης απαντά κυρίως επικαλούμενος το Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου, που τηρείται ως «κόρην οφθαλμού», όπως υποστηρίζει, είναι αυστηρό και έχει την έγκριση της Κομισιόν. Άλλωστε, με την Κομισιόν υπάρχει συνεργασία ανά τρίμηνο. «Είμαστε από πάνω», σχολιάζει, αναγνωρίζοντας ότι «χρειάζεται πολλή δουλειά» στον χρόνο που απομένει.

Το Ελεγκτικό Συνέδριο

Το αν θα μπορέσει η χώρα να ικανοποιήσει στο μισό χρονικό διάστημα απ' όσο είχε έως τώρα (το πρώτο αίτημα υπεβλήθη τον Δεκέμβριο του 2021) τα διπλάσια προαπαιτούμενα και στόχους δικαιολογημένα εγείρει αμφιβολίες. Οι επισημάνσεις, μάλιστα, της έκθεσης του Ελεγκτικού Συνεδρίου την περασμένη εβδομάδα, που επεσήμαινε καθυστερήσεις και τον κίνδυνο απώλειας πόρων, ενίσχυσαν αυτές τις αμφιβολίες.



Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Τα ανοιχτά μέτωπα του υπουργείου Εργασίας

Της ΡΟΥΛΑΣ ΣΑΛΟΥΡΟΥ

Ενα μεγάλο στοίχημα, αυτό της αύξησης των πραγματικών εισοδημάτων των εργαζομένων, μεγάλες προκλήσεις όπως η αύξηση της απασχόλησης και η ψηφιοποίηση του ΕΦΚΑ, αλλά και «αγκάθια» όπως οι συντάξεις χρείας και τα αναδρομικά τουλάχιστον 350.000 συνταξιούχων, βρίσκονται στη βαριά ατζέντα της ηγεσίας του υπουργείου Εργασίας. Εντός του νέου έτους, η κ. Κεραμέως σε συνεργασία με τους υφυπουργούς Π. Τσακλόγλου και Κ. Καραγκούνη θα επιδιώξουν να θεσμοθετήσουν μέτρα και θα επιβλέψουν δράσεις για την τόνωση της απασχόλησης, την επέκταση της ψηφιακής κάρτας εργασίας και σε κλάδους όπως του τουρισμού και επισιτισμού, την αναμόρφωση των ΚΕΠΑ καθώς και την περαιτέρω ψηφιοποίηση της κοινωνικής ασφάλισης και κατά επέκταση την περαιτέρω μείωση των εκκρεμιών.

Το περίγραμμα της πολιτικής που θα ακολουθηθεί κατά το νέο έτος από την υπουργό Εργασίας Ν. Κεραμέως, περιλαμβάνει μεταξύ άλλων τις εξής προκλήσεις:

- Τόνωση της απασχόλησης και διεύρυνση των πληθυσμιακών ομάδων που εντάσσονται στην αγορά εργασίας. Ηδη το 2024 – για πρώτη φορά τα τελευταία 15 χρόνια – η ανεργία κυμάνθηκε σε μονοψήφιο νούμερο, μειώθηκε στο 9% το τρίτο τρίμηνο του 2024, σχεδόν 50% κάτω σε σχέση με το 2019. Η διατήρηση του ποσοστού ανεργίας σε μονοψήφιο αριθμό και η περαιτέρω μείωσή του δεν είναι εύκολο εγχείρημα, καθώς οι αναλυτές επισημαίνουν πως έχουμε φθάσει στην σκληρή πυρήνα της ανεργίας.
- Ενδυνάμωση του μηχανισμού διάγνωσης των αναγκών

στην αγορά εργασίας, προκειμένου τα αποτελέσματα των μελετών του να είναι άμεσα διαθέσιμα σε όλους τους εμπλεκόμενους φορείς.

- Πιλοτική εφαρμογή, για τουλάχιστον 16 μήνες, της νέας αρχιτεκτονικής του επιδόματος ανεργίας, σε 15.000 ανέργους. Το νέο σύστημα πριμοδοτεί με ένα ανταποδοτικό σκέλος όσους, πριν καταστούν άνεργοι, είχαν εργαστεί για σημαντικά μεγάλο χρονικό διάστημα.
- Επέκταση της ψηφιακής κάρτας εργασίας. Ηδη, το μέτρο αφορά 750.000 εργαζομένους κι εντός του νέου έτους αναμένεται να επεκταθεί καθολικά, σε τονρισμό και εστίαση και έτσι οι καλυπτόμενοι κλάδοι να αγγίξουν το 1,5 εκατ. εργαζομένων.
- Ψηφιοποίηση της κοινωνικής ασφάλισης με δύο έργα: την ψηφιακή αποτύπωση του ασφαλιστικού ιστορικού όλων των ασφαλισμένων καθώς και τη δημιουργία Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος στον ΕΦΚΑ.



Το εγχείρημα της αύξησης των μέσων μισθών στους εργαζομένους του ιδιωτικού τομέα δεν θεωρείται εύκολο, καθώς περνάει μέσα από την ενίσχυση των συλλογικών διαπραγματεύσεων.

Ενα από τα μεγαλύτερα «αγκάθια» είναι η καθιέρωση ενιαίου κανονισμού παροχών και ασφάλισης στον ΕΦΚΑ, που καθυστερεί από το 2017.

- Αναμόρφωση του Κέντρου Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕΠΑ) του Ε-ΕΦΚΑ, με την απλούστευση διαδικασιών, τη μείωση ανάγκης για φυσική παρουσία στο ΚΕΠΑ και τον δραστικό περιορισμό αναβολών και καθυστερήσεων. Κι αν τα παραπάνω θεωρούνται «εύκολα», η ηγεσία του υπουργείου Εργασίας έχει να διαχειριστεί μια πολύ μεγάλη πρόκληση. Την περαιτέρω ενίσχυση του πραγματικού εισοδήματος συνταξιούχων και ανέργων. Και μπορεί για τις συντάξεις ήδη να δόθηκε η αύξηση

–κατά 2,4%– και να βελτιώθηκε κατά τι η εφαρμογή της ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης, όμως στους εργαζομένους και δη του ιδιωτικού τομέα, το εγχείρημα δεν θεωρείται εύκολο. Ο κατώτατος μισθός θα αυξηθεί –πιθανότατα κατά 40 με 50 ευρώ– τον Απρίλιο του 2025. Αντίστοιχα, θα υπάρξει αύξηση και σε μισθούς στο Δημόσιο ώστε να υπάρχει εφεξής ένας κατώτατος μισθός για όλους. Όμως, για την αύξηση των μέσων μισθών, τουλάχιστον όσον αφορά δράσεις για τις οποίες είναι υπεύθυνο το υπουργείο Εργασίας, θα πρέπει να επιτευχθεί η ενίσχυση των συλλογικών διαπραγματεύσεων. Με τον πρόσφατο νόμο Κεραμέως προβλέφθηκε η συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους για την κατάρτιση και έκδοση σχεδίου δράσης με στόχο την ενίσχυση των Συλλογικών Συμβάσεων Εργασίας. Θα πρέπει βέβαια να υπάρξει νομοθέτηση παρεμβάσεων για τη θωράκιση του πλαισίου και την αύξηση του ποσοστού κάλυψης

των εργαζομένων από συλλογικές διαπραγματεύσεις.

Υπάρχουν όμως και τρία «αγκάθια» που κανένας υπουργός Εργασίας δεν επιθυμεί να θεσμοθετήσει κατά τη διάρκεια της θητείας του στο υπουργείο. Για παράδειγμα, η καθιέρωση ενιαίου κανονισμού παροχών και ενιαίου κανονισμού ασφάλισης στον ΕΦΚΑ, που καθυστερεί από το 2017 και εφεξής. Επίσης, αναμένεται και η έκδοση του ενιαίου κανονισμού αναπηρίας, που αφορά τις ενιαίες προϋποθέσεις και διαδικασίες για τις συνταξιοδοτικές και επιδοματικές παροχές που χορηγούνται σε άτομα με αναπηρία.

Πολυετής είναι και η εκκρεμότητα που αφορά τις συντάξεις χρείας και δη την αναδρομική αναζήτηση από τον ΕΦΚΑ ποσών που λαμβάνουν ακόμη και 5 χρόνια δικαιούχοι συντάξεων χρείας, καθώς δεν εφαρμόστηκε στη λήξη της τριετίας από τον θάνατο του/της συζύγου η περικοπή τους στο 35% που προβλέπει ο νόμος. Η περικοπή εφαρμόζεται όταν οι δικαιούχοι παίρνουν και δική τους σύνταξη ή εργάζονται. Αντίθετα, ο ΕΦΚΑ πληρώνει ακόμη και σήμερα τα ίδια ποσά, δηλαδή το 70%. Το θέμα «καίει» καθώς εκτιμάται ότι αφορά πάνω από 50.000 συνταξιούχους, ενώ υπολογίζεται ότι υπάρχουν κι άλλοι 5.000 με 10.000 συνταξιούχοι του Δημοσίου και του ΟΓΑ, που έχουν, σύμφωνα με τον νόμο, δει τη σύνταξη χρείας να κόβεται στο 35%, μετά την τριετία.

Και τέλος, η απόφαση για το θέμα των αναδρομικών διεκδικήσεων 350.000 συνταξιούχων. Το Συμβούλιο της Επικρατείας (ΣτΕ) έχει ήδη καθυστερήσει πολύ, εκτιμάται όμως ότι η απόφασή του θα εκδοθεί εντός του πρώτου τριμήνου του 2025.

WIZ GUIDE

50 BEST

RESTAURANTS

BY

Bank of Cyprus



2024

wiz-guide.com

— THE —
WINE
FAIR

28 Ιανουαρίου, 2025

ΟΙΝΟΠΟΙΕΙΑ



Τράπεζες και «τραπεζίτες» στο στόχαστρο των λαϊκιστών – Encore

Του **ΑΝΔΡΕΑ Γ. ΔΡΥΜΙΩΤΗ**

Το σημερινό κείμενο είναι συνέχεια του ομότιτλου που δημοσιεύθηκε στις 12/1/2025.

Ισχυρίζομαι ότι οι τράπεζες είναι θύματα παραπληροφόρησης. Ελάτε να δούμε ένα κλασικό παράδειγμα. Στην «**Κ**» (21/12/2024) ο τακτικός συνεργάτης της **Αρνης Αλεξανδρή**ς (τον οποίον διαβάζω ανελλιπώς) γράφει στη στήλη του: «**Οι παράλογες χρεώσεις για στοιχειώδεις ενέργειες, που πολλοί φορές δεν κοστίζουν τίποτα στην τράπεζα (βλ. ψηφιακές υπηρεσίες), [...]**». Ε, λοιπόν, αυτό ακριβώς πιστεύει ο πολύς κόσμος και πολλοί δημοσιογράφοι και πολιτικοί. Είναι όμως έτσι;

Ελάτε να αναλύσουμε το «μηδενικό» κόστος των τραπεζών. Σήμερα σε όλες τις τράπεζες του κόσμου όλα τα δεδομένα τους (καταθέσεις, δάνεια κ.λπ.) είναι bits αποθηκευμένα σε μαγνητικούς δίσκους ή άλλα μαγνητικά μέσα. Μία τράπεζα για να λειτουργήσει είναι υποχρεωμένη να διαθέτει εφεδρικά συστήματα και επιπλέον disaster recovery site (DRS). Το εφεδρικό χρειάζεται για τη συνέχιση της λειτουργίας σε περίπτωση βλάβης του κυρίως συστήματος. Το DRS απαιτείται για την περίπτωση ολικής καταστροφής του μηχανογραφικού κέντρου, π.χ. σεισμός, πλημμύρα, δολιοφθορά κ.ά. Το DRS πρέπει να βρίσκεται γεωγραφικά σε σημαντική απόσταση ώστε να μην επηρεάζεται από φυσικές καταστροφές. Για τον λόγο αυτό τα κύρια συστήματα και τα DRS είναι συνδεδεμένα με οπτικές ίνες που επιφέρουν κόστος στη λειτουργία.

Μια τράπεζα χωρίς συστήματα πληροφορικής θα καταρρεύσει σε λιγότερο από μία εβδομάδα.

Για να αντιληφθείτε τη σημασία του DRS, ένα παράδειγμα που το ζήσαμε όλοι θα σας πείσει. Θυμάστε την καταστροφή των διδύμων πύργων στη Νέα Υόρκη, στις 11/9/2001; Στους διδύμους πύργους λειτουργούσαν πολλές χρηματοπιστωτικές εταιρείες και πιστωτικά ιδρύματα. Όλα τα ηλεκτρονικά συστήματά τους και τα εφεδρικά καταστράφηκαν ολοσχερώς καθώς και όλα τα δεδομένα τους. Και όμως, αν θυμάμαι καλά, μετά από τρεις ημέρες όλα λειτουργήσαν από τα DRS που είχαν στο New Jersey! Για να λειτουργήσουν όμως τα

DRS πρέπει να διαθέτουν τα σωστά δεδομένα, γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο η ενημέρωση γίνεται σε πραγματικό χρόνο.

Πιστεύω ότι τώρα συνειδητοποιήσατε πως οποιαδήποτε συναλλαγή σας σε μία τράπεζα εκτελείται 3 φορές σε τρία διαφορετικά συστήματα, ώστε να μπορείτε να κοιμάστε ήσυχοι ότι δεν θα χαθούν οι καταθέσεις σας. Εκτός από την απόσβεση και συντήρηση του εξοπλισμού, οι τράπεζες πληρώνουν πολύ περισσότερα για τη χρήση του

Οποιαδήποτε συναλλαγή σας σε μία τράπεζα εκτελείται 3 φορές σε τρία διαφορετικά συστήματα, ώστε να μπορείτε να κοιμάστε ήσυχοι ότι δεν θα χαθούν οι καταθέσεις σας.

εξειδικευμένου λογισμικού. Στις περισσότερες περιπτώσεις η τράπεζα χρεώνεται ανά συναλλαγή που εκτελείται, προσθέτοντας άλλο ένα σημαντικό κόστος.

Προσπαθώ να εκλαϊκεύσω το θέμα ώστε να μπορεί να το καταλάβει και ο μη ειδικός. Πιστέψτε με, η πληροφορική σε μια τράπεζα είναι τόσο πολύπλοκη και τόσο ευάλωτη, ώστε δεν το χωράει το μυαλό σας. Και μόνο η εξασφάλιση των δεδομένων σας από κακόβουλες ενέργειες επιφέρει σημαντικό κόστος. Θυμηθείτε την περίφημη «λίστα Falciani» ή «λίστα Lagarde και τη ζημιά που έκανε στην τράπεζα από όπου έγινε η διαρροή.

Θα προσπαθήσω να σας δώσω άλλο ένα παράδειγμα για το οποίο όλοι φωνάζουν. Είναι η επανέκδοση μιας χρεωστικής ή πιστωτικής κάρτας. Στη **Δέλτα Πληροφορική** όπου διατηρούσαμε τις χιλιάδες «παρθένες» (πριν προσωποποιηθούν) κάρτες των τραπεζών, η φύλαξη γινόταν σε βυθιζόμενο ειδικό χρηματοκιβώτιο ώστε να μην υπάρχει πρόσβαση από πουθενά. Στη «μαύρη αγορά» μια «παρθένα» κάρτα πουλιόταν (μέχρι το 2004 που γνωρίζω) 5.000 δολάρια. Αυτή ήταν και η αποζημίωση που η Εταιρία μας θα πλήρωνε στην τράπεζα για κάθε κάρτα που χά-



Το καταλαβαίνω, είναι δύσκολο να το πιστέψετε, αλλά το PIN παράγεται, εκτυπώνεται, κρυπτογραφείται και αποθηκεύεται στο chip, χωρίς να το δει ανθρώπινο μάτι! Για να επιτευχθεί αυτή η διαδικασία, απαιτούνται ειδικοί χώροι, ειδικά μηχανήματα, ακόμα και ειδικά έντυπα. Αν δεν τα πληρώνει αυτός ο οποίος απολαμβάνει την υπηρεσία, ποιος θα τα πληρώνει;

ναμε. Η επανέκδοση έχει σημαντικό κόστος. Αν η τράπεζα δεν τα χρεώνει αυτά, ποιος θα τα επιβαρύνεται;

Το ίδιο ισχύει και για την έκδοση και επανέκδοση του PIN. Το καταλαβαίνω, είναι δύσκολο να το πιστέψετε, αλλά το PIN παράγεται, εκτυπώνεται, κρυπτογραφείται και αποθηκεύεται στο chip, χωρίς να το δει ανθρώπινο μάτι! Για να επιτευχθεί αυτή η διαδικασία, απαιτούνται ειδικοί χώροι, ειδικά μηχανήματα, ακόμα και ειδικά έντυπα. Αν δεν τα πληρώνει αυτός ο οποίος απολαμβάνει την υπηρεσία, ποιος θα τα πληρώνει;

Αφού είδαμε ότι ακόμα και οι ψηφιακές υπηρεσίες έχουν κάποιο κόστος, πάμε στο άλλο παράλογο που πέρασε στον προ-υπολογισμό. Μηνδενίζεται η προμήθεια των τραπεζών για εξόφληση λογαριασμών τρίτων. Με ρούσαμε τις χιλιάδες «παρθένες» οι τράπεζες να διευκολύνουν τους πελάτες των ιδιωτικών εταιρειών κινητής τηλεφωνίας, των ιδιωτικών εταιρειών ενέργειας κ.ά. στην εξόφληση των λογαριασμών τους χωρίς καμία χρέωση; Αν έτσι εξυπηρετούνται οι πελάτες των ιδιωτικών εταιρειών, μήπως αυτές πρέπει να πληρώνουν την υπηρεσία προς τις τράπεζες, αφού κατά κύριον διευκολύνον-

ται οι πελάτες τους; Πάντως, κάποιος πρέπει να την πληρώνει.

Προσωπικά πιστεύω ότι αυτή είναι η χειρότερη εκπαίδευση που κάνουμε. Μαθαίνουμε τον κόσμο ότι μπορεί να απολαμβάνει μια υπηρεσία χωρίς να την πληρώνει. Αυτό είναι θανάσιμο λάθος και θα το πληρώνουμε εσείς.

Τι συμβαίνει σε άλλες χώρες; Κατέφυγα στην Κύπρο όπου αναζητήσα τις προμήθειες που χρεώνει η Τράπεζα Κύπρου (https://www.bankofcyprus.com/home-gr/bank_gr/charges_gr/in_effect_gr/), και βρήκα ότι για τη διατήρηση λογαριασμού υπάρχει χρέωση. Π.χ. «για τη διατήρηση λογαριασμού ταμειο-ηρίου» η χρέωση είναι 5 ευρώ ετησίως. Η πρακτική αυτή ισχύει στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες. Φανταστείτε τι θα γινόταν στην Ελλάδα αν οι τράπεζες εφαρμόζαν κάτι παρόμοιο. Επανάσταση. Η ποικιλία των προμηθειών είμαι βέβαιος ότι θα σας εκπλήξει. Για την ενοικίαση θυρίδας, πέρα από το ενοίκιο, οι 3 πρώτες επισκέψεις τον χρόνο είναι δωρεάν. Οι υπόλοιπες χρεώνονται προς 25 ευρώ η επίσκεψη! Για ανάληψη, κατάθεση, ανταλλαγή κερμάτων μέχρι 35 ευρώ δωρεάν. Μετά τα 35 ευρώ 1,5% με ελάχιστο 6 (έξι) ευρώ! Σωστά

διαβάσατε. Δεν έχει νόημα να συνεχίσω. Οι προμήθειες στην Κύπρο αλλά και σε άλλες χώρες που γνωρίζω είναι κυριολεκτικά «εξωτικές», αλλά δεν έχουν γίνει θέμα πολιτικής αντιπαράθεσης.

Λίγα λόγια για τα επιτόκια. Το μεγάλο παράπονο είναι ότι η διαφορά μεταξύ επιτοκίων δανεισμού και καταθέσεων είναι αδικαιολόγητη. Η τράπεζα δεν διαθέτει δικά της χρήματα για να δανείζει. Απλά διαθέτει τα χρήματα των καταθετών (μοχλευμένα) για να δίνει δάνεια. Κατά συνέπεια, η διαφορά (το spread) μεταξύ των επιτοκίων πρέπει να είναι μεγαλύτερη από τις επισφάλειες που μπορεί να έχουν τα δάνεια. Σύμφωνα με την **Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα** («**Το Βήμα**» – 5/1/2025) ο δείκτης **μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων στην Ελλάδα είναι 4,6%, ενώ στην Ευρωζώνη είναι 2,3%.** Και αυτό μετά το ξεφόρτωμα στους servicers!

Εχουμε, όμως, και μια άλλη ιδιαιτερότητα στην Ελλάδα που μεγαλώνει τις επισφάλειες. Δεν λειτουργούν τα λεγόμενα **credit bureau** τα οποία εξασφαλίζουν διαφάνεια και ορθολογισμό στη δανειοδότηση. Υποψιάζομαι ότι υπεύθυνη για την έλλειψή τους είναι η περίφημη Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων.

Το ΠΑΣΟΚ σαν κυβέρνηση κατέστρεψε τις τράπεζές μας το 2010 με τον περίφημο Νόμο Κατσέλη. Τα σημερινά κόκκινα δάνεια, που κατέχουν οι servicers, είναι ακόμα 72 δισεκατομμύρια ευρώ. Το 2010 δεν πτώχευσαν ξαφνικά οι άνθρωποι, αλλά μόνο το κράτος. Με τον Νόμο Κατσέλη δόθηκε η δυνατότητα σε όποιον ήθελε να τον επικαλεστεί και να μην εξυπηρετεί το δάνειό του για την πρώτη κατοικία. Εκεί, λοιπόν, που οι τράπεζες έχασαν τα κεφάλαιά τους, λόγω των ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου που κατείχαν, άρρισαν και οι δανειολήπτες να μην πληρώνουν, οι επισφάλειες πήγαν στον ουρανό και οι τράπεζες από τότε προσπαθούν να συνέλθουν.

Πάμε τώρα και σε ένα άλλο δημοφιλές θέμα. Οι κακές τράπεζες δεν δίνουν δάνεια σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Στην Ελλάδα έχουμε αναλογικά το μεγαλύτερο πλήθος μικρομεσαίων επιχειρήσεων στην Ευρώπη. Περίπου 860.000. Δεν θέλω να θίξω καμία τάξη, αλλά το είδαμε στην εποχή του Covid. Πολλοί από αυτούς παραπονιόντουσαν γιατί οι αποζημιώσεις που έπαιρναν ήταν πολύ χαμηλές. Βεβαίως, αλλά ήταν ανάλογες με τον τζίρο που δάλωναν. Το ίδιο συμβαίνει και με τα δάνεια. Αν στον ισολογισμό σου δεικνείς ζημιές, με ποια λογική πρέπει η τράπεζα να σε χρηματοδοτήσει;

Το είδαμε και στους ελεύθερους επαγγελματίες, όπου χιλιάδες δήλωσαν ετήσια εισοδήματα κάτω από 10.000 ευρώ. Πώς να τους δώσει δάνεια η τράπεζα; Απλά, δεν θα τους δώσει και καμία κυβέρνηση δεν θα υποχρεώσει τις τράπεζες να το κάνουν αυτό. Τα δάνεια απαιτούν διαφάνεια, η οποία στην Ελλάδα είναι σε μεγάλη έλλειψη.

Στην περίπτωση αυτή επανέρχεται ο άκρατος λαϊκισμός. Θέλουμε μια κρατική τράπεζα για να δίνει δάνεια στους μικρομεσαίους. Αμα δεν μπορούν να τα εξυπηρετήσουν, δεν πειράζει θα τα επιβαρυνθούν οι «τραπεζίτες»!

Ποιοι, όμως, είναι οι «τραπεζίτες»; Μήπως είναι οι κατάρχτες; Για θυμηθείτε ποιοι έχασαν τα χρήματά τους στην Κύπρο!

Ο κ. Ανδρέας Γ. Δρυμιώτης είναι σύμβουλος επιχειρήσεων.

Ονομαστική αύξηση του κατώτατου μισθού το 2025 όχι πάνω από 4,6%

Του **ΚΩΣΤΑ ΜΗΛΑ**

Η κυβέρνηση στοχεύει σε αύξηση του κατώτατου μισθού από τα 830 ευρώ το 2024 στα 950 ευρώ το 2027 (<https://www.kathimerini.gr/politics/563298829/mitsotakis-to-ypourgiko-katotas-misthos-950-eyro-kai-choris-meioseis-apo-to-2027/>). Αυτό πρακτικά σημαίνει μέση ετήσια αύξηση της τάξης του 4,6% την τριετία 2025-2027. Πρέπει, λοιπόν, να αυξηθεί ο κατώτατος μισθός κατά 4,6% το 2025;

Ο κατώτατος μισθός επηρεάζεται θετικά από το γενικό επίπεδο μισθών αλλά και από το γενικό επίπεδο τιμών. Η μείωση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας όμως, την οποία προσεγγίζω (<https://fred.stlouisfed.org/series/GRCCCRET02IXOBQ>) από την αύξηση του επιπέδου τιμών στην ελληνική βιομηχανία σε σχέση με το επίπεδο τιμών στην παγκόσμια οικονομία, οδηγεί σε μείωση του κατώτατου μισθού. Επιπλέον, όσο μειώνεται το ποσοστό ανεργίας, τόσο μεγαλώνουν οι «πιέσεις» για αύξηση του κατώτατου μισθού.

Στο γράφημα καταγράφω τις εξελίξεις στον κατώτατο μισθό σε σχέση με τις οικονομικές μας αντοχές (δηλαδή την εξέλιξη των μισθών, του γενικού επιπέδου τιμών, της ανταγωνιστικότητας

της ελληνικής οικονομίας και του ποσοστού ανεργίας) στη διάρκεια της περιόδου 1971-2024. Στις ποσοτικές εκτιμήσεις του γραφήματος χρησιμοποίηω την οικονομική μέθοδο μακροχρόνιων σχέσεων Fully Modified Ordinary Least Squares.

Παρατηρούμε ότι η κρίση πετρελαίου πριν από το 1980 οδήγησε σε μεγάλες ετήσιες απώλειες άνω του 10% στον κατώτατο μισθό σε σχέση με τις οικονομικές αντοχές της χώρας. Τις απώλειες

Την περίοδο 2009-2011, ήτοι στη διάρκεια της χρηματοοικονομικής κρίσης και μετά, ο κατώτατος μισθός βρέθηκε μέχρι και 9,3% υπεράνω των αντοχών μας.

αυτές κάλυψε, και με το παραπάνω (μέχρι και 15%), η μισθολογική πολιτική του Ανδρέα Παπανδρέου από το 1982 και μετά. Οι συγκεκριμένες μισθολογικές αυξήσεις πολύ παραπάνω από τις δυνατότητες της οικονομίας συνέβαλαν στην «έκρηξη» του πληθωρισμού στο 20% τη δεκαετία του 1980.



ΠΗΓΗ: Κώστας Μήλας, Καθηγητής στο Τμήμα Χρηματοοικονομικών και Λογιστικής, University of Liverpool.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Την περίοδο της πρωθυπουργίας του πρόσφατα εκλιπόντος Κώστα Σημίτη (1996-2004), ο κατώτατος μισθός παρέμεινε κάτω από τις δυνατότητες της οικονομίας ως «αντίβαρο» σε πληθωριστικές πιέσεις οι οποίες θα «δυναμιτίζαν» την ένταξη και κατόπιν την εδραίωση της Ελλάδας στο ευρώ. Την

περίοδο 2009-2011, ήτοι στη διάρκεια της χρηματοοικονομικής κρίσης και μετά, ο κατώτατος μισθός βρέθηκε μέχρι και 9,3% υπεράνω των αντοχών μας. Σημαντική διόρθωση του κατώτατου μισθού κάτω από τις οικονομικές μας αντοχές καταγράφηκε μετά το 2015. Τη διετία 2022-2023, ο

κατώτατος μισθός κατέγραψε συνολικές απώλειες 6,6%. Η αύξηση, το 2024, του κατώτατου μισθού (μόλις) κατά 0,7% υπεράνω των δυνατοτήτων της ελληνικής οικονομίας αντικατοπτρίζει, και ορθά, τη βούληση της κυβέρνησης να καλύψει μέρος των απωλειών της διετίας 2022-2023.

Το 2025, ο κατώτατος μισθός θα μπορούσε να αυξηθεί, όπως ανέφερα στην εισαγωγή, κατά 4,6%. Η συγκεκριμένη αύξηση υπερκαλύπτει τον πληθωρισμό του 2025 (τον οποίο ο ΔΝΤ εκτιμά στο 2,9%), οπότε ο κατώτατος μισθός «κλειδώνει» στα 868 ευρώ. Εκ πρώτης όψεως, μία τέτοια αύξηση θα μπορούσε να θεωρηθεί γενναϊόδωρη. Στην πράξη, όμως, θα καλύψει περαιτέρω τις απώλειες του κατώτατου μισθού σε σχέση με τις παρελθούσες αντοχές της οικονομίας. Βάσει προσωπικών μου εκτιμήσεων, μια αύξηση του 4,6% θα επιβαρύνει τον πληθωρισμό το 2025 μέχρι και μισή ποσοστιαία μονάδα. Μεγαλύτερη αύξηση στον κατώτατο μισθό θα κατασεί ιδιαίτερα πληθωριστική και πρέπει να αποφευχθεί! Πάντως, η κυβέρνηση μιλάει για σύνδεση του κατώτατου μισθού με την παραγωγικότητα εργασίας. Από το 2000 και μετά, όμως, η παραγωγικότητα εργασίας έχει καταγράψει μέση ετήσια αύξηση της τάξης του 0,2% μόνο! Βάσει λοιπόν των πρόσφατων οικονομικών εξελίξεων, ας μην «ποντάρουμε» πολύ στην παραγωγικότητα για μεγαλύτερες αυξήσεις στον κατώτατο μισθό.

Ο κ. Κώστας Μήλας είναι καθηγητής στο Τμήμα Χρηματοοικονομικών και Λογιστικής, University of Liverpool.

Εὐθραυστη ἡ ἀνάκαμψη τοῦ ευρωπαϊκοῦ Νότου

*Οφείλεται κυρίως στο Ταμείο Ανάκαμψης,
ενώ οι χώρες παραμένουν υπερχρεωμένες*

Η ομολογουμένως εντυπωσιακή ανατροπή που έχει καταγραφεί την τελευταία διετία ανάμεσα στις πτωχές οικονομικές επιδόσεις του άλλου κυρίαρχου ευρωπαϊκού Βορρά και την αισθητή ανάκαμψη των υπερχρεωμένων οικονομιών του ευρωπαϊκού Νότου, η γενικότερα της λεγόμενης «περιφέρειας» της Ευρωζώνης, έχει ενισχύσει ενθουσιασμό σε αρκετούς οικονομολόγους. Ανάμεσα τους και η Κομισιόν, που προεξοφλεί πως η ανάπτυξη θα συνεχιστεί στις χώρες του ευρωπαϊκού Νότου και ειδικότερα για το τρέχον έτος εκτιμά πως η Ελλάδα και η Ισπανία θα σημειώσουν ανάπτυξη 2,3%, η Πορτογαλία 1,9% και η Ιταλία 1%.

Δεν είναι, όμως, λίγοι όσοι παραμένουν επιφυλακτικοί και εκκρεάζουν φόβους πως πρόκειται για μια προσωρινή φάση που δεν θα έχει συνέχεια. Όπως αναφέρει σχετικά δημοσίευμα των Financial Times, οι απαισιοδοξοί για τις οικονομίες της περιφέρειας επιστημονίζουν πως οι χώρες του ευρωπαϊκού Νότου, και ιδιαιτέρως η Ελλάδα και η Ιταλία, έχουν αδύναμους υπερχρεωμένες, ενώ λειτουργούν ως τροχοπέδη στην ανάπτυξη τους η αντιπαραγωγική γραφειοκρατία και η γήρανση του εργατικού δυναμικού τους.

Επισημαίνουν ιδιαίτερως πως σε μεγάλο βαθμό η ανάκαμψη τους οφείλεται στα κεφάλαια από το Ταμείο Ανάκαμψης, καθώς Ελλάδα, Ισπανία, Ιταλία και Πορτογαλία, που στο σύνολό τους αντιπροσωπεύουν μόλις το 28% του ΑΕΠ της Ευρώζωνς, ανιμένεται να εισπράξουν συνολικά το 78% των κεφαλαίων του προγράμματος. Πρωτίστως, όμως, διαπιστώνουν παθογόνειες και ανασταλτικώς παράγοντες στην ανάπτυξη πολλών εξ αυτών.

Ελλάδα

Σε ό,τι αφορά ειδικότερα την Ελλάδα, μολοντί σημειώνει ανάπτυξη επί χρόνια, η οικονομία της παραμένει κατά 20% μικρότερη από τη υψηλή επιπεδο στα οποία βρισκόταν το 2008, μισθοί και συντάξεις βρίσκονται σαφώς κάτω από τα προ κρίσης επίπεδα, με τον μέσο μισθό να είναι 22% χαμηλότερος από αυτόν που θα αντιστοιχούσε στο πραγματικό κόστος ζωής στην Αθήνα. Οι Έλληνες σε ένα αποκατασκευαστικό υψηλό ποσοστό (67%) δηλώνουν «φτωχοί», και οικονομικοί αναλυτές προειδοποιούν πως αναδύεται μια νέα τάξη «φτωχών εργαζομένων», οι οποίοι μολοντί εργάζονται σε θέσεις πλήρους απασχόλησης δεν καταφέρνουν να τα βγάλουν πέρα με τον μισθό τους και ιδιαιτέρως

στην Αθήνα όπου έχει εκτοξευθεί το κόστος διαβίωσης. Και στο μεταξύ η ανάπτυξη είναι τόσο μεγάλη ώστε οι επιχειρήσεις αναζητούν απεργνωσμένα εργάτες και υπαλλήλους, όπως, άλλωστε, σε όλη την Ευρώπη. Και είναι πολλοί οι Έλληνες που έχουν μεταπτυχιακούς τίτλους σπουδών και αναζητούν καλά αμειβόμενες θέσεις εργασίας, αλλά η οικονομία δεν προσφέρει αρκετές.

Icelandia

Την ίδια στιγμή, η Ισπανία ξεχωρίζει ανάμεσα στις χώρες της προ 15ετίας κρίσης χρέους, καθώς έχει σημειώσει τη μεγαλύτερη ανάπτυξη. Το 2025 το ΑΕΠ της αυξήθηκε κατά 3,1% και η κεντρική τράπεζά της προβλέπει για φέτος ανάπτυξη 2,5%. Η χώρα της Ιβηρικής έχει επιτύχει αυτούς τους ρυθμούς ανάπτυξης μερικώς χάρη στις εκτεταμένες επενδύσεις της σε καθαρή ενέργεια, αιολική και φωτοβολταϊκά, που προσείλκυσε άμεσες ξένες επενδύσεις ύψους 33 δισ. δολ.

το 2024. Έχει από τις χαμηλότερες τιμές ηλεκτρικού ρεύματος ανά-
μεσα στις χώρες της Ε.Ε. και τον
παρασμένο Μάιο η Amazon Web
Services ανακοίνωσε ότι θα επεν-
δύσει στην Ισπανία σχεδόν 16 δις.
ευρώ για να επεκτείνει τα κέντρα δε-
δομένων της. Μεγάλες προσδοκίες
έχουν δημιουργήσει τα σχέδια της
Ισπανίας για ανάπτυξη υδρογόνου,
όπως, για παράδειγμα, η μονάδα
της εταιρείας Moeve που ήδη εν-
σχύει την οικονομία καθώς η εται-
ρεία προσλαμβάνει σχεδιαστές, μη-
χανολόγους, και κατασκευαστές.
Μιλώντας στους Financial Times ο
Χόρχε Παραντέλα, σύμβουλος της
κυβέρνησης για θέματα βιομηχανί-
ας, προέβλεψε πως η επένδυση της
Moeve θα δημιουργήσει περισσότε-
ρες από 10.000 θέσεις εργασίας. Για
να δημιουργηθούν θέσεις εργασίας,
όμως, πρέπει να υπάρχει και το ανα-
γκαίο προσωπικό, αλλά η Ισπανία
αντιμετωπίζει σοβαρότατες ελλεί-
ψεις εργατικού δυναμικού και
εργατικών χειρών με συγκεκριμένα

εξειδικευση. Μέσα στην τελευταία τριετία η Μαδρίτη αναγκάστηκε να «εισαγάγει» 700.000 μετανάστες και ο πρωθυπουργός Πέδρο Σάντσεθ παραδέχθηκε τον Οκτώβριο ότι «η Ισπανία έχει 150.000 κενές θέσεις εργασίας και υπάρχει ανάγκη για εργατικά χέρια».

Ιταλία

Στην Ιταλία, μεγάλη ώθηση στον κατασκευαστικό κλάδο έδωσε το πρόγραμμα βελτίωσης των κατοικιών, ανακαινίσις και ενεργειακής αναβάθμισης κτιρίων με γενναίες επιδοτήσεις. Χαρακτηρίστηκε «το σχέδιο με τα φοβερά μπόνους» καθώς προσέφερε στους ιδιοκτήτες των κατοικιών έκπτωση φόρου σύμφωνα έως και το 110% της αξίας των εργασιών που έκαναν στο σπίτι τους. Το πρόγραμμα λειτούργησε πράγματι ενεργητικά για τον κλάδο των κατασκευαστικών, αλλά κόστισε στο ιταλικό δημόσιο 220 δισ. ευρώ, ενώ οι επικριτές του επιμένουν πως διευκόλυνε την απάτη.

έφερε τα δημόσια οικονομικά στα όριά τους και οδήγησε σε υπερβολικές δαπάνες. Σύμφωνα μάλιστα με τον Λορέντζο Κοντόνιο, πρώην στέλεχος του ιταλικού υπουργείου Οικονομικών, στο πλαίσιο του εν λόγω προγράμματος «η Ιταλία δαπάνησε ένα τεράστιο ποσό χρημάτων και ο ευεργετικός αντίκτυπος στην ανάπτυξη ήταν σχετικά μικρός», ενώ το αποτέλεσμα ήταν να εκποστθούν «πολλά άλλα έργα που θα έπρεπε να γίνουν».

Επιπλέον, υπάρχει πάντα ο φόβος πως η κρίση της γερμανικής βιομηχανίας θα συμπαρασύρει τις χώρες του ευρωπαϊκού Νότου. Η βιομηχανική καρδιά του ιταλικού Βορρά, για παράδειγμα, είναι γεμάτη με βιομηχανίες που προμηθεύουν τις γερμανικές εταιρείες με εξαρτήματα. Όπως τονίζει ο Φρανσέσκο Τσιαβάζι, πρώην σύμβουλος του Μάριο Ντράγκι, «η Ιταλία εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη ζήτηση της Γερμανίας και ειδικότερα της γερμανικής αυτοκινητοβιομηχανίας».



Οι Έλληνες σε ένα υψηλό ποσοστό (67%) δηλώνουν «φτωχοί». Οικονομικοί αναλυτές προειδοποιούν πως αναδύεται μια νέα τάξη «φτωχών εργαζομένων», οι οποίοι μοιράζονται εργάζονται σε θέσεις πλήρους απασχόλησης, δεν καταφέρνουν να τα βγάλουν πέρα με τον μισθό τους, ιδιαίτερα στην Αθήνα όπου έχει εκτοξευθεί το κόστος διαβίωσης, αναφέρει δημοσίευμα των Financial Times.



The
Black Range
Nutrients

Pharma
LEAD[®]
PHARMACY
CARE PRODUCTS

Αντοχή
Ενέργεια - Τόνωση
**Ενίσχυση των
αρθρώσεων**

Pharma
LEAD[®]
PHARMACY
CARE PRODUCTS

**OSTEJOINTS
COMPLEX**
PLUS HYALURONIC ACID

♦♦♦ Fresh Freeze-dried

with micronutrients | sustained release

0% Sugar • Salt • GMO
Gluten • Lactose
Additives • Preservatives

Food Supplement
30 capsules

IAMA
PHARMACEUTICAL LTD
Iama Pharmaceutical LTD

VITORGAN
www.pharmalead.gr

Υπό αμφισβήτηση τα στοιχεία του Πεκίνου για την ανάπτυξη

Κινέζοι οικονομολόγοι και πολίτες αμφιβάλλουν για το επίσημο αφήγημα

Οι **κινεζικές** αρχές «πανηγυρίζουν» για τους επίσημους ρυθμούς ανάπτυξης, η πραγματική οικονομία όμως κλυδωνίζεται και οι πολίτες αμφιβάλλουν για το επίσημο αφήγημα. Το Πεκίνο αναμένεται να ανακοινώσει ότι το ΑΕΠ αυξήθηκε κατά περίπου 5% το 2024, πολλοί θεωρούν όμως ότι η οικονομία βρίσκεται σε ύφεση. Οικονομολόγοι, ακόμη και ανώτεροι αξιωματούχοι, αμφισβητούν εδώ και καιρό την ακρίβεια του ΑΕΠ της Κίνας, γράφουν οι Financial Times.

«Δεν ξέρω από πού υποτίθεται ότι προέρχεται αυτή η ανάπτυξη», λέει ο Χάο, ιδιοκτήτης εταιρείας εκτύπωσης και διαφήμισης στο Πεκίνο. «Οι αρχές μπορούν να λένε ό,τι θέλουν. (...) Για εμένα, το 2024 ήταν η χειρότερη χρονιά στα 20 και πλέον χρόνια λειτουργίας».

Για τους περισσότερους Κινέζους, η εμπειρία και η καθημερινότητα δεν συνάδουν με τα ποσοστά ανάπτυξης.

Οι εργαζόμενοι σε πολλούς τομείς, από τον τραπεζικό τομέα και την τοπική αυτοδιοίκηση μέχρι τα εστιατόρια, λένε ότι οι τρέχουσες συνθήκες παραπέμπουν περισσότερο σε ύφεση.

«Μιλούν για 5% ανάπτυξη χρόνο με τον χρόνο, αλλά οι πολίτες απλώς κερδίζουν αρκετά για να μη λιμοκτονήσουν», είπε ένας οδηγός της εταιρείας ιππασίας Didi στο Πεκίνο.

Ένας οικονομολόγος σε πανεπιστήμιο του Πεκίνου σημείωσε ότι πολλοί αναλυτές πίστευαν ότι τα επίσημα στοιχεία για την αύξηση του ΑΕΠ ήταν συ-

Το Πεκίνο αναμένεται να ανακοινώσει ότι το ΑΕΠ αυξήθηκε κατά περίπου 5% το 2024, πολλοί θεωρούν όμως ότι η οικονομία βρίσκεται σε ύφεση.

χνά ανακριβή κατά συνήθη πλυν δύο ποσοστιαίες μονάδες, αλλά τα τελευταία δύο χρόνια η στρέβλωση είχε αυξηθεί. Επισήμανε τον δείκτη τιμών καταναλωτή, ο οποίος κυμαίνεται σε λιγότερο από 1% εδώ και μήνες, και την αύξηση της πραγματικής παραγωγής προϊόντων, η οποία ήταν



Για τους περισσότερους Κινέζους, η εμπειρία και η καθημερινότητα δεν συνάδουν με τα ποσοστά ανάπτυξης. Οι εργαζόμενοι σε πολλούς τομείς, από τον τραπεζικό τομέα και την τοπική αυτοδιοίκηση μέχρι τα εστιατόρια, λένε ότι οι τρέχουσες συνθήκες παραπέμπουν περισσότερο σε ύφεση.

αρνητική για περισσότερα από δύο χρόνια, ως ένδειξη ασθενούς ζήτησης. «Ανθρωποι της μεσαίας τάξης χάνουν τις δουλειές τους για πρώτη φορά εδώ και 45 χρόνια», τόνισε.

Η αμφισβήτηση των επίσημων οικονομικών δεδομένων και η συζήτηση για τις αρνητικές οικονομικές τάσεις γίνεται όλο και πιο ευαίσθητο θέμα στην Κίνα. Ο Γκάο Σανγούεν, επικεφαλής οικονομολόγος της κρατικής εταιρείας SDIC Securities, δήλωσε τον περασμένο μήνα ότι η οικονομία της Κίνας μπορεί να είχε αναπτυχθεί κατά μέσον όρο μόνο περίπου 2% τα τελευταία δύο έως τρία χρόνια. Η Wall Street Journal ανέφερε την περασμένη εβδομάδα ότι οι κινεζικές οικονομικές αρχές τον

είχαν στοχοποιήσει μετά τις δηλώσεις του.

Πολλοί ξένοι οικονομολόγοι αμφισβητούν επίσης τα επίσημα στοιχεία. Αναλυτές της αμερικανικής δεξαμενής σκέψης Rhodium Group ανέφεραν ότι η ανάπτυξη πέρυσι ήταν πιθανώς περίπου το ήμισυ του επίσημου στόχου, ή 2,4%-2,8%. Η κατάρρευση του κλάδου ακινήτων της Κίνας είχε «παραμερίσει» τις επενδύσεις της τοπικής αυτοδιοίκησης και την κατανάλωση, δύο σημαντικούς παράγοντες ανάπτυξης, το 2024, οδηγώντας το Πεκίνο να ανακοινώσει μια σειρά επειγόντων μέτρων τόνωσης.

Τα επίσημα στοιχεία της Κίνας πιθανώς υπερέβαλαν ως προς την κατανάλωση των νοι-

κοκυρίων και της κυβέρνησης, καθώς και τις επενδύσεις. Ένας τραπεζικός υπάλληλος στην κεντρική επαρχία Ανούι είπε ότι η αξία του χαρτοφυλακίου των εκκρεμών δανειών που διαχειριζόταν είχε μειωθεί κατά 20% το 2024.

Σε ένα πρόσφατο ταξίδι στην πλούσια γεωτονική επαρχία Ζεζιάνγκ διαπίστωσε ότι το εργοστάσιο ενός πελάτη, το οποίο ένα χρόνο νωρίτερα απασχολούσε 1.700 άτομα, τώρα είχε 1.100. «Περισσότεροι άνθρωποι αποπληρώνουν τα δάνειά τους προκαταβολικά», σημείωσε, προσθέτοντας ότι θεωρούν «πο αδοτικό να μειώσουν το χρέος παρά να επενδύσουν».

Ο ίδιος και η σύζυγός του έχουν επίσης περικόψει τις δι-

κές τους «περιττές» δαπάνες, όπως το φαγητό σε εστιατόρια.

Για πολλές οικογένειες, οι διακοπές του νέου έτους αυτόν τον μήνα μπορεί να φέρουν τουλάχιστον μια βραχυπρόθεσμη ανακούφιση, καθώς οι συγγενείς επανενώνονται στις πόλεις τους, φέρνοντας δώρα και κόκκινους φακέλους γεμάτους με χρήματα. Αλλά όχι για τον Χάο, του οποίου η εταιρεία εκτύπωσης και διαφήμισης υπέστη μείωση εσόδων κατά 40% πέρυσι. Σκοπεύει να παραμείνει στις πόλεις γιορτές στη γενέτειρά του, στην ανατολική επαρχία Σαντόνγκ. «Στην ηλικία μου, το να επιστρέψω σημαίνει ότι θα πρέπει να δώσω κόκκινους φακέλους στη νεότερη γενιά και απλώς δεν έχω τα χρήματα για να το κάνω αυτό», είπε.

Νέες πιέσεις στις γερμανικές επιχειρήσεις λόγω μείωσης της παγκόσμιας ζήτησης

Εκοντας γνωρίζει δύο συναπτά έτη ύφεσης, η μεγαλύτερη ευρωπαϊκή οικονομία, η Γερμανία, αναμένεται να βρεθεί υπό συνεχιζόμενη πίεση και το νέο έτος. Δύο ημέρες μετά την είδηση ότι και το 2024 το γερμανικό ΑΕΠ συρρικνώθηκε, έρχεται στο φως ανάλυση της εταιρείας νομικών Weil, Gotshal & Manges που επισημαίνει πως η μεγαλύτερη ευρωπαϊκή οικονομία θα δεχθεί νέες πιέσεις στον επιχειρηματικό της κλάδο καθώς μειώνεται η παγκόσμια ζήτηση, ενώ παραμένουν ακόμη αισθητές οι πληθωριστικές πιέσεις.

Στην ανάλυσή της η εν λόγω εταιρεία εκφράζει την εκτίμηση πως το νέο έτος η γερμανική αγορά θα δεχθεί τις μεγαλύτερες πιέσεις για δεύτερο συναπτό έτος. Στο χειρότερο σενάριο που εξετάζει η Weil, Gotshal & Manges, που προβλέπει νέα εμφράγματα και ρωγμές στην εφοδιαστική αλυσίδα και πολιτικές προστατευτισμού στο εμπόριο, οι πιέσεις που θα δεχθεί η Γερμανία ενδέχεται να είναι μεγαλύτερες από

την κορύφωση της κρίσης στη διάρκεια της πανδημίας. Όπως χαρακτηριστικά τονίζει, «πριν από ένα χρόνο δεν ήταν ορατό πως η Γερμανία είναι στην αντίθετη κατάσταση από τις άλλες χώρες», τονίζει ο Αντριου Γουίλκινσον, συνεργάτης της Weil και επικεφαλής του τομέα πρακτικών αναδιάρθρωσης στην εταιρεία. Όπως επισημαίνει ο ίδιος, «σήμερα γίνεται σαφές πως η Γερμανία βρίσκεται στην αντίθετη κατεύθυνση από την υπόλοιπη Ευρώπη, κάτι πολύ ασυνήθιστο».

Επιδείνωση των προβλημάτων κατά το νέο έτος αναμένουν αναλυτές.

Η επιδείνωση των προβλημάτων που αντιμετωπίζει η Γερμανία καταγράφεται σε μια περίοδο κατά την οποία αρχίζουν να αποκλιμακώνονται οι πιέσεις στην υπόλοιπη Ευρώπη, έστω κι



Στη διάρκεια του δ' τριμήνου του 2024 η Γερμανία κατέγραψε τον υψηλότερο αριθμό πτωχεύσεων επιχειρήσεων που έχει σημειωθεί στη χώρα από την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση και μετά.

αν κάποια προβλήματα παραμένουν σοβαρά. Η γερμανική αγορά ακινήτων, μια ιδιαίτερος μεγάλη αγορά, εξακολουθεί να αντιμετωπίζει τις επώδυνες παρενέργειες που επέφεραν στον κλάδο

οι απότομες αυξήσεις των επιτοκίων μέσα στα τελευταία δύο χρόνια. Και στο μεταξύ οι βιομηχανικοί κολοσσοί της Γερμανίας, όπως η αυτοκινητοβιομηχανία Volkswagen και ο γίγαντας των

χημικών βιομηχανιών, η BASF, δρομολογούν διαδικασίες μείωσης του κόστους τους με μέτρα που έχουν αντίκτυπο σε όλο το εύρος της γερμανικής οικονομίας. Σύμφωνα με τον Γουίλκινσον, «δεν φαίνεται πιθανόν να πτωχεύσουν οι μεγάλες μεταποιητικές επιχειρήσεις της Γερμανίας ούτε φαίνεται να οδηγούν τα πράγματα σε κάτι σαν την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση του 2008, αλλά οι προμνηστεύς των βιομηχανιών θα βρεθούν υπό εξοντωτικά μεγάλα πιέση». Πράγματι στη Γερμανία έχει ήδη καταγραφεί σημαντικός αριθμός αιτήσεων εταιρειών για πτώχευση. Ανάμεσά τους η εταιρεία μηχανολογίας Manz AG, που δέχθηκε πλήγμα όταν δεν απέδωσαν οι επενδύσεις της στην τεχνολογία μπαταριών εξαιτίας της πτώσης της ζήτησης, αλλά και η Walter Klein GmbH, που προμνητεύει με εξαρτήματα και ανταλλακτικά αυτοκινήτων τους κολοσσοί Mercedes Benz και Volkswagen. Σύμφωνα με το Ινστιτούτο Οικονομικών Ερευνών Halle, στη διάρκεια του δ' τρι-

μήνου του 2024 η Γερμανία κατέγραψε τον υψηλότερο αριθμό πτωχεύσεων επιχειρήσεων που έχει σημειωθεί στη χώρα από την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση και μετά. Όσον αφορά δε την Ευρώπη στο σύνολό της, το περασμένο έτος ο αριθμός των πτωχεύσεων επιχειρήσεων υπερέβη τις προβλέψεις της Weil ενδεχομένως εξαιτίας της τακτικής ορισμένων επιχειρήσεων να ελίσσονται με διάφορες μεθόδους για την αποπληρωμή των χρεών τους και, μολονότι έχουν καλή πορεία, οι ελιγμοί τους αυτοί εκλαμβάνονται ως πτωχεύσεις από τους οίκους πιστοληπτικής αξιολόγησης.

Την Τετάρτη η στατιστική υπηρεσία της Γερμανίας ανακοίνωσε ότι το 2025 η γερμανική οικονομία συρρικνώθηκε κατά 0,2%, ενώ είχε προηγηθεί συρρίκνωση 0,3% το αμέσως προηγούμενο έτος. Είναι η πρώτη φορά από τα μέσα του εικοστού αιώνα που η μεγαλύτερη ευρωπαϊκή οικονομία καταγράφει δύο συναπτά έτη ύφεσης.

BLOOMBERG

Αύξηση μόλις 0,1% του βρετανικού ΑΕΠ τον Νοέμβριο

Η **οικονομία** της Βρετανίας επέστρεψε οριακά στην ανάπτυξη τον Νοέμβριο, αλλά το ποσοστό αύξησης του ΑΕΠ της υπολείπεται των εκτιμήσεων, καθώς η χώρα προσπαθεί να αποτινάξει τις ανησυχίες ότι βρίσκεται στη δίνη του στασιμοληθωρισμού.

Το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν αυξήθηκε κατά μόλις 0,1%, κάτω από τις προβλέψεις για ανάπτυξη 0,2%, και έπειτα από συρρίκνωση κατά 0,1% τόσο τον Σεπτέμβριο όσο και τον Οκτώβριο, όπως ανακοίνωσε η εθνική στατιστική υπηρεσία. Η οικονομία, ως εκ τούτου, εξακολουθεί να είναι ασθενέστερη από ό,τι τον Ιούνιο του περασμένου έτους, τον μήνα πριν από την ανάληψη της εξουσίας από τους Εργατικούς.

Τα στοιχεία ενισχύουν τους φόβους ότι το Ηνωμένο Βασίλειο

έχει εγκλωβιστεί σε έναν κύκλο αύξησης των τιμών και οριακής ανάπτυξης, παρά την ευπρόσδεκτη επιβράδυνση του πληθωρισμού τον Δεκέμβριο. Η οικονομία έχει πλέον αναπτυχθεί μόλις δύο φορές στους πέντε μήνες από την

Απογοητευτικά τα στοιχεία για την ανάπτυξη τον πρώτο μήνα μετά την κατάθεση του προϋπολογισμού.

ανάληψη της εξουσίας από τους Εργατικούς. Η δυναμική της οικονομίας του Ηνωμένου Βασιλείου επιβραδύνθηκε απότομα μετά την ανάληψη της εξουσί-

ας από τον Κιρ Στάρμερ, ενώ το πρώτο εξάμηνο είχε καταγράψει την καλύτερη επίδοση μεταξύ των χωρών του G7. Η οικονομία θα παραμείνει στάσιμη για δεύτερο συνεχόμενο τρίμηνο, εκτός εάν το ΑΕΠ αυξηθεί περισσότερο από 0,07% τον Δεκέμβριο, σύμφωνα με τη στατιστική υπηρεσία. Τον περασμένο μήνα, η Τράπεζα της Αγγλίας αναθεώρησε πτωτικά την πρόβλεψή της για το τέταρτο τρίμηνο σε μηδενική ανάπτυξη.

Η υπουργός Οικονομικών Ρέιτσελ Ρίβς δέχεται πιέσεις την τελευταία εβδομάδα, αφού το sell-off στις παγκόσμιες αγορές ομολόγων οδήγησε τις αποδόσεις των κρατικών ομολόγων αναφοράς σε υψηλό 17 ετών, απειλώντας να εκτροχιάσουν την οικονομική ατζέντα της. Ο Νοέμβριος ήταν ο μήνας μετά την ανακοίνω-

ση του προϋπολογισμού από τη Ρίβς, που περιλάμβανε αυξήσεις φόρων ύψους 40 δις. λιρών για την αποκατάσταση των δημοσίων υπηρεσιών. Σε δήλωσή της μετά τα στοιχεία της Πέμπτης, η υπουργός επέρριψε την ευθύνη για τη χλιαρή ανάπτυξη στην προηγούμενη κυβέρνηση των Συντηρητικών και δήλωσε ότι είναι «αποφασισμένη να προχωρήσει περαιτέρω και ταχύτερα για να δώσει ώθηση στην οικονομία».

Οι υπηρεσίες, ο μεγαλύτερος τομέας της βρετανικής οικονομίας, αυξήθηκαν κατά μόλις 0,1% τον Νοέμβριο και οι κατασκευές ανέκαμψαν κατά 0,4%. Οι τομείς αυτοί αντιστάθμισαν την πτώση της παραγωγής στη βιομηχανία κατά 0,4%. Το ΑΕΠ δεν παρουσίασε καμία αύξηση κατά τους τρεις μήνες μέχρι τον Νοέμβριο.



Η βρετανική οικονομία έχει αναπτυχθεί μόλις δύο φορές στους πέντε μήνες από την ανάληψη της εξουσίας από τους Εργατικούς.

Κινεζικό ενδιαφέρον για εξαγορά εργοστασίων της VW στη Γερμανία

Στο στόχαστρο μονάδες της βιομηχανίας που οδεύουν προς κλείσιμο

Σε μια δύσκολη περίοδο για τη γερμανική οικονομία, οι Κινέζοι εποφθαλμιούν τα προβληματικά εργοστάσια της χώρας, με το βλέμμα στραμμένο κατά κύριο λόγο στις εγκαταστάσεις της Volkswagen, όπως αποκάλυψε το Reuters. Με την αγορά ενός εργοστασίου στη μεγαλύτερη οικονομία της Ευρώπης, το Πεκίνο θα αποκτούσε επιρροή στην άλλοτε κραταιά αυτοκινητοβιομηχανία της Γερμανίας, όπου έχουν την έδρα τους ορισμένες από τις παλαιότερες και πιο εμβληματικές μάρκες αυτοκινήτων. Κινεζικές εταιρείες έχουν επενδύσει σε σειρά βιομηχανιών στη Γερμανία, από τις τηλεπικοινωνίες έως τη ρομποτική, όχι όμως και σε κατασκευαστές αυτοκινήτων. Αν τελεσφορούσε μια επένδυση στη VW θα ήταν μια από τις πιο ευαίσθητες πολιτικά επενδύσεις της Κίνας μέχρι σήμερα. Και αυτό γιατί ο κολοσσός αποτελεί εδώ και καιρό σύμβολο της βιομηχανικής αριστείας της Γερμανίας, η οποία απειλείται πλέον από την παγκόσμια οικονομική επιβράδυνση και τη ραγδαία μετάβαση στις πράσινες τεχνολογίες.

Η κατασκευή αυτοκινήτων στη Γερμανία θα επέτρεπε στους Κινέζους κατασκευαστές να αποφύγουν τους δασμούς της Ε.Ε. στα εισαγόμενα ηλεκτρικά αυτοκίνητα, ενώ θα αποτελούσε περαιτέρω απειλή για την ανταγωνιστικότητα των Ευρωπαίων κατασκευαστών. Οι όποιες αποφάσεις θα εξαρτηθούν από τη στάση της νέας γερμανικής κυβέρνησης έναντι της Κίνας μετά τις εκλογές της 23ης Φεβρουαρίου. Οι οικονομίες των δύο χωρών συνδέθηκαν στενά κατά τη διάρκεια της 16ετούς θητείας της Άγκελα Μέρκελ, με μια σειρά από επενδύσεις και εξαγωγές από τις γερμανικές αυτοκινητοβιομηχανίες προς την Κίνα, σήμερα ωστόσο δοκιμάζονται καθώς ο κυβερνητικός συνασπισμός επιχειρεί να μειώσει την εξάρτησή του από την Κίνα. Η υπουργός Εξωτερικών Αναλένα Μπέρμποκ έχει περιγράψει τον πρόεδρο Σι Τζινπίνγκ ως «δικτάτορα» και την Κίνα ως αντίπαλο. Υπενθυμίζεται ότι η Volkswagen διερευνά εναλλακτικές χρήσεις για τα εργοστάσια της σε Δρέσδη και Οσναμπρουκ, στο πλαίσιο μιας προσπάθειας μείωσης του κόστους των δραστηριοτή-



Η Volkswagen διερευνά εναλλακτικές χρήσεις για τις μονάδες της σε Δρέσδη και Οσναμπρουκ (φωτογραφία), στο πλαίσιο μείωσης του κόστους των δραστηριοτήτων της.

Νέα έκθεση προειδοποιεί ότι αρκετά εργοστάσια αυτοκινήτων σε Ευρώπη και Βόρεια Αμερική κινδυνεύουν να κλείσουν ή να πουληθούν φέτος.

των της στη Γερμανία. Η μεγαλύτερη αυτοκινητοβιομηχανία της Ευρώπης, η οποία κατέχει μάρκες όπως η Porsche, η Audi και η Skoda, είδε τις πωλήσεις της να μειώνονται εν μέσω αυξανόμενου ανταγωνισμού από τις κινεζικές εταιρείες.

Τα στελέχη της γερμανικής αυτοκινητοβιομηχανίας επιθυμούσαν να κλείσουν πολλά εργοστάσια της VW, συνάντησαν ωστόσο αντίσταση από τα εργατικά συνδικάτα. Πριν από τα Χριστούγεννα συμφώνησαν να τερματίσουν από το 2027 την παραγωγή στη Δρέσδη, ένα εργοστάσιο 340 εργαζομένων που κατασκευάζει το ηλεκτρικό ID.3, και στο Οσναμπρουκ, όπου 2.300 εργαζόμενοι παράγουν το T-Roc Cabrio. Η VW θα ήταν ανοικτή να πουλήσει το εργοστάσιο του Οσναμπρουκ σε Κινέζους αγοραστές, δήλωσε στο Reuters άτομο με πρό-

σβαση στην εταιρεία. Εκπρόσωπος του κινεζικού υπουργείου Εξωτερικών την ίδια ώρα είπε ότι οι εταιρείες που θέλουν να επενδύσουν στη Γερμανία θα πρέπει να μπορούν να το κάνουν. Η πώληση εργοστασίων θα μπορούσε να είναι φθνότερη για τη VW από το κλείσιμο εργοστασίων συνολικά, είπε ένας τραπεζίτης με γνώση της αυτοκινητοβιομηχανίας, προσθέτοντας ότι θα μπορούσαν να αποτιμηθούν από 100 έως 300 εκατ. ευρώ το καθένα. Πολλές κινεζικές αυτοκινητοβιομηχανίες αναζητούν τοποθεσίες για εργοστάσια στην Ευρώπη, τη δεύτερη μεγαλύτερη αγορά ηλεκτρικών οχημάτων στον κόσμο, για να παρακάμψουν τους δασμούς που επιβλήθηκαν από την Κομισιόν πέρυσι. Οι περισσότερες έχουν επιλέξει μέχρι στιγμής την κατασκευή νέων εργοστασίων σε χώρες με χαμηλότερο κόστος και ασθενέστερα συνδικάτα, όπως η BYD στην Ουγγαρία και στην Τουρκία. Η Leapmotor σχεδιάζει συνεργασία με τη Stellantis στην Πολωνία και η Chery Auto θα ξεκινήσει να κατασκευάζει EV φέτος σε εργοστάσιο που στο παρελθόν ανήκε στη Nissan στην Ισπανία.

Την ίδια στιγμή, νέα έκθεση της εταιρείας έρευνας Gartner προειδοποιεί ότι αρκετά εργο-

στάσια αυτοκινήτων στην Ευρώπη και στη Βόρεια Αμερική κινδυνεύουν να κλείσουν ή να πουληθούν φέτος καθώς οι εταιρείες δίνουν μάχη με την πλεονάζουσα παραγωγική ικανότητα και τον ανταγωνισμό. Οι αυτοκινητοβιομηχανίες πιθανότατα θα μειώσουν την παραγωγική ικανότητα στις δύο ηπείρους από το 2025 καθώς αντιμετωπίζουν στόχους εκπομπών και δασμούς, ενώ η κυριαρχία των ηλεκτρικών οχημάτων της Κίνας (EV) θα αυξηθεί λόγω της υπεροχής της στο λογισμικό και στην ηλεκτροκίνηση. Οι κινεζικές μάρκες θα μπορούσαν να αγοράσουν εργοστάσια για να ξεπεράσουν τα εμπορικά εμπόδια ή να ανοίξουν νέα εργοστάσια σε ευρωπαϊκές χώρες χαμηλότερου κόστους και εταίρους ελεύθερου εμπορίου, όπως το Μαρόκο ή η Τουρκία, πρόβλεψε η εταιρεία. Η αυτοκινητοβιομηχανία της Ευρώπης δεν βρίσκεται πλέον σε καλό δρόμο για την επίτευξη των στόχων της για EV για το 2030 και το 2035, δήλωσε ο Λικ Σατέλ, πρόεδρος του γαλλικού λόμπι αυτοκινήτων PFA. Παρά τις προκλήσεις για την ηλεκτροκίνηση, η Gartner αναμένει ότι οι αποστολές ηλεκτρικών λεωφορείων, αυτοκινήτων και βαρέων φορτηγών θα αυξηθούν συνολικά κατά 17% το 2025.

Κλείνει η Hindenburg, που κυνήγησε κολοσσούς

Κλείνει η Hindenburg Research, η γνωστή εταιρεία short-selling που δημοσίευε αρνητικές εκθέσεις για εισηγμένες επιχειρήσεις, προκειμένου να επωφεληθεί από την πτώση της μετοχής τους. Όπως ανακοίνωσε ο ιδρυτής της, Νέιτ Αντερσον, οι ιδέες που είχε για short έχουν πια τελειώσει. «Όπως έχω ενημερώσει την οικογένεια, τους φίλους και την ομάδα μας από τα τέλη της περασμένης χρονιάς, έχω πάρει την απόφαση να διαλύσω τη Hindenburg Research. Το σχέδιο ήταν να κλείσουμε αφότου ολοκληρώσουμε τις ιδέες πάνω στις οποίες δουλεύαμε. Και καθώς μόλις ολοκληρώσαμε τις τελευταίες υποθέσεις Ponzi (απάτη) και τις μοιραστήκαμε με τις εποπτικές αρχές, αυτή η ημέρα ήρθε σήμερα», έγραψε ο Αντερσον στην ιστοσελίδα της εταιρείας, σύμφωνα με το CNBC.

Ο Αντερσον ίδρυσε τη Hindenburg το 2017 και η εταιρεία δημοσίευσε αρνητικές αναλύσεις για δεκάδες επιχειρήσεις έκτοτε. Μία από τις πρώτες γνωστές εκθέσεις της ήρθε το 2020 και εστίαζε στη startup των αυτοκινήτων Nikola. Στην



Ανόμεσα στους στόχους της Hindenburg και του ιδρυτή της Νέιτ Αντερσον ήταν μεγάλες προσωπικότητες του finance και του επιχειρείν, όπως ο δις-κατομυριούχος Ινδός επιχειρηματίας Γκαουτάμ Αντάνι (φωτογραφία).

Η εταιρεία short-selling δημοσίευσε αρνητικές αναλύσεις για δεκάδες επιχειρήσεις από το 2017.

έκθεση, η Hindenburg κατηγορούσε τη Nikola ότι είχε πει ψέματα σχετικά με τις δυνατότητες του ημιφορτηγού της σε ένα βίντεο, κάτι που η εταιρεία αργότερα παραδέχθηκε. Ο ιδρυτής της Nikola, Τρέβορ Μίλτον, καταδικάστηκε αργότερα σε τέσσερα χρόνια φυλάκισης. Πολλοί από τους στόχους

της Hindenburg ήταν μικρότερες εταιρείες, αλλά ο Αντερσον «κυνήγησε» και μεγάλες προσωπικότητες του finance και του επιχειρείν, όπως ο γνωστός επενδυτής Καρλ Ικάν και ο δις-εκατομυριούχος Ινδός επιχειρηματίας Γκαουτάμ Αντάνι. Η πιο πρόσφατη έκθεσή του δημοσιεύθηκε στις 2 Ιανουαρίου και αφορούσε την εταιρεία πωλήσεων αυτοκινήτων Carvana, την οποία κατηγορήσε πως αποτελεί «τη λογιστική απάτη των αιώνων». Η εταιρεία χαρακτήρισε την έκθεση «σκόπιμα παραπλανητική και ανακριβή», όμως η μετοχή της έπεσε πάνω από 11% την επόμενη ημέρα, πριν να ανακάμψει.

Η Hindenburg, εκτός από οίκο αναλύσεων, ήταν και short seller, κάτι που σημαίνει ότι η εταιρεία πόνταρε στην πτώση των εισηγμένων για τις οποίες δημοσίευε εκθέσεις.

Καθώς η φήμη της αυξανόταν, αρκούσε η είδηση ότι είχε δημοσιεύσει μια νέα έκθεση για κάποια εταιρεία για να υποχωρήσει η μετοχή της. Όπως σημειώνει το CNBC, δεν είναι σαφές πόσα χρήματα έβγαλε η Hindenburg από τα short.

Αλμα πωλήσεων για τη Richemond την περίοδο των εορτών

Εκτινάχθηκαν, σε απροσδόκητο βαθμό, οι πωλήσεις του οίκου Richemond κατά τη διάρκεια των γιορτών, έπειτα από μακρά περίοδο ύφεσης σε ολόκληρο τον κλάδο της πολυτέλειας, δίνοντας ελπίδα για ανάκαμψη. Οι καταναλωτές φαίνεται πως ξόδεψαν χωρίς αναστολές σε κοσμήματα του Cartier, που λειτουργεί υπό την ομπρέλα της Richemond, με αποτέλεσμα οι πωλήσεις του οίκου να αυξηθούν κατά 10% το τελευταίο τρίμηνο του 2024 σε σταθερές τιμές. Απεναντίας, οι αναλυτές προέβλεπαν αύξηση μόλις 1%. Τις καλύτερες επιδόσεις κατέγραψαν η Αμερική και η Ευρώπη, ενώ κλαδικά οι αγορές ακριβών κοσμημάτων αντιστάθμισαν την εξασθένηση που παρατηρήθηκε στις πωλήσεις ρολογιών.

«Θεωρούμε αυτά τα αποτελέσματα εξαιρετικά ισχυρά», σχολίασε ο Πιράλ Νταντάνια, αναλυτής της RBC Capital Markets. Η αγορά φαίνεται να συμφωνεί, αφού οι μετοχές της Richemond ανέβηκαν έως και 18% στην έναρξη της συνεδρίασης στην Ευρώπη. Μάλιστα, οι επιδόσεις έσπειραν αισιοδοξία για ανάκαμψη του κλάδου και έτσι οι μετοχές και άλλων ομίλων πολυτελείας ανέβηκαν. Εξάλλου, η αγορά πολυτελών προϊόντων έβλεπε επί χρόνια εξασθένηση της ζήτησης, έπειτα από πολλαπλές επιθετικές αυξήσεις των τιμών. Παραδοσιακά, το τελευταίο τρίμηνο του έτους αποτελεί τη σημαντικότερη περίοδο για τους οίκους πολυτελείας λόγω των εορταστικών αγορών. Πρέπει πάντως να σημειωθεί ότι στον όμιλο Richemond περιλαμβάνονται η Cartier και η Van Cleef & Arpels, δύο μάρκες εξαιρετικά δημοφιλείς που ανήκουν σε μια κατηγορία μεγαλύτερης σταθερότητας, δεδομένου ότι τα κοσμήματα θεωρούνται πιο διαχρονικά κομμάτια σε σχέση με τις τσάντες ή άλλα προϊόντα μόδας. Ο τομέας των ρολογιών της Richemond είχε επίσης καλύτερες επιδόσεις από τις εκτιμήσεις, με τα έσοδα να υποχωρούν λιγότερο από το προσδοκώμενο.



Οι πωλήσεις του οίκου αυξήθηκαν κατά 10% το τελευταίο τρίμηνο του 2024 σε σταθερές τιμές, ενώ οι αναλυτές προέβλεπαν αύξηση μόλις 1%.

Σε Αμερική και Ευρώπη τα καλύτερα αποτελέσματα για τον όμιλο, στον οποίο ανήκουν η Cartier και η Van Cleef & Arpels.

«Αν και είναι ακόμη ευαίσθητη, η αγορά δείχνει σημάδια σταθεροποίησης», δήλωσε ο Ζαν-Φιλίπ Μπερτσι, αναλυτής της Vontobel, αναφερόμενος ιδίως στην κινεζική αγορά, η οποία αποτελούσε ανέκαθεν στήριγμα για τον κλάδο της πολυτελείας μέχρι να εμφανίσει σημάδια ύφεσης τα τελευταία χρόνια. Βέβαια, «παρά τη δύσκολη κατάσταση στην Κίνα και στον τομέα των ρολογιών, η Richemond δεν έχει υπάρξει ποτέ ισχυρότερη», προσέθεσε.

Σημειώνεται πως οι εταιρείες που απευθύνονται σε βαθύπλουτους έχουν καταφέρει σε γενικές γραμμές να περάσουν τη φάση της ύφεσης με καλύτερες επιδόσεις σε σύγκριση με τους οίκους που απευθύνονται σε καταναλωτές χαμηλότερων οικονομικών δυνατοτήτων.



Διανομέας Προϊόντων

Η εταιρεία A Chartopack Ltd, με έδρα τη Λευκωσία και πάνω από 40 χρόνια εμπειρίας στον τομέα της χονδρικής πώλησης τροφίμων και αναλώσιμων, αναζητά Διανομείς Προϊόντων για την ενίσχυση της ομάδας μας. Δεκτές αιτήσεις από όλες τις επαρχίες Αμμόχωστο, Λάρνακα, Λευκωσία, Λεμεσό και Πάφο.

Καθήκοντα:

- Έγκαιρη και ασφαλής διανομή προϊόντων στους πελάτες.
- Φόρτωση και εκφόρτωση προϊόντων από το όχημα διανομής.
- Επικοινωνία με πελάτες για παραδόσεις και επίλυση ζητημάτων.
- Διασφάλιση σωστής καταμέτρησης παραγγελιών και παραλαβών.
- Διατήρηση του οχήματος διανομής σε καλή κατάσταση.

Απαραίτητα Προσόντα:

- Άδεια οδήγησης κατηγορίας Β (κατηγορία Γ επιθυμητή).
- Προϋπηρεσία σε θέση διανομής (επιθυμητή).
- Καλή γνώση Ελληνικής γλώσσας.
- Υπευθυνότητα, ομαδικό πνεύμα και καλή φυσική κατάσταση.

Προσφέρουμε:

- Σταθερό περιβάλλον εργασίας.
 - Ανταγωνιστικό πακέτο αποδοχών με έξτρα προμήθειες.
 - Συνεχής υποστήριξη και εκπαίδευση.
- Τηλεφωνήστε στο 96118661 ή στείλτε το βιογραφικό σας στο chartopack@gmail.com με τίτλο «Αίτηση για Διανομέα Προϊόντων».



Εργάτες Αποθήκης

Η εταιρεία A Chartopack Ltd, με έδρα τη Λευκωσία και πάνω από 40 χρόνια εμπειρίας στον τομέα της χονδρικής πώλησης τροφίμων και αναλώσιμων, αναζητά Εργάτες Αποθήκης για να ενταχθούν στην ομάδα μας για εργασία στην αποθήκη της στα Λατσιά.

Καθήκοντα:

- Φόρτωση και εκφόρτωση εμπορευμάτων (Χειρωνακτικά και με μηχανικό εξοπλισμό)
- Τακτοποίηση προϊόντων στους χώρους της αποθήκης.
- Υποστήριξη στη συλλογή παραγγελιών και προετοιμασία αποστολών.
- Τήρηση των κανόνων ασφαλείας και καθαριότητας της αποθήκης.

Απαραίτητα Προσόντα:

- Προϋπηρεσία σε αποθήκη ή συναφή θέση (επιθυμητή).
- Καλή φυσική κατάσταση για χειρωνακτική εργασία.
- Υπευθυνότητα, συνέπεια και ομαδικό πνεύμα.
- Βασική γνώση Ελληνικής γλώσσας.

Προσφέρουμε:

- Σταθερό και οργανωμένο περιβάλλον εργασίας.
 - Ανταγωνιστικό πακέτο αποδοχών.
 - Συνεχής υποστήριξη και εκπαίδευση.
- Τηλεφωνήστε στο 96118661 ή στείλτε το βιογραφικό σας στο chartopack@gmail.com με τίτλο «Αίτηση για Εργάτες Αποθήκης».

Χωρίς νέες σκαλωσιές οι τιμές δεν θα μειωθούν

«Σταγόνα στον ωκεανό» τα μέτρα για το Airbnb και τη «χρυσή βίζα»

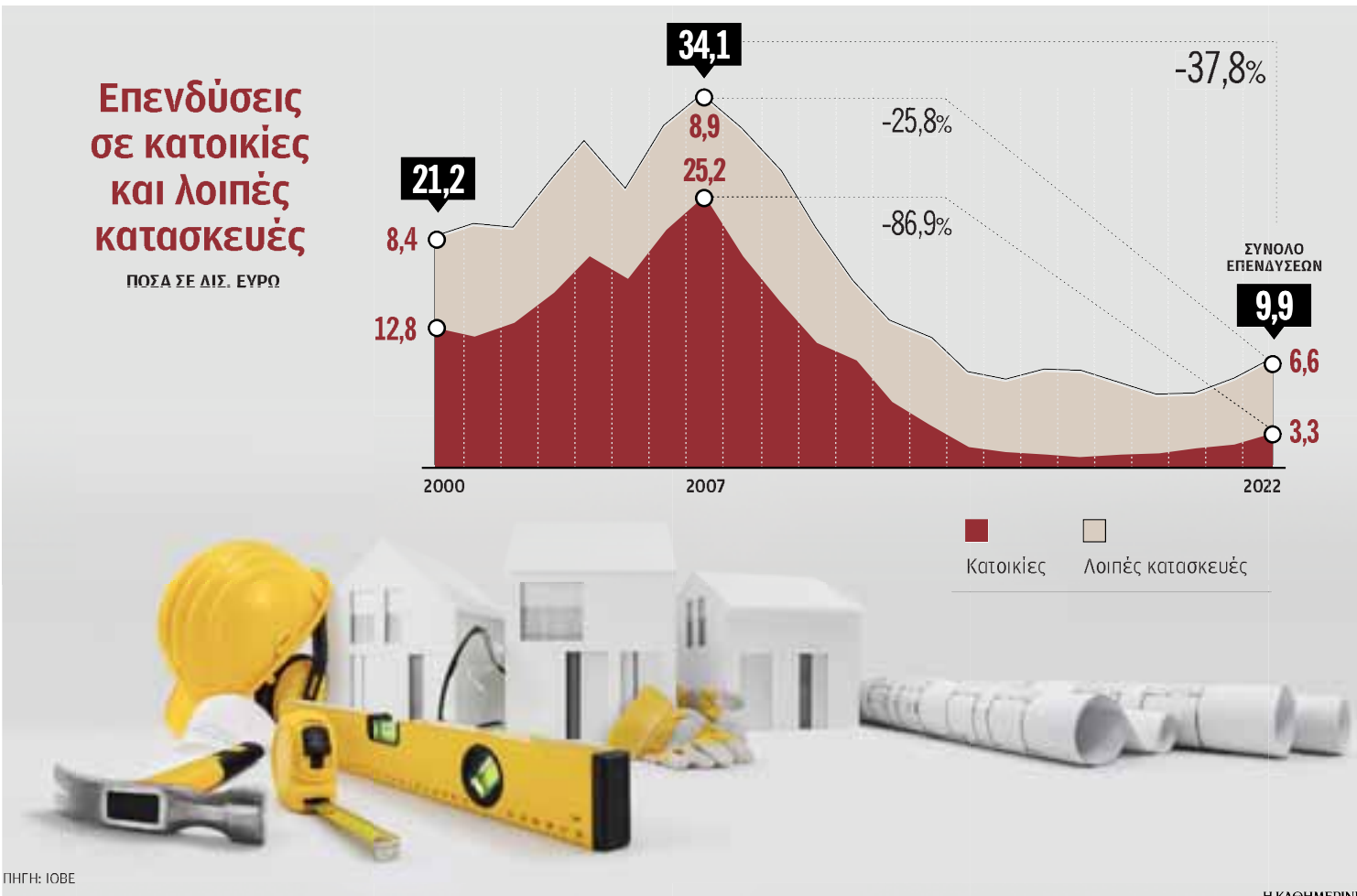
Του **ΒΑΣΙΛΗ ΚΩΣΤΟΥΛΑ**

Οι τιμές της στέγης επέστρεψαν στο σημείο όπου βρίσκονταν πριν από την κρίση. Δεν έχει συμβεί το ίδιο με τις επενδύσεις στον κλάδο, οι οποίες αποκλίνουν ακόμη θεαματικά από τα επίπεδα του 2007. Σε συνάρτηση με τη χαμηλή πτήση στη χορήγηση στεγαστικών δανείων, οδηγούν έτσι τη μειωμένη προσφορά των ακινήτων διατηρώντας ψηλά το κόστος της κατοικίας. «Η χαμηλή προσφορά ποιοτικών χώρων σε όλο το εύρος της αγοράς έχει δώσει ώθηση στην κατασκευαστική δραστηριότητα, η οποία εντούτοις δεν έχει αναπτύξει ρυθμούς που θα επέτρεπαν την πλήρη αποσυμπίεση της ζήτησης, ειδικά στην περίπτωση της κατοικίας. Υπό τις τρέχουσες συνθήκες εκτιμάται ότι η αύξηση των τιμών θα συνεχιστεί μέχρι την αποκατάσταση σχετικής ισορροπίας, αν και με ηπιότερους ρυθμούς σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο», αναγράφει πρόσφατα η Τράπεζα της Ελλάδος στην ενδιάμεση έκθεση για το 2024.

Σύμφωνα με μελέτη του IOBE για τον κατασκευαστικό τομέα, οι συνολικές επενδύσεις σε κατοικίες ανήλθαν σε μόλις 3,3 δισ. ευρώ το 2022 έναντι 25,2 δισ. ευρώ το 2007 –μείωση 87%– με αποτέλεσμα να αντιπροσωπεύουν το 1,6% του ΑΕΠ έναντι 10,8% πριν από την κρίση. Παρότι το 2023 και το 2024 το ποσοστό αυτό ξεπέρασε το 2%, η Ελλάδα εξακολουθεί να καταλαμβάνει την τελευταία θέση ανάμεσα στις

χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. «Αυτή η κατάρρευση των επενδύσεων είναι άμεσα συνδεδεμένη με την κατάρρευση των στεγαστικών δανείων – λιγότερα από 14.000 το 2023 έναντι 115.000 το 2008. Μάλιστα, ένα μεγάλο μέρος τους την τελευταία χρονιά αφορά δικαιούχους του προγράμματος “Το σπίτι μου” και η ζήτηση για χορήγηση δανείων εκτός του προγράμματος παραμένει ακόμη χαμηλή», παρατηρεί το Ινστιτούτο Δημογραφικών Ερευνών και Μελετών στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.

Είναι γνωστό ότι κατά τη διάρκεια της κρίσης, μέσα σε ένα περιβάλλον περιορισμένης ρευστότητας και ζήτησης, οι τράπεζες περιόρισαν καταλυτικά τη χορήγηση καταναλωτικών και στεγαστικών δανείων. Παρά τις βελτιώσεις των τελευταίων ετών, η πιστωτική τους επέκταση συνεχίζει αρνητική – οι αποπληρωμές των στεγαστικών δανείων είναι υψηλότερες από τις νέες εκταμιεύσεις. Με βάση την κατανομή των κατοικιών στην τελευταία απογραφή, τη δεκαετία 2011-21 καταγράφηκε ετήσια προσθήκη μόλις 26.000 νέων κατοικιών πανελλαδικά και 4.500 στην Αττική. Τη δεκαετία 2001-2010 είχε καταγραφεί ετήσια προσθήκη 91.500 και 30.500 αντίστοιχως. «Οι επενδύσεις σε κατοικίες (εποχικώς διορθωμένα στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ, σε σταθερές τιμές) στο σύνολο της χώρας κατέγραψαν το εννεάμηνο του 2024, σε ετήσια βάση, μείωση κατά 4,6% και εξακολουθούν να βρίσκονται σε χαμηλό επίπεδο ως ποσοστό του ΑΕΠ (2,3%). Επίσης,



Οι συνολικές επενδύσεις σε κατοικίες ανήλθαν σε μόλις 3,3 δισ. ευρώ το 2022 έναντι 25,2 δισ. ευρώ το 2007.

η τραπεζική χρηματοδότηση βρίσκεται σε χαμηλά επίπεδα, παρά την αύξηση που καταγράφεται σε ετήσια βάση στο συνολικό ύψος των νέων στεγαστικών δανείων κατά τη διάρκεια του δεκαμήνου 2024 (21,8%). Στο μεταξύ, το εννεάμηνο του 2024 το συνολικό κόστος κατασκευής νέων κτιρίων κατοικιών (στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ) συνέχισε να αυξάνεται (3,8% σε ετήσια βάση), επισημαίνει η Τράπεζα της Ελλάδος προς επήρωση της πραγματικότητας που διαμορφώνεται στον τομέα της στέγης. Σε ό,τι αφορά αφενός τη «χρυσή βίζα» και αφετέρου τη βραχυχρόνια μίσθωση, ο αντίκτυπος είναι αδιαμφισβήτητος. Όμως, σε αντίθεση με την παρατεταμένη αδυναμία των επενδύσεων να υπο-

στηρίξουν την προσφορά που θα καλύψει τη ζήτηση, δεν φαίνεται να είναι ο πλέον καθοριστικός παράγοντας. Την επταετία 2018-2024 οι άδειες που χορηγήθηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος «χρυσή βίζα» δεν υπερβαίνουν τις 20.000· από αυτές, την Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη αφορούν σχεδόν τα 2/3. Ταυτόχρονα, η βραχυχρόνια μίσθωση, η οποία έκανε αισθητή την παρουσία της μετά το 2017, αντιπροσωπεύει περίπου 200.000 καταλύματα· από αυτά, το μεγαλύτερο μέρος βρίσκεται εκτός των μεγάλων αστικών κέντρων – 35.000 υπολογίζεται ότι αντιστοιχούν στην Αττική. Σημειωτέον, αν ληφθούν υπόψη οι κατασκευές της περιόδου 2001-10, οι κατοικίες που δεν προστέθηκαν στο εθνικό απόθεμα λόγω της κατάρρευσης των επενδύσεων τη δεκαετία 2011-21 ξεπερνούν συνολικά τις 650.000.

Περατέρω πιέσεις στην πλευρά της προσφοράς αναμένεται μάλιστα να ασκήσει η οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που θα υποχρεώνει τους ιδιοκτήτες ακινήτων να προχωρήσουν στην ενεργειακή ανα-

βάθμιση των περιουσιακών στοιχείων τους, εάν προτιθενται να τα διαθέσουν στην αγορά προς ενοικίαση ή πώληση – γεγονός που θα επιφέρει κοστοβόρες διαδικασίες, ενδεχομένως αποθαρρυντικές για την εμπορική αξιοποίηση ενός ακινήτου.

Συνεπώς, είναι μάλλον εύλογη η υπόδειξη της Τράπεζας της Ελλάδος για την κατεύθυνση που θα πρέπει να έχει η στεγαστική πολιτική τα χρόνια που θα ακολουθήσουν: «Οι νομοθετικές πρωτοβουλίες προς την κατεύθυνση του περιορισμού της ζήτησης για επενδυτική κατοικία, μέσω του νέου πλαισίου για τη βραχυχρόνια μίσθωση και τη “χρυσή βίζα”, αποτελούν προσωρινή και με περιορισμένες δυνατότητες λύση για την αντιμετώπιση του ζητήματος του κόστους στέγης. Ουσιαστικές λύσεις θα πρέπει να αναζητηθούν με σκοπό την ενίσχυση της προσφοράς κατοικίας επιθυμητών προδιαγραφών, αλλά και προσιτής αξίας. Οι πρόσφατες παρεμβάσεις που αφορούν τη βελτίωση επιμέρους διαδικασιών μεταβιβάσεων

είναι προς τη σωστή κατεύθυνση, ωστόσο σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα η επίλυση του προβλήματος είναι πολυδιάστατη και επιβάλλει εθνικό στρατηγικό σχεδιασμό».

Το δημογραφικό

Το σκηνικό που προβάλλει στην ελληνική αγορά κατοικίας αποκτά, στο μεταξύ, ξεχωριστό ενδιαφέρον αν αναλογιστεί κανείς τις τρέχουσες συνθήκες της δημογραφικής συρρίκνωσης. Συγκεκριμένα, το πλήθος των ατόμων που ανήκουν στις νέες γενιές και κατ'επέκταση (θα) αναζητούν κατοικία είναι σήμερα πολύ μικρότερο απ' ό,τι στο παρελθόν.

Όπως τονίζει ο καθηγητής Δημογραφίας Βύρων Κοτζαμάνης, οι γεννήσεις της περιόδου 1955-1979 είχαν υπερβεί τις 150.000 ετησίως, με τις γεννήσεις των περιόδων 1980-1994 και 1995-2009 να ανέρχονται σε 116.000 και 106.000 ετησίως. Αυτό σημαίνει ότι οι δημογραφικές εξελίξεις από την πλευρά τους δεν δυσχεραίνουν, αλλά αντιθέτως θα έπρεπε να διευκολύνουν την κάλυψη της ζήτησης για κατοικία.

Αυξήθηκαν κατά 7,9% οι τιμές των ακινήτων το δ' τρίμηνο του 2024

Με αύξηση των μέσων ζητούμενων τιμών πώλησης κατοικιών και των ενοικίων ολοκληρώθηκε το 2024, λόγω και της ζήτησης για ακίνητα σε αστικά κέντρα και τουριστικούς προορισμούς. Ειδικότερα, σύμφωνα με τον δείκτη τιμών του Spigitogas (SPI), κατά το τελευταίο τρίμηνο του 2024 αυξήθηκε κατά 7,9% η μέση ζητούμενη τιμή πώλησης σε σύγκριση με το αντίστοιχο διάστημα του 2023.

Η άνοδος είναι μικρότερη και διαμορφώνεται σε 2,2% σε σχέση με το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο –το τρίτο– του 2024. Ωστόσο, ο ρυθμός αύξησης των μέσων ζητούμενων τιμών είναι ηπιότερος σε σχέση με αυτόν του δ' τριμήνου του 2023, ο οποίος είχε διαμορφωθεί σε ετήσια βάση σύγκρισης άνω του 11%.

Επίσης, η μέση ζητούμενη τιμή ενοικίασης ενισχύθηκε το δ' τρίμηνο του 2024 κατά 5,8% σε σύγκριση με το αντίστοιχο διάστημα του 2023, έχοντας κινηθεί περίπου στα ίδια επίπεδα σε σχέση με το γ' τρίμηνο του 2024. Και στις τιμές ενοικίων εντοπίζεται τάση αποκλιμάκωσης, με δεδομένο ότι το τελευταίο τρίμηνο του 2023, σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα του 2022, είχαν αυξηθεί σε ποσοστό άνω του 7%.

Το χαρακτηριστικό της αγο-



Η μέση ζητούμενη τιμή ανά τετραγωνικό μέτρο στα νότια προάστια διαμορφώθηκε το δ' τρίμηνο του 2024 σε 3.895 ευρώ, από 3.636 και 3.261 ευρώ το ίδιο διάστημα του 2023 και του 2022 αντίστοιχα.

Ακριβότερες περιοχές τα νότια προάστια. Ακολουθούν οι Κυκλάδες και τα βόρεια προάστια.

ράς ακινήτων που παρέμεινε πέ- ρυσι το ίδιο, σε σχέση με το 2023, αφορά την πρωτοκαθεδρία των

νοτιών προαστίων ως προς τους ρυθμούς ανόδου των τιμών. Η μέση ζητούμενη τιμή ανά τετραγωνικό μέτρο στα νότια προάστια διαμορφώθηκε το δ' τρίμηνο του 2024 σε 3.895 ευρώ, από 3.636 και 3.261 ευρώ το ίδιο διάστημα του 2023 και του 2022 αντίστοιχα.

Η Βουλαγμένη ανήκει στις ακριβότερες περιοχές του αθηναϊκού Νότου, με μέση ζητούμενη τιμή πώλησης κατοικίας

7.216 ευρώ/τ.μ. Τη λίστα των ακριβότερων περιοχών συμπληρώνουν η Βούλα, η Γλυφάδα, το Κολωνάκι - Λυκαβηττός και το Ελληνικό.

Η αμέσως επόμενη περιοχή με τις ακριβότερες τιμές πώλησης είναι οι Κυκλάδες (3.676 ευρώ/τ.μ.), με τα βόρεια προάστια να ακολουθούν (3.167 ευρώ). Η κατάταξη αλλάζει μερικώς με κριτήριο τις τιμές ενοικίασης, όπου τα νότια προάστια (13 ευρώ/τ.μ.) και οι Κυκλάδες (11,1 ευρώ) καταλαμβάνουν τις δύο πρώτες θέσεις, με τα βόρεια προάστια και το κέντρο της Αθήνας να ακολουθούν με περίπου 11 ευρώ/τ.μ.

Σύμφωνα με τον δείκτη PSI της Spigitogas, ιδιαίτερη ενδιαφέρον παρουσιάζει η περίπτωση της Χαλκιδικής, όπου οι μέσες ζητούμενες τιμές ενοικίασης παραμένουν σταθερά υψηλές λόγω της αυξημένης τουριστικής δραστηριότητας και της μεγάλης διαθεσιμότητας επιλογών βραχυχρόνιας μίσθωσης.

Στον αντίποδα, στις πιο οικονομικές περιοχές της Ελλάδας για αγορά κατοικίας κατατάσσονται οι νομοί Καστοριάς και Κοζάνης με 551 και 650 ευρώ/τ.μ. αντίστοιχα. Ακολουθούν οι νομοί Καρδίτσας, Φλώρινας και Κιλκίς με τιμή ανά τ.μ. από 670 έως 680 ευρώ.

Περιζήττες οι πολυτελείς κατοικίες στην Αθηναϊκή Ριβιέρα

Μπορεί η ολοκλήρωση του νέου συγκροτήματος πολυτελών κατοικιών «One G» στο κέντρο της Γλυφάδας να μην αναμένεται πριν από την άνοιξη του 2026, ωστόσο ήδη το 30% εξ αυτών έχει βρει ενδιαφερόμενους αγοραστές που είναι σε προχωρημένες συζητήσεις με την εταιρεία ανάπτυξης του πρότζεκτ. Η ισχυρή ζήτηση που εκδηλώνεται για τέτοια οικιστικά ακίνητα στην Αθηναϊκή Ριβιέρα είναι άλλωστε και ο λόγος που οι τιμές τους συνεχίζουν να κινούνται έντονα ανοδικά, τις περισσότερες φορές πάνω από τις 10.000 ευρώ ανά τ.μ., προσελκύοντας το επενδυτικό ενδιαφέρον των εταιρειών ανάπτυξης. Το συγκεκριμένο πρότζεκτ αποτελεί επένδυση της τάξης των 30 εκατ. ευρώ, στον αριθμό 27 της οδού Γρηγορίου Λαμπράκη στη συμβολή της με την Κύπρου, και χαρακτηρίζεται ήδη από την αγορά μία από τις πλέον υπερπολυτελείς οικιστικές αναπτύξεις στα νότια προάστια. Τον σχεδιασμό του κτίριου έχει κάνει η ISV Architects. Περιλαμβάνει συνολικά 15 διαμερίσματα επιφάνειας από 120 έως και 450 τ.μ. σε συνολικά επτά ορόφους. Διαθέτει δύο υπόγειους ορόφους που θα λειτουργούν ως χώροι στάθμευσης, γυμναστήριο, κοινόχρηστη πισίνα, ενώ στο ισόγειο θα αναπτυχθούν εμπορικά καταστήματα κύρους που αποτελούν προορισμό διεθνών πολυτελών brands. Οι συνολικές δομημένες επιφάνειες του συγκροτήματος,

που φέρει την ονομασία «One G» και φιλοδοξεί να αποτελέσει νέο οικιστικό landmark στον αστικό ιστό των νοτιών προαστίων, ανέρχονται σε 6.000 τ.μ. Το πρότζεκτ υλοποιείται από την Day Group, ελληνική εταιρεία ανάπτυξης και επενδύσεων ακινήτων παρουσίας που δραστηριοποιείται στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, η οποία αυτή την περίοδο βρίσκεται προ της ολοκλήρωσης συμφωνίας με μεγάλο ξένο οικο γνωστό κύριους που θα αναλάβει την επιμέλεια του «One G», προσφέροντάς του διεθνώς αναγνωρίσιμη ταυτότητα.

Πριν από τη μετατροπή του σε πολυτελείς κατοικίες ήταν ημιτελές ακίνητο της Carouzou Real Estate που βγήκε σε πλειστηριασμό από την Τράπεζα Αττικής το 2023 και αγοράστηκε τελικά έναντι 18 εκατ. ευρώ από την Day Group. «Πιστεύουμε πολύ στις προοπτικές της αγοράς πολυτελών κατοικιών στην Αθηναϊκή Ριβιέρα και γι' αυτό βρισκόμαστε ήδη σε διαδικασία εντοπισμού του επόμενου ακινήτου που θα μπορέσουμε να αναπτύξουμε στην περιοχή», εξηγεί στην «Κ» ο επικεφαλής της, Δημήτρης Μουρκάκος. Η εταιρεία έχει στο χαρτοφυλάκιό της έργα όπως το οικιστικό πρότζεκτ «One South» στη Βούλα, ακίνητα στο Παλαιό Ψυχικό και στη Φιλοθέη, αλλά και στη Ρουμανία και στη Γερμανία.

ΗΛΙΑΣ Γ. ΜΠΕΛΛΟΣ

Στο φεγγάρι με υπογραφή Prada

Ο ιστορικός οίκος μόδας από την Ιταλία θα σχεδιάσει τη διαστημική στολή για την αποστολή Artemis III

Της **ΞΕΝΙΑΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ**

Ο **Ρόμπερτ Ντέιβιντσον**, ηλεκτρολόγος μηχανικός, εργαζόταν μόλις τρεις μήνες στη NASA τη δεκαετία του '60, όταν του ανακοίνωσαν πως το πρόγραμμα πάνω στο οποίο εργαζόταν θα ακυρωνόταν. Η εναλλακτική πρόταση συνεργασίας με τον αμερικανικό διαστημικό οργανισμό αφορούσε τη συμμετοχή του στην ομάδα που θα κατασκεύαζε διαστημικές στολές για το πρόγραμμα Apollo. «Πρέπει να είμαι ειλικρινής, δεν έχω ιδέα πώς να φτιάξω μια διαστημική στολή», είπε όταν τον σύστησαν στην ομάδα με την οποία θα δούλευε. «Δεν πειράζει, ούτε εμείς», τον καθησύχασαν. Σχεδόν οκτώ χρόνια αργότερα, βλέποντας το ίκνος που άφησε η μπότα του Νιλ Αρμστرونγκ στη Σελήνη, έλεγε με ενθουσιασμό: «Εμείς το φτιάξαμε αυτό το αποτύπωμα. Είναι συναρπαστικό! Τα καταφέραμε».

Αν ένας μηχανικός αισθανόταν τέτοια πίεση και ευθύνη όντας στο πεδίο του, δεν μπορώ να φανταστώ τις αντιδράσεις που θα είχε η ομάδα του οίκου Prada όταν συνειδητοποιήσει ότι πρέπει να σχεδιάσει και να κατασκευάσει, για λογαριασμό και σε συνεργασία με την Axiom Space, την AxEMU

Η παρουσίαση δεν πραγματοποιήθηκε σε διαστημικό κέντρο, αλλά στη διάσημη Galleria Vittorio Emanuele II στο Μιλάνο.

(Axiom Extravehicular Mobility Unit), την πρωτοποριακή στολή που θα χρησιμοποιηθεί στην αποστολή Artemis III, με την οποία φιλοδοξεί να επιστρέψει ο άνθρωπος στο φεγγάρι, το 2026.

Η παρουσίαση δεν πραγματοποιήθηκε σε κάποιο διαστημικό κέντρο, αλλά στη διάσημη Galleria Vittorio Emanuele II στο Μιλάνο, στο πλαίσιο του Διεθνούς Αεροναυτικού Συνεδρίου τον περασμένο Οκτώβριο. Τα δελτία Τύπου αυτή τη φορά απεστάλησαν τόσο προς επιστημονικά έντυπα όσο και σε συντάκτες μόδας. «Το να υπερβαίνουμε τα όριά μας είναι μέσα στον αξιακό κώδικα της Prada, αντανάκλα πλήρως το πνεύμα του οίκου και το όραμα των γονιών μου», σημειώνει στη συνέντευξη Τύπου ο Λορέντζο Μπερτέλι, διευθυντής μάρκετινγκ του οίκου και μεγαλύτερος γιος της Μιούτσια Πράντα.

Δική του ιδέα ήταν να προσεγγίσει την Axiom Space. «Μερικά πράγματα ξεκινούν σαν παιχνίδι και εξελίσσονται σε κάτι περισσότερο», σχολίασε στους New York



Στιγμιότυπο από την παρουσίαση της στολής στην Galleria Vittorio Emanuele II. Η πρόταση για τη συνεργασία έγινε από την Prada και η Axiom Space, η startup που έστειλε τους πρώτους ιδιώτες στο Διάστημα, αρχικά αιφνιδιάστηκε, ωστόσο στη συνέχεια υποστήριξε θερμά το εγχείρημα.



Οι τεχνίτες έπρεπε να εξοικειωθούν με τα σύνθετα υλικά.



Τεύχος της βρετανικής έκδοσης του περιοδικού Astounding Science Fiction.



Η εικόνα του αστροναύτη εντυπωσιάζει ένα μικρό κορίτσι.



Η σημαία των ΗΠΑ βρίσκεται στο μπράτσο της στολής.

Times. Η startup που έστειλε τους πρώτους ιδιώτες στο Διάστημα αρχικά αιφνιδιάστηκε, ωστόσο στη συνέχεια υποστήριξε θερμά το εγχείρημα, καθώς η στολή είναι το στοιχείο με το οποίο συνδέεται πιο στενά ο μέσος άνθρωπος όταν σκέφτεται το Διάστημα.

«Η συνεργασία με την Prada στη σχεδίαση του εξωτερικού στρώματος της στολής γεφύρωσε το χάσμα ανάμεσα στη λειτουργικότητα και στην αισθητική», δηλώνει στην «Κ» ο Τζον Χαντ, αντιπρόεδρος της Axiom Space και αναπληρωτής διευθυντής του προγράμματος Extravehicular Activity. «Η δέσμευση της Prada να ερευνά και να πειραματίζεται με την εφαρμογή νέων υλικών και τεχνολογιών ενίσχυσε περαιτέρω την ευελιξία και την κινητικότητα της διαστημικής στολής επόμενης γενιάς», υποστηρίζει. Δέκα σχεδιαστές και τεχνίτες της Prada με-

τακινούνταν μεταξύ Μιλάνου και Χιούστον, όπου εδρεύει η Axiom Space, εστιάζοντας στα νέα υλικά και στις τεχνικές ραφίματος. Η λειτουργικότητα και η τήρηση των τεχνικών προδιαγραφών ήταν απόλυτες προτεραιότητες, όμως η αισθητική είχε εξίσου σημαντικό λόγο σε αυτό το project.

Εξειδικευμένη

Η λευκή στολή με τα χαρακτηριστικά κόκκινα σιρίτια, σήμα κατατεθέν της Linea Rossa, είναι custom made για κάθε σωματότυπο αστροναύτη και είναι δίκαιο να πει κανείς πως η Prada ειδικεύεται σε αυτό. Η AxEMU, κατασκευασμένη από ένα υλικό που προστατεύει

από υψηλές θερμοκρασίες και τη σεληνιακή σκόνη, επιτρέπει επίσης στους χρήστες παρατεταμένες βόλτες στη σεληνιακή επιφάνεια, διάρκειας τουλάχιστον οκτώ ωρών. Εξοπλισμένη με ενσωματωμένα διανοστικά συστήματα για ενίσχυση της ασφάλειας, περιλαμβάνει επίσης μηχανισμούς ψύξης όπως και μια καινοτόμο τεχνολογία καθαρισμού διοξειδίου του άνθρακα. Ο σχεδιασμός του κράνους επιτρέπει ακόμα μεγαλύτερη ορατότητα στους αστροναύτες, ενώ και τα γάντια τους έχουν υποστεί σημαντικές βελτιώσεις που διευκολύνουν σημαντικά την κινητικότητα των δακτύλων.

Η Axiom Space επωφελήθηκε

πολλαπλώς από αυτή τη συνεργασία, επισημαίνει στην «Κ» ο Τζον Χαντ. «Η Prada μάς πρόσφερε την προοπτική μιας μοναδικής σχεδίασης. Αξιοποιήσαμε την εμπειρία τους στις σύνθετες κατασκευές και στην ανάπτυξη εξειδικευμένων υλικών. Αυτή η διεπιστημονική συνάντηση συνδύασε τη δημιουργικότητα και τη μηχανική, δίνοντας έμφαση όχι μόνο στην ασφάλεια και στην άνεση, αλλά και στην αισθητική. Αυτή είναι που θα εμπνεύσει τις μελλοντικές γενιές».

Πίσω στο 1962, ο Ρόμπερτ Ντέιβιντσον ομολογούσε την άγνοιά του γύρω από τις διαστημικές στολές στους υπευθύνους της Playtex, της αμερικανικής εταιρείας κατασκευής σουτιέν με ιστορία από το 1947 και ισχυρή παρουσία ακόμα και σήμερα στην αγορά εσωρούχων. Εκείνοι τον πρέμψαν λέγοντας πως και για τους ίδιους το Διάστημα ήταν άγνωστος τόπος.

Όπως και τώρα η Prada, έτσι και τότε η Playtex πάσχιζε για να πάρει τη δουλειά. Στον διαγωνισμό της NASA, η Playtex υπέβαλε προς εξέταση μια στολή με 21 στρώσεις από νεοπρέν, συνθετικά και πολυεστερικά φιλμ. Λίγο αργότερα, για να πείσουν τους αρμοδίους του προγράμματος Apollo, έντυσαν έναν υπάλληλό τους με μια πρώιμη εκδοχή της στολής και του ζήτησαν να παίξει αμερικανικό ποδόσφαιρο για πολλές ώρες προσκρούοντας πάνω σε αντιπάλους, κλωτσώντας, προσπερνώντας συμπαίκτες και σκοράροντας. Τον μαγνητοσκοπήσαν κι έστειλαν το φιλμ στη NASA. Δεν υπήρχε κανένας λόγος ανησυχίας, η ευελιξία κινήσεων ήταν εγγυημένη. Οι μοδίστρες της εταιρείας αρχικά δεν ήξεραν τι έραβαν, και όταν αργότερα κλιμάκια του αμερικανικού οργανισμού εξερεύνησης του Διαστήματος επιθεωρούσαν τη δουλειά τους, θυμούνται πώς παρέλυναν από το άγχος. Εμοιαζε λογικό: κάθε βελονιά μπορούσε να κρίνει τη ζωή ενός ανθρώπου.

Σε εκείνες, λοιπόν, απιθύθυε ο Νιλ Αρμστρονγκ το 1994, στην 25η επέτειο από την προσσελήνωση του Apollo 11, ένα ευχαριστήριο μήνυμα: «Η Ιστορία έδειξε πως ήταν η πιο πολυφωτογραφημένη

«Η συνεργασία γεφύρωσε το χάσμα ανάμεσα στη λειτουργικότητα και στην αισθητική», λέει στην «Κ» ο Τζον Χαντ, αντιπρόεδρος της Axiom Space.

διαστημική στολή. Αυτό οφείλεται στο ότι ήταν εξαιρετικά “φωτογενής”. Αυτό που ήταν πραγματικά θαυμάσιο ήταν ότι λειτουργησε. Ανθεκτική, αξιόπιστη, σχεδόν σαν κουκούλι».

Ζήτησα να μάθω και την αντίδραση των αστροναυτών (ανάμεσά τους και μια γυναίκα) που θα περπατήσουν κοντά στον νότιο πόλο του φεγγαριού με στυλ, σχεδόν 52 χρόνια από την αποστολή του Apollo 17. Πώς φαντάζει στα μάτια τους αυτή η προοπτική, ιδίως αν σκεφτούμε πως οι στολές τους κόστισαν ένα δισ. δολάρια; (Το National Air and Space Museum αναφέρει πως η στολή του Αρμστρονγκ стоίχισε 200.000 δολάρια τη δεκαετία του '60.) Η ερώτηση έμεινε αναπάντητη, ωστόσο ο εκτελεστικός αντιπρόεδρος του προγράμματος Extravehicular Activity της Axiom Space, Ράσελ Ράλστον, δηλώνει εμφαντικά πως η στολή είναι σημαντικό να δείχνει όμορφη. «Είναι ένα σύμβολο για την κοινωνία μας».

1964	1968	1980	2006	2017	2021
Φλερτ μόδας και επιστήμης	Ο Πιερ Κουρέζ μάς σύστηνε την άνοιξη εκείνης της χρονιάς τη συλλογή «Moon Girl». Τρεις δεκαετίες αργότερα, δήλωνε ακόμη γοητευμένος από την αισθητική του Διαστήματος, παρουσιάζοντας τα μοντέλα του μέσα σε διάφανες φούσκες.	Ο Πιερ Καρντέν παρουσίασε ενδύματα από ασημί βινύλιο, τα οποία φαντάστηκε ότι θα φοριούνται σε 50 χρόνια στο φεγγάρι.	Ο Τιερί Μιγκλέρ άντλησε σημαντικά στοιχεία από τη λογοτεχνία του φανταστικού και τα αλλόκοτα πλάσματα.	Ο Τζον Γκαλιάνο, καλλιτεχνικός διευθυντής του Dior εκείνη την περίοδο, χαιρέτησε το κοινό από την πασαρέλα φορώντας στολή αστροναύτη.	Το Grand Palais μετατράπηκε σε κέντρο εκτόξευσης πυραύλων. Τα μοντέλα της Chanel βρίσκονταν περιμετρικά ενός σκάφους που έφερε το λογότυπο του ιστορικού γαλλικού οίκου.
					Εν μέσω πανδημίας, ο οίκος Balmain μάς πρότεινε μια απόδραση. Τα μοντέλα έμοιαζαν να περπατούν στο φεγγάρι. Την ίδια περίοδο, ο οίκος Paco Rabanne μάς οδηγούσε σε μια διαγαλαξιακή ντισκοτέκ.

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

19.1 - 25.1.25

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΕΚΔΗΛΩΣΗ

Το έμφυλο βίωμα στην ποίηση

Στο πλαίσιο της σειράς Κοινωνία του Βιβλίου το Κέντρο Λόγου και Τεχνών Τεχνοδρόμιο οργανώνει τη συζήτηση για τη συμβολή του έμφυλου βιώματος στην ποίηση. Η Έρινα Χαράλάμπους συνομιλεί με την Ευτυχία Παναγιώτου και τη Νίκη Χαλκιάδακη για τη συμβολή του έμφυλου βιώματος στην ποίησή τους. Τεχνοδρόμιο, Ανδρέα Κάλβου 1, Λεμεσός. Σάββατο 25 Ιανουαρίου, ώρα 6:30 μ.μ. **Πληροφορίες** www.technodromio.org

ΠΡΟΒΟΛΗ

«Σκάμματα» στο Δημοτικό Θέατρο



Το Τμήμα Αρχαιοτήτων του Υφυπουργείου Πολιτισμού μετά και από την επιτυχημένη προβολή του στην Αθήνα και τη Λυών της Γαλλίας παρουσιάζει για δεύτερη φορά στη Λευκωσία το ντοκιμαντέρ «Σκάμματα» σε σκηνοθεσία Δανάης Στυλιανού. Η παραγωγή του ντοκιμαντέρ είχε ως αφορμή την επέτειο των πενήντα χρόνων από το πραξικόπημα και την τουρκική εισβολή στην Κύπρο. Το ντοκιμαντέρ εκανε πρεμιέρα τον περασμένο Σεπτέμβριο στο Δημοτικό Θέατρο Λευκωσίας, ενώ προβολές ακολούθησαν στη Λεμεσό και την Πάφο. Πενήντα χρόνια μετά το πραξικόπημα και την Τουρκική εισβολή στην

Κύπρο, Κύπριοι και ξένοι αρχαιολόγοι, καθώς και μέλη του τότε προσωπικού του Τμήματος Αρχαιοτήτων, ανασκάπτουν την προσωπική μνήμη, ψηλαφούν το συλλογικό τραύμα του πολέμου και σκιαγραφούν τις συνέπειές του στην κυπριακή αρχαιολογία. Συνυφαίνοντας αρχαιακό υλικό από ανασκαφές, με συγκλονιστικές προσωπικές μαρτυρίες, το ντοκιμαντέρ «Σκάμματα» αναδεικνύει σημαντικές στιγμές της κυπριακής αρχαιολογίας, πριν και μετά τα τραγικά γεγονότα του 1974. **Δημοτικό Θέατρο Λευκωσίας, Μουσείου 4, Λευκωσία. Τρίτη 21 Ιανουαρίου, ώρα 7:00 μ.μ. Εισόδος Ελεύθερη.**

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

«Οι Πνεύμονες»

Οι «Πνεύμονες» του Duncan Macmillan σε μετάφραση και διασκευή της Έλσας Ράβναλν και σκηνοθεσία του Christian Vladescu, είναι ένα σύγχρονο έργο, μια ώδη στις σχέσεις των ανθρώπων, εστιάζοντας στη σχέση ενός ζευγαριού, η οποία περνάει από πολλά στάδια της ρεαλιστικής πραγματικότητας. Το ζευγάρι προβληματίζεται για το αν είναι σωστό να φέρει στον κόσμο ένα μωρό, σε έναν κόσμο που τείνει να είναι υπό διάλυση, αφού η οικονομία, η οικολογία οι ηθικές και κοινωνικές αξίες είναι σε ελεύθερη πτώση. Βασικό και θεμελιώδες στοιχείο του έργου είναι η άνευ όρων αγάπη μεταξύ των νέων, η οποία εξελίσσεται στο πέρασμα των χρόνων και μεγαλώνουν μαζί επισπένοντας και εκπνέοντας στην ίδια συχνότητα. Παίζουν: Έλσα Ράβναλν / Christian Vladescu. Πρεμιέρα 23 Ιανουαρίου, ώρα 8:30 μ.μ. Παραστάσεις 24, 30 και 31 Ιανουαρίου, ώρα 8:30 μ.μ. **Θέατρο Δέντρο, Ενότπος 44, Παλλουριώτισσα, Λευκωσία.**

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

«Δεν φίλησα τον γιο μου ούτε και τον χάιδεψα»

«Στη δική είδα το αγαπημένο μου παιδί... Θέλησα να το φιλήσω, να το χαϊδέψω, μα τα μάτια των δημοσιογράφων και του κόσμου και οι φωτογραφικές μηχανές παραφύλουσαν κάθε συναισθηματική εκδήλωση του αρχικομμουνιστή, αρχικακούργου. Επνίξα τη θύελλα που φούσκωνε μέσα μου, άναψα τσιγάρο για να κρύψω το βούρκωμα, συγκρατήθηκα, έγινα ψυχραιμος και γελαστός. Δεν φίλησα τον γιο μου ούτε και τον χάιδεψα. Φοβήθηκα μήπως δεν μπορέσω να συγκρατηθώ. Τον χτύπησα λίγο στην πλάτη και τον έδιωξα γρήγορα... Εκείνη την ημέρα έχασα ακόμη και τη διαύγεια του μυαλού μου... Δεν θα τον ξανάβλεπα, δεν θα τον χάιδεα ποτέ». Ο γιος, σήμερα, είναι 77 χρόνων. Τότε, στη δική, ήταν πέντε. «Τον πατέρα μου τον έχω συναντήσει 3,5 λεπτά όλα κι όλα. Αυτό μου επιτρέπει να γνωρίζω ότι είναι υπαρκτό πρόσωπο. Η σχέση έχει κατασκευαστεί από αναμνήσεις και τη διήγηση των δικών μου, της οικογένειας, των φίλων, των συντρόφων του, κι από όσα έχω διαβάσει».

Ο πατέρας είναι ο Νίκος Πλουμπίδης, δάσκαλος, ηγετικό στέλεχος του ΚΚΕ κατά την περίοδο της μεταδικτικής δικτατορίας, της γερμανικής κατοχής και του Εμφυλίου, μία από τις πλέον τραγικές φυσιογνωμίες στην ιστορία του κόμματος – εκτελέστηκε το 1954, έχοντας στιγματιστεί ως συνεργάτης της Ασφάλειας από τον Νίκο Ζαχαριάδη. Ο γιος είναι ο Δημήτρης Πλουμπίδης, ψυχίατρος, ομότιμος καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Το ντοκιμαντέρ «Ο κόκκινος δάσκαλος», για τον Νίκο Πλουμπίδη, χειρίζεται με χειρουργική προσοχή το «τραύμα», προσωπικό και συλλογικό.

Η κάμερα του σκηνοθέτη Στέλιου Χαραλαμπίδου παλεύει κι αυτή με τα δικά της αισθήματα. Με την απόσταση του ντοκιμαντερίστα και με την εμπλοκή του γνώστη της ιστορίας στη διάρκεια των δεκαετιών. Κατορθώνει, και με τη συνδρομή των τεσσάρων ιστορικών (Βαγγ. Καραμανώλακης, Ιωάννα Παπαθανασίου, Τ. Σακελλαρόπουλος και Μεν. Χαραλαμπίδης) να είναι ακριβής και να αφήνει το προβάδισμα στα γεγονότα, αλλά είναι η μορφή του γιου που εντέλει κυριαρχεί. Και πώς, άλλωστε, θα μπορούσε να είναι διαφορετικά. Το αποδίδει λιτά και ευθύβολα ο Τ. Σακελλαρόπουλος: «Ανέθρεψε έναν πατέρα μέσα του που τον είχε ως σπόρο». Το ντοκιμαντέρ «Ο κόκκινος δάσκαλος», που προβάλλεται σε δύο αίθουσες, αποτυπώνει μια ταραγμένη και καθοριστική εποχή, όχι μόνο για τη χώρα, για το ΚΚΕ, αλλά και για τους ανθρώπους που, με τον έναν ή τον άλλο τρόπο, βρίσκονται κοντά στον κόσμο αυτό: είτε μελετώντας είτε ζώντας τα απόβηρα ή αντιμετωπίζοντας το βίωμα έστω και διαμεσολαβημένο. Ο γιος και ψυχίατρος μιλάει για τους ψυχικούς τραυματισμούς παιδιών, εκατοντάδων, χιλιάδων παιδιών των οποίων οι γονείς ήταν ή εκτελεσμένοι ή φυλακισμένοι. «Κι εγώ χρειάστηκα πάρα πολλά χρόνια για να καταλάβω τα όσα έγινα. Και θα έλεγα ότι εξακολουθώ ακόμα να προσπαθώ να καταλάβω. έγινα ψυχίατρος ψάχνοντας και τη δική μου ιστορία, όπως έχουν κάνει πολλοί με ανάλογες ιστορίες», εξομολογείται στο ντοκιμαντέρ. Η σημασία της ταινίας δεν περιορίζεται μόνο, αναμφίβολα, στο τεκμήριο. Ούτε στο γεγονός ότι με ευκρίνεια καταγράφει την προσωπικότητα ενός ανθρώπου τον οποίο από τη μία το κράτος θεωρούσε κατάσκοπο, από την άλλη το κόμμα χαφιέ. Χειρίζεται με χειρουργική προσοχή το «τραύμα», προσωπικό και συλλογικό. «Χτίζει» το πορτρέτο επιλέγοντας τα μεσά τα ουσιάδη.

Ο Νίκος Πλουμπίδης άφησε το ίχνος του ως δάσκαλος όταν πρωτοδιορίστηκε το 1924 στη Βούρμα της Ελασσόνας, πείθοντας τις οικογένειες να στείλουν τα κορίτσια τους στο σχολείο (ήταν αποκλειστικό προνόμιο των αγoriών). Γνώριζε τους κατοίκους, τις ανάγκες τους, βοηθούσε από το ελάχιστο εισόδημά του τους πιο φτωχούς. «Με έλεγαν κομμουνιστή χωρίς να ξέρω», έγραφε. Φυλακίστηκε στην απομυθωμένη σανατορία «Σωτηρία» (έπαυσε από φυματίωση) και λίγες ώρες πριν εκτελεστεί άφησε μια σύντομη επιστολή για τη γυναίκα του, Ιουλία Παπαχρήστου, αγωνίστρια της Αντίστασης, και τον γιο του: «Μη λυπάστε. Εγώ τώρα θα νουκάσω. Ο θάνατος είναι μια αλλαγή της ύλης. Ετσι είναι».



ΘΕΑΤΡΟ

«Μια φούστα παραμύθκια»

Η **οικογενειακή** παράσταση «Μια Φούστα Παραμύθκια» από το Θέατρο Piccolo, σε σκηνοθεσία Βασιλικής Ανδρέου και θεατρική απόδοση Μάριου Στυλιανού, ταξιδεύει αυτό το Σαββατοκύριακο σε Λάρνακα και επιστρέφει ξανά στη Λευκωσία! Μια μαγική θεατρική εμπειρία, για όλη την οικογένεια, που υπόσχεται να ταξιδέψει μικρούς και μεγάλους στον πλούτο της κυπριακής παράδοσης. Τρία αγαπημένα κυπριακά παραδοσιακά παραμύθια («Αχ το γιο μου το Βασίλη», «Οι τρεις συμβουλές», «Η χαμένη βασιλοπούλα») στην κυπριακή διάλεκτο, με τον μοναδικό τρόπο που το Θέατρο Piccolo προσφέρει εδώ κι χρόνια.

Με σκηνικό μια τεράστια φούστα επί σκηνής, από την οποία ξεδιπλώνονται όλα τα παραμύθια, η παράσταση συνδυάζει με ευρηματικό τρόπο ηθοποιούς και κούκλες που ζωντανεύουν τους ήρωες και τις περιπέτειές τους. Παίζουν: Μάριος Στυλιανού, Βασιλική Ανδρέου, Σάββας Μενοίκου, Πωλίνα Ματθαίου. Παραστάσεις: Λευκωσία : 26 Ιανουαρίου, 2, 9, 16 Φεβρουαρίου, ώρα 11:00 π.μ. Κινηματοθέατρο Πανόραμα Ιδαίου, αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ', Δάλι. Λάρνακα : 19 Ιανουαρίου, ώρα 11:00 π.μ. Λύκειο Αραδίππου, Αναγεννήσεως 5, Αραδίππου. **Πληροφορίες 94409100.**

ΘΕΑΤΡΟ

«5 Lesbians eating a quiche»

Η **παράσταση** «5 Lesbians eating a quiche» των Andrew Hobgood και Evan Linder σε σκηνοθεσία της Εβίτας Ιωάννου συνεχίζει για 3η χρονιά, και επιστρέφει για περιορισμένο αριθμό παραστάσεων σε συνεργασία με το Wherehaus 612 και τους Point To. Το έργο διαδραματίζεται το 1956 στην ετήσια συνέλευση του Σωματίου Susan B. Anthony της Αδελφότητας της Gertrude Stein, που συγκεντρώνεται στο υπόγειο μιας εκκλησίας για τη διεξαγωγή ενός αγωνιστικού quiche. Οι γυναίκες αυτές λατρεύουν την quiche. Αγαπούν την quiche περισσότερο από οποιοδήποτε άλλο άτομο στην ιστορία του κόσμου που αγάπησε ποτέ την quiche. «Όχι άντρες, όχι κρέας, μόνο καλή συμπεριφορά», είναι το σύνθη-



μά τους. Όταν όμως μια πυρηνική έκρηξη φέρνει την καταστροφή στον έξω κόσμο, ο πολυαναμενόμενος διαγωνισμός διακόπτεται, και οι ηρωίδες αναγκάζονται να έρθουν αντιμέτωπες με τα μυστικά και τη σεξουαλική τους ταυτότητα. Παίζουν: Νάγια Αναστασιάδου, Έλενα Καλλινίκου, Λουκία Πιερίδου, Νιόβη Χαράλαμπος, Γιολάντα Χριστοδούλου. Παραστάσεις 20, 27 Ιανουαρίου, 3 Φεβρουαρίου ώρα 8:30 μ.μ. **WhereHaus 612, Μιχαήλ Κουσουλίδη 5, Λευκωσία. Πληροφορίες** **τηλέφωνο 99629610.**

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

«Personne»

Η **παράσταση** «Personne» από τους Liminal Theatre Company είναι βασισμένη στο έργο «Εξομολογήσεις μιας Μάσκας» του Yukio Mishima. Στο πρώιμο μυθιστόρημά του ο Mishima μας οδηγεί σε ένα οικείο ταξίδι αυτογνωσίας, πυροδοτούμενο από τη σεξουαλική του αφύπνιση, με φόντο τις τελευταίες μέρες ενός χαμένου πολέμου. Ανακαλύπτει τις απαγορευμένες επιθυμίες του για άντρες και μια σκοτεινή έλξη προς τον θάνατο και τη βία: έναν εσωτερικό κόσμο που κρύβει πίσω από μια συνειδητά κατασκευασμένη δημόσια μάσκα. Ακολουθώντας τα μονοπάτια της ιστορίας του Mishima, το Personne είναι μια αναζήτηση αυθεντικότητας μέσα από την αβήγηση και το παιχνίδι. Ετυμολογικά, η λέξη



«personne» αναφέρεται στη μάσκα του ηθοποιού. Σημαίνει επίσης «άτομο του ανθρώπινου είδους, χωρίς διάκριση φύλου. Δημιουργία: Νεκτάριος Θεοδώρου και George Siena Σκηνοθεσία/Απόδοση κειμένου: George Siena. Τρίτη 21 Ιανουαρίου 6:30 και 8:30 μ.μ. **Θέατρο Ριάλτο, Ανδρέα Δρουσιώτη 19, Πλατεία Ηρώων, Λεμεσός. Πληροφορίες, εισιτήρια: www.rialto.com.cy ή στο τηλέφωνο 77777745. Κατάλληλο 15 ετών και άνω.**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Σου χρωστούν; Σου παίρνουν και το βόδι!

Πολύς λόγος έγινε την προηγούμενη εβδομάδα για τη διεκυστινίδα μεταξύ της κυβέρνησης και του ΑΠΟ-ΕΛ, εξαιτίας των οφειλών της εταιρίας. Δεν θα σταθώ στον τρόπο με τον οποίο ο πρόεδρος της Δημοκρατίας κ. Νίκος Χριστοδουλίδης συμπεριφέρθηκε στον υπουργό Εργασίας κ. Γιάννη Παναγιώτου, τρόπος μάλλον άγαρμπος –ενώ αφήνει στο απυρόβλητο τον υπουργό Δικαιοσύνης κ. Μάριο Χατζισιώτη, ο οποίος φαίνεται να μην τα πολυκαταφέρει ως πολιτικός προϊστάμενος της Αστυνομίας Κύπρου– αλλά θα σπιλιτεύσω τον τόνο με τον οποίο απευθύνθηκε και το σωματείο φιλάθλων του ΑΠΟΕΛ, αλλά και η διοίκηση της εταιρίας και προς τον υπουργό και προς τον πρόεδρο της Δημοκρατίας. Τρόπος που σίγουρα σε κάνει να σκέφτεσαι, ποιος τελικά τον τόπο κυβερνά;

Πρόκειται για ανακοινώσεις που στερούνται πολιτικού πολιτισμού, και δυστυχώς θα συμφωνήσω με τη φράση της ανακοίνωσης του ΑΠΟΕΛ: «Καταλήγουμε μετά από όλα όσα ζούμε ότι το ποδόσφαιρο είναι τελικά το μόνο ενδιαφέρον θέμα που υπάρχει στην Κύπρο», αν και στην ανακοίνωση λέγεται ειρωνικά. Ναι, στην Κύπρο αυτό που ενδιαφέρει μεγάλη μερίδα του πληθυσμού είναι το ποδόσφαιρο και

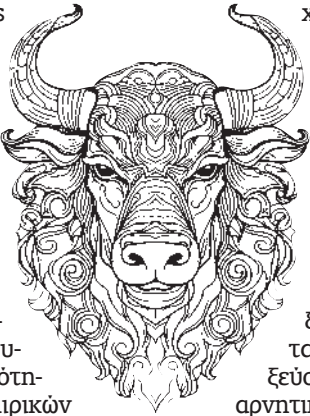
κυρίως το μη αγωνιστικό κομμάτι, αλλά τα παραποδοσφαιρικά. Και γι' αυτό έχουμε συνηθίσει να συζητάμε με όρους όχι καφενειού, αλλά αρένας ή επί ιπποδρόμου...

Και αυτά βέβαια ως ένα σημείο, ώσπου δηλαδή κάποιος να πατάσουν κόκκινες γραμμές που καίνε όσους τις ακουμπήσουν και γι' αυτό τις περισσότερες φορές οι πολλοί σωπαίνουν, έχοντας κατά νου το «γύρευε τη δουλειά σου... τι θες και ανακατεύεσαι...». Διότι, εκεί που σου χρωστούν, σου παίρνουν και το βόδι και άντε μετά να βγάλεις άκρη. Ιδίως όταν οι ανακοινώσεις είναι ad hominem επιθέσεις, με άκρως προσβλητικούς χαρακτηρισμούς τότε σκέφτεσαι και δυο και τρεις φορές να μην ξαναμιλέξεις.

Και για να είμαι ειλικρινής αυτού του είδους οι ανακοινώσεις υπάρχουν και γιαντώνονται και στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης και γίνονται ουσιαστικά τροχοδεικτικά μελλοντικών ενεργειών. Και σίγουρα δεν είναι αποκλειστικότητα των οπαδών ποδοσφαιρικών

ομάδων. Τέτοιες τοποθετήσεις μπορεί να βρει κάποιος από ανθρώπους που υπηρετούν και άλλους τομείς, και πάλι καταλήγεις στο ίδιο, πού να μπλέκεις τώρα; Και έτσι οι συμπεριφορές και οι αθέσι επιθέσεις κανονικοποιούνται και σε δεύτερο χρόνο μετατρέπονται σε επίσημες ανακοινώσεις, και από εκεί και πέρα το παιχνίδι το κερδίζει αυτός που επιτίθεται με κάθε μέσο και πέρα από κάθε κανόνα.

Δυστυχώς, δεν έχουμε μάθει και αμφιβάλλω αν θα τα καταφέρουμε ποτέ να συζητάμε με επιχειρήματα, αν θα βρούμε τον τρόπο να τοποθετούμαστε δημοσίως χωρίς να καταφεύγουμε σε προσβολές. Δεν ξέρω αν υπάρχουν αγγελικά πλάσμενες κοινωνίες –μάλλον αμφιβάλλω πολύ– αλλά γι' αυτό που είμαι σίγουρος είναι πως υπάρχουν άνθρωποι και κοινωνικές ομάδες παντού σε όλον τον κόσμο, που επιβιώνουν ενδεδυμένοι με λογής-λογής μανδύες. Δεν ξέρω αν καταφέρνουν να ξεγέλασουν τον κόσμο, καταφέρνουν όμως να εκτοξεύσουν τόσο τοξικότητα και αρνητική ενέργεια, που δημιου-



γεί ένα αφόρητο περιβάλλον, στο οποίο οι ίδιοι υπό την επήρεια του μιθριδατισμού μπορούν και υπάρχουν.

Δεν ξέρω αν υπάρχει αποτελεσματικός τρόπος να μπουτν τα πράγματα σε μία σειρά όσον αφορά τις οφειλές των ποδοσφαιρικών σωματείων, δεν ξέρω αν υπάρχει φάρμακο που να γιατρεύει την τοξικότητα και αν υπάρχουν αταλάντευτες αρχές που να υποστηρίζουν το κράτος δικαίου. Σίγουρα μαγικά φίλτρα δεν υπάρχουν, αυτό που νομίζω πως θα ήταν μία λύση είναι ο προσωπικός αγώνας του καθένα από εμάς να μην επιτρέπεται να το κάνουν, γιατί είναι εκ φύσεως ανώτεροι, εκείνο το κατάπτυστο «Über Alles». Και όταν στο τέλος βέβαια κυριαρχήσουν θα θυμηθούμε τον Καρυωτάκη και θα σπεύσουμε όλοι να σωριαστούμε πρηνείς όταν ακούμε ανθρώπους. Γιατί τότε θα μας έχουν κατακλύσει αγέλες λύκων και ο Θεός μαζί μας.

kouroupakisa@kathimerini.com.cy



Ο Μπομπ Ντίλαν στη σκηνή του φεστιβάλ Νιούπορτ, τον Ιούλιο του 1965. Η συγκεκριμένη εμφάνιση αποτελεί «τον συμβολισμό του τέλους της αναγέννησης της φολκ ως μαζικού κινήματος και της ανάδυσης της ροκ ως της ώριμης καλλιτεχνικά φωνής μιας ολόκληρης γενιάς», υποστηρίζει ο Ελάιτζα Γουόλντ, συγγραφέας του βιβλίου «Dylan Goes Electric!».

Η νύχτα που άλλαξε ο Ντίλαν

Η συναυλία όπου ο σπουδαίος τραγουδοποιός παρουσίασε τον διαφορετικό, «ηλεκτρικό» εαυτό του

Της **ΒΑΡΒΑΡΑΣ ΣΑΒΒΙΔΗ**

Εξήντα χρόνια συμπληρώνονται φέτος από τη νύχτα που καταγράφηκε η μεταστροφή του Μπομπ Ντίλαν από τον ακουστικό ήχο στον ηλεκτρικό, αλλά και η σύγκρουση δύο κόσμων: της φολκ με την αναδυόμενη ροκ σκηνή, αποτυπώνοντας ταυτόχρονα και τις κοινωνικοπολιτικές εντάσεις της εποχής.

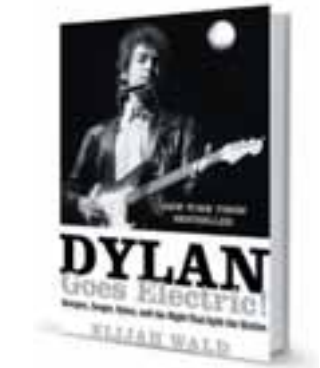
Είναι Ιούλιος του 1965. Ο εικοσιτετράχρονος Μπομπ Ντίλαν ανεβαίνει για τρίτη συνεχόμενη χρονιά στη σκηνή του φημισμένου φεστιβάλ φολκ μουσικής του Νιούπορτ, μπροστά σε ένα ετερόκλητο κοινό που αδημονεί να ακούσει το νεαρό είδωλό του. Κανείς όμως δεν είναι προετοιμασμένος για αυτό που θα ακολουθήσει, ούτε καν οι διοργανωτές του φεστιβάλ. Ο Ντίλαν, αντί να εμφανιστεί μόνος με την ακουστική κιθάρα και τη φυσαρμόνικά του, όπως τις προηγούμενες χρονιές, ετοιμάζεται να κάνει την πρώτη του εμφάνιση μπροστά σε κοινό με ηλεκτρική μπάντα.

Φορώντας μαύρο τζιν παντελόνι, πουκάμισο, μπότες και μαύρο μπουφάν, ξεκινάει να παίζει την ηλεκτρική Fender Stratocaster του. Ενώ τραγουδάει το «Maggie's Farm», που είχε κυκλοφορήσει εκείνο τον Μάρτιο, και το ολόφρεσκο τότε σινγκλ «Like a Rolling Stone», ακούγονται αποδοκιμασίες από το κοινό. Ζητούν τον παλιό, ακουστικό Ντίλαν και τα τραγούδια διαμαρτυρίας του; Τον θεωρούν προδότη της φολκ παράδοσης, που επέλεξε την κατάρπυστη εμπορική οδό; Γιουχάρουν για τη μικρή διάρκεια του σετ που είχε επιβάλει το φεστιβάλ σε όλους τους καλλιτέχνες; Ενοχλούνται από τον μέ-

τριο ήχο της πρόχειρα στημένης μπάντας ή για την υπερβολική έντασή του; Κανείς δεν φαίνεται να γνωρίζει τι από όλα ισχύει κι αν τα γεγονότα έχουν διογκωθεί για χάρη του συμβολισμού της στιγμής. Ο θρύλος ωστόσο λέει πως ο Πιτ Σίγκερ, ιερό τέρας της φολκ μουσικής και μέντορας του Ντίλαν, φανερά απογοητευμένος, απείλησε πως θα κόψει το καλώδιο της ηλεκτρικής κιθάρας του ενώ εκείνος έπαιζε.

Το φιλμ

Το περιστατικό επανέρχεται τώρα στην επικαιρότητα καθώς αποτελεί το κεντρικό θέμα της νέας ταινίας του Τζέιμς Μάνγκολντ «A Complete Unknown», η οποία βασίζεται στο βιβλίο του Ελάιτζα Γουόλντ «Dylan Goes Electric!» του 2015 (η ταινία θα αρχίσει να προβάλλεται στην Ελλάδα από τις 23 Ιανουαρίου). Μέσα από την εξαντλητική έρευνά του, ο συγγραφέας δίνει το μουσικό και κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο εντός του οποίου αναδύθηκε ο Ντίλαν, τις επιρροές και τη γρήγορη εξέλιξή του από έναν



Στο βιβλίο «Dylan Goes Electric!» ο Ελάιτζα Γουόλντ δίνει το μουσικό και κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο εντός του οποίου αναδύθηκε ο Ντίλαν.

Η εμφάνιση που σηματοδότησε τη «στροφή» του αποτελεί το κεντρικό θέμα στην ταινία του Τζέιμς Μάνγκολντ «A Complete Unknown».



Ο Τιμοτέ Σαλαμέ υποδύεται τον Μπομπ Ντίλαν στην ταινία του Τζέιμς Μάνγκολντ «A Complete Unknown», που θα αρχίσει να προβάλλεται στην Ελλάδα από τις 23 Ιανουαρίου.

χαρισματικό φολκ μουσικό, στον μοναχικό ποιητή που εξέφρασε τη γενιά του, σε αυτή την ιδιοσυγκρασιακή ιδιοφυΐα που δεν επιδέχεται κατηγοριοποίηση. Διερευνά τη σημασία του Νιούπορτ για τους λαϊκούς μουσικούς και το κοινό και περιγράφει την επίδραση του Πιτ Σίγκερ στο δημοφιλές τότε κίνημα αναγέννησης της φολκ, στη διαμόρφωση του φεστιβάλ, αλλά και της έννοιας της λαϊκής μουσικής.

Στην ιστορία που αφηγείται ο Γουόλντ, οι δύο αυτές πολύπλοκες προσωπικότητες έχουν κεντρικό ρόλο και αντιπροσωπεύουν διαφορετικά αμερικανικά ιδεώδη: «Ο Σίγκερ το ιδανικό της δημοκρατίας, των ανθρώπων που εργάζονται μαζί, βοηθούν ο ένας τον άλλον, αντιμετωπίζουν ο ένας τον άλλον ως μέλη μιας αισιόδοξης κοινωνίας ίσων. Ο Ντίλαν αντιπροσωπεύει το ιδανικό του σκληρού ατομικιστή, που χαράζει μια ζωή μοναχική, εξαρτώμενος από κανέναν και τίποτα εκτός από τον εαυτό του», αναφέρει χαρακτηριστικά.

Αυτό που συνέβη στο Νιού-

πορτ το 1965, σύμφωνα με την ανάγνωση του Γουόλντ, «δεν ήταν μια απλή μουσική κόντρα ή ένας καλλιτέχνης που άφησε πίσω το παρελθόν του. Πρόκειται για τον συμβολισμό του τέλους της αναγέννησης της φολκ ως μαζικού κινήματος και της ανάδυσης της ροκ ως της ώριμης καλλιτεχνικά φωνής μιας ολόκληρης γενιάς. Αντίστοιχα, η φολκ στο πρώτο μισό της δεκαετίας του '60 και η ροκ στο δεύτερο μισό συμβόλιζαν πολύ περισσότερα από τη μουσική».

Διακήρυξη ανεξαρτησίας

Εκείνη τη βραδιά του 1965, «όταν ο Ντίλαν φώναξε με ηλεκτρισμένο τρόπο την άρνησή του “να δουλέψει στη φάρμα της Μάγκι”, ερμηνεύοντας το “Maggie's Farm”, έκανε μια διακήρυξη ανεξαρτησίας για αυτό που τότε δεν ήταν ακόμα γνωστό ως “αντικουλτούρα”. Η πολιτική των μαρινέστων αντικαταστάθηκε από την πολιτική της ενδυμασίας, της κόμμωσης, της σεξουαλικότητας, των ναρκωτικών και της μουσικής. Ο Ντίλαν ήταν πλέον εκατομμυριούχος, φορούσε ρούχα της μόδας, έμοιαζε να έχει ξεπουληθεί, [...] αλλά το μαζικό κοινό έδειχνε να επιβραβεύει την επανάστασή του».

Λίγα χρόνια αργότερα, συμπληρώνει ο συγγραφέας, κανείς δεν θα χαρακτήριζε τον Τζιμ Μόρισον ή την Τζάνις Τζόπλιν «εμπορικούς» επειδή οι δίσκοι τους πουλούσαν εκατομμύρια αντίτυπα. Ήταν κατανοητό ότι επρόκειτο για δίσκους-καλλιτεχνικές δηλώσεις. Οι καιροί είχαν όντως αλλάξει, Μπομπ.

 «Dylan Goes Electric! Newport, Seeger, Dylan, and the Night that Split the Sixties», του Elijah Wald, εκδ. Dey Street / HarperCollins, 2015.

Τα 5 τραγούδια που έπαιξε στο φεστιβάλ του Νιούπορτ

Το σετ του Ντίλαν στο φεστιβάλ φολκ μουσικής του Νιούπορτ το 1965 περιλάμβανε μόλις τρία τραγούδια, όπως απατούσε η διοργάνωση, τα οποία έπαιξε μαζί με τον Αλ Κούπερ και την Paul Butterfield Blues Band με ηλεκτρικό ήχο, αποχωρώντας στη συνέχεια εν μέσω αποδοκιμασιών. Λίγα λεπτά αργότερα και έπειτα από έντονα αιτήματα μέρους του κοινού, επανήλθε στη σκηνή μόνος, με μια ακουστική κιθάρα που κατόφερε να δανειστεί στα παρασκήνια και μια φυσαρμόνικα που του πέταξαν από το κοινό, για δύο επιπλέον κομμάτια.

Τα ηλεκτρικά

• **«Maggie's Farm»:** «Κάνω ό,τι μπορώ για να είμαι αυτός που είμαι, αλλά όλοι σου ζητάνε να είσαι σαν εκείνους», τραγουδά ο Ντίλαν σε έναν από τους στίχους του «Maggie's Farm», που περιλαμβάνεται στον πέμπτο δίσκο του, με τίτλο «Bringing It All Back Home». Πρόκειται για τον πρώτο δίσκο όπου αλλάζει τον ήχο του από ακουστικό σε ηλεκτρικό, γεγονός που δίκασε τους θαυμαστές του και τους υπέρμαχους της «καθαρότητας» της φολκ μουσικής.

• **«Like a Rolling Stone»:** Μόλις πέντε ημέρες πριν από το φεστιβάλ του Νιούπορτ κυκλοφόρησε το θρυλικό πλέον «Like a Rolling Stone», από τον έκτο δίσκο του Ντίλαν «Highway 61 Revisited», που θα έβγαине ένα μήνα αργότερα, τον Αύγουστο του 1965. Η εξάλεπτη διάρκεια του κομματιού αρχικά τρόμαξε τη δισκογραφική του, η οποία φοβήθηκε να το κυκλοφορήσει ολόκληρο. Οι djs όμως το αγάπησαν κι έτσι έγινε μία από τις μεγαλύτερες επιτυχίες του, με το χαρακτηριστικό ριφ του Αλ Κούπερ στο αρμόνιο Hammond B3 να είναι αναγνωρίσιμο από τα πρώτα μέτρα.

• **«Phantom Engineer»:** Αυτός ήταν ο τίτλος εργασίας του τραγουδιστή που στη συνέχεια έγινε γνωστό ως «It Takes a Lot to Laugh, It Takes a Train to Cry», από τον δίσκο «Highway 61 Revisited». Το κομμάτι αποτελείται από στίχους παλιότερων μπλουζ κομματιών και στίχους του Ντίλαν κι έμελλε να είναι το τρίτο και τελευταίο της ηλεκτρικής εμφάνισής του στο Νιούπορτ. Η κακή εκτέλεσή του από την μπάντα που είχε πρόχειρα στήσει ο Ντίλαν για το φεστιβάλ, οδήγησε σε γρήγορο κλείσιμο του κομματιού και στην αποχώρησή τους από τη σκηνή, εν μέσω διαμαρτυριών από το κοινό.

Τα ακουστικά

• **«It's All Over Now, Baby Blue»:** «Πρέπει να φύγεις τώρα, πάρε αυτό που χρειάζεσαι, αυτό που πιστεύεις ότι θα κρατήσεις», τραγουδά ο Ντίλαν σε στίχους επηρεασμένους από το κίνημα του συμβολισμού, χωρίς κανείς να γνωρίζει αν αποχαιρέτα την Τζόαν Μπέιζ και τη σχέση τους, την ακουστική φολκ που άφηνε πίσω του ή το κοινό του. Το κομμάτι, που περιλαμβάνεται στο «Bringing It All Back Home», ήταν η ιδανική επιλογή για να απευθυνθεί στο δικασμένο κοινό του Νιούπορτ.

• **«Mr. Tambourine Man»:** Τον Φεβρουάριο του 1965 ο Ντίλαν έκανε ένα road trip από τη Νέα Υόρκη στη Νέα Ορλεάνη και μετά στο Σαν Φρανσίσκο. Όταν έφθασε στη Νέα Ορλεάνη για το Μαρτί Γκρα, το περίφημο καρναβάλι της περιοχής, εμπνευσμένος από τα μασκαρέματα και τις μπάντες του δρόμου, ξεκίνησε να γράφει το «Mr. Tambourine Man», που περιλαμβάνεται στον δίσκο «Bringing It All Back Home». Ήταν το τελευταίο κομμάτι που έπαιξε στο Νιούπορτ το 1965, με τον ιδρώτα εμφανή στο πρόσωπο, έπειτα από απαίτηση του κοινού.

«Never Just I»: Η δύναμη της φαντασίας

Η θεματολογία της παράστασης αποτελεί μέρος μια συνεχούς έρευνας που έχει ξεκινήσει εδώ και χρόνια, λέει η Εύη Δημητρίου

Συνέντευξη στον

ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Η Εύη Δημητρίου και η Ομάδα Εν δράσει παρουσιάζουν το νέο της χορογραφικό έργο με τίτλο «Never Just I», σε δραματουργία Τζωρτζίνας Κακουδάκη, με το οποίο φέρνει στη σκηνή μια βαθιά προσωπική αφήγηση μέσα από την κίνηση, τον λόγο και το συναίσθημα. Στη δουλειά της αυτή διερευνά τη μητρότητα ως κοινωνική πρακτική και πράξη συνύπαρξης.

Λέει πως η σχέση μητέρας κόρης μπορεί να δώσει μια αίσθηση συνέχειας, αλλά και πρόκλησης στην προσωπική ταυτότητα της γυναίκας, «καθώς η κόρη μπορεί να αντανakλά αλλά και να αμφισβητεί ακόμα και να απορρίπτει τα πρότυπα και τις αξίες της μητέρας». Σχετικά με τη θεματική του έργου η Εύη Δημητρίου λέει: «Πόσο διαφορετικές θα ήταν οι κοινωνίες μας, αν η γυναίκα αντιμετωπιζόταν ως ένας φορέας οράματος και αλλαγής; Στην πολιτική, στην τέχνη, στην κοινωνία. Αυτά είναι μερικά από τα θέματα που με απασχολούν και εξετάζω στο έργο μου».

–Το «Never Just I», η τελευταία σου δουλειά έχει στο επίκεντρό της τη γυναίκα και τη θέση της σε έναν συνεχώς μεταβαλλόμενο κόσμο, γιατί ακόμα χρειάζεται να μιλάμε για το ποια είναι η θέση της;

–Το έργο εστιάζει στη γυναίκα, επειδή ακόμα και σήμερα είναι απαραίτητο να μιλάμε για τη θέση της, σε έναν κόσμο που δυστυχώς παραμένει εχθρικός και άνιστος απέναντί της. Παρόλο που παίρνουμε ως δεδομένο ότι ζούμε σε χώρες όπου οι γυναίκες έχουν κατακτήσει βασικά δικαιώματα, όπως το δικαίωμα ψήφου, εργασίας κ.τ.λ., υπάρχουν βαθύτερα ζητήματα που ακόμα δεν έχουν επιλυθεί. Για παράδειγμα, γιατί συνεχίζουμε να ακούμε για γυναικοκτονίες με τέτοια συχνότητα; Γιατί η σεξουαλικότητα των γυναικών συχνά τιμωρείται ή στιγματίζεται; Γιατί ακόμη πολλές σημαντικές γυναίκες επιστήμονες, φιλόσοφοι, δεν απολαμβάνουν την αναγνώριση που τους αξίζει; Και γιατί η χρηματοδότηση για έρευνες γύρω από ασθένειες που επηρεάζουν κυρίως τις γυναίκες παραμένει περιορισμένη;

Η γυναίκα εξακολουθεί να βρίσκεται στη σκιά της κοινωνίας,

Η παράσταση επιχειρεί να φωτίσει τη δύναμη της φαντασίας, ακόμα και μέσα από τις πιο απλές και καθημερινές πράξεις, ως κινητήριας δύναμης αλλαγής.

αντί να αναγνωρίζεται ως ισότιμο μέλος της, με μια απεριόριστη δύναμη και δυναμική, ικανή να συμβάλει για τη δημιουργία ενός καλύτερου κόσμου. Μια πραγματικότητα, που θα ήθελα να υπογραμμίσω, ότι αφορά και άλλες ομάδες ανθρώπων της κοινωνίας μας. Κατά τη διάρκεια της προετοιμασίας για την παράσταση μελέτησα τον ρόλο των γυναικών σε ζώνες πολέμου. Σε αυτές τις συνθήκες, οι γυναίκες αναλαμβάνουν ζωτικούς ρόλους: διασφαλίζουν την τροφή, προστατεύουν τα παιδιά, συμμετέχουν δυναμικά σε ενέργειες και συνομιλίες για την επίτευξη της ειρήνης. Παρ' όλα αυτά, σπάνια αναγνωρίζεται



«Πόσο διαφορετικές θα ήταν οι κοινωνίες μας, αν η γυναίκα αντιμετωπιζόταν ως ένας φορέας οράματος και αλλαγής; Στην πολιτική, στην τέχνη, στην κοινωνία. Αυτά είναι μερικά από τα θέματα που με απασχολούν και εξετάζω στο έργο μου» λέει η χορογράφος και περφόρμερ Εύη Δημητρίου.

ο ρόλος τους. Συχνά προβάλλονται μόνο ως θύματα, ενισχυόμενες στερεοτυπικές αφηγήσεις που τις περιορίζουν.

Πόσο διαφορετικές θα ήταν

οι κοινωνίες μας, αν η γυναίκα αντιμετωπιζόταν ως ένας φορέας οράματος και αλλαγής; Στην πολιτική, στην τέχνη, στην κοινωνία. Αυτά είναι μερικά από τα

θέματα που με απασχολούν και εξετάζω στο έργο μου.

–Πώς οργάνωσες αυτό το έργο; –Το «Never Just I» είναι κατά

Η αλλαγή έρχεται μέσα από τη δράση και τη συνεργασία

–Μητέρα και κόρη, αυτή η εμπειρία μιας γυναίκας πώς επηρεάζει την ιδιοσυστασία της;

–Πιστεύω πως η σχέση μητέρας και κόρης είναι μία από τις πιο βαθιές και περίπλοκες εμπειρίες που μπορεί να βιώσει μια γυναίκα, καθώς επηρεάζει την ιδιοσυστασία της σε πολλαπλά επίπεδα. Προσωπικά, είμαι μητέρα τριών παιδιών, δύο αγοριών και ενός κοριτσιού, και στην παράσταση επέλεξα να εστιάσω στη σχέση μητέρας-κόρης, γιατί ήθελα να εξετάσω τα διάφορα ζητήματα που προκύπτουν μέσα από ένα ξεκάθαρο φεμινιστικό φακό.

Αυτή η σχέση μπορεί να δώσει μια αίσθηση συνέχειας, αλλά και πρόκλησης στην προσωπική ταυτότητα της γυναίκας, καθώς η κόρη μπορεί να αντανakλά αλλά και να αμφισβητεί ακόμα και να απορρίπτει τα πρότυπα και τις αξίες της μητέρας. Μέσα από αυτή τη σχέση πρόρεσα να εμβαθύνω στο πώς η κοινωνία αντιμετωπίζει τη γυναίκα, αλλά και στις προκλήσεις που καλείται να αντιμετωπίσει, τόσο από τη θέση της μητέρας όσο και από τη θέση της κόρης.

«Το να ονειρευόμαστε έναν διαφορετικό κόσμο, ένα πιο δίκαιο μέλλον, αποτελεί μια πολιτική πράξη από μόνο του».

–Αρκεί ένα όνειρο να γίνει καταλύτης αλλαγών;

–Το να ονειρευόμαστε έναν διαφορετικό κόσμο, ένα πιο δίκαιο μέλλον, αποτελεί μια πολιτική πράξη από μόνο του. Είναι μια απαραίτητη διαδικασία για όσους νοιάζονται για την κοινωνική δικαιοσύνη, και η παράσταση επιχειρεί να φωτίσει τη δύναμη της φαντασίας, ακόμα και μέσα από τις πιο απλές και καθημερινές πράξεις, ως κινητήριας δύναμης αλλαγής.

Πάνω σε αυτό το θέμα, η παράσταση αντλεί έμπνευση από το έργο της συγγραφέως αλλά και ακτιβίστριας Adrienne Maree Brown και συγκεκριμένα από το βιβλίο της «Emergent Strategy». Η Brown υποστηρίζει ότι η φαντασία και τα όνειρα αποτελούν τη βάση κάθε με-

τασχηματιστικής αλλαγής. Μία από τις κεντρικές της θέσεις είναι ότι «αυτό που εξασκούμε σε μικρή κλίμακα, δημιουργεί τα πρότυπα για ολόκληρο το σύστημα». Αυτό σημαίνει ότι το να ονειρευόμαστε δεν είναι απλώς μια αφηρημένη έννοια, αλλά μια πράξη διεκδίκησης εναλλακτικών μελλοντικών κόσμων και ανατροπής της υφιστάμενης κατάστασης.

Όπως υποστηρίζει η Brown, παραδείγματα αυτής της πράξης μπορούμε να δούμε σε κινήματα όπως εκείνα για την κλιματική δικαιοσύνη ή την κατάργηση των φυλακών. Αυτά τα κινήματα ξεκίνησαν από ριζοσπαστικά όνειρα – οράματα που αρχικά φάνταζαν αδύνατα – αλλά ενέπνευσαν σημαντικές αλλαγές, τόσο σε θέματα πολιτικής όσο και στη δημόσια συζήτηση. Ωστόσο, το να μπορείς να ονειρευτείς είναι μόνο η αρχή. Δεν αρκεί από μόνο του για να φέρει την αλλαγή. Χρειάζεται συλλογική δράση, συγκεκριμένες πρακτικές, πειραματισμός και, κυρίως, επιμονή. Το όνειρο λειτουργεί ως έμπνευση, αλλά η αλλαγή γίνεται πραγματικότητα μέσα από τη δράση και τη συνεργασία.

κάποιο τρόπο ένα προσωπικό έργο, και αυτό σημαίνει ότι περιέχει πολλά αυτοβιογραφικά στοιχεία. Εκκινώ από τα προσωπικά μου βιώματα, μέσα από τους πολλούς μου ρόλους, ως γυναίκα, μητέρα, καλλιτέχνης, συντρόφου κ.τ.λ., και γύρω από αυτά τα δομικά στοιχεία χτίζεται το έργο. Αυτό δεν σημαίνει ότι αυτά τα θέματα απασχολούν μόνο εμένα. Το αντίθετο. Όλες αυτές οι πτυχές εξετάζονται μέσα από την ευρύτερη κοινωνική τους διάσταση. Μέσα από θέματα όπως η ενοχή, το άγχος, η ανακάλυψη του εαυτού και της ταυτότητας του κάθε ατόμου.

Πέρα από αυτά, υπάρχουν και τα πολλαπλά στρώματα που φέρνει ο πειραματισμός με την κίνηση και τον λόγο. Η θεματολογία της παράστασης αποτελεί μέρος μια συνεχούς έρευνας που έχει ξεκινήσει εδώ και πολλά χρόνια, και έχει πραγματωθεί σε μια σειρά από παραστάσεις, γύρω από την πολιτική διάσταση του προσωπικού και καθημερινού βιώματος, συχνά μέσα από το πρίσμα του φύλου και της ταυτότητας. Ακόμα ένα δομικό στοιχείο σε όλες μου τις παραστάσεις, είναι η προσπάθεια για μια άμεση και ανοιχτή επικοινωνία με το κοινό. Γι' αυτό και το εξομολογητικό ύφος, το χιούμορ, αλλά συχνά και η διαδραστικότητα χαρακτηρίζουν τα έργα μου.

–Ποια είναι τα δομικά στοιχεία της δημιουργίας σου αυτής;

–Η δημιουργική μου διαδικασία βασίζεται στον αυτοσχεδιασμό, μέσα από ένα συνεχή πειραματισμό πάνω στη διασύνδεση του λόγου και της κίνησης. Για εμένα, ο αυτοσχεδιασμός είναι ένας τρόπος να εκφραστεί το υποσυνείδητο. Το δημιουργικό υλικό που προκύπτει μέσα από τη διαδικασία, είναι αυτό που τελικά δομείται στη μορφή της τελικής παράστασης. Επίσης, είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι κάθε παράσταση είναι και σε μεγάλο βαθμό το αποτέλεσμα μιας συνεργασίας. Συγκεκριμένα, για τη συγκεκριμένη παράσταση, ήμουν σε διαρκή διάλογο με τη δραματουργό Τζωρτζίνα Κακουδάκη.

Πληροφορίες: «Never Just I», της Εύης Δημητρίου, 24 και 25 Ιανουαρίου, ώρα 8:30 μ.μ. Θέατρο Ριάλτο, Λεμεσός. Κατάλληλο για ηλικίες: 14+. Εισιτήρια: www.rialto.com.cy ή στο 77777745

Σωματικότητα, τόπος, χώρος και πώς μεταφράζονται σε κίνηση

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Το βιβλίο 10+1 ιστορίες χορού από τους Χρήστο Πολυμενάκο, Ηλιάνα Φύλλα και Θάλεια Δήτσα, περιλαμβάνει 10 ιστορίες εμπνευσμένες από συναντήσεις ανθρώπων που μοιράστηκαν πώς ο χορός και η γραφή αποτελούν μέρος της ζωής τους και διερευνήσαν τρόπους για να χορέψουν, να γράψουν, να δημιουργήσουν μαζί. Ιστορίες χορών από, με, για διαφορετικά σώματα, τόπους, κοινότητες. + 1 ιστορία-πρόσκληση με εργασία για να διερευνήσουν, να δημιουργήσουν και να μοιραστούν οι αναγνώστες τι μπορεί να είναι γραφή και τι χορός για εκείνους. Επίσης περιλαμβάνει συνοδευτικά κείμενα με πληροφορίες για τη διαθεματική έρευνα «Σωματικές Κοινότητες/Corporeal Communities» και τη μεθοδολογία body/word Performance Writing του Χρήστου Πολυμενάκου.

Για το βιβλίο ο Χρήστος Πολυμενάκος, ένας εκ των συγγραφέων, με αφορμή τη διαδικτυακή παρουσίαση της έρευνας και του βιβλίου, μοιράζεται κάποιες λέξεις και σκέψεις σαν ημερο-

10+1 ιστορίες χορού: βασισμένες στην body/word Performance Writing έρευνα «Σωματικές Κοινότητες/Corporeal Communities»

λόγιο, κινήσεις βιωμένες... ή μία πρακτική διάσταση της ποίησης και λέει: «Πώς υπάρχουν μαζί διαφορετικοί άνθρωποι, τα σώματα και οι τόποι τους; Μαζί με τα μη ανθρώπινα και τα άβια. Ξεκινήσαμε τρεις, Χρήστος, Ηλιάνα, Θάλεια. Ήρθαν άλλοι 25, προστέθηκαν ακόμα 17. Έγιναν 13 οι φορείς υποστήριξης, μικρότεροι και μεγαλύτεροι. Από διαφορετικές χώρες. Για να ανταλλάξουμε το πώς τα σώματά μας βιώνουν και διαμορφώνουν τις πραγματικότητές μας, το πώς γίνονται ιστορίες, χοροί. Πολύ σημαντικό, ειδικά σε εποχές με ακραία πόλωση και συνεχείς συζητήσεις για την έλλειψη προτάσεων απέναντι σε μη δημοκρατικές διαδικασίες που αναβιώνουν φρίκες του παρελθό-



Το βιβλίο 10+1 ιστορίες χορού από τους Χρήστο Πολυμενάκο, Ηλιάνα Φύλλα και Θάλεια Δήτσα, περιλαμβάνει 10 ιστορίες εμπνευσμένες από συναντήσεις ανθρώπων που μοιράστηκαν πώς ο χορός και η γραφή αποτελούν μέρος της ζωής τους.

ντος. Εδώ είμαστε». Ο Χρήστος αναρωτιέται τι ρόλο μπορεί να παίξει το διαδίκτυο σε σχέση με τόσο σωματικές εμπειρίες, μετά το τραύμα της πανδημίας και τις καλπάζουσες τεχνολογικές εξελίξεις: «Ένα τεράστιο μέρος της έρευνας και της δημιουργίας του βιβλίου έχει γίνει διαδικτυακά. Η χρήση των εργαλείων είναι και δική μας ευθύνη, η δημιουργία τους

αντικατοπτρίζει τις ανάγκες μας. Τι ζητάμε από τη ζωή μας λοιπόν; Ο χρόνος και εμείς. Εν προκειμένω, 14 χρόνια μετά την πρώτη παρουσίαση του body/word Performance Writing σε κυπριακή διοργάνωση και 10 από την πρώτη του ένταξη σε πρόγραμμα της Στέγης Χορού Λευκωσίας. Σχεδόν δύο χρόνια εργασιών, τόσων ανθρώπων και φορέων και η



διαρκής μέριμνα η εργασία αυτή να γίνεται με τη μεγαλύτερη δυνατή φροντίδα. Είναι πάντα ένα δυναμικό μαζί που διασχίζει τα χωροχρονικά σύνορα και συνδέει. Κοινές αναζητήσεις και πολλαπλές δυνητικότητες. Ποίηση στην πράξη. Απλά».

Τα ερωτήματα που έδωσαν υπόσταση στο βιβλίο «10+1 ιστορίες χορού» ήταν: «Με ποιους τρόπους οι έννοιες της σωματικότητας, του τόπου, του χώρου και της κοινότητας μεταφράζονται διαφορετικά και έρχονται μαζί σε μια δημιουργική διαδικασία;

Πώς συναντιόμαστε με διαφορετικές πορείες, εμπειρίες, ευκολίες και δυσκολίες, για να δημιουργήσουμε; Τι αποτυπώματα αφήνει αυτή η συνάντηση; Πώς τα παραπάνω ενδυναμώνουν τη συμμετοχή περισσότερων ανθρώπων σε διαδικασίες σύγχρονου χορού και συγγραφής;».

Στην έρευνα συμμετείχαν 42 άτομα από διαφορετικά πεδία, τέχνες, επιστήμες, εμπειρίες και τόπους. Ήρθαν σε διάλογο μέσα από δημιουργικές διαδικασίες και μοιράσματα βασισμένα στη μεθοδολογία body/word Performance Writing.

Η μεθοδολογία αυτή αναζητά σχέσεις μεταξύ σώματος και λέξεων σε διαφορετικές επιστήμες, τέχνες και εμπειρίες με σκοπό τη διαθεσιμότητά τους σε όσο το δυνατόν περισσότερες υποκειμενικότητες και τις κοινότητές τους για διαφορετικές εφαρμογές στη δημιουργία, την έρευνα και την εκπαίδευση.

Διαδικτυακή Παρουσίαση της Συλλογής Διηγημάτων Χορού και της Έρευνας: Τετάρτη 12 Φεβρουαρίου, ώρα 6:30 μ.μ., @ ZOOM της Στέγης Χορού Λευκωσίας.

Εξιχνίαση εγκλημάτων με ήρωα τον Καρλ Μαρξ

Ενα ιδιαίτερο αστυνομικό μυθιστόρημα

JIM FEAST
Ο Σέρλοκ Χολμς και το μουσικό του Καρλ Μαρξ
μτφρ.: Ολγα Καρυώτη
εκδ. Ερμα, 2024, σελ. 248

Του **ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ**

Από τις γοθτικές νουβέλες μυστηρίου του 18ου αιώνα μέχρι το domestic noir μυθιστόρημα του 20ού –που παρουσίασε για πρώτη φορά συστηματικά την ενδοοικογενειακή βία σε όλες τις σκοτεινές της πτυχές– και από το μυστήριο κλειστού δωματίου και το whodunit μέχρι το ψυχολογικό θρίλερ, τα ευχάριστα cozy mystery, το σκληροτράχηλο «hardboiled» αφήγημα και, βέβαια, κάθε εκδοχή του νουάρ –που εδώ και πάνω από έναν αιώνα δεν παύει να ακολουθεί τα πιο κακοτράχαλα, πλην αστικά, μονοπάτια–, η αστυνομική λογοτεχνία εξερευνά με κάθε της έργο τις σκοτεινές γωνιές της ανθρώπινης φύσης, μη χάνοντας την ευκαιρία να λύσει ένα ακόμη παζλ που προκαλεί το μυαλό με την πρωτοτυπία, την ιδι-

αιτερότητα ή την πολυπλοκότητά του. Ένας πολυεπίπεδος καθρέφτης που αντανακλά κοινωνικές ανησυχίες σε ένα συγκεκριμένο ιστορικό φόντο, το crime εναλλάσσει μια πλώρια ποικιλία από μάσκες, καθεμιά από τις οποίες αποκαλύπτει και ένα μοναδικό πρόσωπο της ικανότητάς μας για ραδιουργία, για την αναζήτηση του αίματος... και για δικαιοσύνη.

Το ιστορικό αστυνομικό –ένα έγκλημα που συνέβη στο παρελθόν και η συνακόλουθη εξιχνίασή του από έναν αστυνομικό, έναν ντετέκτιβ, έναν απλό πολίτη ή κάποιον συνδυασμό τους– είναι από τα πιο ενδιαφέροντα υποείδη, καθώς συνδυάζει χαρακτηριστικά του police procedural ή του detective story με την απεικόνιση της εκάστοτε εποχής. Και τι πιο ενδιαφέρον όταν εκ των πρωταγωνιστών μιας ιστορικής «ντετεκτιβικής» υπόθεσης είναι ο ίδιος ο Καρλ Μαρξ! Πόσο δε μάλλον όταν τον πλαισιώνει ο ένας από τους δύο μεγαλύτερους ντετέκτιβ όλων των εποχών, έστω και λογοτεχνικούς –πόσο μικρή σημασία



Το Κάρλοβι Βάρι, γνωστό και ως Κάρλσμπαντ, από ψηλά. Εκεί καταλύει ο Καρλ Μαρξ το 1875, σε ένα θέρετρο ιαματικών λουτρών συνοδευόμενος από την εικοσάχρονη κόρη του, Ελενορ. Στη μικρή πόλη βρίσκεται και ο Σέρλοκ Χολμς σε νεαρή ηλικία. Η ηρεμία του θερέτρου διαταράσσεται από μια σειρά δολοφονιών, τις οποίες καλούνται να επιλύσουν.

Ο Τζιμ Φιστ δεν λατρεύει μονάχα τους ήρωές του: πιστεύει ολόψυχα σ’ αυτούς. Γράφει ένα βιβλίο καλά δουλεμένο και με στέρεη ιστορική βάση.

έχει–, ο νεαρός Σέρλοκ Χολμς, μόλις δεκαέξι ετών εκείνη την εποχή: «Λεπτός σαν τπλεγραφόξυλο, σχεδόν ένα κι ογδόντα ύψος, με γκριζα μάτια, μύτη γερακιού και λεπτά κείλη καρτοπαίκτη» (σ. 21). Μαζί τους η Ελενορ, η μικρότερη κόρη του Μαρξ, μια σπουδαία νεαρή γυναίκα – άλλο ένα ιστορικό (και εντέλει τραγικό) πρόσωπο.

Ο Τζιμ Φιστ (γεν. 1958) δεν λατρεύει μονάχα τους ήρωές του: πιστεύει ολόψυχα σ’ αυτούς. Δεν

γράφει, επίσης, μία χλευαστική παρωδία για τον Σέρλοκ Χολμς, αλλά ένα αστυνομικό καλά δουλεμένο και με στέρεη ιστορική βάση. Πολύ ιδιαίτερη περίπτωση συγγραφέα. Αμερικανός ποιητής, ανθολόγος, ghostwriter και επιμελητής εκδόσεων σε μικρούς, ανεξάρτητους εκδοτικούς, σπούδασε την πυρετώδη δεκαετία του 1970, μια εποχή έντονων πολιτικοποιήσεων και εξεγερτικών ζυμώσεων, διανθισμένη με πλήθος ακτιβιστικών γεγονότων για τα πολιτικά δικαιώματα που γέννησε ο πόλεμος του Βιετνάμ. Οργανώθηκε με ομοϊδεάτες του και συνέπληξαν ομάδες λογοτεχνών, καλλιτεχνών και διανοομένων, που έγραφαν ελευθεριακά και έκαναν χάπενινγκ στα πάρκα και τις γέφυρες της Νέας Υόρκης, προσπαθώντας ανάμεσα στα άλλα να ξαναφέρουν τους μπίτνικ «εκεί όπου

ανήκαν»: στον δρόμο. Σαν crime συγγραφέας στρέφει την πλάτη του στην ιδέα του ατομικισμού και στους μοναχικούς ήρωες –α λα Φίλιπ Μάρλοου–, θεωρώντας πως ανήκουν στην ελίτ. Πιστεύει στη συλλογικότητα, στην αλληλεγγύη, στην ομαδική προσπάθεια. Ως εκ τούτου, μόνο παράδοξο δεν είναι που το βιβλίο του εκτυλίσσεται στον απόηχο της Παρισινής Κομμούνας και της αιματηρής καταστολής της το 1871 και έχει τον πρωταγωνιστή που έχει. Εν ολίγοις, ένα άκρως πρωτότυπο αστυνομικό που ξεχωρίζει.

As διαβάσουμε όμως τι έχει να μας πει η μεταφράστριά του, Ολγα Καρυώτη – την ευχαριστούμε θερμά: «Είμαστε στα 1875, στο καταπράσινο Κάρλσμπαντ με τις ξακουστές ιαματικές πηγές του. Στην καρδιά μιας Ευρώπης απ’ όπου αναβλύζουν με ορμή ιδέες,



Το βιβλίο εκτυλίσσεται στον απόηχο της Παρισινής Κομμούνας και της αιματηρής καταστολής της το 1871.

πάθη και όνειρα για μια άλλη, καλύτερη ζωή. Καθείς για δικούς του λόγους, ορμώνοντι από διαφορετικές γωνιές της Γης, οι ήρωές μας καταφθάνουν σ’ ένα “δίδραμα” αναψυχής, ίασης και ανεμελιάς, που διαταράσσεται στυγνά από ένα φρικαλέο έγκλημα και πλήθος υποψήφιων δολοφόνων. Υπό τη βαριά σκιά του Καρλ Μαρξ, που έμελλε να σημαδέψει ανεξίτηλα τον ρου της Ιστορίας, ο αγαπημένος διαχρονικά λογοτεχνικός ήρωας Σέρλοκ Χολμς, στο πέρασμά του προς την ενηλικίωση, συναντά τη θερμή επαναστάτρια Ελενορ Μαρξ, που προσπαθεί ν’ αφήσει πίσω της μεγάλες απογοητεύσεις. Το μυστήριο περιπλέκεται μέσα από φιλοσοφικές διπλήσεις και λογοτεχνικές αναζητήσεις, πικρές και γλυκές ενθυμήσεις, με πνευματώδη διάθεση, τα απαραίτητα εργαλεία του καλού ντετέκτιβ, και την αναλυτική επιμονή της απαγωγικής σκέψης. Η μυθοπλασία έρχεται να χορήγει με την πραγματικότητα ένα λεπτοδουλεμένο βαλς προς αναζήτηση της αλήθειας».

ΤΟ

LOVE 100.7 FM 98.1 & 105.7

ΚΑΙ Η

Lacta

ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΟΥΝ

ΠΑΝΟΣ ΜΟΥΖΟΥΡΑΚΗΣ in love

14 | 02 ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΩΡΑ 20:30

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ

MEΓΑΣ ΧΟΡΗΓΟΣ

ΧΟΡΗΓΟΣ

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΕΣ

ΟΙ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΑ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ ΤΗΣ

ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ ΑΠΟ ΤΟ 7777 7040

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια: **ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ**



ΠΑΡΙΣΙ

Τζακομέτι και Μοράντι

Δεν συναντήθηκαν ποτέ αλλά υπήρξαν σύγχρονοι και στη δουλειά τους έχουν κοινά χαρακτηριστικά. Ο Αλμπέρτο Τζακομέτι (1901-1966) και ο Τζόρτζο Μοράντι (1890-1964) συνυπάρχουν στη νέα έκθεση που παρουσιάζεται στο Ίδρυμα Τζακομέτι στο Παρίσι, κυρίως με νεκρές φύσεις. Η έκθεση βασίζεται στα έργα του Ιδρύματος Τζακομέτι και του Μουσείου Μοράντι στην Μπολόνια, καθώς και από ευρωπαϊκές συλλογές, φωτίζοντας την περίοδο 1913-1965 καθώς θέτουν νέα ζητήματα.

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ

Σετσούκο

Στα 83 της χρόνια, η Γιαπωνέζα εικαστικός και συγγραφέας Σετσούκο, πρώην σύζυγος του ζωγράφου Μπαλτίς, παρουσιάζει μια σειρά έργων της σε μια έκθεση, αυτή τη φορά στην Gagosian της Νέας Υόρκης. Η έκθεση τιτλοφορείται «Βασίλειο των Γάτων». Είναι η πρώτη φορά που η Σετσούκο δείχνει τα ορειχάλκινα και κεραμικά γλυπτά της στη Νέα Υόρκη, όλα ιδιαίτερα και ενδεικτικά της κοσμοθεωρίας της, τα οποία παρουσιάζει με μια σειρά από σχέδια, ζωγραφικά έργα και χειροποίητα έπιπλα.

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ

Ονειρικός κόσμος

Τα έργα του 45χρονου Στίβεν Μακί παραπέμπουν σε έναν σκοτεινό, μυστηριώδη αλλά ελκυστικό κόσμο βγαλμένο από παραμύθια, συνειρμούς, όνειρα και εφιάλτες. Αυτοδίδακτος, κάτοικος Ηνωμένου Βασιλείου, ο Μακί εκθέτει αυτές τις ημέρες στη Νέα Υόρκη, στην αίθουσα τέχνης Arcadia Contemporary (421 West Broadway), και με σεμνότητα και φυσικότητα, όπως διαφαίνεται στο βιογραφικό του, απλώς απελευθερώνει τον εσωτερικό κόσμο του. Η Arcadia Contemporary έχει πάντα εκλεκτές επιλογές.

ΒΑΡΣΟΒΙΑ

Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης

Το νέο Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης στη Βαρσοβία θα έχει ένα πυκνό πρόγραμμα στη διάρκεια του 2025, ξεδιπλώνοντας αρχικά τη δική του πλούσια συλλογή. Είναι ένα νέο αξιοθέατο στην πρωτεύουσα της Πολωνίας που αναπτύσσεται γοργά. Οι εκθέσεις του έτους θα πλασιώνονται όλες με εκπαιδευτικά προγράμματα, διαλέξεις, εργαστήρια και προβολές στο ειδικό αμφιθέατρο. Από τα εγκαίνια του μουσείου στις 25 Οκτωβρίου 2024 έως σήμερα έχουν καταγραφεί πάνω από 300.000 επισκέπτες.

ΜΙΛΑΝΟ

Νέα επέκταση

Η διεθνής -αυστριακή- γκαλερί Thaddaeus Ropac επεκτείνεται στην Ιταλία και εγκαινιάζει νέα αίθουσα τέχνης στο Μιλάνο. Τα εγκαίνια θα γίνουν το φθινόπωρο και η γκαλερί θα στεγαστεί στο ιστορικό, εικονιζόμενο, παλάσο Μπελτζιόζο, σχεδιασμένο από τον αρχιτέκτονα Τζουζέπε Πιεραρινί (1734-1808). Είναι η πέμπτη αίθουσα της Thaddaeus Ropac μετά το Σάτσμπουργκ, το Λονδίνο, τη Σεούλ και το Παρίσι. Το Μιλάνο είναι διεθνές κέντρο για τη μοντέρνα και σύγχρονη τέχνη.



Η γελοιογραφία έχει ελληνικό ενδιαφέρον, καθώς μας πηγαινει πίσω στην εποχή του Πρωτοκόλλου του Λονδίνου και στην αναγνώριση του νέου ελληνικού κράτους.

Ενας παρ' ολίγον βασιλιάς

Στο Αμστερνταμ, το Rijksmuseum, το μεγάλο κρατικό μουσείο της Ολλανδίας με τους αμύθητους θησαυρούς, είναι από τα λίγα μεγάλα μουσεία που επιτρέπουν απρόσκοπτη πρόσβαση στο σύνολο των συλλογών του και εύκολη αποθήκευση σε υψηλή ανάλυση όλων των έργων. Είναι ένας τρόπος εκδημοκρατισμού των συλλογών αλλά και ένας τρόπος διάδοσης της σημασίας και της σπουδαιότητας του Rijksmuseum, που αποτελεί ένα από τα βασικά αξιοθέατα της χώρας. Αυτή η ξεχωριστή γελοιογραφία χρονολογείται στο 1830 και ανήκει στις συλλογές του μουσείου. Έχει ελληνικό ενδιαφέρον καθώς είναι ένα σατιρικό σκίτσο που μας πηγαινει πίσω στην εποχή του Πρωτοκόλλου του Λονδίνου και στην αναγνώριση του νέου ελληνικού κράτους.

Ποιος θα γινόταν βασιλιάς σε αυτό το μικροσκοπικό, γεσοστάτο κράτος στην άκρη της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, με μοναδικά σύνορα την Οθωμανική Αυτοκρατορία, χωρίς υποδομές και με άδεια ταμεία; Παρά τον φιλελληνισμό

της δεκαετίας του 1820, πολλοί Ευρωπαίοι θεωρούσαν τους Έλληνες ημιβάρβαρους και άξεστους Βαλκάνιους, με τη ληστεία να λυμαίνεται τη μικρή, μακρινή και άγνωστη χώρα...

Στο σκίτσο άλλωστε φαίνεται μια απεικόνιση των Ελλήνων που εμφανίζονται Ανατολίτες. Η παρουσία τους προκαλεί αμηχανία στον 40χρονο Λεοπόλδο (του οίκου Σαξ-Κόμπουργκ-Ζάαλφελντ), που κάθεται σε ένα μαξιλάρι με αγκάθια. Αλλά και οι Έλληνες νιώθουν άβολα. Η πρόωθηση τότε του Λεοπόλδου για να γίνει βασιλιάς των Ελλήνων είναι μια προοπτική που τον γεμίζει ανησυχία. Αρνείται.

Η πρόταση πέφτει στο κενό. Βασιλιάς των Ελλήνων γίνεται ο Όθων από τη Βαυαρία και ο Λεοπόλδος γίνεται ο Λεοπόλδος Α', πρώτος βασιλιάς του Βελγίου. Ας μην ξεχνάμε ότι το Βέλγιο και η Ελλάδα ιδρύονται σχεδόν ταυτόχρονα ως νέα κράτη της Ευρώπης. Ο Λεοπόλδος Α' παρέμεινε μονάρχης του Βελγίου έως το 1865 (λίγο μετά την έξωση του Όθωνα) και στον θρόνο τον διαδέχθηκε ο γιος του, Λεοπόλδος Β' (που βασίλεψε έως τον θάνατό του το 1909), διαβώντας ως ιδρυτής και ιδιοκτήτης του Βελγικού Κονγκό (Ελεύθερο Κράτος του Κονγκό επί των ημερών του), με μεθόδους συστηματικής γενοκτονίας και εκμετάλλευσης των φυσικών πόρων. Έτσι, λοιπόν, αυτή η γελοιογραφία του 1830 μας οδηγεί στους μαϊνάνδρους της ευρωπαϊκής και διεθνούς Ιστορίας, στη γενοπολιτική, αλλά και στις γενοπολιτικές αντιλήψεις που επικρατούσαν (και επικρατούν) για λαούς και πολιτισμούς.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Τζον Ντόουλαντ και Τζον Κέιτζ: όταν ο χρόνος διπλώνει

Ο Άγγλος συνθέτης Τζον Ντόουλαντ γεννήθηκε το 1563 και πέθανε το 1626. Ο Αμερικανός συνθέτης Τζον Κέιτζ γεννήθηκε το 1912 και πέθανε το 1992. Τους χωρίζουν ένας ωκεανός και τετρακόσια ολόκληρα χρόνια.

Κι όμως, η δισκογραφική aparté Music τους «πάντρεψε» στο πολύ φρέσκο άλμπουμ «All we get is life», με αυτουργούς το μουσικό και φωνητικό σύνολο Theleme και με έναν πολύ απρόσμενο, ιδιαίτερο «γκεστ» στα φωνητικά: τον Στινγκ.

Το ερεθιστικό αυτό μουσικό πρότζεκτ προσφέρεται για διάφορες (και διαφορετικές) ερμηνείες αλλά κυρίως απολαύσεις. Τα τραγούδια του Ντόουλαντ, για δύο φωνές κατά κανόνα, λαούτο και βιόλα ντα γκάμπα (αυτό τον έξοχο πρόδρομο του βιολοντσέλου) έχουν κάτι σχεδόν ανάρμοστα σύγχρονο μολονότι τα πχοκρά-

Το άλμπουμ περιλαμβάνει και δύο από τα πιο διάσημα «μελαγχολικά» φωνητικά του ντιούετα: το «I saw my Lady weepe» και «Flow, my tears».

ματα και οι ατμόσφαιρές του επιστρέφουν τον ακροατή στην αγγλική Αναγέννηση. Θα μπορούσε κάλλιστα η μουσική του να είναι η μουσική υπόκρουση στην «Τρικυμία» ή στο «Όνειρο θερινής νύχτας» του Μεγάλου Βάρδου που ήταν σύγχρονός του. Θα μπορούσε επίσης να είναι το soundtrack ποιημάτων των περίφημων Μεταφυσικών Ποιητών της Αγγλίας του 17ου αιώνα...

Την ίδια στιγμή, η περίφημη με-



Το εξώφυλλο του δίσκου «All we get is life» από την aparté Music.

λαγχολία των τραγουδιών αλλά και των ορχηστρικών του έργων έχουν κάτι τόσο σύγχρονο, σμεινινό που αφιχνιάζει (πιο διάσημο το οργανικό του έργο «Lachrimae, or Seaven Teares»· όσοι «ψήνεστε» γενικότερα πάνω στον Ντόουλαντ αναζητείστε το κλασικό πια «The Art of Melancholy» από την εταιρεία Hyperion). Δεν είναι μονάχα η θλίψη της ερωτικής απώλειας ή μόνωσης· είναι και η ενατένιση της ίδιας της ύπαρξης που τη δεσμεύει ο χρόνος και ο άγνωστος, σκοτεινός προορισμός του. Το άλμπουμ περιλαμβάνει και δύο από τα πιο διάσημα «μελαγχολικά» φωνητικά του ντιούετα: το «I saw my Lady weepe» και «Flow, my tears».

Τα κομμάτια στον δίσκο εναλλάσσονται από τον Ντόουλαντ στον Κέιτζ με μια δραστητικότητα που ξαφνιάζει: ο Κέιτζ, αυτός ο απίθανος πειραματιστής και φιλό-

σοφος-μουσικός του 20ού αιώνα, με τραγούδια αλλά και οργανικές συνθέσεις εδώ, εμφανίζει έναν ήχο που, μέσα στο ελάχιστο που τον διακρίνει (έναν πολύ μοναχικό μινιμαλισμό...), απλώνει γέφυρες με το απώτατο παρελθόν της μουσικής δημιουργίας. Σταθείτε ιδιαίτερα στα «Five», «Eight Whiskus» και «Dream», για τον έξοχο τρόπο με τον οποίο «συνομιλούν» σε μια, θα έλεγε ο κύριος Γκρι, πνευματιστική σέανς με το φάντασμα του Ντόουλαντ.

Ένα άλμπουμ που θα μπορούσε να εμπνεύσει ένα λοξό ντοκιμαντέρ πάνω στη μουσική και το χρόνο, πάνω στον Ντόουλαντ και τον Κέιτζ, πάνω στον οίστρο και τη διανοητική περιπέτεια που λέγεται μουσικό ταξίδι, το οποίο κλείνει με τη φωνή του Στινγκ («Shape of My Heart») που, αίφνης, ακούγεται εδώ αναγεννησιακά! Το λαούτο του πάει...

Σαββόπουλος αυτοβιογραφούμενος

Από τον Δεκέμβριο του '44 έως σήμερα η πρωτοπρόσωπη διήγηση της πλούσιας ζωής του μεγάλου μας τραγουδοποιού

Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΚΑΡΑΜΠΕΛΑ

Στο θαυμάσιο εξώφυλλο του Αλέξη Κυριτσόπουλου για το αυτοβιογραφικό βιβλίο του Διονύση Σαββόπουλου «Γιατί τα χρόνια τρέχουν χύμα», που μόλις κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Πατάκη, η γνώριμη φιγούρα με τα στρόγγυλα γυαλιά, τις τράντες και την κιθάρα στο χέρι στέκεται σκαρφαλωμένη στη φαλάκρα ενός πολύ ανθρώπινου Διονύση κι εκείνος την κοιτάζει απορημένος να λούζεται στο φως ενός κόκκινου ήλιου με πολύχρωμες ακτίδες που ανατέλλει στον Θερμαϊκό. Στο οπισθόφυλλο της έκδοσης, όπως σ' εκείνο το παλιό διήγημα του τυφλού Αργεντινιού ποιητή «Ο Μπόρχες κι εγώ», ο άνθρωπος Σαββόπουλος ομολογεί ότι ο «Σαββόπουλος» ρόλος δεν υπάρχει – είναι ένα προσωπίο που έφτιαξε με τα χρόνια ο ίδιος, γράφοντας τα τραγούδια και λέγοντας τις ιστορίες του. Κι ωστόσο, θα πρέπει τώρα να επιστρατεύσει ξανά τον ίδιο ρόλο και τα χαρίσματά του για να επισκεφθεί κομμάτια απ' τη ζωή του και να μπορέσει να τα φωτίσει μ' αυτόν τον «ήλιο κόκκινο ζεστό», που φαίνεται ότι δεν έχει ξεχάσει.

Φτάνοντας στο τέλος του βιβλίου σκέφτομαι ότι δεν θα υπάρξει αναγνώστης ή μάλλον ακροατής (αφού στην πραγματικότητα διαβάζουμε μια ολοζώντανη κι ορμητική προφορική εξιστόρηση) που να θέλει να σταματήσει να διαβάζει: το βιβλίο δεν θα έπρεπε να είναι τριακόσιες τριάντα αλλά χίλιες τριακόσιες τριάντα –ή, καλύτερα, χίλιες και μία– σελίδες κι οι ιστορίες να συνεχίζονται για πάντα, να μην τελειώνουν ποτέ, κι εμείς να συνεχίσουμε να λουζόμαστε σ' αυτό το κόκκινο φως που έγινε ξαφνικά και πάλι ορατό και διαθέσιμο.

Αφήγηση και αυτοεξέταση

Όπως κάθε αυτοβιογραφία, έτσι και το καινούργιο βιβλίο του Σαββόπουλου είναι μια εξομολόγηση και με τις δύο σημασίες της λέξης: μια αφήγηση όσων έζησε κι αγάπησε και συγχρόνως μια ενδοσκοπήση, μια επώδυνη αυτοεξέταση και παραδοχή των αμαρτιών του. Αλλά ποιος είναι αυτός που παίρνει τον λόγο κι εξιστορεί, που νοσταλγεί κι αναλαμβάνει την ευθύνη της μέχρι τώρα ζωής του; Στα τραγούδια του Σαββόπουλου ο εαυτός είναι συνήθως τρύπος ή διάτρητος «σαν τον Καραγκιόζη» και συγκροτείται από ένα νύμφα που έρχεται πάντοτε απ' έξω – από μια «κατακόκκινη νιφάδα σε γιορτή» («Στη συγκέντρωση της ΕΦΕΕ») ή από το «φως/που βγάζει ο κόσμος ο μουγγός» («Πρωτομαγιά»)· υπάρχει σ' αλήθεια μόνο στραμμένος σε κάτι ολωσδιόλου Άλλο: την Αριστερά ή το Πνεύμα, την Ελλάδα ή τον Θεό. Έτσι και στο βιβλίο του, ο τραγουδοποιός στρέφεται διαρκώς προς αυτόν τον ζωογόνο «ήλιο κόκκινο αρχηγό», ώστε εκείνος να του θυμίσει ποιος υπήρξε και ποιος δεν μπόρεσε να είναι.

Στις εξομολογήσεις του στρέφεται διαρκώς προς αυτόν τον ζωογόνο «ήλιο κόκκινο αρχηγό», ώστε εκείνος να του θυμίσει ποιος υπήρξε και ποιος δεν μπόρεσε να είναι.

νειακές ρίζες του στην Κωνσταντινούπολη και τη Φιλιππούπολη, τη γέννησή του στη Θεσσαλονίκη το 1944 την παραμονή των Δεκεμβριανών, τον μυθικό παράδεισο της παιδικής του ηλικίας στο Μπαχτσέ Τσιφλίκι, την εφηβική εξέγερση και τη στράτευση στην Αριστερά, τη φυγή στην Αθήνα. Χωρισμένο σε είκοσι κεφάλαια είναι, κατ' αρχάς, ένα είδος «πορτρέτου του καλλιτέχνη σε νεαρά ηλικία», ένα «μυθιστόρημα ενηλικίωσης», και στο μεγαλύτερο μέρος του, παρά τα άλματα στον χρόνο ή τις συνειρμικές παρεκβάσεις, εξιστορεί σχεδόν μήνα προς μήνα την πορεία του νεαρού πρωταγωνιστή απ' τα περιστασιακά επαγγέλματα στην Αθήνα του 1963 και τη γνωριμία του με τη Μαρία Φαραντούρη, τον Γιάννη Μαρκόπουλο, τον Μάνο Λοΐζο, έως την πχογράφηση του «Φορτηγού», τη σύλληψη και τη φυλάκισή του το καλοκαίρι του 1967 στην Μπουμπουλίνας, τη φυγή στο εξωτερικό, τις συ-

ναυλίες του στο «Καρνάγιο» και τη «Ρουλότα» και αργότερα τις παραστάσεις στο «Ροντέο» και το «Κύτταρο», την πολύμηνη διαμονή στο ψυχιατρικό τμήμα του 401 το 1971 για να απαλλαγεί απ' τη στρατιωτική του θητεία, ενώ διηγείται ιστορίες για το «Χάπι Ντέι» και τους «Αχαρνής», τη συναυλία στο Ολυμπιακό στάδιο, το «Κούρεμα», αναμοχλεύει το πένθος για την «άλλη Αριστερά» και θυμάται και τις πιο πρόσφατες παραστάσεις και συνεργασίες του, όπως και το ανέβασμα του αριστοφανικού Πλούτου στην Επίδαυρο.

Οι δάσκαλοι

Κι επίσης αναγνωρίζει, όπως ο αρχαίος εκείνος αυτοκράτορας και στωικός, όσα έλαβε «παρά των» δασκάλων του (Μάρκος Αυρήλιος, Τὰ εἰς ἑαυτόν, 1.17): στη μουσική τον Αλέξανδρο Αινιάν και την Ντόρα Μπακοπούλου και κυρίως στα αρχαία και τα νέα ελληνικά, την ποίηση και την τέχνη του τραγουδιού, τον φιλόλογο Δημήτρη Βαφειάδη, τον Μάνο Χατζιδάκι και τον Νίκο-Αλέξη Ασλάνογλου. Κι ακόμη, ανατρέπει σε αστικούς μύθους κι απολαυστικά απόκρυφα ανέκδοτα για τον Τσαρούχη, τον Χατζιδάκι, τον Κατσιμπαλη και τον Γκάτσο, τον Μπιθικότση και τον Ζαμπέτα, γνωστά στους σαββοπουλικούς πιστούς απ' τις συναυλίες και τις συνεντεύξεις του, ενώ μιλάει με ενθουσιασμό

για τις συνεργασίες του επί σκηνής ή κάνει ακριβόλογες παρατηρήσεις για τον Νικόλα Ασίμο, τον Φοίβο Δεληβοριά ή τον Θανάση Παπακωνσταντίνου. Μιλάει για το τι ενέπνευσε τους «Πλανόδιους» (σ. 68-71) και το «Μια θάλασσα μικρή» (σ. 48-49), για το σχέδιο πίσω απ' τον «Μπάλλο» (σ. 185-186) και τη «Μαύρη Θάλασσα» (σ. 193-194), για το πώς συνέθεσε τους «Αχαρνής» του, το «Μακρύ ζειμπέκικο για τον Νίκο», το «Είδα τη Σούλα και τον Δεσποτίδη» (σ. 243-245, 200-204, 292-293). Και σ' όλο το μήκος της αφήγησης μνημονεύει έναν χείμαρρο προσώπων που διασταυρώθηκαν μαζί του σε αποφασιστικές στιγμές και ταξιδεύουν ακόμη σαν σημαδούρες στην τρικυμία του χρόνου: μια βόλτα το καλοκαίρι του 1962 με το κρις κραφτ του Ασλάνογλου στον Θερμαϊκό με τους Αγγελο Ραζή και Γιώργο Βέλτσο· ο Ηλίας Νικολακόπουλος να φιλοξενεί τους φυγάδες Ασπα και Διονύση στη Λαζάννη το 1968· ο Θόδωρος Μαλικιάνσ στο «Θεμέλιο» να μεσολαβεί για να υπογράψει το πρώτο δισκάκι του για μια χαμογελαστή κοπέλα που θα εμπνεύσει αργότερα το «Είδα την Άννα κάποτε»· η Ρένα Μόλχο που του δανείζει μια σαμπάνια στο Ισραήλ τον Μάρτιο του 1968 (κι ακόμα της τη χρώσταει).

Η πυκνή αυτοβιογραφική μαρτυρία του Σαββόπουλου είναι μια

Μνημονεύει έναν χείμαρρο προσώπων που διασταυρώθηκαν μαζί του σε αποφασιστικές στιγμές και ταξιδεύουν ακόμη σαν σημαδούρες στην τρικυμία του χρόνου.

επίσκεψη σε κρίσιμες στιγμές, κρίσιμους κόμβους και σταθμούς της ζωής του –βιώματα και συναισθήματα, τραγούδια και καλλιτεχνικές συνεργασίες, ιστορίες τις οποίες άκουσε ή δημιούργησε ο ίδιος και κυρίως πρόσωπα– που έκοψαν και ανακεφαλαίωσαν τον χρόνο που του χαρίστηκε για να τον μεταμορφώσει με τη σειρά του στο έργο του. Στις διηγήσεις του συνυπάρχουν οι οικείοι και οι φίλοι, οι συνάδελφοι και οι αντιπάλαι, σαν οι διαφορές μεταξύ τους να χάνονται και να μένει μόνον η αλήθεια που τους ενώνει, σαν να έχει σημασία μόνον η κοινή μήτρα που τους γέννησε, η κοινή επιθυμία που τους εμπύκωσε κι η κοινή συνειδηση που τους φιλοξένησε στη μακρά ελληνική μεταπολίτευση. Στις εξομολογήσεις του τα πάντα λούζονται απ' το «κόκκινο φως» της πίστης ότι τελικά όλα τα αμαρτήματα –οι πολιτικές κι οι καλλιτεχνικές συγκρούσεις ή οι παιδικοί εγωισμοί, τα συζυγικά

αποτήματα κι οι πατρικές ενοχές, όλες οι θυσίες που δεν έκανε, αλλά κι οι εσωτερικές συγκρούσεις ενός «πατριαρχικού τύπου που βασανίζοταν απ' την ίδια του την πατριαρχικότητα» (σελ. 260) ή η συμβίωση μιας συντηρητικής φύσης με έναν ριζοσπαστικό ποιητή μέσα στον ίδιον άνθρωπο και τα αδιέξοδα μιας γενιάς συχνά χωρίς ψυχολογική σκέψη– μπορούν να λειανθούν και να αποκαθαρθούν με μια τελετουργική πράξη που γνωρίζει ήδη η τέχνη του: «μια τέχνη αναίμακτη έχω εδώ/φορώ τη μάσκα για να ιδώ/κάτι καλό στο δημό μου/κάτι στραβό στον εαυτό μου» («Η μοναξιά της Αμερικής»).

Τρεις συναντήσεις

Ξεφυλλίζω ξανά το βιβλίο, ανοίγω στο όγδοο κεφάλαιο με τίτλο: «Ο βασιλιάς και ο τροβαδούρος» (σ. 111-120). Ο Σαββόπουλος επιστρέφει στο πύρινο καλοκαίρι του 1965, στις διαδηλώσεις και το μένος εναντίον του νεαρού βασιλιά, στα γεγονότα της Αποστασίας και τη δολοφονία του Σωτήρη Πέτρουλα κι ανακαλεί τρεις τυχαίες συναντήσεις του με τον τέως μονάρχη. Πρώτα, την ίδια χρονιά τραγουδά προκλητικά στη Σχολή Αναβρύτων το «Ηταν που λέτε, μια φορά» των Χατζιδάκι και Καμπανέλλη απ' το «Παραμύθι χωρίς όνομα» και τη δική του «Σωματική ανάγκη», χωρίς να ξέρει ότι ο Κωνσταντίνος είναι παρών· σαράντα χρόνια αργότερα, το 2006, στην Καβάλα, ο τελευταίος ζητάει να παρακολουθήσει μια συναυλία του Σαββόπουλου φέρνοντας μαζί του κάμερες, κι ο τραγουδοποιός αρνείται θυμίζοντάς του ειρωνικά το παλιό «φιάσκο» του Αντικινημάτος στην Καβάλα τον Δεκέμβριο του 1967· και τέλος, τη Μεγάλη Παρασκευή του 2017, στις Σπέτσες, τον βλέπει να κατεβαίνει τα σκαλιά της εκκλησίας κουτσαίνοντας, γέρος κι αδύναμος. Σκέφτομαι με πόση ακρίβεια και με πόση λεπτότητα, μέσα σε ελάχιστες μόνον φράσεις, ο Σαββόπουλος κατορθώνει να αγγίξει ξανά ένα βαθύ τραύμα της ελληνικής πολιτικής ιστορίας και συγχρόνως να μιλήσει για το δικό του νεανικό θάρρος, για την ειρωνεία και τη διαμαρτυρία του απέναντι σε έναν κούφιο και έκπλητο θεσμό, αλλά και να ομολογήσει, παρεκβατικά, τον θαυμασμό του για τη θεατρικότητα των εθνικών και θρησκευτικών συμβόλων και στο τέλος να αισθανθεί σεβασμό μπροστά στη φυσική φθορά και την κοινή ανθρωπινή μοίρα. Κλείνω με το συναίσθημα που τον συνεπάρε κατεβαίνοντας κι εκείνος τα σκαλιά του άδειου σπετσιώτικου ναού: «Ένα γλυκό αεράκι με τύλιξε αίφνης και είχα στην άκρη της γλώσσας την ηδονική γεύση της φθοράς και του θανάτου. Και ένιωσα τόσο ασφαλής μ' εκείνο το τίποτε όσο κανένα άγλημα στρατού, κανένα λάβαρο και καμία άμαξα δεν μ' έκανε ποτέ να νιώσω» (σ. 120).

Ο κ. Δημήτρης Καραμπέλας είναι ιστορικός του δικαίου και δοκιμιογράφος, συγγραφέας του δοκιμίου «Διονύσης Σαββόπουλος» (εκδ. Μεταίχμιο).



Το εξώφυλλο της αυτοβιογραφίας του Σαββόπουλου φιλοτεκνημένο από τον Αλέξη Κυριτσόπουλο.



Ο Διονύσης Σαββόπουλος στο βιβλίο του παρουσιάζει ένα είδος «πορτρέτου του καλλιτέχνη σε νεαρά ηλικία», ένα «μυθιστόρημα ενηλικίωσης», πραγματοποιώντας μια επίσκεψη σε κρίσιμες στιγμές, κρίσιμους κόμβους και σταθμούς της ζωής του.

ΕΥΛΑΒΗΣ ΜΟΥΡΛΗΣ

«Εχε στο μυαλό σου μόνο φαντάσματα»

Ο Ντέιβιντ Λιντς (1946-2025) μέσα από τα δικά του λόγια, το «Μπλε βελούδο», τον Ρόι Ορμπισον και τον Μπομπ Ντίλαν

Του **ΗΛΙΑ ΜΑΓΚΛΙΝΗ**

«Ο Τάμπλιν εντυπωσιάστηκε από το γεγονός ότι “όταν σκηνοθετεί, ο Ντέιβιντ κάθεται όσο πιο κοντά μπορεί”. Στη σκηνή όπου ο δρ Τζακόμπι μιλάει με τον πράκτορα Κούπερ και τον σερίφη Τρούμαν στο νοσοκομείο και τους λέει πως άκουσε τον Ζακ Ρενό να δολοφονείται στη διπλανή κλίνη, ο Ντέιβιντ μου έδωσε μια πολύ παράξενη σκηνοθετική οδηγία. Κάναμε μια λήψη και μετά ο Ντέιβιντ είπε: “Ρας, πάμε πάλι, κι αυτή τη φορά μη σκεφτείς τα λόγια σου ή το νόημά τους. Εχε στο μυαλό σου μόνο φαντάσματα”. Αυτή η οδηγία είναι πολύ χαρακτηριστική του τρόπου με τον οποίο σκηνοθετούσε και ήταν ό,τι έπρεπε για εκείνη τη σκηνή».

Ο Ρας Τάμπλιν ήταν ένας από τους ηθοποιούς που πρωταγωνίστησαν στη σειρά - σταθμό στην ιστορία της αμερικανικής τηλεόρασης, το «Twin Peaks». Διότι μπορεί ο Ντέιβιντ Λιντς, που «έφυγε» το βράδυ της Πέμπτης σε ηλικία 78 ετών, να έγραψε ιστορία ως σκηνοθέτης του σινεμά, όμως το ίδιο έκανε και όταν το 1990 ασχολήθηκε με την τηλεόραση.

Το παραπάνω απόσπασμα προέρχεται από το βιβλίο «Χώρος ονείρων», που έγραψε ο ίδιος ο Λιντς σε συνεργασία με την Κριστίν Μακένα, ένα χορταστικό, πιλούσια εικονογραφημένο αφήγημα, που συνδυάζει τη βιογραφία με την αυτοβιογραφία. Το βιβλίο κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Ροπή το 2019 σε με-

τάφραση της Αφροδίτης Γεωργαλιού. Από αυτό προέρχονται και τα αποσπάσματα που ακολουθούν, επικεντρωμένα στην εμβληματική του ταινία «Μπλε βελούδο» (1986). Η αφήγηση είναι του ίδιου του Λιντς.

Όταν γύριζε το «Μπλε βελούδο»: Ένα σημαντικό στοιχείο του σεναρίου για το «Μπλε βελούδο» μου αποκαλύφθηκε σε όνειρο, αν και δεν θυμόμουν το όνειρο για πολλή ώρα αφότου ξύπνησα. Φανταστείτε τώρα εικόνα:

«Ένα σημαντικό στοιχείο του σεναρίου για το “Μπλε βελούδο” μου αποκαλύφθηκε σε όνειρο, αν και δεν θυμόμουν το όνειρο για πολλή ώρα αφότου ξύπνησα».

πηγαίνω στα στούντιο της Universal τη μέρα μετά το όνειρο – το οποίο δεν θυμόμουν. Έπρεπε να συναντήσω κάποιον, μπήκα στο γραφείο της γραμματέως του και ο άνδρας που θα έβλεπα ήταν σ’ ένα δωμάτιο πίσω απ’ το δικό της. Στο γραφείο της πρέπει να υπήρχε ένας καναπές ή μια πολυθρόνα και, επειδή ο άνδρας δεν ήταν ακόμη έτοιμος να με δει, πήγα και κάθισα στον καναπέ –ή στην πολυθρόνα– και περίμενα. Εκεί που καθόμουν, θυμήθηκα το όνειρό μου, ζήτησα απ’ τη γραμματέα χαρτί και μο-



Ο Ντέιβιντ Λιντς που «έφυγε» το βράδυ της Πέμπτης σε ηλικία 78 ετών, έγραψε ιστορία ως σκηνοθέτης του σινεμά, αλλά άφησε το στίγμα του και στη μικρή οθόνη, με το «Twin Peaks» που δημιούργησε το 1990.

λύβι και σημείωσα δύο στοιχεία απ’ το όνειρο: έναν αστυνομικό ασύρματο κι ένα όπλο. Αυτό μου αρκούσε. Ανέκαθεν έλεγα πως προτιμώ την ονειροπόληση απ’

τα όνειρα της νύχτας, όμως αγαπώ και τη λογική των ονείρων. Εκεί μπορούν να συμβούν τα πάντα και να βγάζουν και νόημα. Για τη χρησιμοποίηση του θρυ-

λικού τραγουδιού «In Dreams» του Ρόι Ορμπισον στο «Μπλε βελούδο» και πώς μετά σκηνοθέτησε τον Ορμπισον να τραγουδάει αυτό το τραγούδι του 1963 σε βίντεο κλιπ: Τότε δούλεψε στη δισκογραφική εταιρεία Virgin Records κάποιος Τζεφ Αγιεροφ και, όταν κυκλοφόρησε το «Μπλε βελούδο», ήθελε να γυρίσω ένα βιντεοκλιπ για το «In Dreams». Μετά έμαθα ότι στον Ρόι δεν άρεσε καθόλου πώς χρησιμοποιήθηκε το τραγούδι

«Πήγαμε σε μια συναυλία του Μπομπ Ντίλαν και τον είδαμε στο καμαρίνι του, πράγμα πολύ κολακευτικό. “Α, γεια σου Ντέιβιντ”, λέει ο Μπομπ σαν να με ξέρει».

του στο «Μπλε βελούδο». Το «In Dreams» ήταν σημαντικό για τον Ρόι σε βαθιά προσωπικό επίπεδο. Η πρώτη του γυναίκα, η Κλοντέτ, σκοτώθηκε σε ατύχημα με μηχανή το 1966 και, παρόλο που ο Ρόι είχε ηχογραφήσει το «In Dreams» τρία χρόνια πριν απ’ τον θάνατό της, για κάποιο λόγο στο μυαλό του το συνέδεε μ’ εκείνο το περιστατικό. «Ρόι, πρέπει να πας να ξαναδείς την ταινία, είναι καταπληκτική», τον συμβούλευσε ένας φίλος του, κι εκείνος, επειδή είναι ο σπουδαίος άνθρωπος που είναι, πράγματι

πήγε, την είδε ξανά και συμφώνησε. «Εχεις δίκιο», είπε στον φίλο του. Το ένα έφερε το άλλο και γνώρισα τον Ρόι από κοντά. Ανακαλύπτω μάλιστα πως ο Ρόι ασχολούνταν με την ξυλουργική κι αρχίζουμε να κουβεντιάζουμε για προμήθεια υλικών, πριόνια κι άλλα συναφή. Τον λάτρεψα. Ήταν ένας προσγειωμένος, γλυκύτατος άνθρωπος με χρυσή καρδιά. (...) «Ντέιβιντ, όταν ηχογραφούσαμε παλιά, ήταν πάντα παρών ένας τύπος που λειτουργούσε σαν σκηνοθέτης», είπε ο Ρόι, «να, πώς είσαι τώρα εσύ καλή ώρα, που με παρότρυνε: “Έλα, Ρόι, δώσε περισσότερη ενέργεια! Θυμήσου τον λόγο για τον οποίο έγραψες το τραγούδι και βάλε κι άλλο συναισθημα!”». Κατά κάποιον τρόπο, λοιπόν, σκηνοθέτησα τον Ρόι και το απόλαυσα μ’ όλη μου την ψυχή.

Αργά ένα βράδυ μπήκαν μέσα ο Μπόνο και ο Μπομπ Ντίλαν. Τότε ο Μπόνο δεν ήταν ο σταρ που είναι σήμερα, ήταν όμως ανερχόμενος καλλιτέχνης και σκέφτηκα πως, απ’ τη στιγμή που έκανε παρέα με τον Ντίλαν, θα γινόταν διάσημος. Τον Ντίλαν δεν τον γνώρισα καλά τότε, αλλά μια άλλη φορά που ήμουν με τον Ντένις Χόπερ. Πήγαμε με τον Ντένις σε μια συναυλία του Μπομπ Ντίλαν στο Greek Theatre στο Λος Άντζελες και τον είδαμε στο καμαρίνι του οι δυο μας, πράγμα πολύ κολακευτικό. «Α, γεια σου Ντέιβιντ», λέει ο Μπομπ σαν να με ξέρει. Ήταν πραγματικά τέλεια.

AMSTERDAM

LET THE LOVE, MURDER AND CONSPIRACY BEGIN.

ΚΥΡΙΑΚΗ 19 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 21:00

AMSTERDAM / ΑΜΣΤΕΡΝΤΑΜ

ΔΡΑΜΑΝΤΙ

Τρεις φίλοι που γίνονται αυτόπτες μάρτυρες φόνου, καθίστανται οι ίδιοι ύποπτοι και τελικά ξεσκεπάζουν μια από τις πιο εξωφρενικές συννομωσίες στην ιστορία της Αμερικής.

Το Κανάλι Διατίθεται:

cablenet **cyta** **Movies** **MESIMVRIA**

Θέση: 101 Θέση: 49

Nicosia2030

ΔΙΕΘΝΕΣ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ | 2024_25

ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ

MUSIC UNITES

Καλλιτεχνική διεύθυνση: Δρ Πάννης Μυράλης

Orchestra for All

Artistic Direction Dr Yiannis Miralis

31/01/2025

ΑΝΤΗΣ ΣΚΟΡΔΗΣ

β

Andys Skordis

06/02/2025

Η ΚΟΥΚΛΑ ΤΟΥ ΦΡΑΝΤΣ ΚΑΦΚΑ

του Σταύρου Σταύρου

Σκηνοθεσία: Κώστας Σιλβέστρος

FRANZ KAFKA'S DOLL

08, 09/02/2025

Διοργανωτές
Organisers:

Θεσμικός Χορηγός
Institutional sponsor:

Χορηγοί επικοινωνίας
Media sponsors:

Εισιτήρια
Tickets:

Δήμος Λευκωσίας
Nicosia Municipality

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ
Nicosia for Art

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
DEPUTY MINISTRY OF CULTURE

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
SIGMA THEATROFEST

LOVE 100.1 FM 98.1 & 105.7

SoldOut Tickets

Καταχρήσεις και λαγνεία στο Μεξικό

Μεταφέροντας το καλτ αριστούργημα του Ουίλιαμ Μπάροουζ στην οθόνη

Queer ★★½

ΔΡΑΜΑ (2024), 136'

Σκηνοθεσία: Λούκα Γκουαντανίνο

Ερμηνείες: Ντάνιελ Κρεγκ,

Ντρου Στάρκι, Τζος Σβάρτμαν

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Ο Λούκα Γκουαντανίνο, από τις πιο σπουδαίες φωνές του σύγχρονου σινεμά, αναλαμβάνει το δύσκολο έργο να μεταφέρει στην οθόνη το ομώνυμο καλτ μυθιστόρημα του Ουίλιαμ Μπάροουζ. Στην Πόλη του Μεξικού των αρχών της δεκαετίας του 1950, ο Αμερικανός Ουίλιαμ Λι (Ντάνιελ Κρεγκ) περνάει αργόσυρτα και μοναχικά τις μέρες του κυρίως πίνοντας και έχοντας λίγες επαφές με άλλους ομοεθνείς του. Η συνάντησή του ωστόσο με τον Γιουτζίν (Ντρου Στάρκι), έναν νεαρό φοιτητή και πρώην στρατιώτη, θα τον παρασύρει σε μια θυελλώδη σχέση γεμάτη καταχρήσεις και οργισμένα ξεσπάσματα που θα ωθήσει και τους δύο στα άκρα.

Ο Γκουαντανίνο ανταποκρίνεται στις προσδοκίες, καταφέροντας να αιχμαλωτίσει σε μεγάλο βαθμό την ατμόσφαιρα του λογοτεχνικού του προτύπου. Η φωτογραφία του μας μεταφέρει από τα εκτυφλωτικά εξωτερικά στα αποπνικτικά εσωτερικά του Μεξικού, γεμάτα από ιδρώτα και υποβόσκουσα λαγνεία. Το πρώτο κομμάτι του φιλμ, πνιγμένο στο αλκοόλ και στον ερωτισμό, προορίζεται να παρασύρει τον θεατή σε ένα ταξίδι αισθήσεων, δίχως ν πλοκή να σημειώνει κάποια ιδιαίτερη πρόοδο.

Στη ζούγκλα

Στο δεύτερο κομμάτι, αντιθέτως, το ταξίδι γίνεται κυριολεκτικό, καθώς οι ήρωες αναχωρούν για μια σχεδόν παρανοϊκή αναζήτηση στις ζούγκλες της Λατινικής Αμερικής. Το βότανο που «δεν ανοίγει τους ορίζοντες αλ-

λά δείχνει τον καθρέφτη» λειτουργεί ως αλληγορία για την αναζήτηση του εαυτού αλλά και της ανθρώπινης επαφής - επικοινωνίας. «Πώς μπορεί ένας άνθρωπος που βλέπει και αισθάνεται να μην είναι λυπημένος;» αναρωτιέται ο Ουίλιαμ Μπάροουζ. Διασκευάζοντας το δεύτερο μυθιστόρημά του, που δημοσιεύτηκε σχεδόν σαράντα χρόνια μετά την ολοκλήρωσή του, προσπαθήσαμε να ανταποκριθούμε

Ο Γκουαντανίνο ανταποκρίνεται στις προσδοκίες, καταφέροντας να αιχμαλωτίσει σε μεγάλο βαθμό την ατμόσφαιρα του λογοτεχνικού του προτύπου.

σε αυτή τη ζοφερή επίκληση της μεγάλης εικόνας της γενιάς των μπιτ», σημειώνει από την πλευρά του ο Γκουαντανίνο.

Η συγκεκριμένη επιδίωξη οδηγεί στα πιο ενδιαφέροντα μονοπάτια της ταινίας, στα οποία ο Ιταλός σκηνοθέτης επιλέγει να βαδίσει με τόλμη, δίχως να αποφεύγει και κάποιες υπερβολές - ευκολίες. Σταθερός του σύμμαχος σε όλη την πορεία παραμένει φυσικά ο Ντάνιελ Κρεγκ. Ο Βρετανός ηθοποιός, ταυτισμένος για πολλούς με το macho πρότυπο του Τζέιμς Μποντ, δεν διστάζει να αφεθεί στις απαιτήσεις του queer χαρακτήρα του και να γεμίσει την οθόνη με τα πάθη και την απελπισία του τελευταίου. Η ερμηνεία του είναι σαγηνευτική και αναμφίβολα ικανή να τον οδηγήσει στην τελετή των Οσκαρ, όπου θα (έπρεπε να) είναι και μεγάλο φαβορί.



Ντρου Στάρκι και Ντάνιελ Κρεγκ σε σκηνή του «Queer». Η σαγηνευτική ερμηνεία του Κρεγκ είναι αναμφίβολα ικανή να τον οδηγήσει στην τελετή των Οσκαρ.

HOME CINEMA

Ταξίδι στον κόσμο του κρασιού και στην Ισλανδία



Στον «Σομελιέ», οι επιθυμίες του Ελάιζα έρχονται σε σύγκρουση με τα σχέδια του πατέρα του.



Ένας Δανός ιερέας ταξιδεύει στην Ισλανδία για να χτίσει μια εκκλησία στη «Χώρα του Θεού».

Ο σομελιέ ★★

ΔΡΑΜΑ (2020), 104'

Σκηνοθεσία: Πρέντις Πένι

Ερμηνείες: Μαμουντού Ατιέ,

Κόρτιν Μπ. Βανς

Μια συγκινητική ιστορία γύρω από τα όνειρα που βγαίνουν αληθινά και με οιοφιλικό αποτύπωμα «ανακαλύψαμε» πρόσφατα στην πλατφόρμα του Netflix. Ο Ελάιζα, ένας νεαρός Αφροαμερικανός από το Μέμφις, προορίζεται να αναλάβει την οικογενειακή επιχείρηση: μια παραδοσιακή ψισταριά την οποία έχει δημιουργήσει με κόπους και σκληρή δουλειά ο πατέρας του. Εκείνος ωστόσο, μαγεμένος από τον κόσμο του κρασιού, ονειρεύεται να γίνει σπουδαίος σομελιέ. Όταν οι επιθυμίες πατέρα και γιου θα έρθουν σε σύγκρουση, οι δυο τους θα πρέπει να πάρουν κάποιες δύσκολες αποφάσεις.

Ο ανερχόμενος Μαμουντού Ατιέ, τον οποίο είδαμε μεταξύ άλλων στις «Ιστορίες καλοσύνης» του Γιώργου Λάνθιμου, πρωταγωνιστεί στον ρόλο ενός νέου άνδρα που αρνείται να συμβιβαστεί με την προκαθορισμένη «μοίρα»

του, επιλέγοντας να ακούσει το κάλεσμα της καρδιάς του. Το γοητευτικό σύμπαν του κρασιού, το οποίο ο ήρωας ανακαλύπτει σταδιακά, προσδίδει από μόνο του ενδιαφέρον σε μια κατά τα άλλα feelgood ιστορία, από όπου πάντως δεν λείπουν και οι κοινωνικές αναφορές. Το υπόβαθρο του Ελάιζα, όχι ακριβώς συνθησιμένο για έναν ειδικό της οινικής γευστικής γνώσης, θα εμφανιστεί αρκετές φορές μπροστά του για να τουβάλει εμπόδια, αλλά και για να ατσαλώσει ακόμα περισσότερο τη θέλησή του να επιτύχει αυτό που αρχικά έμοιαζε περίπου με ταξίδι στο... Διάστημα.

Η χώρα του Θεού ★★½

ΔΡΑΜΑ (2022), 143'

Σκηνοθεσία: Χλίνουρ Πάλμασσον

Ερμηνείες: Έλιοτ Κρόσσετ Χόουβ,

Ινγκβάρ Σίγκουρτσον

Από την πλατφόρμα του Cinobo επιλέγουμε ένα φιλμ που απηχεί θεματικά και οπτικά το σινεμά του Ινγκμαρ Μπεργκμαν και του Βέρνερ Χέρτσογκ, ενώ παράλληλα διατηρεί τη δική του

«καθαρή» φόρμα. Στα τέλη του 19ου αιώνα, ένας νεαρός Δανός ιερέας ταξιδεύει στην Ισλανδία (μέρος τότε της Δανίας), με στόχο να χτίσει μια εκκλησία, αλλά και να αιχμαλωτίσει στον φωτογραφικό φακό τα τοπία και τους κατοίκους της. Καθώς όμως προχωράει όλο και πιο βαθιά στον δύσβατο, αφιλόξενο τόπο, τόσο η αποστολή όσο και οι γενικότερες βεβαιότητες του έως τότε στη ζωή μπαίνουν σε δοκιμασία. Ο Ισλανδός Χλίνουρ Πάλμασσον χρησιμοποιεί το τετράγωνο κάδρο, που προσομοιάζει με αυτό των φωτογραφικών μηχανών της εποχής, όχι για να περιορίσει την οπτική του θεατή, αλλά μάλλον για να τονβάλει περισσότερο στη λογική των μοναδικών στιγμών (όπως οι φωτογραφίες) από τις οποίες αποτελείται η ζωή του ανθρώπου. Ο πρωταγωνιστής από την πλευρά του, υπηρέτης του Θεού αλλά και θνητός εξερευνητής, κουβαλά μαζί του τραγικό βάρος: «έχω κουραστεί πια από όλον αυτόν τον εξοπλισμό», λέει κάπου απηθώντας εξαντλημένος τα σύνεργα της φωτογραφίας.

ΚΡΙΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Του **ΝΙΚΟΥ Α. ΔΟΝΤΑ**

Σνίτκε και Σοστακόβιτς από την Κρατική Ορχήστρα Αθηνών

Ενδιαφέρουσα και επιτυχημένη αποδείχθηκε η συναυλία της Κρατικής Ορχήστρας Αθηνών στις 10 Ιανουαρίου στην αίθουσα «Χρήστος Δ. Λαμπράκης», κατά την οποία ο αρχιμουσικός Νίκος Βασιλείου παρουσίασε έργα δύο Σοβιετικών συνθετών, του Αλφρεντ Σνίτκε και του Ντμίτρι Σοστακόβιτς.

Η βραδιά ξεκίνησε με το Κοντσέρτο για βιόλα, που ο Σνίτκε συνέθεσε για τον διάσημο Ρώσο δεξιότεχνη της βιόλας Γιούρι Μπασμέτ. Το έργο είναι έντονα εγκεφαλικό στον τρόπο με τον οποίο χειρίζεται διαφορετικά στυλ, εναλλάσσει ρυθμούς και φέρνει σε διάλογο στοιχεία τονικά και ατονικά. Εξίσου, όμως, είναι γεμάτο από βαθύ λυρισμό και δυνατό συναίσθημα που λειτουργεί ακόμα πιο έντονα, καθώς ο συνθέτης του επιτρέπει να ξεπροβάλλει σε λιγοστά, αλλά καλά μελετημένα σημεία. Το σολιστικό όργανο βρίσκεται σε διαρκή και ουσιαστικό διάλογο με το σύνολο της ορχήστρας αλλά και με μεμονωμένα όργανα, όπως το πιάνο, σε ενότητες με χαρακτηριστικά μουσικής δωματίου. Η εξαιρετική αίσθηση του Σνίτκε σε σχέση

με τα ηχοχρώματα των οργάνων είναι φανερό στον τρόπο που αξιοποιεί καθένα από αυτά, το φλάουτο, το τσέλο, το κοντραμπάσο, την άρπα, προκειμένου να αλλοιώσει την εκάστοτε κυρίαρχη διάθεση της μουσικής. Με αυτά τα δεδομένα, η ερμηνεία του έργου προϋποθέτει έναν πολύ καλό σολίστα αλλά και μια ορχήστρα με άξιους μουσικούς σε απόλυτη εγρήγορση, υπό τον έλεγχο ενός αρχιμουσικού ικανού να συντονίσει τα μέρη και να συνθέσει

Η ορχήστρα τίμησε τους δύο Σοβιετικούς συνθέτες, 90 χρόνια από τη γέννηση του ενός και 50 χρόνια από τον θάνατο του δεύτερου.

ένα όλον με νόημα. Σολίστ ήταν ο Ηλίας Σδόυκος, από το 2001 Α' κορυφαίος στην Ορχήστρα της Εθνικής Λυρικής Σκηνής. Διέθετε τη δεξιότεχνία όπως επίσης την απαραίτητη τονική ασφά-



Το εξαιρετικό Κοντσέρτο για βιόλα του Αλφρεντ Σνίτκε ερμήνευσε με τέχνη και εκφραστικότητα ο Ηλίας Σδόυκος.

λεια, ενώ χάρη στη μουσικότητά του ανέδειξε τη συναισθηματική δύναμη της μουσικής. Από την πλευρά του ο Βασιλείου, με εμπειρία σε έργα του 20ού αιώνα, διασφάλισε την αυτονομία

καθενός από τα διακριτά επεισόδια της μουσικής, ενώ ταυτόχρονα φανέρωσε τη λογική της μετάβασης από το καθένα στο εκάστοτε επόμενο.

Στη συνέχεια, η Μαρία Κα-

τσούρα ερμήνευσε τα έξι ποιήματα της Μαρίνα Τσβετάγεβα που μελοποίησε και ενορχήστρωσε ο Σοστακόβιτς για κοντράλτο και ορχήστρα δωματίου. Ο συνθέτης είχε επιλέξει ως πρώτη ερ-

μηνεύτρια τη μεσόφωνο Ιρίνα Μπογκάτοβα, αρνήθηκε όμως να «ανεβάσει» λίγο την παρτιτούρα, όταν εκείνη παραπονέθηκε πως δεν είναι κοντράλτο. Η φωνή της Μαρίας Κατσούρα δεν χάνει ούτε την ισχύ ούτε το χρώμα της στην απαιτούμενη χαμηλή περιοχή. Ετσι, απέδωσε τα τραγούδια χωρίς δυσκολία, εστιάζοντας στην ερμηνεία.

Η βραδιά ολοκληρώθηκε με τη «Σουίτα Γκόγκολ» που ο Σνίτκε συνέθεσε ως σκηνική μουσική για θεατρική παραγωγή του σκηνοθέτη Γιούρι Λιουμπίμοφ. Το θεατρικό είναι εμπνευσμένο από διάφορα έργα του Γκόγκολ. Στην άκρως δεξιότεχνη, εντυπωσιακά ενορχηστρωμένη και γεμάτη μουσικά ευφυολογήματα μουσική του, ο Σνίτκε παρωδεί με ευφυή τρόπο χαρακτήρες και καταστάσεις, σε συνέχεια όσων είχε διδάξει ο Σοστακόβιτς στη «Λαίδη Μάκμπεθ του Μτσενσκ», όπου παρωδεί θεσμούς όπως η Εκκλησία και η αστυνομία. Το εντυπωσιακό έργο διηύθυνε με μεγάλη μαεστρία ο Νίκος Βασιλείου, καθιστώντας τη σάτιρα ακόμα πιο αιχμηρή μέσα από ένα ταιριαστά ανάλαφρο ύφος.

Κοιτώντας τον αυτοκράτορα στα μάτια

Επιστήμονες και καλλιτέχνες σχολιάζουν την πρόσφατη ανακάλυψη της προσωπογραφίας του Κωνσταντίνου Παλαιολόγου

Ανακοινώθηκε στα ΜΜΕ πριν από περίπου ένα μήνα και ίσως επειδή αποτελεί μοναδικό εύρημα το υπουργείο Πολιτισμού έδωσε λεπτομέρειες της τεκμηρίωσής του: το αυτοκρατορικό πορτρέτο που βρέθηκε στην παλαιά μονή Ταξιαρχών Αιγιαλείας από τη δρα Αναστασία Κουμούση, έφορο Αρχαιοτήτων Αχαΐας, ανήκει στον Κωνσταντίνο ΙΑ΄ Παλαιολόγο, καθώς αυτό δείχνουν τα αυτοκρατορικά διάσημα που το συνοδεύουν, όπως ο πολυτελής λώρος (μεταξωτή ταϊνία), ο ανοικτόχρωμος σάκος (μάλλινος μανδύας), το στέμμα, το σκήπτρο και οι εστεμμένοι δικέφαλοι αετοί. Οι γραπτές πηγές επίσης συνηγορούν σε μια κορηγική σύνθεση, με δύο ακόμη μορφές: τα αδέρφια του Κωνσταντίνου, τους δεσπότες Δημήτριο και Θωμά, που απεικονίζονται απέναντί του στο μνημείο και τους οποίους εκείνος είχε συμφιλώσει το 1450, εξ ου και η παρουσία και της δικής τους προσωπογραφίας. Μιλάμε βέβαια για τον τελευταίο Βυζαντινό αυτοκράτορα, ένα πρόσωπο που πήρε διαστάσεις λαϊκού μύθου. Στο πρόσωπό του κάποιος μπορεί να βλέπει τον «μαρμαρωμένο βασιλιά», ένας άλλος μπορεί να θέλει να ψηλαφίσει το υλικό από το οποίο είναι φτιαγμένος. Οι συμμετέχοντες στο αφιέρωμα που ακολουθεί παρατηρούν το επίμαχο πορτρέτο με τα μάτια του επιφυλακτικού επιστήμονα, αλλά και με το βλέμμα του καλλιτέχνη ή του ποιητή.

ΝΙΚΟΛΑΣ ΖΩΗΣ

Δημοσθένης Αβραμίδης
Αναπλ. καθηγητής, Τέχνη
και Τεχνική της Τοιχογραφίας
και των Φωριτών Εικόνων, ΑΣΚΤ.

Τι δείχνει
και τι όχι ένας
δικέφαλος αετός

Η **μορφή** της τοιχογραφίας, απομονωμένη από το υπόλοιπο εικονογραφικό σύνολο του ναού και χωρίς επιγραφή, παρουσιάζεται κατά τον τύπο του Αγίου Κωνσταντίνου του Μεγάλου και Ισαποστόλου. Ο άγιος κατά την εποχή αυτή, αλλά και νωρίτερα, εικονογραφείται με τα σύγχρονα αυτοκρατορικά ενδύματα και με γένια, κρατώντας το σημείο του σταυρού ως ρεγκάλια εξουσίας. Ο δικέφαλος αετός προϋπήρχε της δυναστείας των Παλαιολόγων, οι οποίοι προσθέτουν το μονόγραμμα - συμπλήρωμα τους εντός του, στοιχείο που αποτυπώνει εν προκειμένω ως προσδιοριστικό σήμα ενδεχόμενης πρόθεσης του αναθετή να απεικονιστεί ο Κωνσταντίνος ΙΑ΄. Αλλάστε, ο δικέφαλος αετός αποτελεί βεβαιωτικό στοιχείο της τελευταίας περιόδου του Βυζαντίου και συνεκίζει να απαντά στα ενδύματα των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης σε μεταβυζαντινά εικονίσματα, ευρισκόμενοι ενώπιον μιας παρόμοιας προβολής καταγωγικής συνέχειας της ρωμαϊκής αυτοκρατορικής διαδοχής, με χαρακτηριστή εμβλήματος - συμβόλου της Ρωμιοσύνης ως στοιχείο πολιτογραφίας. Στη ζωγραφική επιφάνεια δεν διακρίνονται χρωματικά ημίτονια και χρωματικές στρώσεις στο σάρκωμα, που να οδηγούν σε συμπέρασμα προσωπογραφικής πρόθεσης του καλλιτέχνη, όπως τη συναντάμε σε άλλες περιπτώσεις. Η μορφή αποδίδεται με τον καθιερωμένο υπερπροσωπικό τρόπο της βυζαντινής εικονογραφίας και ανακαλεί την εσχολογική ενθύμηση του πρωτοτύπου, ενώ τα ενδύματα με αυστηρή διαδίστατη γεωμετρική σχεδίαση. Ούτως ή άλλως η βυζαντινή αισθητική τυποποιεί τη χρονικότητα, αποδίδοντας τα χαρακτηριστικά της ηλικίας. Πα-

ρά την αρχή της οικονομίας και πέρα από υποθέσεις, αναμένουμε με ενδιαφέρον τα αποτελέσματα της ιστορικής και αρχαιολογικής τεκμηρίωσης.

Γιώργος Μυλωνάς

Ιστορικός της τέχνης

Να δούμε
σαν ποιητές
και όχι σαν ειδικοί

Κάθε δημιουργός επιδέχεται πολλές αναγνώσεις. Μπορεί εύκολα να γίνει αντικείμενο ψυχαναλυτικής ερμηνείας (όπως μας έδειξε ο Φρόιντ με τον Λεονάρντο του), ιδεολογικής ή άλλης. Είναι δύσκολο να αποδώσουμε προσωπογραφικά χαρακτηριστικά στον «μαρμαρωμένο βασιλιά», γιατί η ορθόδοξη εικονογραφία έχει τους δικούς της τρόπους να αναζητά το κάλλος – που, πάντως, δεν έχει καμία σχέση με το κάλλος της αισθητικής. Θέλω να πω, σε κεντρικό ναό της Αθήνας, στη Σώτειρα του Λυκόδημου της οδού Φιλελλήνων, ο δυτικοθερμμένος ζωγράφος Λουδοβίκος Θεϊρίσιος ταύτισε προβολικά τον βασιλιά Οθωνα στο πρόσωπο του Αποστόλου Παύλου. Στο Αίγιο, μόνο υποθέσεις μπορούμε να κάνουμε και οι επιφυλάξεις του καθ. Θανάση Σέμογλου φαίνονται λογικές. Όμως, αυτού του είδους οι επεξηγήσεις εκτρέπουν το ενδιαφέρον από την ουσία, κι αντί να βλέ-

πουμε έναν Παλαιολόγο σε δόξα θρησκευτική (με φωτοστέφανο), οδηγούμαστε σε κινήγι επιβεβαίωσης των θεωριών.

Δεν πρέπει να μας διαφεύγει ότι μας φανερώθηκε μια ρίζα καταγωγική, που φέρνει το σήμερα πιο κοντά στον μύθο. Τολμηρό, αν όχι θρασύ, αλλά θα προέτρεπα να «δούμε» περισσότερο σαν ποιητές, παρά σαν ειδικοί: «...Σε προποσυνάντησα, σαν είμωνα παιδί, Ισ' ένα άνηφορικό καλντιρίμι τοῦ Φαναριού, Ι Μιά καντήλα στο Μοναχλό φώτιζε τὸ εὐγενικό πρόσωπό σου. Ι Μήπως νά 'σαι, άραγε, μιά από τίς μύριες μορφές που πήρε, Ι Κι ' άφησε, διαδοχικά, ὁ Κωνσταντίνος Παλαιολόγος;», αναρωτιέται στον Μπολιβάρ ο Νίκος Εγγονόπουλος.

Θανάσης Σέμογλου
Καθηγητής Βυζαντινής
Αρχαιολογίας και Τέχνης, ΑΠΘ

Ανάμεσα
στον μύθο και την
πραγματικότητα

Οι **εργασίες** συντήρησης στο συγκρότημα της παλαιάς μονής Ταξιαρχών Αιγιαλείας έφεραν στο φως πολύτιμα στοιχεία, με σημαντικότερο την ανακάλυψη της ιδρυσής της κατά τον 11ο αι. Επιπλέον, προέκυψε και ένα εξαιρετικά ενδιαφέρον ζωγραφικό εύρημα, το οποίο θεωρήθηκε μία από τις πλέον σημαντικές αρχαιολογικές ανακαλύψεις των τε-

λευταίων χρόνων προκαλώντας πολλές συζητήσεις. Το πορτρέτο εικονίζεται στο κεντρικό κλίτος εν μέσω βιβλικών προπατόρων και προφητών. Απέναντί και στην αντίστοιχη θέση, δύο σπηλαίες και ανεπιγραφές ανδρικές μορφές με φθαρμένα τα πρόσωπά τους, αλλά με βασιλικές και λιτότερες ως προς τον διάκοσμο τους ενδυμασίες και με σταυροφόρα σκήπτρα στα χέρια διαμορφώνουν, σύμφωνα με την έφορο Αρχαιοτήτων Αχαΐας, δρ Αναστασία Κουμούση, μία κορηγική σύνθεση. Ετσι, η πρώτη μορφή ταυτίστηκε με τον Κωνσταντίνο ΙΑ΄ Παλαιολόγο, τον τελευταίο αυτοκράτορα, ενώ οι δύο άλλες απέναντί με τα νεότερα αδέρφια του και δεσπότες του Μυστρά, Δημήτριο και Θωμά.

Τα ευρήματα αυτά ανήκουν στη δεύτερη Παλαιολόγεια ζωγραφική φάση του μνημείου, που χρονολογήθηκε μεταξύ των ετών 1450-1451, στο πολύ σύντομο μεσοδιάστημα ανάμεσα στις εμφύλιες διαμάχες των αδελφών δεσποτών που επιλύθηκαν προσωρινά με τη μεσολάβηση του μεγάλου τους αδελφού, αυτοκράτορα Κωνσταντίνου.

Το σενάριο που προτάθηκε για τις ταυτίσεις των προσώπων, οι οποίες υποστηρίζονται σε αναφορές που προέρχονται από μεταγενέστερες πηγές, είναι γοπητικό, αλλά προσκρούει σε σημεία που καθιστούν την παραπάνω υπόθεση από αδύνατη έως απίθανη. Το σημαντικότερο είναι η απεικόνιση ιστορικών μορφών

στη ζώνη μεταξύ προπατόρων. Θεωρώ πιθανότερη την απεικόνιση βασιλικών προπατόρων, όπως του Εζεκία ή του Σολομώντα, κατ' αντιστοιχία με τον ναό του Πρωτάτου στο Αγιον Ορος (τέλη του 13ου αι). Αυτοκρατορικές μορφές ως κτιτορικές σε παρόμοια θέση και με αυτό τον τρόπο δεν είναι γνωστές στα βυζαντινά προγράμματα. Οι Βυζαντινοί αυτοκράτορες ως κορηγοί εικονίζονται συνήθως ολόσωμοι και δεόμενοι στον δυτικό τοίχο, τον νάρθηκα ή σε κάποιο πλευρικό παρεκκλήσι.

Η απεικόνιση ενός βασιλικού προπάτορα του Χριστού θα συμφωνούσε περισσότερο με τη θέση και με τον τρόπο απεικόνισης της αινηματικής μορφής, αλλά και με τη διάταξη των υπολοίπων μορφών στο εικονογραφικό πρόγραμμα. Δεν απουσιάζουν, ωστόσο, οι περιπτώσεις όπου σε βιβλικά πρόσωπα οι Βυζαντινοί αυτοκράτορες ενσωματώνουν δικά τους εικονιστικά χαρακτηριστικά για να προωθήσουν τη δυναστική τους ιδεολογία ή προπαγάνδα. Τέτοια παραδείγματα απαντούν στο καθολικό της Νέας Μονής του αυτοκράτορα Κωνσταντίνου Θ΄ του Μονομάχου (1042-1055) ή ακόμη και στο Πρωτάτο με τον Μέγα Κωνσταντίνο να συνοψίζει νεανικά προσωπογραφικά χαρακτηριστικά του Ανδρονίκου Β΄ Παλαιολόγου, εκφράζοντας την

αναγκαιότητα ανακαίνισης της αυτοκρατορίας μετά την ανακατάληψη της Κωνσταντινούπολης το 1261 και της προώθησης της δυναστικής εικόνας των πρώτων Παλαιολόγων αυτοκρατόρων ως νέων Κωνσταντίνων.

Στην περίπτωση όμως της παλαιάς Μονής Ταξιαρχών, η υπόθεση μιας έστω έμμεσης απεικόνισης του Κωνσταντίνου ΙΑ΄ προσκρούει στα ασφυκτικά χρονικά περιθώρια με το ένα όριο, το 1449, να συμπίπτει με το έτος της στέψης του και το άλλο, το 1453, με εκείνο του ηρωικού του θανάτου. Τα όρια στενεύουν περισσότερο, καθώς τα δύο αδέρφια του, που υποτίθεται ότι εικονίζονται ως συν-κορηγοί απέναντί του βρίσκονταν σε διαρκείς διαμάχες στο Δεσποτάτο του Μυστρά, με μόνη ανάπαυλα το διάστημα ανάμεσα στο 1450-1451, προτεινόμενη χρονολόγηση αυτής της ζωγραφικής φάσης.

Επιπλέον, τίθεται ένα ακόμη σοβαρότερο ζήτημα: η παρουσία στο μνημείο δύο βυζαντινών ζωγραφικών στρωμάτων, το πρώτο στα τέλη του 14ου - αρχές του 15ου αιώνα και το δεύτερο, όπου ανήκουν και οι βασιλικές προσωπογραφίες, στα 1450-1451. Ωστόσο, ποιοι είναι οι λόγοι ανακαίνισης του διακόσμου του καθολικού σε μια τόσο σύντομη χρονική περίοδο; Αναρωτιέμαι αν το δεύτερο στρώμα δεν αποτελεί παρά μέρος του πρώτου ή είναι μια διόρθωσή του για λόγους άγνωστους προς το παρόν. Η τεχνοτροπική, πάντως, ομοιογένεια των τοιχογραφιών των «δύο στρωμάτων» θα συνηγορούσε σε αυτή την υπόθεση, με αποτέλεσμα οι όποιες έμμεσες πιθανές αυτοκρατορικές ταυτίσεις των βασιλικών πορτρέτων να πηγαίνουν κάποιες δεκαετίες πίσω και με κύριο πρωταγωνιστή τον πατέρα του Κωνσταντίνου ΙΑ΄, τον αυτοκράτορα Μανουήλ Β΄ (1391-1425), η συμμετοχή του οποίου στη διοίκηση του Δεσποτάτου ήταν επίσης καθοριστική. Σε αυτό το σενάριο, αντίστοιχα οι δύο βασιλικές μορφές στο απέναντι κλίτος θα μπορούσαν να ενσωματώνουν, ο πιο ηλικιωμένος τον δεσπότη του Μυστρά και αδελφό του αυτοκράτορα Μανουήλ, Θεόδωρο Α΄ Παλαιολόγο και ο άλλος ο νεότερος, ίσως, τον δεύτερο γιο του αυτοκράτορα και επόμενο δεσπότη, Θεόδωρο Β΄. Η συζήτηση αναμένεται ενδιαφέρουσα.

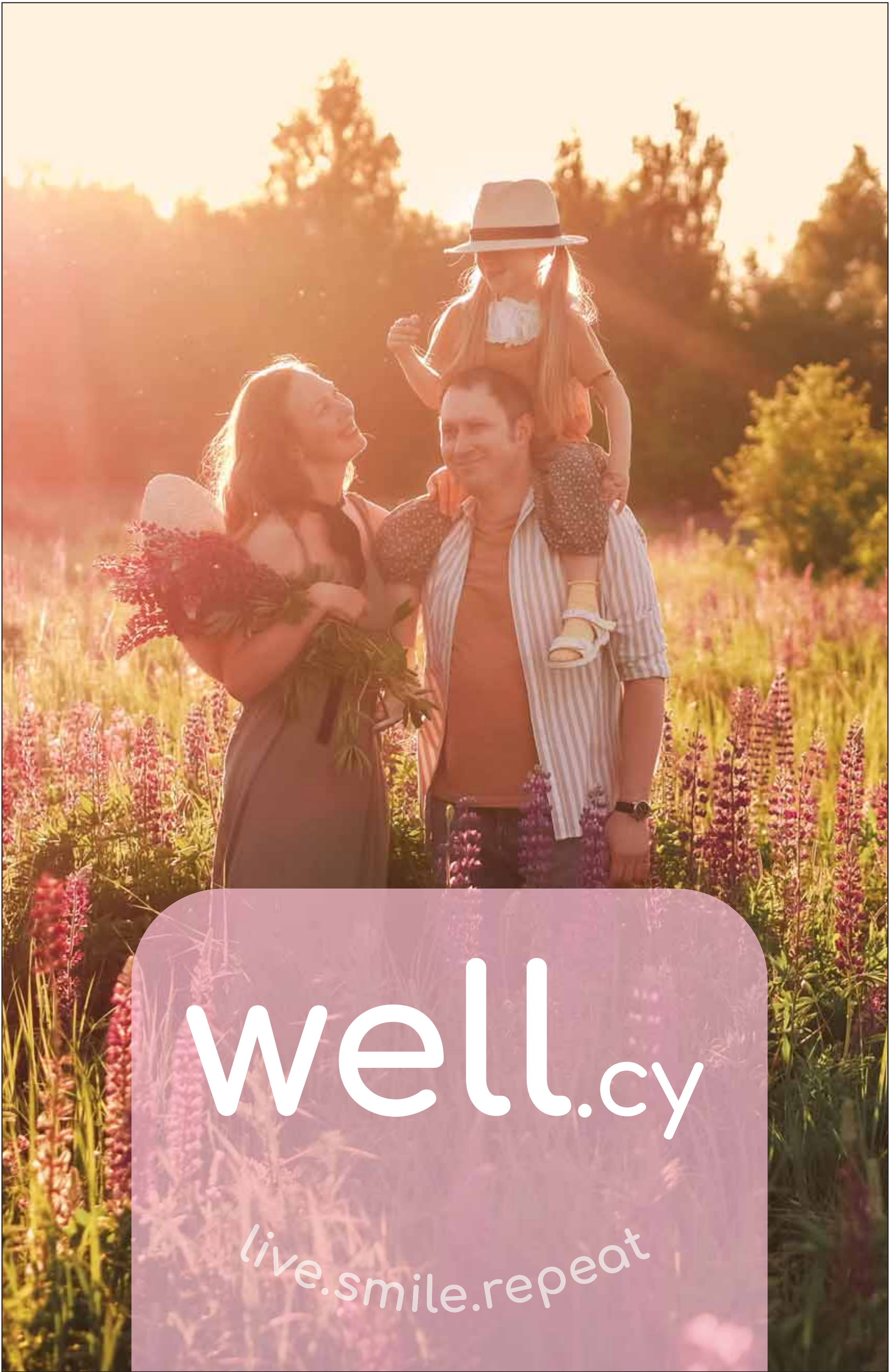
Γιώργος Κόρρης

Ζωγράφος

Πρόκειται
για μια ζώσα
εικόνα

Σαν **βυζαντινός** άγιος ο άνδρας στον τοίχο. Άλλοι λένε πως είναι ο τελευταίος Ρωμιός αυτοκράτορας, ο Κωνσταντίνος Δραγάτσος Παλαιολόγος, άλλοι είναι σκεπτικοί. Τι σημασία όμως έχει; Ο άνδρας είναι εκεί, γραφή όμορφη στον τοίχο και είναι εδώ. Σύνθεση ζωγραφική ωραία ο άγιος, δεν πάει τα των φαινομένων του κόσμου να μιμηθεί. Λόγια δεν ζητούν τα χείλια του να πουν, αισθήματα δεν έχουν τα μάτια του να μαρτυρήσουν. Σαν άγιος ο Κωνσταντίνος ισταται ανάμεσά μας.

Με τον ρυθμό του σώματος και των μαθιών, με τις κινήσεις των χεριών μάς κοιτά όπου κι αν σταθούμε και άμα κινηθούμε μας ακολουθεί. Μια παρουσία ο Κωνσταντίνος. Ο άνδρας στον τοίχο. Μια ζώσα εικόνα, μια παρουσία, μια βεβαιότητα, μια υπόσχεση πως πάντα θα είναι εδώ. Προστάτης που πάλας άγγελος που θα φέρνει πάντα μηνύματα χαράς κι ελπίδας και υπόσχεση πως όσα κακά κι αν έρθουν, το φως πάντα θα νικά, το φως θα είναι εδώ.



well.cy

live.smile.repeat